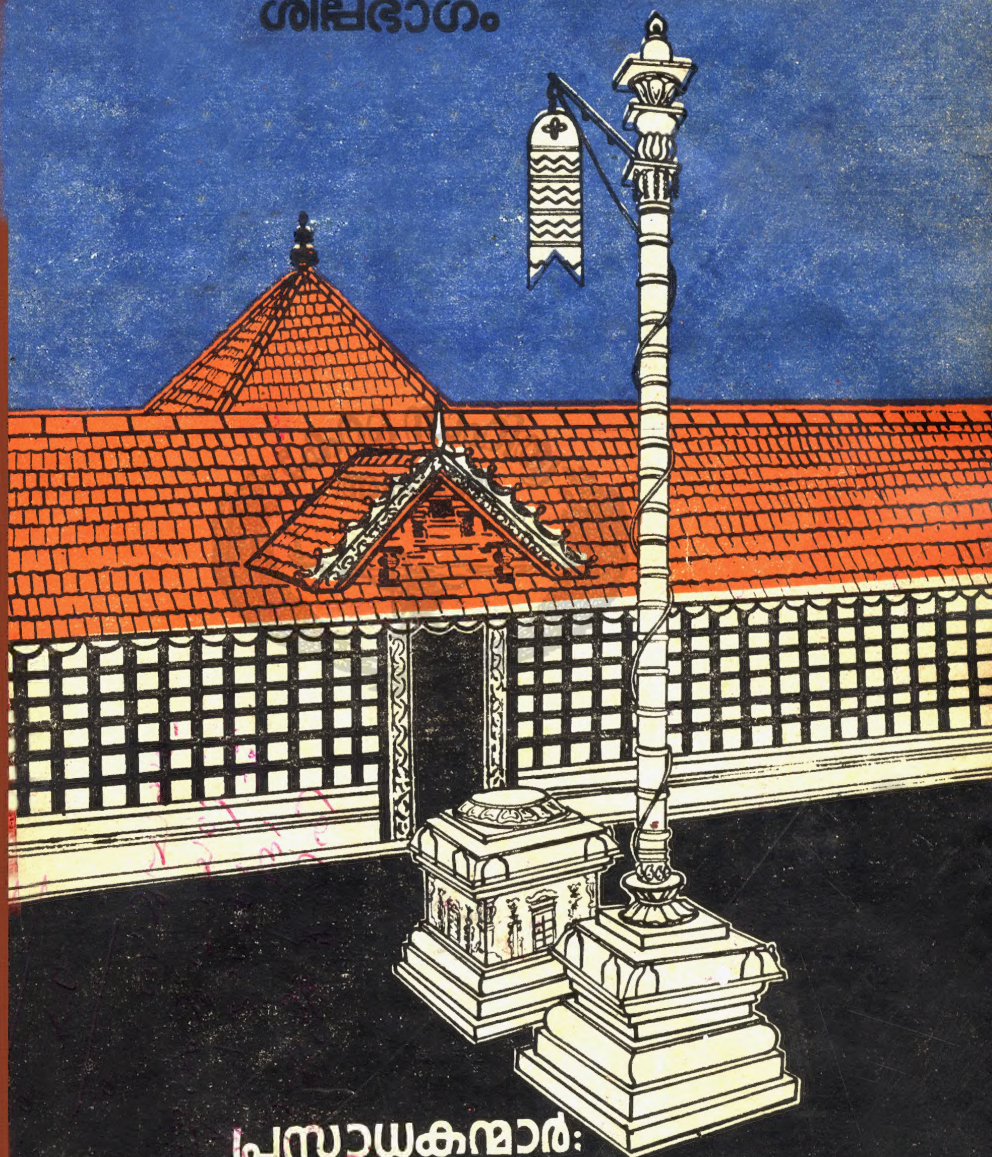

തന്ത്രസമുച്ചയം

ശിക്ഷഭാഗം

പ്രസാധകന്മാർ:
പഞ്ചാംഗം പുസ്തകശാല
കുന്നംകുളം

തന്ത്രസമുച്ചയം

(ശിൽപഭാഗം)

ഭാഷാവിദ്യാഭ്യാസത്തോടു കൂടിയത്.

വ്യാഖ്യാതാ:

കാണിപ്പയ്യൂർ ദാമോദരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട്.

പ്രസാധകന്മാർ:

പഞ്ചാംഗം പുസ്തകശാല, കുന്നംകുളം.

(Malayalam)

തന്ത്രസമുച്ചയം—ശില്പഭാഗം.

THANTHRASAMUCCHAYAM—Silpabhagam.

Commentary by

Kanippayyur Damodaran Nambudiripad.

First published: 1927

Second Edition: September 1968.

Third Edition: November 1974.

Fourth Edition March 1983

Copies: 2000.

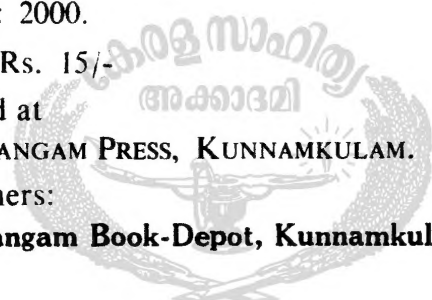
Price: Rs. 15/-

Printed at

PANCHANGAM PRESS, KUNNAMKULAM.

Publishers:

Panchangam Book-Depot, Kunnamkulam.

അവതാരിക

പ്രസിദ്ധമായ തന്ത്രസമുച്ചയത്തെപ്പറ്റി വായനക്കാർക്ക് പ്രത്യേകം പരിചയപ്പെടുത്തേണ്ടതായ ആവശ്യമില്ല. ചോദേശപടലാത്മകമായ ഈ മഹാഗ്രന്ഥത്തിൽ സന്ദർഭാനുസാരേണ രണ്ടു മൂന്നു സ്ഥലത്തായിട്ടാണ് ഈ ശില്പഭാഗത്തെ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഭൂപരിഗ്രഹം ശിലാപരിഗ്രഹം മുതലായത് ഒന്നാം പടലത്തിലും, പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനവും ദീക്ഷപരിച്ഛേദവും ഒഴിച്ചു ബാക്കി മുഴുവൻ തുടച്ചയായി രണ്ടാംപടലത്തിലും, പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനവും ദീക്ഷപരിച്ഛേദവും 12-ാംപടലത്തിലും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഒന്നാംപടലത്തിലെ ഭൂപരിഗ്രഹത്തെ തുടച്ചയായിട്ടല്ല; വിജ്ഞാപനാക്ഷര വാസ്തുസ്ഥലി മുതലായ പല ക്രിയകളുടേയും എടയ്ക്കലാണു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത് അവയെയെല്ലാമെടുത്ത് കൂട്ടിച്ചേർത്തുവെച്ചതിനേയാണ് 'ശില്പഭാഗം' എന്നു പറയുന്നത്. ഇങ്ങിനെ ശില്പഭാഗത്തെ ഒരു പ്രത്യേക പുസ്തകമാക്കിവെക്കുക ഇവിടെ പണ്ടുതന്നെ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

എന്നാൽ പ്രാധാന്യത്തെ വിചാരിച്ച് ഈ പുസ്തകത്തിനു "തന്ത്രസമുച്ചയം" എന്ന പേർ കൊടുത്തുവെങ്കിലും അന്യഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നു പല ഭാഗങ്ങളും എടുത്ത് ഇതിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. തന്ത്രസമുച്ചയം ചുരുക്കിപ്പറയുന്ന ഒരു ഗ്രന്ഥമാകയാൽ ശില്പികൾക്കു വേണ്ടതായ വിഷയങ്ങൾ മുഴുവനും അതിൽ നിന്നു കിട്ടുകയില്ല. എല്ലാ മുന്തികളുടേയും ഏഴു മുന്തികളേയാണു തന്ത്രസമുച്ചയത്തിനു വിഷയമാക്കിയിട്ടുള്ളത്) ഓരോ ധ്യാനശ്ലോകമേ അതിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ളൂ. കൊടിമരത്തെ സംബന്ധിച്ചു പറയേണ്ടതും ഒരൊറ്റ ശ്ലോകം കൊണ്ടു അവസാനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ദീപമാല, നാട്യമണ്ഡപം, ഗോപുരം ഇതുകളെ സംബന്ധിച്ചു ഒന്നും അതിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുമില്ല. അതിനാൽ ഈ വക ആവശ്യങ്ങൾക്കു ശില്പിരണ്ടും മയമതം മുതലായ ആഗമഗ്രന്ഥങ്ങളെ ആശ്രയിക്കുവാൻ പതിവു. അങ്ങിനെയല്ലാതെ ഒരേ ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടുതന്നെ ദേവാലയത്തെ സംബന്ധിച്ച് അത്യാവശ്യം വേണ്ടതായ എല്ലാ കാര്യങ്ങളും നടത്താവുന്നതെന്നുകരുതി, ആ വക ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നു മലയാളത്തിലെ നടപ്പനുസരിച്ചുള്ള ആ വക വിഷയങ്ങളേയും സന്ദർഭാവിതംപോലെ എടുത്തുചേർക്കുകയും ചെയ്തു. ഇതിൽ ഭാഗലക്ഷണമെന്ന ഒമ്പതാമധ്യായത്തിലെ രണ്ടു മുതൽ എട്ടു കൂടിയ ശ്ലോകങ്ങൾ എന്റെ മേൽപ്പേർ അന്തരിച്ചുപോയ പരമേശ്വരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് തന്ത്രസമുച്ചയത്തെ അനുസരിച്ച് ആഗമങ്ങളിൽനിന്നെടുത്ത് നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നും പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ഇങ്ങിനെ പലതിൽനിന്നും എടുത്ത് സ്വരൂപിച്ചതാകയാൽ, സമുച്ചയത്തിലെ വിഭാഗമനുസരിച്ച് 'പടലം' എന്ന പേർ പറയുവാൻ ഭരമിതുമില്ലാതായി. അതിനാൽ വിഷയത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ഗ്രന്ഥത്തെ വിഭാഗിയ്ക്കുകയും, പേർ കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. ഇതാണീപുസ്തകത്തെപ്പറ്റി ഒന്നു പറയാനുള്ളത്.

പിന്നെ സംസ്കൃതം അറിയാത്തവർക്കു് കൂടി ഉപയോഗമാവണമെന്നു കരുതി ഒരു ഭാഷാവ്യാഖ്യാനവും എഴുതി. ഇവിടെ മുഖ്യതന്നെ ഈ സമുച്ചയം ശില്പഭാഗത്തിനു ഒരു പഴയ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാനം എഴുതുന്നതിനു ആ പഴയ ഭാഷാഗ്രന്ഥം എനിയ്ക്കു വളരെ ഉപകാരമായിട്ടുണ്ടെന്നും മറച്ചുവെക്കുന്നില്ല. ഇത് ഒരു ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥമാകയാൽ വ്യാഖ്യാനംകൊണ്ടു മാത്രം വിഷയഗ്രഹണം സുകരമാവില്ലെന്നു കരുതി ചില ചിത്രങ്ങളും ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്. അതെന്തല്ലാമാണെന്ന വിവരം വിഷയവിവരപ്പട്ടിക നോക്കിയാൽ അറിയുകയും ചെയ്യാം. ഇങ്ങിനെ മലയാളത്തിലെ നടപ്പു സരിച്ച് ദേവാലയനിർമ്മാണത്തിന്നാവശ്യമായ പ്രമാണങ്ങൾ ഭൂവനം കരേ ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നു കിട്ടാറാകുകയും അത് പൊതുജനങ്ങൾക്കു ഉപയോഗമാക്കുകയുമാണു് എന്റെ ഉദ്ദേശം. ആ ഉദ്ദേശം ഈ പുസ്തകംകൊണ്ടു് ഒരു വിധം സാധിയ്ക്കുമെന്നു വിശ്വസിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

കുന്നംകുളം, }
5-8-1102. }

വ്യാഖ്യാതാ.

രണ്ടാംപതിപ്പിന്റെ

പ്രസ്താവന.

തന്ത്രസമുച്ചയം ശില്പഭാഗത്തിന്റെ രണ്ടാംപതിപ്പ് ഇതാ വായനക്കാരുടെ മുമ്പിൽ അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ഇതിന്റെ ഒന്നാംപതിപ്പ് അച്ചടിച്ചത് കൊ. വി. 1102-ലാണ്. അതിന്റെ കോപ്പി തീർന്നിട്ടു കുറച്ചധികം കാലമായെങ്കിലും, വ്യാപാരദൃഷ്ട്യാ പരിശോധിച്ചതിൽ ലാഭകരമല്ലെന്നു തോന്നുകയാൽ, രണ്ടാംപതിപ്പുചുട്ടിത്തുടങ്ങിയല്ല. അങ്ങിനെയിരിയ്ക്കുമ്പോഴാണ് അമേരിക്കക്കാരനായ ഡ: സി. ആർ. ജോൺസുമായി പരിചയപ്പെടാനിടയായത്. ഇദ്ദേഹം ഏഴെട്ടു വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് കേരളത്തിൽവന്നു കഥകളി അഭ്യസിച്ചു; അതിൽ വേണ്ട വൈദഗ്ദ്ധ്യം നേടി; പിന്നീട് ക്ഷേത്ര ശില്പകലകളിൽ റിസല്യുമെന്റായായി വീണ്ടും കേരളത്തിൽ വന്നു. അങ്ങിനെ റിസല്യുമെന്റുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്ന അവസരത്തിലാണ് 1967-ൽ കൂത്തമ്പലനിയ്ക്കത്തൊഴിക്കുറിപ്പ് ചില വിവരങ്ങൾ ശേഖരിയ്ക്കാനായി അദ്ദേഹമിവിടെ വന്നത്. അദ്ദേഹത്തിനറിവേണ്ടിയിരുന്നത് കൂത്തമ്പലനിയ്ക്കത്തൊഴിക്കുറിപ്പ് അടിസ്ഥാന ഗ്രന്ഥത്തെക്കുറിച്ചും മറ്റുമായിരുന്നു. കൂടാതെ, ശരിയായ വിധത്തിൽ കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ ഒരു പ്ലാനും എലിവേഷനും വരച്ചുകിട്ടുകയും വേണ്ടിയിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആവശ്യമനുസരിച്ചുള്ള സ്കെച്ചുകൾ ഞാൻ തയ്യാറാക്കിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനെപ്പറ്റി സംസാരിയ്ക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനമായ പ്രമാണം തന്ത്രസമുച്ചയം—ശില്പഭാഗത്തിലുണ്ടെന്നു ഞാനദ്ദേഹത്തെ അറിയിച്ചു. ആ പുസ്തകം തനിയ്ക്കാവശ്യമാണെന്നദ്ദേഹത്തിനു തോന്നിയതുപോഴാണ്. കോപ്പി തീർന്നിരിയ്ക്കയാണെന്നും, ഇനി അച്ചടിയ്ക്കുന്ന പക്ഷം അത് നഷ്ടമായി തീർന്നേയ്ക്കുമെന്നും പ്രസംഗവശാൽ ഞാൻ സൂചിപ്പിയ്ക്കുകയുണ്ടായി. നഷ്ടപരിഹാരമെന്ന നിലയ്ക്കു സഹായധനം തരാമെന്നും, അങ്ങിനെയെങ്കിലും അത് അച്ചടിയ്ക്കുയാണു വേണ്ടതെന്നും പറഞ്ഞ് അദ്ദേഹം എന്നെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചതിനെ തുടർന്നു ഞാനതിനു സമ്മതിച്ചു. അങ്ങിനെയാണ് ഈ പുസ്തകം വീണ്ടും പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കാനിടയായത്. അദ്ദേഹം ചെയ്ത വാഗ്ദത്തപ്രകാരം അമേരിക്കയിൽനിന്നും 250 ക. സഹായധനമായി അയച്ചതനുവെന്ന വിവരം ഞാൻ നന്ദിയോടെ വായനക്കാരെ അറിയിയ്ക്കുന്നു. ഇപ്പോഴദ്ദേഹം ന്യൂയോർക്കിലുള്ള റോച്ചസ്റ്റർ സർവ്വകലാശാലയിലെ ഇന്ത്യൻ കലകളുടെ പ്രഫസറും അസിസ്റ്റന്റ് ഡയറക്ടറും ആണെന്നു ഈ അവസരത്തിൽ പറയട്ടെ. ഇങ്ങിനെ സംസ്കൃതശ്ലോകവും മലയാള വ്യാഖ്യാനവും ചേർന്നുള്ള കേരളത്തിലെ ദേവാലയശില്പശാസ്ത്രം ഒരു

കൃഷ്ണാനിയായ വിദേശീയർ—അമേരിക്കക്കാരനായ മി. സി. ആർ. ജോൺ സിന്ന—വേണ്ടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹായധനത്തോടെയും പ്രേരണമൂലവും അച്ചടിശ്ലൈബിന്ദന എന്ന വസ്തുത ആശ്ചര്യത്തോടെ സ്മരിക്കേണ്ടതാണ്.

ഈ രണ്ടാംപതിപ്പിൽ ചില പരിഷ്കാരങ്ങളെല്ലാം വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഒന്നാംപതിപ്പിൽ കുറെ ചിത്രങ്ങൾ ചേർത്തിരുന്നവെങ്കിലും അവയൊന്നുംതന്നെ വേണ്ടതുപോലെ ആയിരുന്നില്ല. അതിനാൽ 9-ഉം 22-ഉം (ശാലാകൂടാദികളുടേയും ഗോപുരത്തിന്റെയും) ഒഴികെ ബാക്കിയുള്ള ചിത്രങ്ങൾ എല്ലാം അതാതിനുവേണ്ടി ശരിയായ തോതിൽ പ്രത്യേകം ഇപ്പോൾ വരച്ച് ബ്ലോക്കുകൾ ചെയ്തുകൊടുത്തു. ഒന്നാംപതിപ്പിൽ ഉദാഹരണത്തിനായി ബലിക്കല്ല്, തറ, ബിംബരഥന, കൂത്തമ്പലം എന്നിതുകളുടേയെല്ലാം ഓരോ ചിത്രമെങ്കൊടുത്തിരുന്നെങ്കിലും ഈ പതിപ്പിൽ അതാതിടത്ത് കൂടുതൽ ചിത്രങ്ങൾ വേണ്ട വിവരണങ്ങളോടുകൂടി ചേർത്തിട്ടുള്ളതും ഒരു പ്രത്യേകതയാണ്. ബിംബനിർമ്മാണത്തെക്കുറിച്ചും കൂത്തമ്പലത്തെക്കുറിച്ചും ഇവിടെ കുറച്ചൊന്നു വിവരിയ്ക്കണമെന്നു തോന്നുന്നു. ഇതിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ള ബിംബങ്ങളുടെ ചിത്രങ്ങൾ (14, 15 & 16) തന്ത്രസമുച്ചയത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളപ്രകാരം ആവുന്നത്ര ശരിയായ കണക്കിൽ വരച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു, അതിൽ നവതലത്തിലുള്ള പുഷ്പവിഗ്രഹം (14-ാം നമ്പ് ചിത്രം) വിശേഷമാണ്. എന്നാൽ ഭഗതാലത്തിൽ വരച്ചിരിക്കുന്ന (നമ്പ് 15) ദേവീവിഗ്രഹമാകട്ടെ അത്രയൊന്നും നന്നാവുന്നില്ല. വാസ്തവത്തിൽ അതിന്റെ ആകൃതി, കഴുത്തിൽനിന്നു താഴെയുള്ള ഭാഗം, കുറച്ചു പ്രാകൃതമാണെന്നു പറയാം. ഇങ്ങിനെ വരുവാനുള്ള കാരണമെന്തെന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. ശില്പശാസ്ത്രപ്രകാരം പണിചെയ്യാനറിയാവുന്ന നല്ല ബിംബപണിക്കാരെ വരുത്തി അന്വേഷിച്ചതിൽ, സാധാരണയായി ഭഗതാലത്തിൽ വിഗ്രഹങ്ങൾ പണിയാറില്ലെന്നും, അതിന്റെ കാരണം ഭംഗിയാവാത്തതെന്നുവെന്നും, കാരണവശാൽ പറയാവുന്നതും തങ്ങളെ പഠിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതും അങ്ങിനെയാണെന്നും അവർ പറയുകയുണ്ടായി. ഇപ്പോൾ കേരളത്തിലെ ഭഗവതീക്ഷേത്രങ്ങളിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചുകാണുന്ന വിഗ്രഹങ്ങളൊന്നും ഈ രൂപത്തിൽ (ഭഗതാലത്തിൽ പണി ചെയ്തിട്ടുള്ളത്) ആവില്ലെന്നു തോന്നുന്നുണ്ട്. 15-ാം നമ്പ്രായിക്കാണുന്ന സ്ത്രീവിഗ്രഹം ഈ രൂപത്തിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കുമ്പോൾ ഒന്നും പറയാതിരിക്കുന്നത് ഉചിതമല്ലെന്നു തോന്നുകയാൽ ഇത്രയും എഴുതിയതാകുന്നു.

ഇനി കൂത്തമ്പലത്തെക്കുറിച്ചും രണ്ടുവാക്കു പറയാം. നാട്യമണ്ഡപത്തിന്റെ പ്ലാൻ, സൈഡ് എലിവേഷൻ, മുൻവശത്തെ—ഇൺട്—എലിവേഷൻ, ക്രോസ് (A-B) സെക്ഷൻ എന്നിവയുടെ ചിത്രങ്ങളാണ് (18 to 21) ഇതിൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്നത്. എലിവേഷനൊന്നും കാണിച്ചിരിക്കുന്ന

ത് മേൽക്കൂട്ടിന്റെ പണികളെല്ലാം കഴിഞ്ഞ നിലയിലും, മേച്ചിൽ മാത്രം കഴിഞ്ഞു മതിയുമാണ്. നാട്യമണ്ഡപത്തിനുള്ള മേൽക്കൂട്ടിന്റെ ശില്പം (കുഴക്കോലുകളുടെ സന്നിവേശസമ്പ്രദായം) ഒരു വേറെത്തന്നെയാകുന്നു; അത് കാണേണ്ടതായ ഒരു കാഴ്ചയുമാകുന്നു. എലിവേഷൻ അങ്ങിനെ മേച്ചിൽ മാത്രം കഴിഞ്ഞു വിധത്തിൽ കാണിച്ചതിന്റെ ഉദ്ദേശം, അത് വായനക്കാർക്ക് മനസ്സിലാക്കണമെന്നാണ്. കൂത്തമ്പലത്തിനകത്തുവെന്ന് മേല്ലോട്ടുനോക്കിയാൽ ആരും ആശ്ചര്യപരതന്ത്രരാകാതിരിക്കില്ല. ചതുരം, വൃത്തം, ഗജപുഷ്പം, അണ്ഡാകൃതി ആദിയായി പല രൂപത്തിലും ഒന്നിലധികം നിലകളും പണിചെയ്തിട്ടുള്ള ക്ഷേത്രങ്ങൾ കേരളീയരുടെ ശില്പകലാവൈദഗ്ദ്ധ്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നവയാകുന്നു. എന്നാൽ കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ മേൽപുറ പണിയുന്നതിൽ കണ്ടിയിട്ടുള്ള ശില്പകലാവൈദഗ്ദ്ധ്യം അവയുടെയെല്ലാം മുൻപന്തിയിൽ വില്പനയെന്ന നിലയിൽ പരമാം പരമാം. ഈ സംഗതി വായനക്കാരുടെ ശ്രദ്ധയിൽ പെടുത്താൻ വേണ്ടി ഇത്രയും എഴുതിയതാകുന്നു. നാട്യമണ്ഡപത്തിനകത്തു കാണുന്ന രംഗത്തിനുള്ള തട്ടിന്റെ—മച്ചിന്റെ—പണിയും വിശേഷമാണ്. അത് സാധാരണ നല്ല മണ്ഡപം, മുഖമണ്ഡപം, ബലിക്കൽപുറ മുതലായവയുടെ തട്ടുപോലെയെന്ന പദത്താൽ തെറ്റില്ല. അതും രംഗത്തിന്റെ തുണകളും കേരളീയശില്പകലാവൈദഗ്ദ്ധ്യത്തെ കാണിക്കുന്നവയാണ്. നാട്യമണ്ഡപത്തെ വൃത്താകൃതിയിലും അണ്ഡാകൃതിയിലും മറ്റും പണിയാറുണ്ടെന്നു കേട്ടിരിക്കുന്നു. ചെങ്ങന്നൂരിൽ ഇന്നു കാണുന്ന കൂത്തമ്പലത്തറ അണ്ഡാകൃതിയിലുള്ള നാട്യമണ്ഡപത്തിന്റേതാണെന്നു ഈ അവസരത്തിൽ പറയട്ടെ.

ഒന്നാംപതിപ്പുകൊണ്ടു ചോലമ്പത്തെ സംബന്ധിച്ച എല്ലാകാര്യങ്ങളും കൈകാര്യം ചെയ്യാനാവണമെന്നാണല്ലോ ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നത്. ഈ പുസ്തകം കൊണ്ടു മതിയാകാതെ ഓരോ ആവശ്യങ്ങൾ വരുമ്പോൾ മറ്റു ആഗമഗ്രന്ഥങ്ങൾ നോക്കി അതതു വിഷയങ്ങൾ ഞാൻ കുറിച്ചുവെച്ചിരുന്നു. ഒന്നാംപതിപ്പിലെ ദീപമാല, ധ്യാനശ്ലോകങ്ങൾ, ലക്ഷണങ്ങൾ മുതലായവയെപ്പോലെ കണ്ണാടിബിംബം, ശ്രീചക്രം, അഷ്ടാബന്ധം മുതലായ അത്തരം വിഷയങ്ങളെ അനുബന്ധമായി ഈ രണ്ടാംപതിപ്പിന്റെ ഒടുവിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. കടുശക്കര ബിംബ (ബഹുവേദവിധാന) വിധി, അഷ്ടാബന്ധയോഗം, കടുശക്കരയോഗം എന്നിവയുടെ പ്രമാണങ്ങൾ ഇതിൽ ചേക്കാൻ സാധിച്ചത് തന്ത്രിമാരുടെ സഹായംകൊണ്ടാകുന്നു. ഈ വിഷയത്തിൽവേണ്ട ഉപദേശങ്ങൾ തന്നെ സഹായിച്ചവരായ ചന്ദ്രൻ വാരായണഭട്ടതിരി (തിരുവല്ല), നെടുമ്പള്ളി തര

ണനല്ലൂരു പരമനാഭൻ ഗോവന്ദൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് (ഇരിഞ്ഞാലക്കുട), അണ്ടലാടി ദിവാകരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് (പട്ടാമ്പി), കല്ലൂർ ദിവാകരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് (തൃപ്രങ്ങാട്) എന്നീ തന്ത്രിമാരോടുള്ള നന്ദിയെ ഞാൻ ഇവിടെ പ്രത്യേകം പ്രശ്ശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ഈ ശില്പഭാഗം രണ്ടാംപതിപ്പിൽ ഞാൻ ചെയ്തിട്ടുള്ള പരിഷ്ക്കാരങ്ങൾ ഇതൊക്കെയാകുന്നു. അതിൽ എനിക്കു ചാരിതാർത്ഥ്യവും ഉണ്ട്.

കുന്നംകുളം, }
20-9-68. }

കാണിപ്പയ്യൂർ ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട്.

നാലാംപതിപ്പിന്റെ

പ്രസ്താവന.

ശ്രീ മോജോജാവിന്റെ സദസ്സിൽ നവരത്നങ്ങൾ പോലെ ശ്രീകൃഷ്ണ ദേവരായരുടെ വിജയനഗരസാമ്രാജ്യത്തിൽ എട്ടു ദിഗ്ഗജങ്ങൾപോലെ, ശ്രീ മാനവേദന്റെ വിപേതസദസ്സിൽ പതിനെട്ടരക്കവികൾ വാണിരുന്നു എന്നതു സർവ്വവിദിതമായ ഒരു ചരിത്രവസ്തുതയാണല്ലോ. അവരിൽ ഒരാളാണ് കേരള ശില്പശാസ്ത്രങ്ങളിൽ അഗ്രസ്ഥാനത്തു നില്ക്കുന്ന 'തന്ത്രസമുച്ചയം' രചിച്ച ശ്രീ ചേന്നാസ് നാരായണൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് എന്നും ചൊന്നാനി താലൂക്കിൽ വന്നേരി ദേശക്കാരനായ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനനം കലിവർഷം 4529-നു് തുല്യമായ കൊല്ലവർഷം 603-ൽ ആണെന്നും തന്ത്രസമുച്ചയത്തിലെ 12-ാം പടലത്തിൽനിന്നും മനസ്സിലാക്കാം.

“ബഹുവിധമായ തന്ത്രാസ്സേവം മലിച്ച് സമുച്ചയം എന്ന അമൃതകംഠം ലോകത്തിന്നു നല്കി” എന്ന് മഹാകവി ഉള്ളൂർ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിൽനിന്നും, മലയാളക്കരയിലെ ക്ഷേത്രങ്ങൾക്കും ക്ഷേത്രാചാരങ്ങൾക്കും ഒരു മഹാനുഗ്രഹമാണ് ഈ ഗ്രന്ഥമെന്ന് വ്യക്തമാണല്ലോ. വിഷ്ണുസംഹിത, ഭാഗവതഗുരു ദേവപദ്ധതി, പ്രപഞ്ചസാരം, പ്രയാഗമഞ്ജരി, മയമതം, ക്രിയാസാരം മുതലായ, അതേവരെ കേരളത്തിൽ ഈ വിഷയത്തിൽ പ്രമാണീഭൂതങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഉപജീവിച്ച് രചിച്ച ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഗുരുഭവത്തുനിന്നും ഗ്രഹിച്ച പല രഹസ്യങ്ങളും അന്തർഭവിച്ചിട്ടുണ്ട് എന്ന് കവിതന്നെ പറയുന്നുണ്ട്.

പരയേണ്ടകോളം സംശയലേശമില്ലാത്ത രീതിയിൽ സംക്ഷേപിച്ച് പറയുവാൻ നമ്പൂതിരിയ്ക്കുള്ള സാമർത്ഥ്യം പ്രശംസാർഹമാണ്. 12 പടലങ്ങളിലായി 2896 ശ്ലോകമുള്ള ഇതിൽ ദേവാലയ നിർമ്മാണവ്യവസ്ഥകളും, ശ്രീശേഷശതസേനഹരി.....വിശേഷയുക എന്ന് പറഞ്ഞപ്രകാരം വിഷ്ണു, ശിവൻ, ശങ്കരനാരായണൻ, ഭഗ്വാനു, സ്തൂലൻ, ഗണപതി, ശാസ്താവ് എന്നീ ഏഴ് ദേവതകളുടെ അർച്ചനവിധികളും പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്നു ചിരിക്കാലത്തു് പല വ്യാഖ്യാനങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. സ്വപുത്രനായ ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് രചിച്ച 'വിമർശിനി', സ്വശിഷ്യനും ശേഷസമുച്ചയം ഏഴുതീയ ആളുമായ കൃഷ്ണശർമ്മ രചിച്ച 'വിവര

ണം എന്ന് വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ പുറമെ 'കഴിക്കാട്ടുപച്ച' എന്ന തന്ത്രഗ്രന്ഥ കർത്താവായ കഴിയ്ക്കാട്ട് മഹേശ്വരൻ ഭട്ടതിരി രചിച്ച തന്ത്രസമുച്ചയ വ്യാഖ്യാനം (ഭാഷ) എന്നിവയാണു വിശദവും ലളിതവുമായ പ്രസിദ്ധ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ.

കൂടാതെ കേളല്ലൂർ ചോമാതിരി രചിച്ച തന്ത്രസംഗ്രഹവും, ചെരിഞ്ചല്ലൂർ ഗ്രാമവാസിയാരു ഒരു വാസുദേവൻ നമ്പൂതിരി രചിച്ച "ക്രിയാദീപിക"യും പല താന്ത്രിക വിഷയങ്ങളെപ്പറ്റിയും ആധികാരികമായി വിസ്തരിച്ചു പ്രദീപാദിക്കുന്ന പ്രമാണ ഗ്രന്ഥങ്ങളാണു്.

എന്നാൽ ഞങ്ങളുടെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ, 'തന്ത്രസമുച്ചയത്തിൽ' പല ഭാഗത്തായി സന്ദർഭാത്മകരണ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ള ശില്പഭാഗത്തെ ഏകതരം കൂട്ടിച്ചേർത്തുവെച്ചു് വിവരിച്ചിട്ടുള്ളതുകൂടാതെ അനുഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നും പ്രാധാന്യവും പ്രയോജനവും കണക്കാക്കി പല ഭാഗങ്ങളും എടുത്തു് ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്. അതിന്റെ ഒരുചിത്രത്തെയും ആവശ്യകതയേയും പററി വ്യാഖ്യാനാവൃതനെ വിവരിച്ചിട്ടുള്ളതിനാൽ ഞങ്ങൾ കൂടുതലൊന്നും പറയുന്നില്ല.

ഈ പതിപ്പിൽ ഡോളർ ചിത്രങ്ങൾ പ്രത്യേകമായി വേണ്ടുന്ന വിവരണങ്ങളോടുകൂടി കൊടുത്തിട്ടുള്ളതു് അനുവാചകർക്കു് അത്യന്തം ഉപയുക്തമായിരിക്കുമെന്നു് വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഇതിൽ വിഷയവിവരപ്പട്ടിക അനുബന്ധം ചിത്രങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്കു പുറമെ അവസാനമായി തമിഴശാസ്ത്ര സംബന്ധമായ കൈകണക്കും അടങ്ങൽപട്ടികയും കൂടി ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്. മറ്റൊരു പ്രത്യേകതയായി 'ശില്പരത്ന'ത്തിന്നടിസ്ഥാനമാക്കി 'ജ്യോതിഷാശാസ്ത്ര'വിധിയും കൂടുതലായി വിവരിക്കുന്നു.

ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ കോപ്പികൾ മുഴുവൻ തീർന്നിട്ടു് കാലം കുറച്ചായെങ്കിലും ആവശ്യമാന്വിതരുന്നിവ ചില പരിഷ്കാരങ്ങളോടുകൂടി ഈ പുതിയ പതിപ്പു് ഇപ്പോൾ മഹാജനസമക്ഷം പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിൽ ഞങ്ങൾ സമ്മുഖ്യരാണ്.

എന്നു്,

കുന്നശ്ശേരി,
15-3-83.

പ്രസാധകർ
പഞ്ചാംഗം പുസ്തകശാല.

വിഷയവിവരം.

	വിഷയം:	പേജ്:
അദ്ധ്യായം 1. ഭൂപരിഗ്രഹം.	...	1
1. മംഗളാചരണം	...	1
2. ദേവന്മാരുടെ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം	...	2
3. ഭൂമിയുടെ ലക്ഷണം	...	3
4. ഭൂപരീക്ഷ	...	4
5. വിവിധതരം ഭൂമികൾ	...	5
6. ദിക്നിർണ്ണയം	...	7
7. പ്രാസാദേശുദ്ധി	...	7
8. ഷഡാധാരശുദ്ധി	...	8
9. നിധികുംഭം മുതലായവയുടെ വലുപ്പം	...	8
10. ഗർഭാത്രത്തിന്റെ വലുപ്പം	...	9
11. ഇഷ്ടകാന്യാസം	...	10
അദ്ധ്യായം 2. അധിഷ്ഠാനവിധി	...	11
1. പ്രാസാദങ്ങളുടെ വലുപ്പനിയമം	...	12
2. യോനിനിർണ്ണയം	...	13
3. യോനികളുടെ പേരുകൾ	...	13
4. വയസ്സ്	...	13
5. പ്രാസാദോന്നതിനിയമം	...	13
6. തറയുടേയും കാലിന്റേയും ഉയരനിർണ്ണയം	...	14
7. സ്തംഭങ്ങളുടെ വിസ്താരനിർണ്ണയം	...	15
8. ഉപപീഠകല്പന	...	15
9. പത്മപാദക കല്പന	...	15 × 16
10. തറയുടെ അയവ കല്പന	...	16
11. വിവിധതരം തറകൾ	...	16
12. ജഗതി മുതലായതുകളുടെ പുറപ്പാട്	...	18
13. ഗർഭാഗ്രഹ ദീർഘനിയമം	...	19
14. ഗർഭാഗ്രഹതരക്കാൽ ഇടുന്ന നിയമം	...	19
15. ഭിത്തിവണ്ണനിയമം	...	20
16. ദേവന്മാരുടെ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം	...	20

അദ്ധ്യായം 3. ഏകതലവിധി	...	23
1. ഗോമുഖ ലക്ഷണം (ഭാവം)	...	23
2. തുണകളുടെ സ്ഥാനം—എണ്ണം	...	24
3. തുണകളുടെ ആകൃതി	...	24
4. തുണകളുടെ അവയവ വണ്ണം	...	25
5. പോരലക്ഷണം	...	25
6. പോരസ്ഥാനം	...	26
7. പോരങ്ങളുടെ ദീർഘവിസ്താരനിണ്ണയം	...	26
8. വാതിലുകളുടെ കണക്കു്, അലങ്കാരം	...	27
9. സോപാന വ്യവസ്ഥ	...	28
10. ഘനപോര ലക്ഷണം	...	28
11. തോരണ ലക്ഷണം	...	29
12. ഭിത്തി പടവു്	...	29
13. വേദികാലക്ഷണം	...	30
14. ഭിതൃലങ്കാരം	...	30
15. ശാലാകൂടാദികളുടെ വിഭാഗം	...	30
16. ശാലാകൂടസ്വരൂപം	...	31
17. പഞ്ചരം, ജാലകം എന്നിവയുടെ ലക്ഷണം	...	31
18. കുംഭലത	...	32
19. ഉത്തരങ്ങളുടെ ലക്ഷണം	...	32
20. തുരവു പട്ടക്കുവാനുള്ള ക്രമം	...	33
21. കഴക്കോൽ ഘടന.	...	35
22. വാമട-വള ഇവയുടെ ലക്ഷണം	...	35
23. പ്രസ്തരത്തിന്റെ അവയവ വിഭാഗം	...	36
അദ്ധ്യായം 4. ദ്വിതലാദി വിധി	...	37
1. പ്രാസാദങ്ങളുടെ നില നിണ്ണയം	...	37
2. ഒന്നിലധികം നിലയുള്ള പ്രാസാദങ്ങളുടെ നിർമ്മാണരീതി	...	37
3. ഗളോന്നതി നിയമം	...	38
4. ഗളത്തിലെ അലങ്കാരങ്ങൾ	...	38
5. 'ജാതി' പ്രാസാദലക്ഷണം	...	39
7. ഛന്ദ-വികല്പ-ആഭാസ പ്രാസാദങ്ങളുടെ ലക്ഷണം..	...	40

വിഷയം:	പേജ്:
8. വൃത്തപ്രാസാദ ലക്ഷണം ...	41
9. ദീർഘചതുര പ്രാസാദലക്ഷണം ...	41
10. ഗജപുഷ്പ പ്രാസാദലക്ഷണം ...	41
11. ഷഡശ്രീപ്രാസാദ ലക്ഷണം ...	42
12. അഷ്ടാശ്രുപ്രാസാദ ലക്ഷണം ...	42
13. ചതുരശ്രാദി പ്രാസാദങ്ങളുടെ പേരുകൾ ...	43
14. മുഖമണ്ഡപത്തിന്റെ കണക്ക് ...	43
15. പഞ്ചപ്രാകാരങ്ങളുടെ സ്ഥാനം ...	43
16. ദണ്ഡ്-മുഖായാമം എന്നിവയുടെ ക്രമം ...	44
17. ദീകപാലകന്മാരുടെ സ്ഥാനം ...	44
18. നമസ്കാര മണ്ഡപലക്ഷണം ...	45
19. അന്തരാര നിർമ്മാണരീതി ...	45
20. വലിയമ്പലനിർമ്മാണരീതി ...	46
21. ബലിക്കല്ലിന്റെ സ്ഥാനനിണ്ണയം ...	46
22. ബലിക്കല്ലിന്റെ അവയവവിഭാഗവണ്ണന ...	47
അദ്ധ്യായം 5. ബിംബലക്ഷണം ...	49
1. ബിംബനിർമ്മാണയോഗ്യമായ ശിലയുടെ ലക്ഷണം ...	49
2. ദീർഘവിസ്താരകല്പന ...	50
3. നവതാല ബിംബനിർമ്മാണരീതി ...	51
4. നെറ്റി-മുക്ക് എന്നിവയുടെ നിയമം ...	54
5. കണ്ണിന്റെ പ്രമാണം ...	54
6. പുരികം-മെഖല ഇവയുടെ അളവ് ...	55
7. ചുണ്ടിന്റെ അളവ്....കാൽവിരൽ ...	55 × 56
8. കിരീടാദിയാല ശിരോലങ്കാരങ്ങൾ ...	60
9. ദശതാല ബിംബനിർമ്മാണം ...	60
10. പഞ്ചതാല ബിംബനിർമ്മാണം ...	61
11. ഭുജണങ്ങൾ ...	63
12. പത്മപീഠ നിർമ്മാണം ...	63
13. നാളലക്ഷണം ...	63

വിഷയം:	പേജ്:
അദ്ധ്യായം 6. ശിവലിംഗലക്ഷണം ...	64
1. ലിംഗലക്ഷണം ...	64
2. ലിംഗനിർമ്മാണരീതി ...	65
3. പീഠലക്ഷണം ...	68
4. പീഠാവയവലക്ഷണം ...	69
5. നപുംസകശിലയുടെ ദീർഘവിസ്താരനിണ്ണയം ...	69
6. ബാലഗൃഹം, ബാലബിംബം എന്നിവയുടെ ലക്ഷണം ...	71
അദ്ധ്യായം 7. ധ്യാനശ്ലോകങ്ങൾ ...	71
A. വിഷ്ണുധ്യാനങ്ങൾ ...	71
B. ശിവധ്യാനങ്ങൾ ...	74
C. ശങ്കരനാരായണൻ ...	76
D. ദേവീധ്യാനങ്ങൾ ...	76
E. സുബ്രഹ്മണ്യധ്യാനങ്ങൾ ...	79
F. ഗണപതിധ്യാനങ്ങൾ ...	80
G. ശാസ്തൃധ്യാനം ...	81
അദ്ധ്യായം 8. ദീപമാല ...	81
അദ്ധ്യായം 9. ധ്വജലക്ഷണം ...	87
1. ധ്വജനിർമ്മാണ നിയമം ...	88
2. ധ്വജസ്ഥാനം ...	88
3. നാളംതറ എന്നിവയുടെ ലക്ഷണം ...	89
4. വേദിക, പത്മം എന്നിവയുടെ കണക്ക് ...	89
5. പത്മത്തിന്റെ വിവരം ...	89
6. പരകളുടെ ലക്ഷണം ...	89
7. മാലാസ്ഥാനം-ലത്തൂനം എന്നിവയുടെ അലങ്കാരങ്ങൾ ...	90
8. വീരകാണ്ഡ നിർമ്മാണരീതി ...	90
9. ധ്വജാഗ്രത്തിങ്കലുള്ള വാഹനങ്ങളുടെ വിവരം ...	90
10. ദീക്പാലകന്മാരുടെ ധ്യാനങ്ങൾ ...	91

XV

വിവരം:	പേജ്:
അദ്ധ്യായം 10, നാട്യമണ്ഡപം ...	93
അദ്ധ്യായം 11. ഗോപുരവിധി ...	99
അനുബന്ധം I	
A. മൂല പൂത്തമാക്കാൻ ...	107
B. കൂപ-തടാകവിധി ...	108
C. കണ്ണാടിബിംബം ...	108
D. ചിത്രോടക്കല്ലു് ...	109
E. കടുശർക്കരബിംബവിധി (ബഹുവേരവിധാനം) ...	111
F. ശ്രീമകുലഖനവിധി ...	116
G. പഞ്ചലോഹം ...	118
H. അഷ്ടബന്ധവിധി ...	119
I. കടുശർക്കരയോഗം ...	119
അനുബന്ധം II	
ജിണ്ണാലാരവിധി ...	121
അനുബന്ധം III	
കൈകണക്കുപട്ടിക	

:—:—:—:

ചിത്രങ്ങൾ.

ചിത്രം നമ്പർ:

പേജ് നമ്പർ;

1. ഷഡാധാരം	...	9
2. 24 അംശിച്ച തറ	...	15
3. 21 അംശിച്ച തറ	...	17
4. പ്രതിക്രമം എന്ന തറ	...	17
5. പാദബന്ധം എന്ന തറ	...	18
6. ഗോമുഖം (ഭാവം)	...	23
7. സോപാനം (കൈവരിക്കുല്പ)	...	28
8A. ഘനപാദം	...	29
9B. തോരണം	...	29
9. ശാലാകൂടാദികൾ	...	30
10. പഞ്ചരം	...	31
11. ശ്രീകോവിൽ (സെക്ഷണൽ എലിവേഷൻ)	...	34
12. വലിയ ബലിക്കുല്പ (27 അംശിച്ചത്)	47
13. വലിയ ബലിക്കുല്പ (32 അംശിച്ചത്)	48
14. ബിംബരചന (നവതാലം)	...	52
15. ബിംബരചന (ദശതാലം)	...	53
16. ബിംബരചന (പഞ്ചതാലം)	...	62
17. ധ്വജം	...	88
18. കൂത്തമ്പലം—പ്ലാൻ	...	94
19. കൂത്തമ്പലം—ഗ്രൺട് എലിവേഷൻ	...	95
20. കൂത്തമ്പലം—സൈഡ് എലിവേഷൻ	...	96
21. കൂത്തമ്പലം—(A-B) സെക്ഷൻ	...	97
22. ഗോപുരം	...	100

തന്ത്രസമുച്ചയം . (ശിൽപഭാഗം)

—:~:—

വ്യാഖ്യാതൃശ്ലോകങ്ങൾ

കാമക്രോധമോദയോ രിപുഗണാ ബ്രഹ്മാദിദൈവസ്കന്മാ
യോഗീന്ദ്രരപി ഭൃജയോ, സ്തനഭൃതന്നിത്യം വിപൽകാരിണഃ
നീയന്തേ വശമശ്രമേണ മനസാ, യൽപാപേകേരഹ-
പേനോപാസനതല്പരേണ, തമഹിം വന്ദേ ഗുരും സത്യദാ.

യസ്യാ ജാതം ഭൂവനമഖിലം തോയരാശേരിവോർമ്മി-
യ്സ്യോമേവ പ്രജയസമയേ യാസ്യതീദം ലയം ച
യത്ഭക്താനാം ജനനമരണക്ലേശരാശേര്യദിക്ഷതി,—
സ്യഷ്ടാ സാമേ ഭവതു നിതരാമന്നവാചീരടന്ധാ.

സുവിശ്രുതം തന്ത്രസമുച്ചയോദിതം മനോഹരം ശില്പവിഭാഗമുത്തമം
സുഹൃദ്യോ കേരളഭാഷയാ യുതം കരോമ്യഹം മന്ദഹിതായ സാമ്പ്രതം.

—:~:—

ഒന്നാമദ്ധ്യായം (ഭൂപരിഗ്രഹം)

1

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഗ്രന്ഥകർത്ത്വം ഇഷ്ടാഭവതാനാമസ്കാരപൂർവ്വമായ മംഗളത്തെ
ഗ്രന്ഥാരംഭത്തിൽ ചെയ്യുന്നു.

ശ്രീമൽഷരഗുണസംഭൃതം വപുരധിഷ്ഠായാനുഗ്രഹംണാതി യഃ
ശ്രദ്ധാഭക്തിപവിത്രിതോപഹാരഭൈഃ സ്വാരംഭഭൂതാത്മകൈഃ
പുണ്ണാനന്ദസാന്നിദ്ധ്യരപി സദാ സന്തപ്തിതോ യജപന-
സ്തം ദേവം നിഗമാഗമാദ്യധിഗതം നിത്യം സമാരാധ്വനയാം.

യാതൊരുവേൻ, ഏല്പാശ്ചാഴം നിറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്ന ആനന്ദരസത്തെ അനുഭവിയ്ക്കുന്നു;
ഏകിലം യജപാക്കളാൽ തന്റെ ഉൽപ്പത്തിയ്ക്കു കാരണങ്ങളായിരിയ്ക്കുന്ന പഞ്ചഭൂതാ
ത്മകങ്ങളായും, ശ്രദ്ധ ഭക്തി ഇതുകളെക്കൊണ്ട് പരിശുദ്ധങ്ങളായും ഇരിയ്ക്കുന്ന പുജാദ്രവ്യ

യജ്ഞൈഃകൈം സാന്നാഹിപ്പിതപ്പെട്ടവനായിട്ട്, ശ്രീമത്തായി സമുപ്തനായി അറുത്തുനെയ്യുചെയ്തതായിരിക്കുന്ന വെള്ളത്തിനെ സ്വീകരിച്ച് യജമാനന്റെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നുവോ, വേദപുരാണാദികളിൽ പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ടവയായിരിക്കുന്ന ആ ദേവന്റെ ഞാൻ എല്ലാപ്രകാരം വഴിപോലെ ആരാധിക്കുന്നു.

2

ഇപ്രകാരം മംഗളം ചെയ്ത്, ഗുഹകർത്താവ് ഗുണസ്മരണയോടുകൂടി ഗുഹത്തെ ആരാധിക്കുന്നു.

ഗുരുദിവ്യകരദ്രകടാക്ഷരക്തസ്സുരിതഹൃൽകമലോദരസംഭൃതം
ഗുണനികാവിധിസാധനസിദ്ധിയേ ലിഖിതയാമൃതം തന്ത്രസമുച്ചയം.

ഗുരുവായു ദിവ്യകരൻ കടാക്ഷമാകുന്ന രക്തകൊണ്ടു വിടന്നിരിക്കുന്ന ഹൃദയ കമലത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ ഗമിച്ചിരിക്കുന്ന തന്ത്രസമുച്ചയത്തെ ദൃഢത വരുത്തുവാനായി കൊണ്ടു ഞാൻ ഗുഹത്തിൽ എഴുതുവാൻപോകുന്നു.

3

യിയക്ഷണാഘോഷാർച്ചവരോ വൃതാർച്ച സമൃത്തിപഃ കർമ്മ സമാതനോതു
പ്രതിശ്രുതം ഭൂമിപരിഗ്രഹാദിതീർത്ഥാഭിഷേകാവധികം ക്രമേണ.

ദേവപുരുഷന്റെ ഇഷ്ടയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന യജമാനനാൽ വരികപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ പാരികർമ്മങ്ങളോടുകൂടി, ഭൂപരിഗ്രഹം തുടങ്ങി ഉത്സവത്തിന്റെ ആദ്യദിനം പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കർമ്മത്തെ ചെയ്യണം.

4

ഇനിയത്തെ ശ്ലോകംകൊണ്ട് എല്ലാ ദേവന്മാരെയും പ്രതിഷ്ഠിപ്പാൻ സാമാന്യേന സ്ഥാനത്തെ പറയുന്നു.

തീർത്ഥാന്തേ തടിനീതദേ ജലനിധേസ്തീരേ സരിതസംഗമേ
ശൈലാഗ്രോദ്ഭിതദേ വനോപവനയോരദ്യോനദേശേ തഥാ
സിദ്ധാദ്യോതനേഷു വാ ഗുരുവരോ ഗ്രാമേ പുരേ പത്മിനേ
ദേശേന്ദ്രിയേ മനോരമേ സുരസമീപ്യായൈ ക്ഷിതിം കല്പയേൽ.

തീർത്ഥത്തിന്റെ വക്കത്തോളം നദീതീരത്തോ, സമുദ്രസമീപത്തോ, രണ്ടു നദികൾ തമ്മിൽ ചേരുന്നതോ, പർവ്വതത്തിന്റെ മുകളിലോ, പർവ്വതത്തിന്റെ താഴ്വാരപ്രദേശത്തോ, വനത്തിലോ, ഉപവനത്തിലോ (ഉപവനം ഗ്രാമത്തിനടുത്തുള്ള വനമാകുന്നു), ഉദ്യാനത്തിലോ (ഉദ്യാനം നട്ടുവളർത്തിയ വനമാകുന്നു), ജലാശയമായവയുടെ ആശ്രമത്തിലോ ഗ്രാമത്തിലോ, പുരയിലോ (പുരം രാജധാനിയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന നഗരമാകുന്നു), പത്മനാഭത്തിലോ (പത്മനാഭം തുറമുഖത്തോടുകൂടിയ നഗരമാകുന്നു). മറ്റു വല്ല മനോഹരപ്രദേശത്തോ ആചാര്യൻ ദേവപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു ഭൂമിയെ കല്പിക്കും.

5

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഗ്രാമം, പുരം, പത്മനാഭം ഇत्याദികളിൽ വിഷ്ണു തുടങ്ങിയുള്ള ദേവന്മാരുടെ പ്രത്യേക സ്ഥാനത്തെ പറയുന്നു.

പ്രാചീ പ്രതീചീ ച ഹരൌ, നിജദീശ്യമേശേ,
വായൌ നിസംഭജിതി, താരകജിത്യദീപ്യാം
ഗ്രാമാദികേഷു നിരാതൌ, ഗണപായ്തയോശ്വ
ഗൃഹ്ണാതു ഭൂമിമഖിലേഷപി മദ്ധ്യതോ വാ.

വർണ്ണവിന്യോസം പ്രതിഷ്ഠിതനന്തരേ ക്രാമാദികളുടെ കീഴക്കും പടിഞ്ഞാറും, ശിവനെയാണെന്നിൽ ഈശാനകോണിലും, ദുർഗ്ഗയെയാണെന്നിൽ വായുകോണിലും, സുബ്രഹ്മണ്യനെയാണെന്നിൽ വടക്കും, അയ്യപ്പൻ ഗണപതി ഇവരെയൊന്നെന്നിൽ നിരൂപിതകോണിലും പ്രതിഷ്ഠ ചെയ്യാം. സകല ദേവന്മാരെയും ഗ്രാമാദികളുടെ മദ്ധ്യത്തിലും പ്രതിഷ്ഠിച്ചുവാനുള്ള ഭൂമിയെ കല്പിക്കാവുന്നതാണ്.

6

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് സാമാന്യമായി ഭൂമിയുടെ ഉത്തമമധ്യമായമേടേതെന്ന് പറയുന്നു.

ഗോമന്തൈഃ ഫലപുഷ്പഭൂതഭൂമിശ്ചാഖ്യോ സമാ പ്രാകുപ്തവാ
സ്തിശ്ചാ ധീരരവാ പ്രദക്ഷിണജലോപേതാഃ ശ്രബീജോൽഗമാ
സമ്പ്രാപ്താ ബഹുപാംസുരക്ഷയജലാ തുല്യാ ച ശീതോഷ്ണയോഃ
ശ്രേഷ്ഠാ ഭൂരധമാ സമുക്തവചരീതാ, മിശ്രിതാ മദ്ധ്യമാ.

പശുക്കൾ, മനുഷ്യർ, ഫലങ്ങളും പുഷ്പങ്ങളും ധാരാളമുള്ള വൃക്ഷങ്ങൾ ഇവകളോടു കൂടിയും, കുന്നും കുഴിയും കൂടാതെയും, കിഴക്കോട്ടു നീരാഴിക്കായും, മണ്ണു മിനുത്തും, ചവിട്ടിയാൽ ഗംഭീരസ്വരമുള്ളതും, പ്രദക്ഷിണമായി ഒഴുകുന്ന നദി മുതലായവയോടു കൂടിയും, വിത്തുകൾ വിതച്ചാൽ ക്ഷണത്തിൽ മുളയ്ക്കുന്നതും, ഒരു കുഴിയിൽ നിന്നെടുത്ത മണ്ണ് ആ കുഴിയിൽ തന്നെ നിറച്ചാൽ ശേഷിക്കുന്നതും. വേനൽക്കാലത്തുകൂടി വെള്ളം ധാരാളമുള്ളതും, ശീതോഷ്ണമേഖല സമമായും ഇരിക്കുന്ന ഭൂമി ഉത്തമമാകുന്നു. ഈ പറഞ്ഞതിന്നു വിപരീതമായ ചില അധഃപാദം, സമ്മിശ്രമായ വക്ഷണത്തോടുകൂടിയ ഭൂമി മദ്ധ്യമവുമാകുന്നു.

7

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് അധമങ്ങളിൽത്തന്നെ വജ്ജിയേണവയെ പറയുന്നു.

വൃത്താഭ്യേന്ദുനിഭാ ത്രിപഞ്ചരസകോണാ ശുഭശുദ്ധാകൃതി-
ർത്ത്വയാനേകപക്വർപ്പുഷ്പകപിലാവക്ത്രോപമാ മേദിനീ
ഭസ്സാംഗാരതുഷാസ്ഥികേശകൃമിവല്പികാദിഭിഃ സംയുതാ
വജ്ജ്യാ മദ്ധ്യന്താ സഗർഭഹരാ വിസ്രാ വിദീക്സ്ഥാഽപി ച.

പ്രകൃത്യാ വൃത്താകൃതിയായത്, അർദ്ധസ്രാകൃതിയായത്, മൂന്ന് അഞ്ച് ആറ് കോണുകളുള്ളതും, ശുഭംപോലെ മൂന്നുകൊമ്പുള്ളത്, കൊമ്പുറ്റംപോലെ രണ്ടു മൂന്നുമുള്ളത്, മത്സ്യപ്പുഷ്പംപോലെ രണ്ടു ശിഖരമുള്ളത്, ആനപ്പുറം പോലെ ഉരുണിരിക്കുന്നതും, ആമപ്പുറംപോലെ ഉയന്നിരിക്കുന്നതും, പശുമുഖംപോലെ ഒരു ഭാഗം വീതി കൂടിയും മററപ്പുറം

ക്രമേണ വീതി കുറഞ്ഞു ഇരിയ്ക്കുന്നത്, കിളിപ്പാൽ ഭൂമി എല്ലാ തലമുറയും പുഴക്കര ഇവ കളിക്കുമ്പോൾ, പുറം ഗുഹ മുറ്റവും ഇവകളെക്കുറിച്ച്, മധ്യം താണു, കോണിലേയ്ക്കു തിരിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നത് ഇങ്ങനെയുള്ള ഭൂമികളെല്ലാം വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്യും.

8

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ബ്രാഹ്മണാദി വർണ്ണങ്ങൾക്കു പ്രത്യേകം വിധിയുണ്ടെന്ന് ഭൂമിയെ പറയുന്നു.

വിപ്രാദികൃതഃ കശേഷവനമുപാകാശയുക്താ ഭവ,-
സുഖയാതാനവിതാനസിന്ധുരസാബ്ധ്യംശാധിദീർഘാ അപി
ശേപതാപാടലപീതമേഖകരുചശ്ചാഘ്നാസൃഗന്നാസവാ-
മോദാഃ, സപാദകഷായതികതകടുകാസപാദാനപിതാശ്ച സ്മൃതാഃ.

തന്നത്താൻ മുളച്ചവരും ഒരുകൾ മണ്ണിന്നു വെളുത്ത നിറം നെയ്യിന്റെ ഗന്ധം ഇതുകുളുങ്ങുമായി സമപതരശാധിയിരിയ്ക്കുന്ന ഭൂമി ബ്രാഹ്മണർക്കും, അമർച്ചയും രക്തവർണ്ണം പോലെയുടെ ഗന്ധം ചവപ്പുരസം ഇതുകുളുങ്ങുമായി വീര്യമുണ്ടെന്ന് എട്ടിലൊന്നു അധികം ദീർഘമായ ഭൂമി ക്ഷത്രിയർക്കും, കറുപ്പു മഞ്ഞവർണ്ണം അന്നത്തിന്റെ ഗന്ധം കപ്പുരസം ഇവകളെക്കുറിച്ച് വീതിയിൽ ആറിലൊന്നു അധികം ദീർഘമായിരിയ്ക്കുന്ന ഭൂമി വൈശ്യർക്കും, ആറുഭാഗം കറുത്തവർണ്ണം മദ്യഗന്ധം എരിവ് ഇതുകൾ ഉള്ളതായി വീതിയിൽ നാലിലൊന്നധികം ദീർഘമായിരിയ്ക്കുന്ന ഭൂമി ശൂദ്രർക്കും വിധിയുണ്ടെന്ന്.

9

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു വർണ്ണാദികളെക്കൊണ്ടു സമ്മിശ്രമായ ഭൂമി എല്ലാവർക്കും വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സങ്കീർണ്ണരൂപാ വസുധാഭ്യോ വർണ്ണൈർവൈശ്വരൂപൈശ്ചാഖിലവർണ്ണൈഃ
ഏകാമനാലക്ഷിതവർണ്ണവിഹിതം നകതം പരീക്ഷേത നിമിത്തമേവ.

ബ്രാഹ്മണാദി നാലു വർണ്ണങ്ങളുടേയും നിറം ഗന്ധം രസം ഇവ കലർന്നിരിയ്ക്കുന്ന ഭൂമി എല്ലാവർക്കും വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്യും. എന്നാൽ നിറം തുടങ്ങിയവ ഒന്നും വ്യക്തമായിക്കാണാത്ത ഭൂമിയെ രാത്രിയിൽ നിമിത്തംകൊണ്ടു പരീക്ഷിക്കേണ്ടതാണ്.

10

ഇനി മൂന്നു ശ്ലോകംകൊണ്ടു, ഇതിന്നു മുഖിലത്തെ ശ്ലോകത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചവിധം ഭൂമിയെ പരീക്ഷിക്കേണ്ടു പ്രകാരത്തെ പറയുന്നു.

ഉപലിപ്യ മഹീതലേവേദേ ഘടാമാമം ഭൂതധാന്യകം നൃസേൽ
തദുപച്ഛമ വർദ്ധാനകം നൃസതു പ്രാഗ്വദനോ മൃദാത്മകം.

പരീക്ഷിക്കേണ്ട ഭൂമിയുടെ നടുവിൽ ഒരു കുഴി കുഴിച്ചു, അതിൽ ചാണകംകൊണ്ടു മെഴുകി, ആലായുർ കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന അവിടെ ധാന്യം നിറച്ചതും ചുറ്റു വെളിച്ചത്തും ആയ ഒരു മണൽക്കടത്തേയും, അതിന്റെ മുഖത്തു ഒരു ചരാതിനേയും വെക്കുന്നു.

11

കപിലാഘൃതമാത്മമൂലതഃ ശതസഞ്ജപ്തമേതു സിഞ്ചതു
ചതസ്രാശ്ചഥ ദിക്ഷു വർത്തികാസ്തനയാപേണ്ണവശാൽ സിതാദികാഃ.

പിന്നെ കപിലവണ്ണമായ പശുവിന്റെ നെയ്യ് എടുത്തു അതതു വേവനാരുടെ മൂല
മന്ത്രം നാല് ഉരു ജപിച്ചു മേല്പറഞ്ഞ ചരതിൽ ഒഴിച്ചു് മുമ്പ് ബ്രാഹ്മണാദികൾക്കു പറ
യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വെളിച്ചം ചുവപ്പ് മഞ്ഞ കറുപ്പ് എന്നീ നിറത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന
നാലു തിരികളെ കിഴക്കു തുടങ്ങി നാലു ദിക്കുകളിലേയ്ക്കായി ഇട്ടു വിധിയ്ക്കുന്നസരിച്ചു ക
ത്തിയ്ക്കണം.

12

ആച്ഛാദ്യ നീതേഴിതു മഹത്തർമാത്രേ യസ്യോജ ലൈദപത്തിരമഷ്ടു സാ ഭൂഃ
ദീപ്താസു സർവ്വാസ്വപന്നവണ്ണയോഗ്യാ,സ്തൂജ്യാ വിശീർണ്ണാസു സമസ്തവണ്ണൈഃ

അതിന്റെ ശേഷം ആ ചഴിയെ അപ്പു ചൂടി രണ്ട് നാഴിക കഴിഞ്ഞ ഉറക്കുമ്പോൾ
എത്ര ജാതിയുടെ നിറത്തോടു കൂടിയ തിരികളുണ്ടെന്നാവാ ആ ജാതിയ്ക്കു ആ ഭൂമി നല്ലതാ
ണെന്നും, എല്ലാ തിരികളും കത്തുന്നവയെങ്കിൽ എല്ലാവർക്കും നല്ലതാണെന്നും, ഒന്നും കത്തു
നില്ലെങ്കിൽ ആർക്കും നന്നല്ലെന്നും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

13

ഇനി നാലു ശ്ലോകങ്ങൾക്കാണ് കാശോ വലഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്നതായും കാശോ പേരോടു
കൂടിയും ഇരിക്കുന്ന ഭൂമിയെ പറയുന്നത്.

കർപ്പുരാഗതനാളികേരതിലകൈകളൈഃ കരംബാർജ്ജ്വനൈ-
ർമാലേയൈഃ ക്രമകേക്ഷ്യകേതകകൈശഃ കിന്ദാരവിന്ദോല്ലവൈഃ
പൂർവ്വാപ്തപ്രവശാലിനീ ബഹുജലാ വായാ ദരീദ്രശൃതേ
സേയം ശാന്തികരീ സുദാരശയജനേ സുകതാ സുചന്ദാ മഹീ.

കർപ്പരം അകിൽ തെങ്ങ് മൈലൈളു് ദേ കടമ്പ് മരുത് ചങ്ങനം കവുത് അതു പൂ
ക്കൈത കശ മുല്ല താമര കരിംകൂവളം ഇവകളോടുകൂടിയും, കിഴക്കും വടക്കും തെക്കും, വേ
നപ്പാലത്തുകൂടി വെള്ളം ധാരാളമുള്ളതും ആയ ഭൂമിയ്ക്കു 'സുചന്ദാ' എന്നു പേർ. ഇങ്ങനെ
ഉള്ളടത്തു വേവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പൂജിച്ചാൽ രോഗം അനന്തം ഇത്യാദികളെ നശിപ്പിയ്ക്കു
ന്നതാണ്.

14

തീരം വാരിനിയേഃ ശ്രീതാഫല സരീത സ്തീർത്ഥസ്യ വാ, ദക്ഷിണേ
വ്രീഹിഷേത്രവിചിത്രിതാ,ffപൃഥിശി യജ്ഞാഹ്വാംഭ്രിപൈരങ്കിതാ
കീർ്ണാ പൂണ്ണഫലപ്രസന്നതരഭീയോദ്യോനാഹൃദ്യോപി വാ
'ഭദ്രാ' സാ പരീശീയതേ വസുമതീ പ്രീതിപ്രദാ യജ്വനാം.

സമുദ്രം നദി തീർത്ഥം ഇതുകളിലൊന്നിന്റെ സമീപത്തായീരസ്തൂകയും, തെക്കുഭാഗ
ത്തു പാടവും, പടിഞ്ഞാറേ ഭാഗത്തു് യാഗശാലകൾപയോഗമുള്ള വൃക്ഷശാലാ ഉള്ളതായും,

ഫലപുഷ്പങ്ങൾ ധാരാളമുള്ള വൃക്ഷങ്ങൾ സിംഹത്തെയും, ഉദ്യാനം ചോലയെ മനോഹരമായും ഇരിയ്ക്കുന്ന ഭൂമിയ്ക്കു 'ഭദ്ര' എന്ന പേരുള്ളതും, അവിടെ ദേവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചാൽ അഭീഷ്ടം സാധിയ്ക്കുന്നതുമാണ്.

15

സ്പഷ്ടനൃഗ്രോധനി-ബാർജ്ജനബകളകലസ്ഥാസനാശോകനിഷ്ഠാ-
വാകോലൈർമാലതീപമ്പകതീലവദിരൈഃ കോദവൈർത്രിതാ വാ
ഭൂമിയാ ഭൂധരാധീശപരശിവരതാ പാശപസംസ്ഥാഫവാദ്യൈഃ
'പുണ്ണാ' സാ പുഷ്പിഭാത്രീ സുരനിലയസമാകല്പനേ സ്ഥലപ്രതോയാ.

ഇന്തി പേരാൽ ചേപ്പ് മരത് പുയിലഞ്ഞി മുതിര വേങ്ങ അശോകം തുവര അഴി
ഞ്ഞൽ മുല്ല ചെമ്പകം എള്ള് കരിഞ്ഞാലി വരക് എന്നിവകളുള്ളതും, പച്ചത്തരിന്റെ
മുകളിലൊ താഴ്വാരയിലൊ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നതും, ചെങ്കും കറുത്തുമായ ഭൂമിയ്ക്കു 'പുണ്ണാ'
എന്നാണു പേര്; അവിടെ ദേവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പുഷ്പിച്ചാൽ ധനധാന്യദികളെ വേണ്ട
വോളം ലഭിയ്ക്കുന്നതാകുന്നു.

16

അക്കൈർവ്വേണവിഭീതകൈഃ സ്നാനീയുതൈഃ ശ്ലേഷ്യാതകൈഃ പീലുഭിഃ
സങ്കീർണ്ണ ബഹുശക്താ ച കഠിനാ ഗർഭാപിതാ സോഷരാ
ഗുലംഗശ്ശൃണവരാഹവായസശിവാശാഖാമൃഗൈഃ സന്ധതം
ജൂഷാ യഷ്ടരനിഷ്ടാ നിഗദിതാ "ധൃത്ര" മാഹീ സുരഭിഃ.

എരുക്ക് മുള തന്നി കഞ്ചി നവേരി (ചവണ്ടി) ചീല (ചീല എന്നുവെച്ചാൽ കുപ്പി
മെട്ടിയിറക്കുന്നതു) എന്നിവ ഉണ്ടായിരിയ്ക്കയും, ചിനമായിരിയ്ക്കയും, ഉള്ളിൽ മട (ചേ
ത്ത്)യും അതിനുള്ളിൽ പ്രാണികളും ഉള്ളതായും, കാരമണ്ണിനാടു ചോന്നിരിയ്ക്കയും, കഴുത,
പരുന്ത്, പന്നി, കാക്ക, കടുകുങ്ക്, കരങ്ങൽ എന്നിവ എപ്പോഴും ധാരാളം ഉള്ളതായും ഇ
രിയ്ക്കുന്ന ഭൂമിക്കു 'ധൃത്ര' എന്ന പേരാകുന്നു, അവിടെ ദേവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പുഷ്പിക്കുന്ന
വൻ ഭോഷം അനുഭവിയ്ക്കും.

17

ഭൂമിയെ കല്പിച്ചതിന്റെ ശേഷം ചെയ്യേണ്ട കർമ്മത്തെയാണ് ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു്
പറയുന്നതു്.

തപോഷ്ണഗുല്യാദികമിഷ്ടശസ്ത്രൈരച്ഛിദ്യ സംശോധ്യ ഗുരുസ്തഥൈവ
ക്ഷമാം ക്ഷമീകൃത്യ ദിശശ്ച സമ്യക്ജ്ഞാതോചക്ഷുഷത്യാ പ്രഥിമീത ചൈനാം

ആചാര്യൻ ആയുധത്തെ പുഷ്പിച്ചു്, ആ ആയുധംകൊണ്ടു് അവിടെയുള്ള വൃക്ഷലത
ദികളെയെല്ലാം ചെട്ടി നീക്കി, ഭൂമിയെ നിരപ്പാക്കി, ഇനി രണ്ടാമത്തെ ശ്ലോകംകൊണ്ടു്
പറയുംപ്രകാരം കിഴക്കു് തെക്കു് പടിഞ്ഞാറു് മുതലായ ദിക്കുകളെ നല്ലവണ്ണം അറിഞ്ഞു്,
അവിടെ വോലയന്തിന്നു് ആവശ്യമുള്ള സ്ഥലം അളക്കണം.

18

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഭൂപരിഗ്രഹത്തെ പറയുന്നു.

പുന്നാമൈകതന്ത്രഭവാൻ കരമിതാം സ്തൽപാദനാഹാൻ ദൃശാൻ
ശങ്കൻ പ്രാഗ്വദനോസ്മൃതനുമഹിതാൻ മദ്ധ്യാദിശ്ചാത്തിമം.
കൃതപാ കല്പിതസാലസീന്ധീ പരിതഃ, ശങ്കദ ിസംവേഷ്ടിത-
ന്യായേന പ്രവിസാത്സ്മ സുതമപി ഹന്താതു ക്ഷീതിം സർവ്വതഃ.

എല്ലാ ദേവന്മാരും, പുന്നമരംകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയതും ഒരു കോൽ നീളവും ആറുഗുലം ചുറ്റുമായി ഉറപ്പുള്ള കുൻപതു കുറിക്കളെ ഉണ്ടാക്കി, ആചാര്യൻ അവയെ അസ്മദന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ചു കീഴക്കുനോക്കി നിന്ന് പ്രാസാദമദ്ധ്യത്തിൽ ഒരു കുറിയും, മതിലിന്റെ സ്ഥാനത്തു കീഴക്കു മുതൽ ഈശാനകോൺ വരെ എട്ടു ദിക്കുകളിലും ആയി എട്ടു കുറിയും നാട്ടി, ഓരോ കുറിയിപ്പേലും ഈരണ്ടു ചുറ്റു വരുമാന് മൂന്നു ഇഴയോടു കൂടിയ നൂലുകൊണ്ടു ചുറ്റി, വിധിസ്താനുസരിച്ച ഭൂമിയെ പരിഗ്രഹിക്കുന്നു.

19

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ദിക്കു് അറിയുവാനാണ് പറയുന്നത്.

സാക്ഷേ ശങ്ക മിനാംഗുലം സമതലേ കൃതപാ പൃഥ്വിക്കാലജ-
ഹായാഗ്രാഹിതത്രിബിന്ദുപരിവൃത്യോല്പാദ്യേ മത്സ്യപേയം.
തൽസൌഷ്ഠ്യസ്ഥിരോത്ഥസുതയുഗയോഗച്ഛങ്കമൂലാന്തിമം
സൂത്രം ന്യസ്യ സുസാധയേ ദ്യുമധനേശാശേ തതാശ്ചേതരേ.

ഭൂമിയുടെ മദ്ധ്യരേഖ(ലങ്ക)യിൽ നിന്നു വടക്കോ തെക്കോ ഉള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ ഭൂമിയെ സമനിരപ്പാക്കി പന്ത്രണ്ടുഗുലം നീളത്തിൽ ഒരു ശങ്കവിനെ നാട്ടി ആ ശങ്കവിന്റെ ഹായാഗ്രം മദ്ധ്യമാക്കി ഒരു വൃത്തം വരയ്ക്കുക. പിന്നെ ആ വൃത്തത്തിന്റെ കീഴക്കു നേമിയിൽ ഹായാഗ്രം വരുമ്പോൾ അവിടം മദ്ധ്യമാക്കിയും ആദ്യം ഉണ്ടാക്കിയ വൃത്തത്തോടു സമമായും വേറെ ഒരു വൃത്തവും, ആ വൃത്തത്തിന്റേയും കീഴക്കു നേമിയിൽ ഹായാഗ്രം വരുമ്പോൾ അവിടം മദ്ധ്യമാക്കി വേറെ ഒരു വൃത്തവും വരയ്ക്കുക. ഇങ്ങിനെ സമമായി മൂന്നു വൃത്തങ്ങൾ വരച്ചാൽ തെക്കുവടക്കു ചീർവുമായി രണ്ടു മത്സ്യങ്ങൾ ഉണ്ടാവും. ഈ മത്സ്യങ്ങളുടെ നീളത്തിലുള്ള മദ്ധ്യരേഖയിൽക്കൂടെ രണ്ടു ചരടുകൾ പിടിച്ചു നീട്ടിക്കൊണ്ടുപോയൽ ഒരു ദിക്കിൽ അവ രണ്ടും കൂട്ടിമുട്ടും. ആ കൂട്ടിമുട്ടുന്ന ദിക്കിൽ നിന്നും ശങ്കവിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലേയ്ക്കു ഒരു ചരടു പിടിച്ചാൽ അതു തെക്കുവടക്കു സൂക്ഷ്മമായിരിയ്ക്കും. “പിന്നെ ഈ സൂത്രയോഗവിദ്യയും ശങ്കമദ്ധ്യവിദ്യയും കേന്ദ്രമായി തങ്ങളിൽ അന്യാർത്ഥിയ്ക്കുമാന് (അർദ്ധാധികമാനമായി) രണ്ടു വൃത്തങ്ങൾ വരയ്ക്കണം. എന്നാൽ കീഴക്കുപടിഞ്ഞാറു് ഒരു മത്സ്യമുണ്ടാവും. അതിന്റെ സുഷുപ്താനാഥി മദ്ധ്യസൂത്രം നേരെ കീഴക്കു പടിഞ്ഞാറുമായിരിയ്ക്കും” എന്നാണ് ‘തതാശ്ചേതരേ’ എന്നതുകൊണ്ടു് പറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നത്.

20

ഈ ശ്ലോകം കൊണ്ടു് പ്രാസാദസ്ഥാനത്തെ ശുദ്ധിപരത്തേണ്ടും ശ്രമത്തേയാണ് പറയുന്നത്.

ഖാതഃ ക്ഷിതിം താം പുരുഷപ്രമാണം ജലാന്ത മശ്താവധി വാ സുഖഗേ.

പാദോന മാപ്യു, വിശുദ്ധവേദ്യോ രാത്രൗ യജേൽ ദിശ്യഥ വാസ്തുമൈശ്യാം

ക്ഷേത്രത്തിന്നായിക്കൊണ്ട് കല്പിച്ച ആ ശ്രമിയെ ശുദ്ധമുഹൂർത്തത്തിൽ പുരുഷപ്രമാണ മോ, ചെങ്കും പാറ ഇതുകളിൽ ഒന്നു കാണുന്നതുവരെയോ താഴ്ന്നി, ആ കഴിയുടെ മുക്കാൽ ഭാഗം മണ്ണുനിറച്ചു തളിച്ചു മെഴുകി ശുദ്ധമാക്കി അവിടെ ഒരു വേദി ഉണ്ടാക്കി, ആ വേദി യുടെ ഈശാനകോണിൽ രാത്രി വാസ്തവുപുണ്യയെ ചെയ്യണം.

21

ഈ ശ്ലോകം കൊണ്ട് ആധാരശില നിധികളും മുന്പായ ഷഡധാരങ്ങളുടെ (1-ാം നമ്പ് ചിത്രം) സ്ഥാനത്തെ പറയുന്നു.

ഗതേൻ തത്ര വിശോധിതേ വിനിമിതാധാരാശ്മദ്ധ്യോവദേ,

ധാനുദ്യാഹിതവിഷുരേഥ, നിധികളും താമ്രം വാഴ്ശ്ശം.

മൂലേന പ്രസിദ്ധായ, തത്ര വിധിവദന്താദിപുണ്യേർണ്ണമം,

ശൈലം കല്പപ, മത്ര നാളമുദിതം ശുൽബ്ബോത്ഭവം വിനൃസേൽ.

മുന്പാഞ്ഞ വിധി ചരിത്രമാക്കിയിരിക്കുന്ന ആ ഗതന്തിൽ ആധാരശിലയേ യും, * അതിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള കഴിയിൽ ധാന്യാദികളേക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ധാന്യപീഠത്തിൽ ചെമ്പുകൊണ്ടോ ശിലകൊണ്ടോ ഉണ്ടാക്കിയതും രാകനകാദികൾ നാച്ചുമായ നിധികളോ മൂലാന്തം ജപിച്ചും, അതിനു മീതെ ശിലകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ (1) താരപ്പുവിനേയും, അതിനു മീതെ ചെന്നിപ്പോൻ ഭാകന പ്രാസാദത്തിന്റെ നടുയിലേയ്ക്കു മുമ്പായി ശിലകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കുമ്പളനയും, അതിനു മീതെ നാപംസകശില യോളം എന്നാൽക്കു വീളത്തിൽ (2) ചെമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ യോഗനാളത്തേയും വിധി യ്ക്കനുസരിച്ചു സ്ഥാപിയ്ക്കണം.

22

ഈ ശ്ലോകം കൊണ്ട് ചോലപാണി നിധികളും മുന്പായതുകളുടെ വലുപ്പത്തെ പറയുന്നു.

സ്തംഭോച്ഛസ്യ ഷഡംശവിസ്തുതതദച്ഛാംശാധ കോച്ഛോ ഘടഃ,

പത്മോച്ഛാംശസമുച്ഛ്വായോച്ഛ്വായനവാശോനപ്രഥോച്ഛമരഭഃ.

അഷാംശായതതദപിപാശരഹിതവ്യാസായതാലേ ഛ്വായഃ

കൂർത്തോ, നാഗയവാഗ്രതദപിഗുണമൂലാ യോഗനാളപ്രഥാ.

* ശ്രീപീഠത്തിന്റെ വിസ്താരത്തിൽ പകുതി ചതുരശ്രമായോ, പത്മപീഠത്തോടു സമമായ ചതുരശ്രമായോ ആധാരശിലയെ കല്പിയ്ക്കണം. അതിന്റെ ഹനം വിസ്താരത്തിൽ പകുതിയുമായിരിക്കണം.

“പീഠസ്യ താരാജ്ഞതാം തദർദ്ധവിസ്താരയുക്തം പ്രകരോരു മന്ത്രി.

വാ ചാലപത്മസ്യ താം തദർദ്ധംഗാ മഥാധാരശിലാം സുഖഗേ”

എന്ന ശില്പശാസ്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

(1) തദ്ദർദ്ധംഗാദിപ്രദേശം കർണികായാം തഥാസ്വ ഉ.

ഭാവഭേദമൂലം കൂടും വിനൃസേ ചീധിനാ നിശി.

(2) തൽപാദേണദോ മദ്ധ്യസമാധാരം പ്രണാളകം.

കൂർത്തസ്യോപരി സംസ്ഥാപ്യ കാരയേൽ ഗതപുരണം.

പണിയുവാൻ പോകുന്ന പ്രാസാദത്തിന്റെ കാലയളവെന്തെ ചന്ദ്രനാക്കി അംശിപ്പാൽ കരംശം വ്യാസത്തിൽ സമചതുരമായും, ഈ വ്യാസത്തിന്റെ പകുതി ഉയരമായും, ഉയരത്തിന്റെ നാലിലൊന്നു കാഞ്ഞ (മുക്കാൽ) ഉയരമായ അടപ്പോട്ടുടിയും ഇരിക്കുന്ന ഗർഭപാത്രത്തെ ശുദ്ധിപ്പെട്ടു ചെയ്യുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കണം.

25

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഇഷ്ടകാന്യാസത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തെ പറയുന്നു.

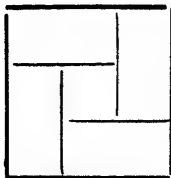
പ്രാസാദപോരസ്യ വാമേതരസ്ഥിൻ പാശ്ചാദ ദേശേ ഭാവിതൽപാദകാന്തേ.
ഭൂമിം കൃതപാ സുസ്ഥിരാം ശോധയീതപാ മാതപാ ക്ഷേത്രം കല്പയേ ദീപ്തുകാനാം.

പ്രാസാദത്തിന്റെ പുറത്തെ ചോരത്തിനുള്ള വലത്തെ കട്ടിളക്കാലിന്റെ പുവട്ടിൽ പണിയുവാൻ പോകുന്ന പാദകത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ വരമാറുള്ള സ്ഥലത്തെ ഇടിച്ച് ഉറപ്പിച്ച് മെഴുകി ശുദ്ധിവരുത്തി അളന്നിട്ടാണ് ഇഷ്ടകാന്യാസത്തിനുള്ള സ്ഥലത്തെ കൽപിക്കുന്നത് * ഇവിടെ വലത്ത് എന്നു പാഞ്ഞതിന്നു ദേവന്റെ വലത്ത് എന്നാണ് താൽപര്യം.

26

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഇഷ്ടകാന്യാസത്തിന്റെ ക്രമത്തെ പറയുന്നു.

ക്ഷേത്രേ ചതുസ്തദയതേ ചതുരശ്രരൂപേ
രേഖേ ലിഖേച്ഛിവിമന്തൽപദയോഃ പുരോഗ്രേ
തച്ഛിഷ്ടകോഷ്ടയുജി പിപ്തലശംകനോദേ
ഗഗനക്രമാൽ നൃസതു തത്ര തദീപ്തുകാ ശ്വ.

4 ഇഷ്ടകകടം

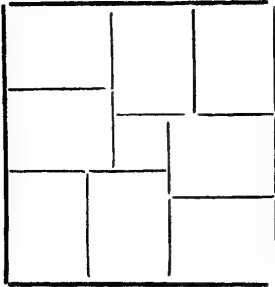
മുൻശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞ സ്ഥലത്തെ, ഇനിയത്തെ ശ്ലോകത്തിൽ പറയുന്ന ഗർഭകാന്യാസസ്ഥാനം മദ്ധ്യത്തിൽ വരമാറു്, സമചതുരശ്രമാക്കി നാലു കള്ളിയാക്കി കൽപിക്കണം. പിന്നെ അനികോണിലും വായു കോണിലുമുള്ള കള്ളികളിൽ കിഴക്കുവടിയത്താറും. ഈശാനകോണിലും നിരൂതികോണിലും ഉള്ള കള്ളികളിൽ തെക്കുവടക്കും ദീപ്തം വരമാറു് ആലിന്റെ ചമതകൊണ്ടു വരച്ചു്, അവിടെ മുൻ പറഞ്ഞ ഇഷ്ടകകളെ സ്ഥാപിക്കണം.

* ആരൂഢഭിത്തിയും അവിടെ ചോരവുമുണ്ടാകാൻ ആ ചോരത്തിനുള്ള വലത്തെ കട്ടിളക്കാലിന്റെ പുവട്ടിലാണു മേൽപാഞ്ഞപ്രകാരം സ്ഥപിതശുദ്ധി മുതലായതു് ചെയ്തു് ഇഷ്ടകാന്യാസം ചെയ്യേണ്ടതെന്നും അറിയേണ്ടതാണു്.

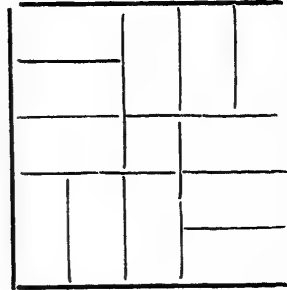
“ആരൂഢഭിത്തിവിഷ്ണു മഷ്ടയാ വിഭജേൽ പുനഃ
ബാഹ്യേത ചതുരോ ഭാഗാ നന്ത ഭാഗത്രയം ത്യജേൽ.
തന്മദ്ധ്യേ സ്ഥാപയേൽ” എന്നു പാശുപതത്തിൽ കാണുന്നതുമുണ്ടു്.

ഇഷ്ടകാന്യാസം

8 ഇഷ്ടകകൾ.

12 ഇഷ്ടകകൾ.

27

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഗർഭന്യാസത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തെ പറയുന്നു.

നാഗൈ ഭിത്തിതതിം വിഭജ്യ ചതുരോ ബാഹേഃ വിഹായാംശകാ-
നന്തസ്രീ നഖിലേഷു, ഗോഭി രജിതേ ഷരഃ പൈ ച, ഷാൺമാതുരേ
ഭൂതൈ സ്രീ നപി ചൈകകം, വിതനയാൽ ഗഭം പരാംശേ സ്ഥിരം
വിപ്രസ്യോ പരിപാദകസ്യ, ഭൂവി രാജേണാ, ധൃയഃ ക്രമാ ന്യുതോഃ.

എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും ഭിത്തിവണ്ണത്തെ എട്ടായി ഭാഗിച്ചു് നാലാംശം പുത്തേക്കും മൂന്നാംശം അകത്തേക്കും നീക്കി ശേഷമുള്ള അംശത്തിലും, വിഷ്ണുവിന്നു ഒൻപതായി ഭാഗിച്ച ആറാംശം പുത്തേക്കും രണ്ടാംശം അകത്തേക്കും, സുബ്രഹ്മണ്യന്നു് ഭിത്തിവണ്ണത്തെ അഞ്ചായി ഭാഗിച്ചു് മൂന്നാംശം പുത്തേക്കും കരംശം അകത്തേക്കും നീക്കി ശേഷമുള്ള അംശത്തിലും ഗർഭപാത്രത്തെ ഉറപ്പായി സ്ഥാപിക്കണം. ആ സ്ഥാപിക്കുന്നതു് ബ്രാഹ്മണന്റെ ക്ഷേത്രമാണെങ്കിൽ പാദകത്തിന്റെ മുകളിലും, ക്ഷത്രിയന്മാർതാണെങ്കിൽ സമഭൂമിയിലും, വൈശ്യശൂദ്രന്മാരുടേതാണെങ്കിൽ ക്രമേണ ചോടെ ചോടേയും ആയിരിയ്ക്കയും വേണം

—:~:—

രണ്ടാമദ്ധ്യായം (അധിഷ്ഠാനവിധി)

1

അനന്തരം അല്പപ്രാസാദങ്ങളുടെ വലുപ്പത്തിന്റെ നിയമത്തെയാണു് ഒന്നാംശ്ലോകം കൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

പാദോനന്തരികരാദിപഞ്ചദശഹസ്താംഗുലാന്തോത്തരേ—
ഷ്ഠപഷ്ടാഷ്ടാംഗുലവൃദ്ധിതോന്തരഭവദ്യോനിപ്രഭേദേഷപഥ
പ്രത്യക്പ്രാഗ്വനേക്രമേണ വിഹിതേ സ്വപ്ലേഷു വാഗ്നേഷുവാ
പ്രാസാദേഷു വിശിഷ്ടജാതിഷു നിജേഷു കാശയേൽ കാരുഭിഃ.

രണ്ടെമുക്കാൽ കോൽ മുതൽ പതിനഞ്ചു കോൽ പത്തുവീരൽ വരെ ഓരോ ഉത്തര ദീർഘത്തോടുകൂടിയും, രണ്ടെമുക്കാൽ കോൽ ഒരു ഉത്തരദീർഘമായതിന്നു ഏകയോനിയും പടിഞ്ഞാട്ടു നടയും, ഇതിൽ ഏട്ടുവീരൽ കൂടി വരുന്ന മൂന്നു കോൽ രണ്ടു വീരൽ ഉത്തര ദീർഘത്തിന്നു് പഞ്ചയോനിയും കിഴക്കോട്ടു നടയും ഇങ്ങിനെ ഓരോ ഉത്തരദീർഘത്തിലും എട്ടെട്ടു വീരൽ കൂട്ടിക്കൂട്ടി മേല്പട്ടു കണ്ടാൽ ഒട്ടക്കത്തേതിന്നു് പതിനഞ്ചു കോൽ പാതു് വീരൽ ഒരു ഉത്തരദീർഘവും ഏകയോനിയും പടിഞ്ഞാട്ടു നടയുമായി വരും. ഇതു കൂടി കക്കയും അല്പപ്രാസാദങ്ങളുമാണ്. ഈ പറഞ്ഞ അല്പപ്രാസാദങ്ങളിൽ വെച്ചു് ഒന്നിനേയൊ, 'ജാതി' 'ഛന്ദസ്സ്' 'വികല്പം' 'ആഭാസം' മുതലായ മഹാപ്രാസാദങ്ങളിൽ വെച്ചു് ഒന്നിനേയൊ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ ഇഷ്ടമായതിനെ ആപായ്ക്കൽ ശീലികളേക്കാണം പണിചെയ്യുന്നു.

2

പൂച്ചശ്ലോകംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ കിഴക്കോട്ടും പടിഞ്ഞാട്ടും നടയായ (ചോരമായ) പ്രാസാദങ്ങളെ ഗ്രാമപുരാദികളുടെ ഇന്നിന്ന ഭാഗങ്ങളിലാണു് പണി ചെയ്യേണ്ടതെന്നതിനെ അനന്തര ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നു.

ഈശാദിപ്രേതേശപയ്ക്കുന്നദികസ്ഥാഃ

പ്രാസാദാ ഗ്രാമാദികേഷു ലപഞ്ചേതഥാ.

ഗോയോന്മൂർത്താഃ ശേഷദികസംസ്ഥിതാഃ സ്യുഃ-

സ്തൽസ്ഥാപ്യാപ്യാ ചേഷ്ടതേ തത്സയോനീഃ.

ഗ്രാമം പുരം നഗരം തുടങ്ങിയുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ ഈശാനുക്കോണു മുതൽ തെക്കെ ദിക്കും കൂടിയുള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ പടിഞ്ഞാട്ടു നടയും, ശേഷമുള്ള ദിക്കുകളിൽ കിഴക്കോട്ടു നടയുമായ പ്രാസാദങ്ങളേയാണു് പണി ചെയ്യേണ്ടതു്. അതതു പ്രാസാദങ്ങളിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന പ്രതിമകളെ അതതു പ്രാസാദങ്ങളോടു തുല്യയോനികളായും കല്പിക്കണം. പടിഞ്ഞാട്ടു നടയായ പ്രാസാദത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന പ്രതിമ ഏകയോനിയും, കിഴക്കോട്ടു നടയായ പ്രാസാദത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന പ്രതിമ പഞ്ചയോനിയും ആയിരിക്കണമെന്നു താല്പര്യം.

3

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു് യോന്യാദികളുടെ നിയമത്തെ പറയുന്നു.

ഇഷ്ടാതാനവിതാനമാനനീചയേ ത്രിപ്ലേഷ്ടഭി ഭാജിതേ

ശേഷോ യോനീരിഹ, വ്യയോ മുനിയുജാ, ഫ്ലമാഫ്ലോ ചുനീപ്ലേഘഭി
ഋക്ഷേ രാക്ഷ, മവാപ്ലി രത തു വയോ ജേതയം, തിമി സ്രിംശതാ,
വാരോ ഭൂമിധരൈഃ നിധിപ്രഗുണിതേ ധന്മാഹതേ വാ വ്യയഃ.

ഇഷ്ടമായി കല്പിക്കുന്ന ദീർഘവിസ്താരങ്ങളുടെ അളവ്നെ (ചുറ്റിനെ) മൂന്നിൽ പെരക്കി എട്ടിൽ ഹരിച്ച ശേഷമുള്ള യോനിയും, ഈ മൂന്നിൽ പെരക്കിയതിനെത്തന്നെ പതിനാലിൽ ഹരിച്ച ശേഷം വ്യയവുമാകുന്നു, പിന്നെ മേല്പറഞ്ഞ ചുറ്റിനെത്തന്നെ എട്ടിൽ പെരക്കി പന്ത്രണ്ടിൽ ഹരിച്ച ശേഷം ആയവും. എട്ടിൽ പെരക്കിയതിനെ ഇരുപത്തേഴിൽ ഹരിച്ച ശേഷം അശവിന്യാദി നക്ഷത്രവുമാകുന്നു. ഇവിടെ ഇരുപത്തേഴിൽ ഹരിക്കുമ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം വയസ്സാകുന്നു. പിന്നെ മുമ്പു് എട്ടിൽ പെരക്കി വെച്ചതി

നെത്തന്നെ മൂപ്പതിൽ ഹരിച്ചശേഷം ശുദ്ധപ്രതിപദം മുതൽക്കുള്ള തിഥിയും, ഏഴിൽ ഹരിച്ച ശേഷം ആഴ്ചയും ആകുന്നു. ഇവിടെ വ്യയത്തിന്നു ഒരു പക്ഷാതരമുള്ളതിനെ പറയുന്നു. ചുറ്റിനെ കർപതിൽ പെരുക്കി പത്തിൽ ഹരിച്ച ശേഷവും വ്യയം തന്നെയാണ്.

4

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു് യോനികളുടെ പേരുകളെ പറയുന്നു.

ധപജധുമസിംഹരക്ഷരവൃഷഭരഗജവായസാഃ ക്രമേണ സ്യുഃ
പ്രാഗാദിയോനയോഽഷ്ടൗ, തേഷപയുജഃ സമ്പദേ, യുജോ വിപദേ.

കിഴക്കു് ആദിയായി ക്രമേണ ധപജം, ധുമം, സിംഹം, കർക്കരം, വൃഷം, ഖരം, ഗജം, വായസം ഇങ്ങനെ യോനികളുടെ പേരുകളാകുന്നു. ഇവയിൽപെട്ടു് കുറച്ചെട്ടവയായ ധപജം, സിംഹം, വൃഷം, ഗജം എന്നീ യോനികൾ ശുഭങ്ങളും, ബാക്കി ഏതെങ്കിലും അശുഭങ്ങളും ആകുന്നു ധപജത്തെ 'ഏകയോനി' എന്നും, സിംഹത്തെ 'ത്രിയോനി' എന്നും, വൃഷത്തെ 'പഞ്ചയോനി' എന്നും, ഗജത്തെ 'സപ്തയോനി' എന്നും പറയും.

5

ആയാധിക്യം വ്യയതഃ സമ്പാദ്യം സച്ചന്ദ്രാസ്തഥാസ്തപത്തിഃ
നക്ഷത്രാദിശുഭതപഃ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രാദിഭിഃ സുവിജ്ഞേയം.

വ്യയത്തേക്കാൾ ആയം അധികമായിരിക്കുന്നതു് വളരെ നല്ലതും, നേരെമായിട്ടു് ആയത്തേക്കാൾ വ്യയം അധികമായാൽ പലപ്രകാരത്തിലും ആപത്തും അനുഭവിക്കുന്നതാകുന്നു. നക്ഷത്രാദികളുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം മുതലായവയെക്കൊണ്ടു് അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

6

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു് വയസ്സിനെ പറയുന്നു.

ബാലതപഃ കൌമാരം യൌവ്വനമഥ വാല്യകം ച നിധനം ച
പഞ്ച വയാംസ്യേഷപന്ത്യം നേച്ഛം, ശിഷ്ടാനി വാസ്തവീഷ്ടാനി.

ബാല്യം, കൌമാരം, യൌവ്വനം, വാല്യകം മരണം ഇങ്ങനെ അഞ്ചു വയസ്സാകുന്നു. ഇവയിൽപെട്ടു കുടവിലത്തേതായ മരണം ഒഴിച്ചു് ശേഷം നാലും പ്രാസാദങ്ങൾക്കു ഇഷ്ടങ്ങളാകുന്നു; മരണം അശുഭവുമാകുന്നു.

7

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു് 'നിലദാനത്തിൽനിന്നു്' താഴികക്കടത്തിന്റെ അവസാനംവരെയുള്ള ഉയരത്തിന്റെ നിയമത്തെപ്പറയുന്നു.

ധാതോ വ്യാസേ ശകപരീദപന്ദഭക്തേ,
മിത്രേന്ദ്രേയ്മാംശൈഃ സമസ്താംശത ശ്വ
വിസ്മൃതത്വാ സംയുക്തയാ പാദകാദി-
സ്തപുഗ്രാന്തോദ്യുച്ഛ്വായഃ സുഗാൽ ചതുർദ്ധാ

പ്രാസാദത്തിന്റെ വ്യാസത്തെ ഇരുപത്തെട്ടായി ഭാഗിച്ചു 1 പന്ത്രണ്ടാംശത്തോടു കൂടിയ വ്യാസമാ, 2 പതിനാലാംശത്തോടുകൂടിയ വ്യാസമാ, 3 ഇരുപത്തെട്ടാശത്തോടുകൂടിയ വ്യാസമാ, 4 വ്യാസത്തിലിരട്ടിയൊ, ഇങ്ങനെ പാടുകത്തിന്റെ ആദി മുതൽ താഴികക്കടത്തിന്റെ അവസാനംവരെയുള്ള ഉയരം നാലു പ്രകാരത്തിൽ സ്വീകരിച്ചുവന്നതാണ്.

8

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് തറയുടേയും, കവാടിന്റെയും (ഭിത്തിയുടെ) ഉയരങ്ങളെ പറയുന്നു.

ഗേഹേ ത്രിദോർവൃഗ്ഗഭവേ ദ്വീദോർമ്മിതാം

സ്തംഭാം, സ്തംഭോദ്യുഗ്ഗംഗുലവലിതാം ക്രമാൽ

ചതുഷ്കോണാദൃത്തരവൃഗ്ഗേഷു താൻ

കരോ, തപധിഷ്ഠാന മത്സോർദ്ധസമ്മിതം.

രണ്ടാമുക്കാൽ കോൽ തുടങ്ങി മൂന്നു കോൽ പത്തു വിരൽ കൂടിയുള്ള മൂന്നു പ്രാസാദങ്ങൾ 'മുക്കോൽപരിഷയം', മൂന്നാമുക്കാൽ കോൽ തുടങ്ങി നാലു കോൽ പത്തു വിരൽ കൂടിയ മൂന്നു പ്രാസാദങ്ങൾ 'നാൽക്കോൽ പരിഷയമാകുന്നു. ഇങ്ങനെ മേല്പട്ട് ഓരോരോ കോൽ കൂടാതോറും ഓരോ പരിഷയം കൂടിക്കൂടി കല്പിക്കുന്നു. മുക്കോൽ പരിഷയക്കു രണ്ടു കോലും, നാൽക്കോൽ പരിഷയക്കു രണ്ടു കോൽ നാലു വിരലുമാണ് കാലുയരം കല്പിക്കേണ്ടതു്. മുകളിലേക്കു ഓരോരോ പരിഷയ കൂടാതോറും കാലുയരത്തിലും നന്നാലു വിരൽ കൂട്ടിക്കൽപിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ കൽപിച്ചാൽ പതിനാലുലുക്കാൽ കോൽ തുടങ്ങി പതിനഞ്ചു കോൽ പത്തു വിരൽ കൂടിയ മൂന്നു പ്രാസാദങ്ങൾ പതിനഞ്ചുകോൽ പരിഷയം, അതുകൾക്കു നാലു കോൽ കാലുയരവുമായി വരുന്നതാണ്. ഈ പാഞ്ഞ കാലുയരത്തിൽ പകുതി തറ ഉയരവും കൽപിക്കുന്നു. മുക്കോൽപരിഷയക്കു ഒരു കോലും, പതിനഞ്ചു കോൽ പരിഷയക്കു രണ്ടു കോലും തറ ഉയരമെന്നു സാരം.

9

പൂർവ്വശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞ കാലുയരത്തെയും തറ ഉയരത്തെയും വേണ്ടിവന്നാൽ അൽപം കൂട്ടുവാനും കുറയ്ക്കുവാനും ഉള്ള നിയമത്തെയാണ് ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് പറയുന്നത്.

അംഗാദ്യൈര്യദയോരന്തരാന്തരഗതോന്നാനം വിഭജ്യ ക്രമാൽ

സംഖ്യാനൈഃ ശിവപശ്ചിമൈ നിഗതിതേ സ്തംഭോച്ഛ്വായേ സ്ഥപഹയാ

അംശം യോജയതു കപചിൽ തൃജതു വാ, മാസൂരകേ സ്ഥപാച്ഛ്വായം

കേതപാഃ ശ്വാഭിനവാന്തിമൈ വ്ധിരഹായേ ദ്വാംശം യഥോക്തോച്ഛ്വായൽ.

പൂർവ്വശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം കണക്കാക്കുമ്പോൾ ചെരിപ്പിന്റെ മേൽവായിൽനിന്നു വാരാന്തരക്കീഴിലേക്കുവരുന്ന ഉയരത്തെയൊ, തറയുടെ മുകളിൽ നിന്നു വാരാന്തരക്കീഴിലേക്കുള്ള ഉയരത്തെയൊ, ആറു മുതൽ പതിനൊന്നു കൂടിയ ആറു സംഖ്യകളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു സംഖ്യകൊണ്ട് ഭാഗിച്ചു, അതിൽ ഒരംശം പൂർവ്വശ്ലോകത്തിൽ

പറഞ്ഞ കാലയരത്തിൽ കൂട്ടുകയൊ കുറയ്ക്കുകയൊ ചെയ്യും. ഇതുപോലെത്തന്നെ മുൻപറഞ്ഞ താലയരത്തെ ആ മുതൽ കുറുപതു കൂടിയ നാലുവിധം സംഖ്യകളിൽ കന്നിനെ കൊണ്ടു ഭാഗിച്ചു, അതിൽ കരംശം പൂർവ്വശ്ലോകംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ താലയരത്തിൽ നിന്നു വേണ്ടിവന്നാൽ കുറയ്ക്കുകമാത്രവും ചെയ്യും.

10

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു സ്കന്ദങ്ങളുടെ വിസ്താരത്തെ പറയുന്നു.

ഭക്തേ പ്രത്യുത്തരാനന്തഗ്ഗതപരണസമുന്മാനകേവ്യാകുലീംഭീ-
സ്തേഷേപകാംശാംതതമുലപ്രതതിതദുരഗാംശാദിഹീനാഗ്രതാനാൻ
ദാരുസ്താംസ്തേദേവേ, വിഹിതതതിഭേദഗൃണ്ണീഭാഗോനതാനാൻ
കുഡൃസ്താംഭാശ്വ കുഡൃഗുരവയതു: ചരണാഗ്രപ്രതാനോതു ദണ്ഡഃ.

മരണമുണ് വേണ്ടിക്കിത്; പടി(ത്ര)യുടെ മുകളിൽ നിന്നു ഉത്തരക്കീഴിലേക്കുള്ള ഉയരത്തെ എട്ടുകൊണ്ടോ കുറുപതുകൊണ്ടോ പത്തുകൊണ്ടോ ഭാഗിച്ചു അതിൽ കരംശം കൊണ്ടു കടവിസ്താരവും, ഈ കടവിസ്താരത്തെ മുൻപറഞ്ഞ മൂന്നുപ്രകാരം സംഖ്യകളിൽ ഏതെങ്കിലും സംഖ്യകൊണ്ടു ഭാഗിച്ചു അതിൽ കരംശം കുറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അഗ്രവിസ്താരവും ആയി മരണമുണ് ഉണ്ടാക്കാം. ചുമരാണെങ്കിൽ അതിന്മേലുള്ള തൂണിന്നു, മുൻപറഞ്ഞ മരണമുണ്ണിന്റെ വിസ്താരത്തിൽ പകുതിയൊ മൂന്നിലൊന്നോ നാലിലൊന്നോ കുറച്ചു ചുമരിന്മേൽ പണിചെയ്യേണ്ടുന്ന തൂണും കൽപിച്ഛും. അതാതു തൂണിന്റെ അഗ്രവിസ്താരം "ദണ്ഡം" എന്നു പേരായ ഒരു അളവുസാധനമാകുന്നു.

11

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു തറയുടെ ചുവട്ടിൽ ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രം പണി ചെയ്യാവുന്ന ഉപപീഠം കൽപിച്ഛുണ്ടുപ്രകാരത്തെ പറയുന്നു. (ഈ ഉപപീഠം പണിചെയ്യേണമെന്നു നിബ്ബന്ധമില്ലെന്നു താൽപര്യം.)

മാസ്യരോച്ഛേ വിഭക്തേ ശിഖിവിശിഖകന്തൈ: ക്ഷേപ്തണേനപംശതോല്പാ-
ശോല്പാപം പാദാംശവൃദ്ധ്യാ ദേഹിഗുണിതചരമം യോജയേ ദേവാപപീഠം
ദീഗ്ഭക്തേനശൈ: ശശാങ്കാദിഭി രിഷ്ടുചരമൈ, രേകസാല്പദിലോകൈ
ഭൂടൈസ്യാ വ്യാ നിഗ്ഗതിം ചാഘ്നചയതു വിലസൽസപാംഗഭംഗോഭിരാമം.

താലയരത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നോ, അഞ്ചിൽ രണ്ടോ, പകുതിയൊ, മൂക്കൊ, താലയരത്തോളമൊ, താലയരത്തിന്റെ ഒന്നുകൊ, കന്നരയൊ, ഒന്നുമൂക്കൊ, താലയരത്തിന്റെ ഏഴിലൊ ഉയരം ഉപപീഠത്തിന്നു കൽപിച്ഛും. താലയരത്തെ പത്തായി ഭാഗിച്ചു ഒന്നു മുതൽ അഞ്ചു വരെ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടും, മുൻപറഞ്ഞ സ്കന്ദാഗ്രവിസ്താരമാകുന്ന ദണ്ഡിന്നു തുല്യമായൊ, അതിന്റെ കന്നരയൊ, രണ്ടോ, മൂന്നോ അളവുകൊണ്ടും തറയുടെ പാദകുപ്പാത്തു നിന്നു പുറപ്പാടും ഉപപീഠത്തിന്നു കൽപിച്ഛും. ഉപപീഠം തന്റെ അവയവഭംഗികൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുകയും വേണം.

12

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു തറയുടെ താഴെ വേണമെങ്കിൽ പണിയാവുന്ന 'പത്മം' എന്നു അവയവത്തെ പറയുന്നു.

ഇഷ്ടാധിഷ്ഠാനോച്ഛ്യാനം സംവിഭജ്യ
 സംഖ്യാഭിഃ ശ്രുത്യോദിനന്ദാനിമാഭിഃ
 കർഷ്ണം ദേഹാംശേന തുപാനഡന്തേ
 പത്മം, ധാമ്നോത്സേധതോദ്ഭോധികം സ്യാൽ.

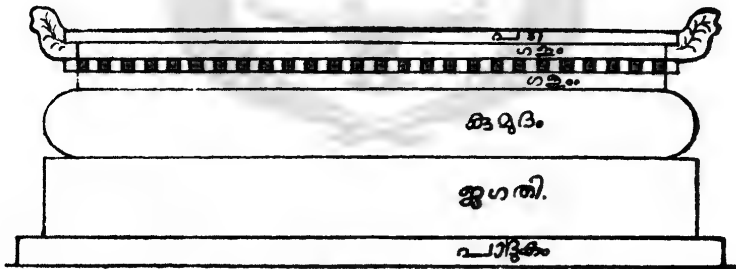
ഇഷ്ടമായിക്കല്പിച്ച താ ഉയരത്തെ നാലു തുടങ്ങി മുൻപുള്ളിടയിൽ ആറു സംഖ്യകളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു അംശിച്ചു, അതിൽ ഒരംശത്തോളം ഉയരത്തോടും പത്മമോകാരമായും ഇരിയ്ക്കുന്ന “പത്മം” എന്ന അവയവത്തെ പാദകത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ പെരിപ്പിന്റെ മീനേയായി ഉണ്ടാക്കും. ഇതിന്നു “പത്മപാദകം” എന്നും പായാറുണ്ട്. ഇതിന്റെ ഉയരവും മുൻശ്ലോകംകൊണ്ടു ചിത്രീകരിച്ചതായ പ്രാസാദത്തിന്റെ ഉയരത്തിൽ പെടുന്നതല്ല.

13

ഇതി തായുടെ അവയവവിഭാഗത്തെ പറയുന്നു.

മാന്യരേ മിഹിരപയാംശിനി തതോംശൈഃ പാദകം പാവകൈ,
 രഷ്ടാഭിർജ്ജഗതിം, സ ദൈരഃ കുമുദകം, ശേഷേ ദശാംശംശൈഃ
 ത്രിദൃഗ്യഗൃഹിമിതൈ ക്കൂളം വിരചയേൽ കമ്പം ഗളം പട്ടികാം
 പ്രത്യഭ്യന്തരസ്യകാദിതചിരാം സിംഹാദിഭിശ്ചോജപലാം.

ചിത്രം നമ്പ് 2

24 അംശിച്ച തറ.

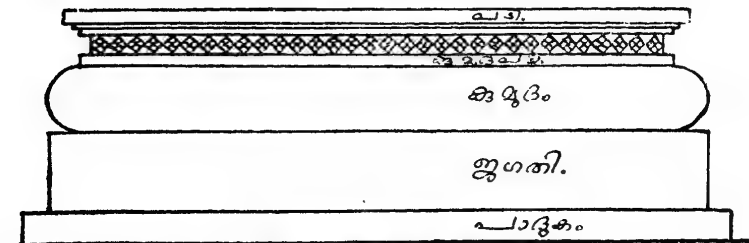
മുമ്പു കൽപിച്ച താ ഉയരത്തെ ഇരുപത്തിനാലായി ഭാഗിച്ചു അതിൽ മൂന്നംശം കൊണ്ടു പാദകത്തേയും, അതിന്നു മുകളിൽ എട്ടംശംകൊണ്ടു ജഗതിയേയും, അതിന്നു മുകളിൽ ഏഴംശംകൊണ്ടു കുമുദത്തേയും കൽപിക്കുക. അന്നാതരം ശേഷമുള്ള ആറംശത്തെ പത്തായി ഭാഗിച്ച അതിൽ മൂന്ന് രണ്ട് രണ്ട് എന്നീ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ക്രമേണ ഗളം കമ്പം ഗളം പടി എന്നീ അവയവങ്ങളേയും ഉണ്ടാക്കണം. എന്നാൽ കടുവിൽ പറഞ്ഞ പടി എന്ന അവയവം മകരത്തല, സിംഹം മുതലായ അവയവങ്ങളോടുകൂടി പണി ചെയ്യുകയും വേണം.

14

വേറെ ഒരു വിധത്തിൽ തായുടെ അവയവവിഭാഗത്തേയാണ് ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

വാസ്തവധാരണമുള്ളതായ പ്രകൃതിഭേദം വാ ത്രിഭുവനം പാദം,
 മനുഷ്യാഭിജ്ഞാനം, രണ്ടും കൂടുക, മെലകുന്ന തൽപട്ടികാം
 ഭാഗാഭ്യം ഗുഹപാദകാൻ വിരചയേ,ഭേദംശതം പട്ടികാം
 ക്ഷുദ്രാം, സാധാരണരേഖകളെ മഹതിം സാധാരണരേഖാഭാജനാം.

ചിത്രം നമ്പ് 3

21 അംശിച്ച തറ.

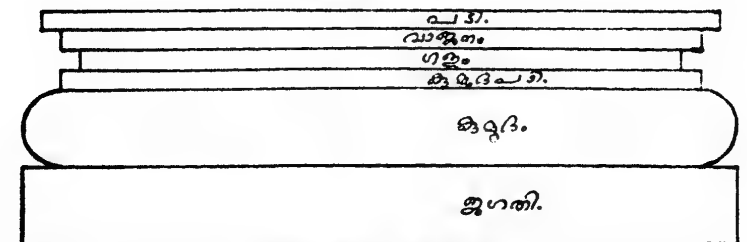
മുമ്പു കല്പിച്ച തറയെത്തന്നെ ഇരുപത്തിനായി ഭാഗിച്ചു അതിൽ മൂന്നാംശം കൊണ്ടു പാദവും, ഏഴാംശം കൊണ്ടു ജഗതിയും, ആറാംശംകൊണ്ടു കുറ്റവും, ഒരാംശം കൊണ്ടു കുറ്റപടിയും, രണ്ടാംശംകൊണ്ടു കാലുകൾക്കുകൂടിയ ഗുഹവും, ഈ ഗുഹത്തിന്റെ മുകളിൽ അര അംശം കൊണ്ടു ഗുഹപടിയും, അതിന്റെ മുകളിൽ ഒന്നര അംശം കൊണ്ടു വാജനത്തോടു (കൊത്തോടു) കൂടിയ പടിയും ഉണ്ടാക്കാം.

15

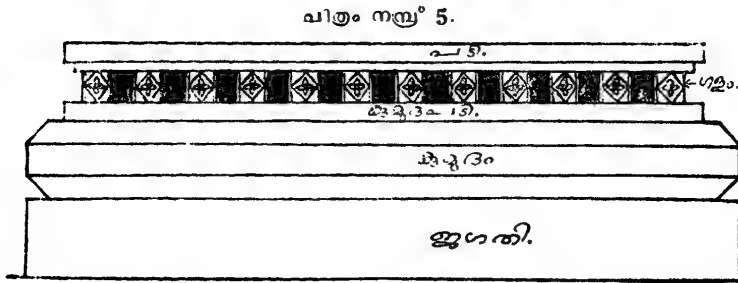
വേറെയും രണ്ടു വിധത്തിൽ തറയുടെ അവ്യവകല്പനയെ പറയുന്നു.

മാസുരേഴ്ചൈ ഭൂമിനേശാംശീനി സതി ജഗതികൈരവേ ശ്രുത്യപായൈ,
 സ്തൂപിഷ്ടൈഃ പട്ടികാ,മന്തരി മചി രചയേ, പോലനം ച, പ്രതി ച
 'പ്രത്യല്ലന്നക്രമം' വേദ ക്രമ ഇതി കഥിതഃ പട്ടികാന്തം തഥാത്മം
 വണ്ഡാൻ സാലൈകതോ, വാജന മചി സദൈകോശരഃ പാദബന്ധേ.

ചിത്രം നമ്പ് 4.

'പ്രതിക്രമം' എന്ന തറ.

‘പാദബന്ധം’ എന്ന തര.

‘പ്രതികൃമം’ എന്ന പേരായ തറയ്ക്ക് ആകെയുള്ള ഉയരത്തെ പന്ത്രണ്ടായി അംശിച്ചു നന്നാലംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ക്രമത്തിൽ ജഗതികളുണ്ടായും, കരംശംകൊണ്ട് കുമ്പസരി യേയും, കരംശംകൊണ്ട് ഗളത്തേയും, അതിന്റെ മുകളിൽ കരംശംകൊണ്ട് വാജനത്തേ യും, അതിന്റെ മുകളിൽ ഒടുവിലെ അംശംകൊണ്ട് പടിയേയും ഉണ്ടാക്കണം. (ചിത്രം നമ്പ് 4 നോക്കുക) ‘പാദബന്ധം’മെന്ന പേരായ തറക്ക് മേല്പറഞ്ഞ പ്രതികൃമത്തിന്നു പ റഞ്ഞുപാലെ കുമ്പസരിവരെയും പണിയാം. അതിന്നുമേൽ കന്നരംശംകൊണ്ട് ഗളത്തേ യും, അതിന്നുമേൽ കന്നരംശംകൊണ്ട് വാജനത്തോടുകൂടിയ പടിയേയും ആണ് ഉണ്ടാ ക്കേണ്ടത്. (ചിത്രം നമ്പ് 5.)

16

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് വാദോത്തരപ്പറമ്പിന്നു ജഗതി മുതലായതുകളുടെ പാപ്പാടിനെ പറയുന്നു.

യാവൽ സ്വായോച്ചമാനം ഗമയതു ജഗതീം ബാഹ്യതോ മാനസ്യത്രാൽ
തത്തുല്യം കൈരവം, ചോച്ഛിരയസമചരണോനാലപാദാംശകം ച
ശീഷ്യം തൽ പട്ടികാബ്ജാദിക മപി ഗമയേൽ മാനസ്യത്രാൽ സമന്താൽ
തത്യാച്ഛാമാനരൂപം, ഗമയതു ജഗതീസ്യതതഃ പാദകം ച.

വാദോത്തരത്തിന്റെ പുറത്തെക്കൂക്കിൽനിന്ന് തന്റെ (വാദോത്തരപ്പറമ്പിന്റെ) യോ നി വരത്തക്കവണ്ണമോ (ചതുരശ്രമായ പ്രാസാദത്തിന്നു എട്ടു വിരൽ, പതിനാറുവിരൽ, ഇ രപത്തുനാലുവിരൽ ഇങ്ങനെ പുറപ്പെടുവിച്ചാൽ തന്റെ യോനി വരുന്നതാണ്) ജഗതിയു ളെ ഉയരത്തോളമോ നാലുഭാഗത്തും ജഗതിയ്ക്കു പുറപ്പാടു നിശ്ചയിക്കും. അതിനോടു സ മം കുമ്പസരിന്നും പുറപ്പാടു വേണം. പിന്നെ ഗളം, കമ്പം, പടി മുതലായ എല്ലാ അവയ വങ്ങൾക്കും അതാതുകളുടെ ഉയരത്തോളമോ, ഉയരത്തിന്റെ മൂന്നാലൊ, അഞ്ചൊ, കാലോ അതാതുകൾക്കു ഭംഗി വരത്തക്കവണ്ണം ഉത്തരപ്പറമ്പിന്റെ പുറപ്പാടു കല്പിക്കും. പാദകത്തിന്റെ പുറപ്പാടു കല്പിക്കേണ്ടത് ജഗതിപ്പറമ്പിന്റെ നിന്നാണ്; മാത്രം അവയവ ങ്ങളെപ്പോലെ വാദോത്തരപ്പറമ്പിന്റെ നിന്നല്ലെന്നു താല്പര്യം.

17

ചിത്രേകൃത്യധിഷ്ഠാന മിഹാർന്നരൂപം, സമന്തലീകൃത്യ ശിലാപ്രതാലൈഃ
വിഭജ്യ ഗർഭാന്തരബാഹ്യഭിത്തിതന്മദ്ധ്യനാഡീ രചയേ ദൃഗാഹ്നം.

മുൻപറഞ്ഞ തറകളിൽ വെച്ചു ഇഷ്ടമുള്ളതിനെ പണിചെയ്ത്, ഈ തറയുടെ ഉള്ളിൽ കല്ലു മുതലായതുകൊണ്ടു പടുത്തു തുണ്ട്, തറപ്പറമ്പെ സമന്തരപ്പാക്കി, ചാറ്റം, ഭിത്തി,

എടനാഴ്, പുറംഭിത്തി ഇതുകളെ പ്രാസാദത്തിന്റെ വലുപ്പത്തിനനുസരിച്ചു വേണ്ടതുപോലെ വേർതിരിച്ചു പണിയുകയും വേണം.

18

ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ വലുപ്പത്തിനുള്ള വിഭാഗത്തെപ്പറയുന്നു.

വഹന്യാദിതിമുവധികൈരജവിഭാഗഭേദേത
വ്യാസേ ഗൃഹസ്യ നയനാഭ്യുരഗാന്തിമാംശൈഃ
പഞ്ചാംശകൈ ശ്ച വസുഭാഗയുരേഴ്ചത ശ്ച;
ഗർഭാലയസ്യ വിതതി ന്വയോദിതേതി.

പ്രാസാദത്തിന്റെ വ്യാസത്തെ മൂന്ന് അഞ്ച് ഏഴ് ഇങ്ങനെ പതിനഞ്ചു കൂടിയ കറപ്പെട്ട ഏഴ് സംഖ്യകളേക്കാണു ഭാഗിച്ചു ക്രമേണ രണ്ടു മുതൽ എട്ടു കൂടിയ അംശങ്ങളേക്കാണും, പ്രാസാദവ്യാസത്തെ എട്ടായി ഭാഗിച്ചതിൽ അഞ്ചാംശങ്ങളേക്കാണും, പ്രാസാദവ്യാസത്തിൽ പകുതികൊണ്ടും ഇങ്ങനെ ഒൻപതു വിധത്തിൽ ഗർഭഗൃഹത്തിന്നു വിന്യാസത്തെ കല്പിക്കാം.

19

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ തറ കാൽ ഇതുകളുടെ നിയമത്തെപ്പറയുന്നു.

ബാഹ്യസ്തംഭസമുച്ഛ്വായേ വിദളിതേ വേദാദിശൈലാന്തിമൈ-
രേകാംശാഭ്യധികോച്ഛ്വായാൻ വിതനയാൽ പാദാൻ പുനർഗർഭഗാൻ
വേദാഭ്യേ അഗാന്തിമൈ വ്വിദളിതേ സ്തംഭോച്ഛ്വായേഴ്ചത
ഗർഭഗാരമസ്യരകം വിരചയേ ദേകാംശതഃ സന്ധീതം.

പുറത്തെ ഭിത്തിയുടെ ഉയരത്തെ നാലു മുതൽ ഏഴു കൂടിയുള്ള സംഖ്യകളിൽ ഒന്നിനെ കൊണ്ടു ഭാഗിച്ചു, അതിൽ കരംശവും പുറത്തെക്കാലുയരവും കൂടിയതായിരിക്കുന്നു. ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ കാൽ (ഭിത്തി) ഉയരം. ഈ ഗർഭഗൃഹഭിത്തിയുടെ ഉയരത്തെ നാലു മുതൽ എട്ടു കൂടിയ അഞ്ചു സംഖ്യകളിൽ ഒന്നിനെകൊണ്ടു ഭാഗിച്ചു അതിൽ കരംശത്തോളം ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ തറ ഉയരവും കല്പിക്കുന്നു.

20

ഇതു കൊണ്ടു ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ തറയുടെ അവയവങ്ങളെപ്പറയുന്നു.

മാസുരേദ്രിവിഭാജിതേ ശശികരാക്ഷ്യംശൈഃ ക്രമാൽ പാദകം
കുൽക്കാൽ ജംഗതകൈരവേ ച, പരിശിഷ്ടാംശേ തു യോദ്ധാംശിതേ
ചന്ദ്രാശ് വീര്യകന്ദൈഃ ക്രമാൽ കുമുദപട്ടികണ്ഠതൽപട്ടികാ
സ്തദപോജന, മേതയോ സ്ത കുമുദം വസപശ്രമാകല്പയേൽ

മുൻപറഞ്ഞ ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ തറയുയരത്തെ ഏഴായി ഭാഗിച്ചു കരംശംകൊണ്ടു പാദകവും രണ്ടാംശംകൊണ്ടു ജംഗതയും, രണ്ടാംശംകൊണ്ടു കുമുദവും പണി ചെയ്യണം. ശേഷമുള്ള രണ്ടാംശത്തെ ആറുഭാഗമാക്കി അതിൽ കരംശംകൊണ്ടു കുമുദപട്ടിയും രണ്ടാംശംകൊണ്ടു ഗളവും, കരംശംകൊണ്ടു ഗളപട്ടിയും, രണ്ടാംശംകൊണ്ടു വാജനത്തോടുകൂടിയ പടിയും ഉണ്ടാക്കണം. ഈ അദ്ധ്യായത്തിലെ പതിനഞ്ചാം ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറഞ്ഞതായ 'പ്രതികൃമം, 'പാദബന്ധം' എന്നീ രണ്ടു വിധം തറകൾക്കും, ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ തറയ്ക്കും കുമുദം അഷ്ടാക്രമാധിട്ടം പണിചെയ്യാവുന്നതാണ്.

21

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഭിത്തികളുടെ വണ്ണത്തെ പറയുന്നു.

ബാഹ്യാ ഗുഹവ്യാസഗജാംശതഃ സ്യാൽ ഭിത്തിഃ, പരാ ഗർഭജാംശതശ്ച
നാഡീ സമന്താമുഭയാന്തരാളേ സമ്മേള്യ വാ ഭിത്തിയുഗം ഗുഹേഽപ്ലു.

പ്രാസാവ്യാസത്തിന്റെ എട്ടിലൊന്നു പുറത്തെ ഭിത്തിയ്ക്കും, ഗർഭഗുഹവ്യാസത്തിന്റെ എട്ടിലൊന്നു ഗർഭഗുഹത്തിന്റെ ഭിത്തിയ്ക്കും വണ്ണം കൽപിക്കുന്നു. ഈ ഭിത്തികളുടെ ഏടയിൽ, ഈ ഭിത്തികൾ കഴിച്ച് ബാക്കി ഭാഗംകൊണ്ടു് നാലുപുറവും ഏടനാഴിയും, കൽപിക്കണം. എന്നാൽ പ്രാസാദം വളരെ ചെറുതാണെങ്കിൽ ഈ പുറത്തെ രണ്ടു ഭിത്തികളേയും ഒന്നായി കൂട്ടിച്ചേർത്തു് പണിചെയ്യാം. ഗർഭഗുഹം കഴിച്ചു ബാക്കിയുള്ള ഭാഗം മുഴുവനും ഭിത്തിവണ്ണമാക്കി പണി ചെയ്യാമെന്നതും.

22

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഗർഭഗുഹം മുതലായതിനെത്തന്നെ പക്ഷാന്തമായി വേറെ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ കൂടി പറയുന്നു.

വിസ്താരേപ്ലഗുഹേ കപചി ദ്വിശിഖഭക്തന്തഃപദേ പീഠികാം,
പംക്ത്യാ ഗർഭഗുഹം കരോതു, പരിതഃ പംക്ത്യാ ച ഭിത്തിം ഘനാം
തസ്തിൻ നന്ദവിഭാജിതേ സതീ വിധായൈവം, തതോ വീഥികാം
ഭിത്തിം ചോഭയപംക്തിനോ വിരചയേൽ പാദം ച കോഷ്ഠേഽഗ്രതഃ.

ഏറവും ചെറിയ പ്രാസാദമാണെങ്കിൽ ആ പ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരത്തേയും ദീർഘത്തേയും സമമായി അയ്യഞ്ചായി ഇരുപത്തഞ്ചു കള്ളി വരമാറു് ഭാഗിച്ചു്, നടുവിലെ കള്ളിയിൽ ദേവപീഠത്തേയും, അതിന്റെ നാലുപുറവും ഉള്ള എട്ടു കള്ളികളേകൊണ്ടു ഗർഭഗുഹത്തേയും, അതിന്റെ പുറമേയുള്ള പതിനാറു കള്ളികളേകൊണ്ടു (ആ കള്ളിയുടെ വിസ്താരത്തോളം വണ്ണമുള്ള) ഭിത്തിയേയും നിശ്ചയിക്കാം. ഈ പ്രാസാദദീർഘവിസ്താരങ്ങളെത്തന്നെ സമം ഒൻപതീയായി എൺപത്തിരുന്നൂറു കള്ളി വരമാറു് ഭാഗിച്ചു് നടുവിലുള്ള കള്ളിയിൽ ദേവപീഠത്തേയും, അതിന്നു പുറമുള്ള എട്ടു കള്ളികൊണ്ടു് ഗർഭഗുഹത്തേയും അതിന്നു പുറമുള്ള പതിനാറു കള്ളികൊണ്ടു ഗർഭഗുഹഭിത്തിയേയും കൽപിക്കാം. എന്നാൽ നാലു പുറവും ഈരണ്ടുവരി കള്ളി ശേഷിയ്ക്കുമല്ലോ അതിൽ എല്ലാറ്റിലും ചെച്ചു പുറമേയുള്ള കള്ളികൊണ്ടു പുറത്തെ ഭിത്തിയും, പിന്നത്തേതു്കൊണ്ടു ഏടനാഴിയും പണി ചെയ്യണം. രണ്ടു ഭിത്തിയിന്മേലും നേരെ മുന്തിലുള്ള കള്ളിയിൽ ആ കള്ളിയുടെ വ്യാസത്തോളം വിസ്താരമുള്ള ചോരവും ചെയ്യണം. മുക്കോൽ പരിഷ്കരിച്ചു മുതൽ അഞ്ചു കോൽ പരിഷ്കരിച്ചു കൂടിയുള്ള പ്രാസാദങ്ങൾക്കു ഏടനാഴി കൂടാതെ ഘനഭിത്തിയായി പണിയുകയാണു തരം.

23

ഇതി അഞ്ചു ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനവിഭാഗങ്ങളേയാണു് പറയുന്നതു്.

കൃതപാ ഗർഭഗുഹം കിലാദ്രിക്രതികോഷ്ഠാഡ്യം സമന്താൽ പദേ,
ബ്രാഹ്മേ പഞ്ചദശാംശകാൻ വിരചയേൽ സൗമ്യാഗ്രസൃതൈഃ സമം
തൽപുഷ്പസ്ഥിതദേവമാനുഷപിശാചാവാഭാരേക്ഷേ ക്രമാ
ദ്വിശേഷാമേശനവാംശകാ നപീ, തതഃ സ്വപം സ്വപം പദം കല്പയേൽ.

ഗർഭഗൃഹത്തെ ഏഴേഴു നാൽപ്പത്തിഒൻപതു വടങ്ങും (കള്ളികൾ) ആയിക്കൽപി ച്ചാൽ മദ്ധ്യപദത്തിന്നു 'ബ്രാഹ്മപദമെന്നും, ഇതിന്റെ പുറമുള്ള എട്ടുകള്ളികൾക്കു 'വേവ' പദമെന്നും, ഈ വേവപദത്തിന്റെ പുറമുള്ള പതിനാറു കള്ളികൾക്കു 'മാനുഷപദമെന്നും, ഈ മാനുഷപദത്തിന്റെ പുറമുള്ള ഇരുപത്തിനാലു കള്ളികൾക്കു 'വിശാഖ'പദമെന്നും പേരുകളാകുന്നു. അതിൽ ബ്രാഹ്മപദത്തെ തെക്കുവടക്കു രേഖകളേക്കാണു് സമവിസ്താരങ്ങളായി പതിനഞ്ചും, അതിന്റെ പിന്നിലുള്ള വേവ മാനുഷ വിശാഖ പദങ്ങളെ ക്രമേണ തെക്കുവടക്കു രേഖകളേക്കാണു് സമങ്ങളായി പതിമൂന്നും, പതിനൊന്നും, ഒൻപതും ആക്കി ഭാഗിച്ചു്, അതതു വേവന്മാർക്കു പരയാൻ പോകുന്ന വിധമുള്ള അതതു അംശങ്ങളിൽ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനത്തെ കൽപിച്ചുകയും വേണം.

24

ഇന്നിന്ന വേവന്മാരെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചാൻ, ഇതിന്നു മുഖിലെ ഭൂതകന്തിൽ പാഞ്ഞ അംശങ്ങളിൽ, ഇന്നിന്ന അംശം വേണം എന്നുള്ളതിനെപ്പറയുന്നു.

ബ്രാഹ്മേന്ദ്രശ്ശിന്ത രനന്തരേ മഹതി ചാഴ്വല്ലേ ചേശലിംഗേ, ഹരരേ
താർത്തിയേ ദ്രാവിണാംശമദ്ധ്യപതേ, സൂര്യേ ഗുഹേശാച്യതേ.
ഷഷ്ഠേ സംഭജിതി പ്രതിഷ്ഠിതപദേ, ശാർങ്ങംഗീശപദേ വാഴ്വയുമേ
പ്രോക്തം, ശാസ്തരി ഷോഡശേ, ഗണപതേ വിംശേ തഥൈകോത്തരേ.

ഈ കോലിൽ താഴെ വലുപ്പമുള്ള ശിവലിംഗങ്ങൾ 'അൽപലിംഗ'ങ്ങളും, ഏകോൽ മുതൽ അഞ്ചുക്കോൽ വരെ വലുപ്പമുള്ള ലിംഗങ്ങൾ 'മഹാലിംഗ'ങ്ങളാകുന്നു. ഇതിൽ മഹാലിംഗമാണു് പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മപദത്തിലെ നട്ടവിലെ അംശത്തിലും, അൽപലിംഗമാണു് പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മപദത്തിന്റെ മദ്ധ്യാംശത്തിൽ നിന്നു പിന്നാക്കം രണ്ടാമത്തെ അംശത്തിലും, വിഷ്ണുവിന്ദേയാണെങ്കിൽ മൂന്നാമത്തേതിലും, സുബ്രഹ്മണ്യൻ ശങ്കരനാരായണൻ ഇവരോടൊന്നെങ്കിൽ നാലാമത്തേതിലും, ദുർഗ്ഗയെ ആറാമത്തേതിലും ആണു് പ്രതിഷ്ഠിക്കേണ്ടതു്. ശങ്കരനാരായണനെ പക്ഷാന്തരമായി ചുട്ടാമത്തെ അംശത്തിലും പ്രതിഷ്ഠിക്കാം. അയ്യപ്പനെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതു പതിനാറാമത്തെ അംശത്തിലും, ഗണപതിയെ ആണെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മപദത്തിന്റെ നട്ടവിലെ അംശത്തിൽ നിന്നു പിന്നാക്കം ഇരുപതാമത്തെയോ ഇരുപത്തൊന്നാമത്തെയോ അംശത്തിലുമാണു് പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം കൽപിക്കേണ്ടതു്. പിന്നാക്കം നീക്കുവാൻ പാഞ്ഞതു മുഴുവനും ബ്രാഹ്മപദത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ നിന്നാണെന്നു പ്രത്യേകം കാക്കുകയും വേണം. ഇങ്ങിനെയാണു് പൂജഗമനം കൽപിക്കേണ്ടതു്.

25

ഇപ്രകാരം പിന്നിലേയ്ക്കുള്ള ഗമനം പറഞ്ഞു. ഇനി വടക്കോട്ടും ഈശാനകോണിലേയ്ക്കുമുള്ള ഗമനത്തെപ്പറയുന്നു.

കുരോദങ്ങേമുഖ മതു സൂത്ര, മഥ മദ്ധ്യാൽ പൊരവിസ്താരത
സ്തുൽകുതപാഡശതാംശകം പ്രതിഗമയ്ച്ചോദീചി, ചൈന്ദ്രാഗ്രഗം
സര്യേ, ഷപീശഹരീശയോഃ പുനരീദം വാച്യാംശതോ വാഴ്വിലേ
ദിശൈശ്വശ്യാം ഗമയേ ദ്യേവം യവയുഗം വാഴ്ച്ചോത്തവം സന്ധിതഃ. .

പിന്നിലേയ്ക്കു ഗമനം മേൽപ്രകാരം നിശ്ചയിച്ച ദിക്കിൽ നേരെ തെക്കുവടക്കായി ഒരു സൂത്രം വരയ്ക്കുക. മുമ്പു് പൂജഗമനം കൽപിച്ചേടത്തു തെക്കുവടക്കായി വരച്ചു് ഈ

രേഖയിന്മേൽ കൂടി വടക്കോട്ടും നീക്കവാനുണ്ട്. എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും അതതു പ്രാസാദത്തിനുള്ള ചോരവിസ്താരത്തിന്റെ നൂററിരുപത്താറിൽ കരംശമാണ് ആ നിഷ്കം വേണ്ടതു. എന്നാൽ ശിവൻ പൂജാഭാഗത്തിന്റെയും, ശങ്കരനാരായണൻ ബിംബത്തിന്റെ നൂററിരുപത്താറിൽ കരംശമായിട്ടും ഈ ഉത്തരഗമനത്തെ കൽപിക്കും. ഇപ്രകാരം വടക്കോട്ടുള്ള ഗമനം കൽപിച്ച ദിശയിൽനിന്നു നേരെ കിഴക്കോട്ടും ഒരു സൂത്രത്തെ വരച്ച്, ആ സൂത്രങ്ങളുടെ സന്ധിയിൽനിന്നു ഈശാനകോണിലേയ്ക്കും ഒരു ഗമനം കൽപിക്കുന്നു. ആ ഗമനം എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും അതതു ബിംബത്തിന്റെ (കരംശമായ) ഒന്നോ രണ്ടോ ബിംബയവമാണ് വേണ്ടതു. ഇങ്ങിനെ ഈശാനഗമനവുമൂടി ചെയ്തിരിക്കുന്ന ബിന്ദുവിൽ ബിംബത്തിന്റെ മദ്ധ്യം വരമാണ് പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും വേണം.

26

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ബഹുദേവബിംബമാണ് പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതെങ്കിൽ അവിടെ അച്ഛനാബിംബത്തേയും മൂലബിംബത്തേയും പ്രതിഷ്ഠിക്കുവാൻ ഉപദേശമുണ്ടാകുന്നു.

ബ്രാഹ്മ കൌതുക, മാമരേ ന സതു മൂലാർച്ചം സ്ഥിതാ, മാസ്ഥിതാ
മീഷന്മാരഷസംയുക്തേ, സ്മഗ്നദേവാംശേ ശയാനാ മപി.
ഗഭേ ഷോഡശവർഗ്ഗഭേദിനി പദൈർബ്രാഹ്മം ചതുർവർഗ്ഗൈഃ
സ്രീഭ്യേകോന്മിതപംക്തിഭിഃ സുരന്ദ്രൈശ്ചാചാൻ പ്രകർഷിത വാ.

ബിംബം ബഹുദേവമാണെങ്കിൽ അതിന്റെ അച്ഛനാബിംബത്തെ ബ്രാഹ്മപത്നിയാണെന്നായിട്ട് പ്രതിഷ്ഠിക്കണം. ബഹുദേവബിംബത്തെ. അതു നിൽക്കുന്നതാണെങ്കിൽ ദേവമദ്ധ്യപദത്തിലും, ഇരിക്കുന്നതാണെങ്കിൽ അർച്ചം മാന്മാഷപത്നിയിൽ സ്പർശിച്ച് മാന് ദേവപദത്തിലും, കിടക്കുന്നതാണെങ്കിൽ ദേവപദവും മാന്മാഷപദവും കൂടുന്ന മദ്ധ്യത്തിലും ബിംബത്തിന്റെ മദ്ധ്യം വരത്തുമാണ് പ്രതിഷ്ഠിക്കണം. ഇനി പദത്തെ കൽപിക്കാൻ തന്നെ വേറെ ഒരു പക്ഷാതാണെന്നു പറയുന്നു. ഗർഭാഗ്രത്തെ ദീർഘത്തിലും വിസ്തൃതിയിലും പതിനാറു അംശിച്ച് ഇരുനൂറ്റി അൻപത്താറു പദമാക്കി, മദ്ധ്യത്തിൽ പതിനാറ് പടംകൊണ്ടു ബ്രാഹ്മപത്നിയേയും, അതിന്നു ചുറ്റും മുഴുത്തു വരി പദങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദേവപദത്തേയും, അതിന്നു ചുറ്റുമുള്ള ഈശാൻവരി കള്ളികളെക്കൊണ്ടു മാന്മാഷപദത്തേയും, പിന്നത്തെ (എല്ലാറ്റിനും പുറമേയുള്ള) വരികൊണ്ടു വിശാഖപദത്തേയും കൽപിക്കണം.

27

ബഹുദേവത്തിൽ തന്നെ സുബ്രഹ്മണ്യൻ ഒരു വിശേഷം കൂടിയുണ്ട്. അതിനെ പറയുന്നു.

ബ്രാഹ്മ ഷോഡശ മംശകം സ്വപുരതോ മദ്ധ്യാൻ, ദളാഡൈകകം
വാമേ ചാപ്യപഹായ വഹ്നിമുഖേ ബിംബം സ്ഥാപയേൽ സ്ഥാസനകം.
ഏവം മാനുഷമദ്ധ്യരോമഗമയിതപാ പൂഷ്തോ വാതപ-
ശ്ചാംശേ സ്ഥാപയതു സ്വമുഖജനബിംബം ബാഹുവേരേ വീരയത.

സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ ബഹുദേവബിംബമാണ് പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതെങ്കിൽ, ബ്രാഹ്മപത്നിന്റെ പതിനാലിലൊന്നു ആ ബ്രാഹ്മപദമദ്ധ്യത്തിൽ വെച്ചോടൊരു ദേവന്മാരും, ബ്രാഹ്മപത്നിന്റെ പതിനാറിൽ ഒന്നു അംശം ദേവന്റെ എടത്തോട്ടും നിക്കി, അവിടെ മദ്ധ്യം വരത്തുവെക്കണം എന്ന് അച്ഛനാബിംബത്തെ പ്രതിഷ്ഠിക്കേണ്ടതു്. ഇപ്രകാരം

തന്നെ മാനുഷപദത്തിന്റെ പതിനാറിൽ കരംശം മാനുഷപദമദ്ധ്യത്തിൽ നിന്നു പിന്നോക്കവും. മാനുഷപദത്തിന്റെ പതിനാറിൽ ഒന്നര അംശം ദേവന്റെ ഏകത്തോട്ടും നീക്കി, അവിടം മദ്ധ്യം വരമാറ് മൂലബിംബത്തേയും പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നു.

—:~:—

മൂന്നാമദ്ധ്യായം (ഏകതലവിധി)

1

ഇനി രണ്ടു ശ്ലോകംകൊണ്ടു കാവിന്റെ ലക്ഷണത്തേയും സ്ഥാനത്തേയും പറയുന്നു.

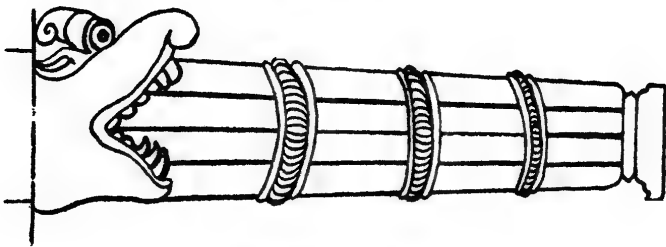
പ്രത്യന്തേ വാ ഗളാന്തേ രചയതു തദ്ദണ്ഡേ മദ്ധ്യസൂത്രേ/ബുമാഗ്രം
സോമശോനാന്തരോദ്യേപസുനവദശഭാഗാദികം വാ വൃതീത്യ
മാസ്യരോത്സേധമാത്രം, ചരണവിരഹിതം, വാ/ഭൂവുദ്ധം പ്രണാളം
നീർത്തം ബാഹ്യതോ, നവ്വിനിഹിതമധികധ്യം തലോംശമാത്രം.

തറയുടെ അവയവങ്ങളായ പടിയുടേയോ ഗളത്തിന്റെയോ അവസാനത്തിൽ (ശ്രീ കോവിലിന്റെ ഉള്ളിൽനിന്നു വെള്ളം പോകത്തക്കവിധം) കാവിന്റെ മേൽഭാഗം വരമാറും, പ്രാസാദത്തിന്റെ നേരേ വടക്കോട്ടുള്ള മദ്ധ്യസൂത്രത്തിൽനിന്നു ഈശാനകോണു വരയുള്ള ദീർഘത്തെ എട്ടോ കൻപത്തെ പത്തോ ആക്കി അംശിച്ചു അതിൽ കരംശം പ്രാസാദമദ്ധ്യസൂത്രത്തിൽനിന്നു കിഴക്കോട്ടു നീക്കി അവയുടെ കാവിന്റെ മദ്ധ്യം വരമാറും കാവു ചെയ്യുന്നു. ഈ കാവിന്നു തറയുടെ ഉയരത്തോളമോ അതിന്റെ മൂക്കാലോ താ ഉയരത്തിന്റെ ഒന്നരയോ അംശം നീളം പുറത്തേയ്ക്കും, ആ പുറത്തേയ്ക്കുള്ള ദീർഘത്തിൽ പകുതി നീളം തറയുടെ അകത്തേയ്ക്കും ഉണ്ടായിരിക്കുകയും വേണം.

2

സ്വായാമാഗ്യംശകാദിപ്രവിതതനിജമൂലാനലാംശാദിവിസ്തീ-
ണ്ണാഗ്രം വിസ്താരമുഗ്രിപദഭേദം തുംശക്ലപ്താംബുമാഗ്രം
വ്യാത്തവ്യാളാസ്യമദ്ധ്യപ്രസ്തമരനിജമൂലോജപലം ഗോമുഖം തൽ
മുക്താദാമാ ദിവസ്തീവലയപരിവൃതം ശുണ്ഡഭിർമ്മണ്ഡിതം ച.

ചിത്രം നമ്പ് 6.

ഗോമുഖം (കാവ്.)

കാവീ ഭിത്തിയുടെ പുറത്തുള്ള ദീർഘത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നോ നാലിലൊന്നോ അഞ്ചിലൊന്നോ കടവിസ്താരത്തോടുകൂടിയതായും. ഈ കടവിസ്താരത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നോ നാലിലൊന്നോ അഞ്ചിലൊന്നോ അഗ്രവിസ്താരത്തോടുകൂടിയതായും, ഈ വിസ്താരത്തോളമോ അതിന്റെ മുക്കാലോ പകുതിയോ ഭവനത്തോടുകൂടിയതായും, വിസ്താരത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നു വീതിയുള്ള ചെള്ളിച്ചാലോടുകൂടിയതായും, പീളന്നിരിയ്ക്കുന്ന വൃഗമുഖത്തിന്റെ ഉള്ളിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടപ്പോലെ ഇരിയ്ക്കുന്നതായി മനോഹരമായി ഇരിയ്ക്കുന്ന കടയോടുകൂടിയതായും. മുത്തുമാലകൾ മനോഹരവതകൾ ഇത്യാദികളേക്കൊണ്ടും വലയങ്ങളേക്കൊണ്ടും ആനയുടെ പുഞ്ച്, (മുമ്പിരിക്കെ) പോലെ ഇരിക്കുന്ന അലങ്കാരവിശേഷങ്ങളെക്കൊണ്ടും അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടതായും ഇരിയ്ക്കണം.

3

ഇനി മൂന്നു ശ്ലോകംകൊണ്ട് തൂണുകളുടെ സ്ഥാനത്തേയും, എണ്ണത്തേയും, ആകൃതി മുതലായതിനേയും മറാം ചെയ്യുന്നു.

സ്തംഭാഃ കോണപതുഷ്ഠമദ്ധ്യവിനിവേശാഃ സ്യുഃ പ്രതേരുദ്ധപതഃ
സാമാന്യേന സമാന്തരാഃ സുരവിമാനേഷുഭിതാ ദ്വാദശ
എതേ വിശതീ രീശദോഃപ്രഭൃതികേഷേപതേഷു തേ നൈകധാ
പ്രോകതാഃ സപാകൃതിഭൂഷണക്രമവശാഃ, ദേഷ്യപ്തയേൽ ചോത്തരം.

മുക്കാൽപരിഷ്കൃതത്തിൽ പ്രാസാദങ്ങൾക്കു പടിയുടെ മുകളിൽ എടവിസ്താരം കല്പമായി വരുമാറ്, കോണുകളിൽ കാരോന്നം കിഴക്ക് തെക്ക് പടിഞ്ഞാറ് വടക്ക് എന്നീ ദിക്കുകളിൽ ഈരണ്ടും ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ട് തൂണുകൾ സ്ഥാപിയ്ക്കണം. പതിനൊന്നു കോൽപരിഷ്കൃതത്തിൽ പ്രാസാദങ്ങൾക്കു ഇരുപതു തൂണുകൾ ഉണ്ടാക്കാവുന്നതാണ്, ഈ തൂണുകൾ ആകൃതികൊണ്ടും, അലങ്കാരംകൊണ്ടും മറാം അനുകമ്പിധത്തിലുണ്ട്. ഈ തൂണുകളിനേൽ ഉത്തരം ചെയ്യുകയും വേണം.

4

മേൽപാഞ്ഞ തൂണുകളുടെ ആകൃതിവിശേഷങ്ങളെ പറയുന്നു.

കാർത്യാഃ സ്യ ശ്വരണാ യുഗാഷ്ടനൃപകോണാഃ, സവ്യതോ വതുളുഃ,
വിസ്താരത്രിമുനോപരി ത്രിമുണവിസ്താരോന്മീതാഷ്ടാശ്രുകാഃ
മുഖോത്താവിതകണ്ഠസൂത്രചതുരശ്രോദ്ധാംശവൃത്തഃ പുനഃ
ശൃംഗേന്ദ്രോദവിചിത്രവൃത്തരവിര വാഘ്നേഗേഹോചിതാഃ.

തൂണുകൾ ചതുരശ്രമായോ, അഷ്ടാശ്രമായോ, ഷോഡശാശ്രമായോ, വൃത്തമായോ പണിചെയ്യാം. പിന്നെ കടുൽനിന്നു കടവിസ്താരത്തിന്റെ മൂന്നിരട്ടിയോളം മുകളിലേയ്ക്ക് ചതുരശ്രവും, അവിടെനിന്നു മുകളിലേയ്ക്ക് മേൽപാഞ്ഞ ദീർഘത്തോളം (കടവിസ്താരത്തിന്റെ മൂന്നിരട്ടിയോളം) അഷ്ടാശ്രമായും, ഈ അഷ്ടാശ്രം കഴിഞ്ഞാൽ മേൽപട്ട തൂണിന്റെ അഗ്രംവരെ ചതുരശ്രമായും പണിചെയ്യാം. പിന്നെ കടവിസ്താരത്തിന്റെ കണ്ഠത്തോളം കടുൽനിന്നു മുകളിലേയ്ക്ക് ചതുരശ്രവും, ശേഷം ഭാഗം വൃത്തവുമായും തൂണു പണിചെയ്യാം. ചുരുൾപ്പൊളിപ്പോലെ ഇരിയ്ക്കുന്ന അലങ്കാരവിശേഷങ്ങളെക്കൊണ്ടും, വല വിധത്തിലുള്ള വലയങ്ങളെക്കൊണ്ടും, അതതു പ്രാസാദങ്ങളുടെ ആകൃതിയേയും, അനുസരിച്ച് തൂണുകൾ മനോഹരങ്ങളാക്കിത്തീർക്കുകയും വേണം.

5

തൂണുകളുടെ അന്ധവത്സമം പറയുന്നു.

ഭാഗം കർപ്പിത ഭണ്ഡപേയതലമരണോച്ചം, ഘടം ഭണ്ഡയുഗം-
വ്യാസം സാംഖ്യോദീഭണ്ഡോഷ്ഠിയ, മുദേഹിതതാം ഭണ്ഡതോദ്യുക്തതീവ്രാം
മണ്ഡിം, ഭണ്ഡപ്രമാംഖ്യംശകരഹിതഘനം വീരകാഞ്ചം, ശരാക്രം-
യോദ്യുക്തീഭണ്ഡോർഘം ചരണതതദേഹോഷ്ഠിയം ബോധികാം ച.

തൂണിന്റെ അഗ്രവിസ്താരമാകുന്ന ഭണ്ഡം രണ്ടു കൂടിയേടത്തോളം വിസ്താരത്തോടും കാൽ ഭണ്ഡം ഉയരത്തോടും കൂടിയ 'കാമ'യേയും, (ഇതു തൂണിന്റെ പീഠംപോലെ ഇരിയ്ക്കുന്ന ഒരു അന്ധവമാണ്. തൂണു വൃത്തമാണെങ്കിൽ ഇതും വൃത്തവും, ചതുരമാണെങ്കിൽ ചതുരവുമാണ് വേണ്ടതു്) രണ്ടു ഭണ്ഡം വ്യാസത്തോടും കണക്കാൽ-കണര-കണമുക്കാൽ ഇതിലേതെങ്കിലും ഒരു വിധത്തിൽ ഉയരത്തോടും കൂടിയ കുഭത്തേയും, നാലു ഭണ്ഡം വിസ്താര(സമചതുര)ത്തോടും മുക്കാൽ ഭണ്ഡം ഉയരത്തോടും കൂടിയ മണ്ഡിപ്പലകയേയും, ഒരു ഭണ്ഡം വിസ്താര(സമചതുര)ത്തോടും മുക്കാൽ ഭണ്ഡം ഉയരത്തോടും കൂടിയ വീരകാഞ്ചത്തേയും, മൂന്നോ നാലോ അക്ഷരാ ഭണ്ഡം ദീർഘത്തോടും തൂണിന്റെ കടയോളം വിസ്താരത്തോടും അതിൽ വക്രിത ഉയരത്തോടും കൂടിയ ചോതികയേയും പണി ചെയ്യണം. ഇവയിൽ കാമ തൂണിന്റെ വ്യവസ്ഥ അന്ധവവും കുഭം മണ്ഡിപ്പലക വീരകാഞ്ചം ചോതിക ഇതു നാലും മുകളിൽ ക്രമേണ ഉത്തരംവരേയുള്ള അന്ധവത്സമമാകുന്നു.

6

അടുത്ത ഏഴു ശ്ലോകങ്ങൾ കൊണ്ട് ചോരലക്ഷണം മുതലായതിനെ പറയുന്നു. അതിൽ ഈ ശ്ലോകം കൊണ്ട് ചോരം വെപ്പാനുള്ള സ്ഥാനത്തെ പറയുന്നു.

ഭിത്തിവ്യാസ മിന്നെ വ്വിഭജ്യ ബഹിരന്തഃ പഞ്ചസപ്താശകാൻ
കൃതാ കൽപിതസ്യഗുസംസ്ഥനീജമദ്ധ്യപോരയോഗാന്യഥ
മദ്ധ്യാനദ്ധ്യ മതീത്യ ദിക്ഷു രചയേ ചോരാണി തുല്യം പ്രതേ-
രഗ്രപോര മൃതേ ഘനാനി കൃതശോഭാന്യുല്പത സ്കോരഭൈഃ.

ഭിത്തിവണ്ണത്തെ പന്ത്രണ്ടായി അംശിച്ചു്, അഞ്ചംശം പുറത്തേയ്ക്കും ഏഴംശം അകത്തേയ്ക്കും നീക്കിയേടത്തു കട്ടിച്ചുക്കാലിന്റെ മദ്ധ്യം വരമാറ് പടി(ത്ര)യുടെ മുകളിലായും പ്രാസാമദ്ധ്യത്തിൽനിന്നു കട്ടിച്ചമദ്ധ്യം പ്രദക്ഷിണമായി ഗമിപ്പിച്ചും കിഴക്കു മുതലായ നാലു ദിക്കുകളിലും ചോരങ്ങൾ വെക്കണം. മുൻവശത്തേയ്ക്കുള്ള ചോരം കഴിച്ച ശേഷമുള്ള ചോരങ്ങൾ ഘനങ്ങളായിട്ടും (കല്ലുകൊണ്ട് ചോരത്തിന്റെ ആകൃതിയിൽ പടുത്ത് പഴയ കൂടാതെ ഉണ്ടാക്കുന്നതാണ് ഘനചോരം) പണി ചെയ്യും. ഈ ചോരങ്ങളുടെ മേൽഭാഗത്ത് (ചുറയൻ ചോകുന്ന) തോരണമെന്ന അലങ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ട് അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയും വേണം. ഈ ചോരങ്ങൾ എല്ലാം ഗമിപ്പിയ്ക്കുന്നത്, ഗുഹചോരത്തിന്നു ആ ചോരവിസ്താരത്തിന്റെ ഇരുപത്തൊന്നിൽ ഒന്നും, ബാക്കി മൂന്നിന്നും ക്രമേണ അതതു ചോരവിസ്താരത്തിന്റെ മപ്പത്തൊരിൽ ഒന്നും അറുപത്തുനാലിൽ ഒന്നും എമ്പത്തൊന്നിൽ ഒന്നും ആണ് പ്രദക്ഷിണമായി ഗമിപ്പിയ്ക്കേണ്ടതു്. ഈ ഗമനം കിഴക്കേതു മൂന്നും, തെക്കേതു ഒമ്പതും, പടിഞ്ഞാറേതു ഏഴും, വടക്കേതു അഞ്ചും അംഗുലങ്ങളെക്കൊണ്ടും യവങ്ങളെക്കൊണ്ടും യോനിപ്പെടുത്തക്കവണ്ണവും ഗമിപ്പിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്.

7

ചാരത്തിന്റെ ഉള്ളിലെ ദീർഘവിസ്താരങ്ങളെ പറയുന്നു.
ഗർഭാഗാരപ്രതാപന ശിപവസുദീനകൃഷ്ണലതിമ്യംശിതേംശൈശ്വര്യം
ബ്രിംബദപാരോച്ഛയഃ സുഗാൽ ഗിരിശരതരഗാക്ലായമാതംഗസംഖൈഃ
ഉത്സേധ്യതൈകവിംശത്യതിയുതിതിഥിവിശാങ്കഭക്തേ വൃഷ്ടപ്തേ
വ്യാസോ ദിഷ്ഠനന്ദശൈശ്വര്യോധിപരിമിതാംശൈഃ ക്രമാൽ കല്പനീയഃ

മാറാവിട്ടു ഭഗവതി മുതലായവരുടെ ബിംബത്തെയാണ് (കുപ്പ് കാല് മുതലായ
അവയവങ്ങളുള്ളതാണ് ബിംബം) പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതെങ്കിൽ ആ പ്രാസാദത്തിനുള്ള ഗർഭ
ഗുഹവിസ്താരത്തിന്റെ പതിനൊന്നിൽ ഏഴാ, എട്ടിൽ അഞ്ചോ, പന്ത്രണ്ടിൽ ഏഴാ,
ഏഴിൽ നാലോ, ഗർഭഗുഹവിസ്താരത്തിന്റെ പതിനഞ്ചിൽ എട്ടോ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടാ
യിരിക്കുന്നു ചാരത്തിന്റെ ഉള്ളിലെ ഉയരം കല്പിക്കുന്നത്. ഇങ്ങനെ കല്പിക്കപ്പെട്ട ഉ
യരത്തിന്റെ ഇരുപത്തൊന്നിൽ പത്തോ, പത്തൊൻപതിൽ ഒൻപതോ, പതിനഞ്ചിൽ
ഏഴോ, പതിമൂന്നിൽ ആറോ, ഒൻപതിൽ നാലോ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു അതിന്റെ ഉള്ളി
ലെ വിസ്താരത്തെയും കല്പിക്കുന്നു.

8

ശിപവശം പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന പ്രാസാദചാരത്തിന്റെ ദീർഘവിസ്താരങ്ങളെ പറയുന്നു.

വ്യാസേ ഗർഭനീകേതനസ്യ ദഹനേഷുചാരനേത്രാംശീതേ
ലിംഗചാരസമുച്ഛായം വിതന്തയാൽ ചേതീഷുപന്ദാംശൈഃ
തന്മൂൽ ചാരസമുച്ഛായേന നയനാത്യാഷ്ടീശശൈശ്വര്യംശീതേ
തചിസ്താര മിളാമഹോരഗശരാഗ്യംശൈഃ ക്രമാൽ കൽപയേൽ.

ഗർഭഗുഹവ്യാസത്തെ മൂന്ന്, അഞ്ച്, ഒമ്പത്, രണ്ട്, ഇവകളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു ഭാ
ഗിച്ചു, ക്രമേണ രണ്ട്, മൂന്ന്, അഞ്ച്, ഒന്ന് ഈ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ചാരത്തിന്റെ
ഉള്ളിലെ ദീർഘത്തെയും, ഈ ദീർഘത്തെ രണ്ട്, പതിനേഴ്, പതിനൊന്നു, ഏഴ് ഇതു
കളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു ഭാഗിച്ചു, ക്രമേണ ഒന്ന്, എട്ട്, അഞ്ച്, മൂന്ന് ഈ അംശങ്ങളേ
ക്കൊണ്ടു അതിന്റെ ഉള്ളിലെ വിസ്താരത്തെയും കൽപിക്കുന്നു.

9

എട്ടാ ദേവന്മാർക്കും കാലുയരംകൊണ്ടു ചാരത്തെ കല്പിക്കുന്നും കട്ടിളക്കാലിന്റെ
വിസ്താരാദികളെയും പറയുന്നു.

കുശ്ലാൽ സർപ്പസുരേഷു ശൈശ്വര്യവസുനന്ദാംശിതേംശൈശ്വര്യംശീതേ
ചാരോത്സേധ മിഹൈകഭാഗരഹിതം, ചിസ്തീണ്ണ മാത്മാലംഭതഃ
യോഗൈ സ്തംഭസമാധ പാദഭേവിസ്തീണ്ണേ സ്തൂരപാദനൈ
വിസ്താരാലംഭനൈ ഭൂപംഗമപതംഗാശ്ചൈവ ച മൂലാഗ്രയോഃ.

കാലുയരത്തിന്റെ (തറപ്പുറത്തുനിന്നു വാരോത്തരക്കീഴിലേയ്ക്കുള്ള ഉയരത്തിന്റെ) ഏ
ഴിൽ ഒന്നോ, എട്ടിൽ ഒന്നോ, ഒമ്പതിൽ ഒന്നോ, പത്തിൽ ഒന്നോ കുറച്ചു ചാരത്തിന്റെ
(ഉള്ളിന്റെ) ഉയരത്തെയും; ഈ ഉയരത്തിന്റെ പകുതി വിസ്താരത്തെയും ചാരത്തിന്നു ക
ല്പിക്കാം. കട്ടിളക്കാലി സ്തംഭത്തോളമോ, അതിന്റെ ഒന്നുകാലോ, ഒന്നരയോ വിസ്താ
രത്തോടുകൂടിയും, ഇതിൽ പകുതി കനത്തോടുകൂടിയും, വാജനം എന്നു പറയുന്ന കൊതക

ഭോക്തൃകയും; ചുവട്ടിൽ ചോറുപടിയോടും മുകളിൽ കറമ്പടിയോടും കൂടിയും ഇരിയ്ക്കുകയും വേണം.

10

ദോരോത്സേധനിയുക്തശേഷചരണോത്സേധേ ശരാംശീകൃതേ
ദ്യംശേനായരപട്ടികാം മിതഘനാം, സാലേന വാങ്കാംശീതേ
ഹീനാം വാജനകേന, യോഗവിതതാം ശിഷ്യാംശതഃ പട്ടികാ
മൂലപസ്ഥാ. മഥമംഗളാഡ്യഫലകാം യുക്തേയാല്പപട്യല്പതഃ.

കാലുരത്തിൽനിന്നു ദോരത്തിന്റെ മേല്ലാഞ്ഞ ഉയരം കഴിച്ച് ബാക്കിയെ അഞ്ചായി ഭാഗിച്ചു് അതിൽ രണ്ടംശമൊ, ഒമ്പതായി ഭാഗിച്ചതിൽ രണ്ടര അംശമൊ കനത്തോടും, കട്ടിച്ചക്കാലിനോളം വിസ്താരത്തോടും കൂടിയതായും, പട്ടത്തോടു കൂടാത്തതായും ഇരിക്കുന്ന ചോറുപടിയും, ശിഷ്ടത്തെക്കൊണ്ടു് ചോറുപടിയോളം കനവും വീതിയുമുള്ള കറമ്പടിയും; അതിന്റെ മേൽ ഉത്തരംവരെ ശ്രീഭഗവതി തുടങ്ങിയ മംഗളസ്വരൂപത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന പലകയും യുക്തപോലെ ഉണ്ടാക്കണം.

11

വാതിലുകളുടെ വീതി കനം മുതലായതിനേയാണ് ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

ഭണ്ഡാബ്ധ്യംഗമതഃഗജാംശബഹളം താവ ദ്യുതപോദ്ഭൂ-
വ്യാസം മൂലശിഖായുതം ദൃഢതരം കാത്ഥം കവാടപേയം
കാത്ഥാ വാമകവാടരോപിതപരാഗ്ഭാഗാല്യതീവ്രാ തത-
സ്തദിഹ്ലപ്രതതാ ച സൂത്രഫലകാ സൂത്രേസ്തനാദ്യജപലാ.

ഭണ്ഡിന്റെ നാലിലൊന്നോ ആറിലൊന്നോ എട്ടിലൊന്നോ കനത്തോടുകൂടിയും, ഈ കനവും ദോരവിസ്താരത്തിന്റെ പകുതിയും കൂടിയേടത്തോളം വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും, ചുവട്ടിലു മുകളിലും കടുമയോടുകൂടിയും, ഉറപ്പോടുകൂടിയും, ഇരിക്കുന്ന രണ്ടു വാതിലുകൾ ഉണ്ടാക്കണം. വാതിലിന്റെ കനത്തിൽ പകുതി കനത്തോടുകൂടിയും, വാതിലിന്റെ കർത്തിൽ എരട്ടി വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും, സ്തനം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു് മനോഹരമായും ഇരിക്കുന്ന സൂത്രപട്ടിക എടത്തെ (ശ്രീകോവിലിന്റെ ഉള്ളിൽനിന്നു പുറത്തേക്കു കടക്കുമ്പോൾ എടത്തു ഭാഗത്തുള്ള) വാതിലിന്മേൽ തറക്കുകയും വേണം.

12

വാതിലിന്മേലുള്ള അലങ്കാരഭികളെ പറയുന്നു.

ഊല്പാധരഭുമണകാറ്റളസന്ധിപാല-
പ്രക്ഷേപണീയവലയാന്യൂപി പത്രകാണി
കിർണ്ണവ്യഭഞ്ചിപുളകാന്തവകഡ്മളാനി
സശ്രീമുഖേന്ദുശകലാനി കവാടയോഃ സ്യഃ

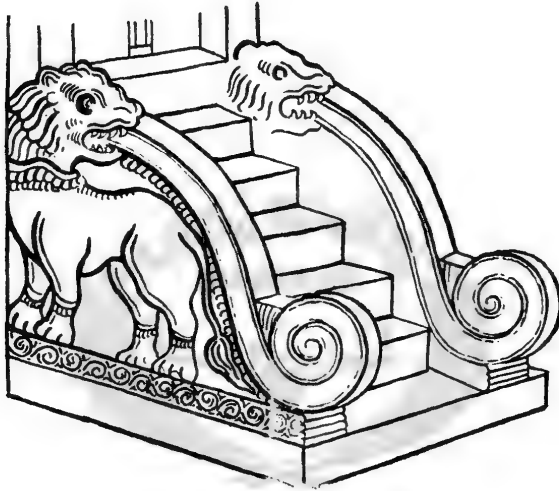
വാതിൽ തുറക്കുകയും അടക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും തിരിയുവാനായി മുകളിലും ചുവട്ടിലും ശിഖ(കടുമ)കളും, സൂത്രപട്ടിക, തഴുതു്, അരുമ, വട്ടക്കണ്ണി, തുതമ്പു പിച്ചള തുടങ്ങിയ ലോഹങ്ങളേക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ചോള (വാറ) നീളത്തിലും വീലങ്ങത്തിലും പതിച്ചു് പൂക്കളെപ്പോലെയും പൂമൊട്ടുപോലെയുമുള്ള ആണികൾ തറയ്ക്കുകയും, ശ്രീഭഗവതി ചന്ദ്രക്കല മുതലായ അലങ്കാരങ്ങൾ ഇതുകളെല്ലാം വാതിലിന്മേൽ ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം.

13

സോപാനവ്യവസ്ഥയെ പറയുന്നു

അഗ്രപോരളവംഗമസ്ഥലസമാരണ്യം ന്യായോഽധഃ ക്രമാൽ
 സോപാനാനി സമാനി സാരശിലയാ ചിനപീത യാവൽ തലം
 അദ്ധ്യൽചിഗുണാത്തദന്ധവിപുലാനി പോരശാഖാഭയീ
 പാശോപാദ്യേനകരാസ്യനിസംസ്തലതാരലോഭയാന്താനി ച.

ചിത്രം നമ്പ് 7.

സോപാനം (കൈവരിക്കല്ല)

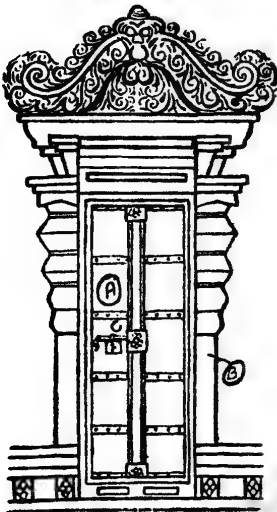
പ്രധാന പോരത്തിന്റെ ചോരപടി വെച്ച സ്ഥലത്തുനിന്നു ക്രമേണ ചുവട്ടിലേയ്ക്കു നിലംവരെ കുന്നര ദണ്ഡോ രണ്ടു ദണ്ഡോ വിസ്താരവും, എല്ലാറ്റിന്നും ഒരുപോലെ ഉയരവുവരും എരുതപ്പെട്ട സംഖ്യയോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന കൽപട(വ)കളെ നല്ല ഉറപ്പുള്ള കല്ലുകൊണ്ടു പടക്കണം. കുട്ടിക്കല്ലുകളുടെ മുൻവശത്തുനിന്നു പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വീളൻ വായയോടുകൂടിയ മകരമുഖങ്ങളുടെ വായിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടും ലതാകാരമായും ഇരിക്കുന്ന രണ്ടു കൈവരിക്കല്ലുകൊണ്ടു് ഈ കല്ലടകളുടെ രണ്ടു വക്കുകളും മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയും വേണം.

14

ഘനപോരങ്ങളുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

അഗ്രപോരപ്രതതി മഹിഭീഃ സംവിഭജ്യാശുഗാംഗൈഃ
 ക്ലിപ്തവ്യാസം രചയതു ഘനപോര മന്യത്ര ദികസ്ഥം
 ചൊല്ലവ്യാസായത, മധിമളചൊല്ലതത്യാതതം വാ
 സുദ്യഭ്യാഗപ്രകടിതകവാടാദികസപാംഗഗീപ്തം.

ചിത്രം നമ്പ് 8.

'A' ഘനപോരം

'B' തോരണം

പ്രധാന പോരത്തിന്റെ വിസ്താരത്തേ എട്ടായി അംശിച്ചു അതിൽ അഞ്ചാംശംകൊണ്ട് ഉള്ള വിസ്താരവും, ഈ വിസ്താരത്തിന്റെ രണ്ട് ഏരട്ടിയൊ രണ്ടര ഏരട്ടിയൊ ദീർഘത്തോടും കൂട്ടി വാതിൽ മുതലായ എല്ലാ അവയാങ്ങളോടും കൂടിയ ഘനപോരങ്ങളെ അഗ്രഭാഗത്തു കഴിച്ച് ചെറുപ്പി മൂന്നു ഭാഗത്തും ഉണ്ടാക്കണം. (ചിത്രം നമ്പ് 8—'A' നോക്കുക)

15

തോരണലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

സ്തംഭദീർഘം നന്ദനാഗാംശിനിസ്തംഭമനലാം—
ശേന, ശേഷേണ പാദൈ,
വ്യാസ സ്തംഭാർദ്ധം തോഴ്യാതൃഗരസമിതം—
ണ്ഡേന വാ തത്ര കയ്യാൽ
പത്രാദീർദ്ധാർദ്ധപ്രാശ്നക മഥ, മകരാ—
സ്യാദിമൽപഞ്ചഭൂഗം
കർത്തവ്യം തോരണം തദ്വിവിധഖഗലസ—
ന്നകൃതണ്ഡോജപലം ച.

കാലയരത്തെ പത്തൊ ഒമ്പതൊ എട്ടൊ അംശിച്ചു, അതിൽ മൂന്നാംശംകൊണ്ടു ഉയരമായി ഘനപോരത്തിന്റെ മുകളിൽ പണി ചെയ്യേണ്ടതായ മത്സ്യരൂപത്തിലുള്ള അവയവത്തെയും, ശേഷം അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഈ മത്സ്യരൂപാവയവത്തിന്റെ ചുവട്ടിലേയ്ക്കു തറപ്പുറം വരേയുള്ള ഘനപോരത്തിന്റെ ഇരുവശത്തും വരുമാറ് രണ്ടു (പകുതി അലങ്കാരത്തോടുകൂടിയ സ്തംഭം) കാലുകളേയും തോരണത്തിന്നു കല്പിക്കുന്നു. കാലയരത്തിന്റെ പകുതി കൊണ്ടൊ, അഞ്ച് ആറ് ണ്ടുകൊണ്ടൊ ഈ തോരണത്തിന്റെ വിസ്താരത്തേയും കല്പിക്കുന്നു. ഈ തോരണം അലങ്കാരദോഷംകൊണ്ടു മൂന്നു വിധത്തിലാകുന്ന ആയതു്. പത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദേദിച്ചും അർദ്ധപത്രനോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്നതു പത്രതോരണം; മുതല മത്സ്യം ഇത്യാദികളുടെ തലകളോടുകൂടിയും അഞ്ചു വളമ്പോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്നതു മകരതോരണം; പലവിധ പക്ഷികളെക്കൊണ്ടും മുതലമുഖങ്ങളെക്കൊണ്ടും ശോഭിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു് ചിത്രതോരണം. ഇവയിൽ ചെച്ചു ഏതെങ്കിലും ഒരു അലങ്കാരത്തോടു കൂടിയ തോരണത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. (ചിത്രം നമ്പ് 8—'B' നോക്കുക)

16

ഭിത്തി പടക്കവാൻ പറയുന്നു.

പ്രകൃത്തുരാനെ പ്ലീർ ചെയ്ത ഭിത്തിം തതഃ സമന്താൽ സുരൂഢൈഃ ശിലാഭൈഃ
താം ഭൂഷയേ ദേദികയാംപ്ലിമുലേ തദുല്പതശ്ചോജപല പഞ്ചരാഭൈഃ.

പടി (തറപ്പുറം) മുതൽ ഉത്തരംവരെ വളരെ ഉറപ്പുള്ള കല്ല് ഇഷ്ടക മുതലായവയെ കൊണ്ടു ഭിത്തി പണി ചെയ്തിട്ട്, ഈ ഭിത്തിമുഖത്തിൽ വേദികകൊണ്ടും, അതിനുമേൽ പഞ്ചരം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടും അലങ്കരിക്കുന്നു.

17

വേദികകളുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

പ്രത്യുത്സേധേന, പാദായതിവസുജനീഷുഭ ഭാഗത്തോ, ഖ്യുൽക്കേന,
 ദ്വേതിശ്ലേണാഫ്ലിതാരണ ച, ദ്വേതി സമഭ്യുച്ഛ്വരയോ വേദികായാഃ
 ഉത്സേധേ ദ്വേശിത്വേധോവതി ഗുണരശനാഫ്ലിതാഫ്ലാദിഷുഭഭാ-
 ഗേശൈഃ കമ്പാബ്ജകമ്പാഃ ശശികരശശിഭിഃ ശേഷത്തോധോ ഗളം ച.

പടി ഉയരത്തോളമൊ, കാലുറഞ്ഞെ എട്ടാ ഏഴാ ആണാ അംഗിച്ച അതിൽ ക
 രംശത്തോളമൊ, കന്നര രണ്ടു മൂന്നു എന്നീ ദണ്ഡോളമൊ വേദികയ്ക്കു ഉയരം കല്പിക്കാം.
 ഈ ഉയരത്തെ രണ്ടാക്കി അംഗിച്ച മുക്കളിലത്തെ അംശംകൊണ്ടു മൂന്നു മേഖലകളും, താഴ
 ത്തെ അംശം കൊണ്ടു ഒരു ഗളവും ഉണ്ടാക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ വേദികയുടെ ഉയരത്തെ
 ഏട്ടാ ഏഴാ ആറാ അംഗിച്ച മുക്കളിൽനിന്നു പൂട്ടിലേയ്ക്കു ക്രമത്തിൽ കരംശംകൊണ്ടു
 കമ്പവും (ഖണ്ഡങ്ങൾ) രണ്ടാംശംകൊണ്ടു പത്തവും. കരംശംകൊണ്ടു കമ്പവും, ശേഷം
 കൊണ്ടു ഗളവും ഉണ്ടാക്കാം.

18

ഇനി ആറു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഭിത്യലങ്കാരങ്ങളെ പറയുന്നു.

പ്രാസാദഃ സകലോംബ്രിതോരണചതുപോരാന്വിതോ മണ്ഡിത-
 സ്തംഭാഭ്യന്തരജാലപഞ്ജരയുതോ വാ പഞ്ചഹസ്താദികഃ
 യുക്തോ മൂലതഃഖ വിദികസ്ഥിതചതുഷ്ടൂലൈഃ പരസ്തൽപരഃ
 ശാലാകൂടകനാസികാദിവിലസജ്ജാലോജ ലൽപഞ്ജരഃ

എല്ലാ പ്രാസാദങ്ങളും സ്തംഭങ്ങൾ തോരണങ്ങൾ നാലു പോരങ്ങൾ ഇതുകൂടാകൂടിയി
 രിയ്ക്കണം. അഞ്ചുകൽ പരിവർത്തനമുള്ള പ്രാസാദങ്ങൾക്കു അലങ്കാരങ്ങളും അതുക
 ൽടെ ഇടയിൽ ജാലകത്തോടുകൂടിയ പഞ്ജരങ്ങളും ഉണ്ടാക്കാം. അതിന്നു മേൽ കരകൂടി
 വലുപ്പമുള്ള പ്രാസാദങ്ങൾക്കു ഈ പറഞ്ഞ അലങ്കാരങ്ങൾക്കും പുറമെ ഭിത്തിയുടെ നാലു
 കോണുകളിൽ കാരാ കൂടങ്ങളും കൂടി ഉണ്ടാക്കാം. അതിന്നും മേലെയുള്ള വലിയ പ്രാസാ
 ദങ്ങൾക്കു ഈ പറഞ്ഞതുകൾക്കും പുറമെ ശാലാ, കൂടം, മഹാനാസികം, ശോഭയോടു കൂടി
 യ ജാലകങ്ങൾ, പഞ്ജരങ്ങൾ ഇവകളൊക്കെയും പണിപെച്ചാം. ചുമരുകൾക്കും അല
 ങ്കാരങ്ങളൊക്കെയും ശോഭായമാനമായിരിക്കുന്നതെന്നു താല്പര്യം.

19

ഭിത്യലങ്കാരങ്ങളാകുന്ന ശാലാകൂടാദികളുടെ വിഭാഗത്തെ പറയുന്നു. (ചിത്രം നമ്പ് 9 നോക്കുക).

കധ്യേ പംക്താദികേതേ വിദിശി വിരചയേൽ കൂടമേകാംശവിസ്താ-
 രായാമം, ദ്വ്യംശഭീർഖാം ദിശിദിശി വിതതാ മേകഭാഗേന ശാലാം
 ശാലാകൂടാനന്തരോ ചരണവിരഹിതാംശോന്വിതാം നാസികാം, തൽ-
 പാശ്ചാദേ ദ്വേദ സജ്ജാലഃചരണവിരഹിതാംശാദിതഃ പഞ്ജരം ച.

ഭിത്തിയുടെ പുറവീശ്വരത്തെ പത്ത് കമ്പത് എട്ട് ഇതിലൊന്നുകൊണ്ടു അംഗി
 ച്ചു, അതിൽ കരംശംകൊണ്ടു വിസ്താരവും അതു ദീർഘവും ആയി നാലു കോണുകളിലും
 കൂടാത്തെയും, രണ്ടാംശം ദീർഘവും കരംശം വിസ്താരവുമായി കിഴക്കു ഭൂതലായ നാലു ദി

കകളിൽ ശാലകളേയും, ഈ ശാലാകുടങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ മുക്കാൽ അംശം ദീർഘവും അത്ര വിസ്താരവുമായി മാനാനാസികയേയും, ഈ മാനാനാസികകളുടെ രണ്ടു പുറത്തും മേൽപറഞ്ഞ അംശത്തിന്റെ മുക്കാൽ തുടങ്ങിയുള്ള അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു ദീർഘവിസ്താരങ്ങളോടുകൂടിയും ജാലകമാത്രത്തോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന പഞ്ചരങ്ങളേയും ഉണ്ടാക്കണം.

20

ശാലാകുടങ്ങളുടെ സ്വരൂപത്തെ പറയുന്നു.

ശാലോഷ്ടാംശമീതോമവാ, പ്രതിമുഖൈ സ്തുപ്യന്തിനൈഃ സംയുതഃ
പ്രാസാദാകൃതികശ്ച കൂട ഉദീതോ മദ്ധ്യസ്തുരന്നാസികഃ,
ശാലാ തത്സമസ്തഗ്രാ മുഖപടിശക്തിദ്ധ്വജാഭ്യേ ജപലാ
സ്തുപീത്രയുപശോഭിതാ പരിലസന്നാസാ ച സങ്കീർത്തിതാ.

പ്രാസാദവിസ്താരത്തിന്റെ എട്ടിലൊന്നുകൊണ്ടോ ദീർഘവിസ്താരത്തോടുകൂടിയും, പടി മുതൽ താഴികക്കടാവസാനം വരെയുള്ള പ്രാസാദാകൃതിയോടുകൂടിയും, (ശ്രീകോവിലിന്റെ ആകൃതിയിൽ എന്നു താല്പര്യം) കൂടത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. ഈ കൂടത്തോടു സമം പുറപ്പോടുകൂടിയും, മുഖപലക ശക്തിദ്ധ്വജം മുതലായ അവയവങ്ങളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്നതും മൂന്നു താഴികക്കടത്തോടും മദ്ധ്യത്തിൽ ബാലനാസികയോടും കൂടി ഭംഗിയായി ശാലയേയും ഉണ്ടാക്കണം.

21

പഞ്ചരം ജാലകം ഇതുകൂടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

ഭണ്ഡേർപേത്രിചതുർത്തിതൈർമ്മീതവിതാ-

ചിത്രം നമ്പ് 10

നാതാനകം പഞ്ചരം

നാസാഭ്യേ ജപലിതം ച ജാലക മഥോ

വേദ്യേൽതഃ സംസ്ഥിതം

ഭണ്ഡേർപ്യാദിയുഗാന്തിനൈ സ്തതമതോ

ണ്ഡേൽതശ്ചാർയതം

കർത്തവ്യം പേറ്റുണാത്തിമം സുഷിരിതം

ഗോമുത്രികാദികൃമാൽ.

പഞ്ചരത്തെ രണ്ടു ഭണ്ഡു മുതൽ നാലു ഭണ്ഡുവരെ ദീർഘവിസ്താരങ്ങളോടു കൂടിയും, നാസിക മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു മനോഹരമായും പണി ചെയ്യണം. ജാലകമെന്ന അലങ്കാരത്തെ രണ്ടു മുതൽ നാലു ഭണ്ഡു വരെ വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും, വിസ്താരത്തിൽ കാരാ ഭണ്ഡുകൂടി വിസ്താരത്തിന്റെ ഏതെങ്കിലും വരെ ദീർഘത്തോടുകൂടിയും, ഗോമുത്രികാദികൃമാത്തിൽ തുളകളോടുകൂടിയും വേദികയുടെ മുകളിലായി പണി ചെയ്യണം.

പഞ്ചരം.

22

കംഭലത എന്ന അലങ്കാരത്തെ പറയുന്നു.

സ്തംഭാന്തരേ മഹതി ധാമനി പാദവിസ്താരം
 ശോച്യാധിപാദിതപത്മഗർഭസംസ്ഥാനം.
 പാദായതാം ഘടമുഖോൽഗതപത്രവിതൃ
 മൂലാം പ്രകല്പയതു കംഭലതാം സമന്താൽ.

വലിയ പ്രാസാദത്തിങ്കൽ നാലുപുറവും സ്തംഭങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ സ്തംഭവിസ്താരത്തോളം ഉയരത്തോടും അതിന്റെ കുന്നുകാൽ വിസ്താരത്തോടും കൂടി ഉണർക്കിയ പത്മത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന കംഭലതിൽനിന്നു പുറത്തേക്കു (മുകളിലേക്കു) പുറപ്പെട്ടതായും, ഈ പുറപ്പെടുന്നേടത്തു പത്രങ്ങളേ (ഇലകളേ)ക്കൊണ്ടു മനോഹരമായ മൂലപ്രദേശത്തോടുകൂടിയും, മുകളിലേക്കു കാലുയരുന്നതാളം ദീർഘത്തോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന കംഭലതയെ ഉണ്ടാക്കണം.

23

ചെറിയ പ്രാസാദത്തിങ്കൽ ഉള്ള ഭീതിവിഭാഗത്തെ പറയുന്നു.

ഭങ്ഗ്കതാ പ്രകൃത്തരാന്തർഗ്ഗതചരണമിതിം ഭോഗിഭിർഭാഗതോദ്യോ
 വേദിം, വേദൈഃ ശ്വ പാദാൻ, ദളരവിതവളക്യുത്തരം ഭാഗതോദ്യം.
 യാവൽ സോത്സേധനിപ്രപ്രസരവളഭീതഃ സ്വാഹ്നിപ്രം കപോതം,
 ഗേഹേദ്യേ സ്വപ്നമനോജപല പശ്ചാദിപിണ്ഡിം കരോതപാശുമേന.

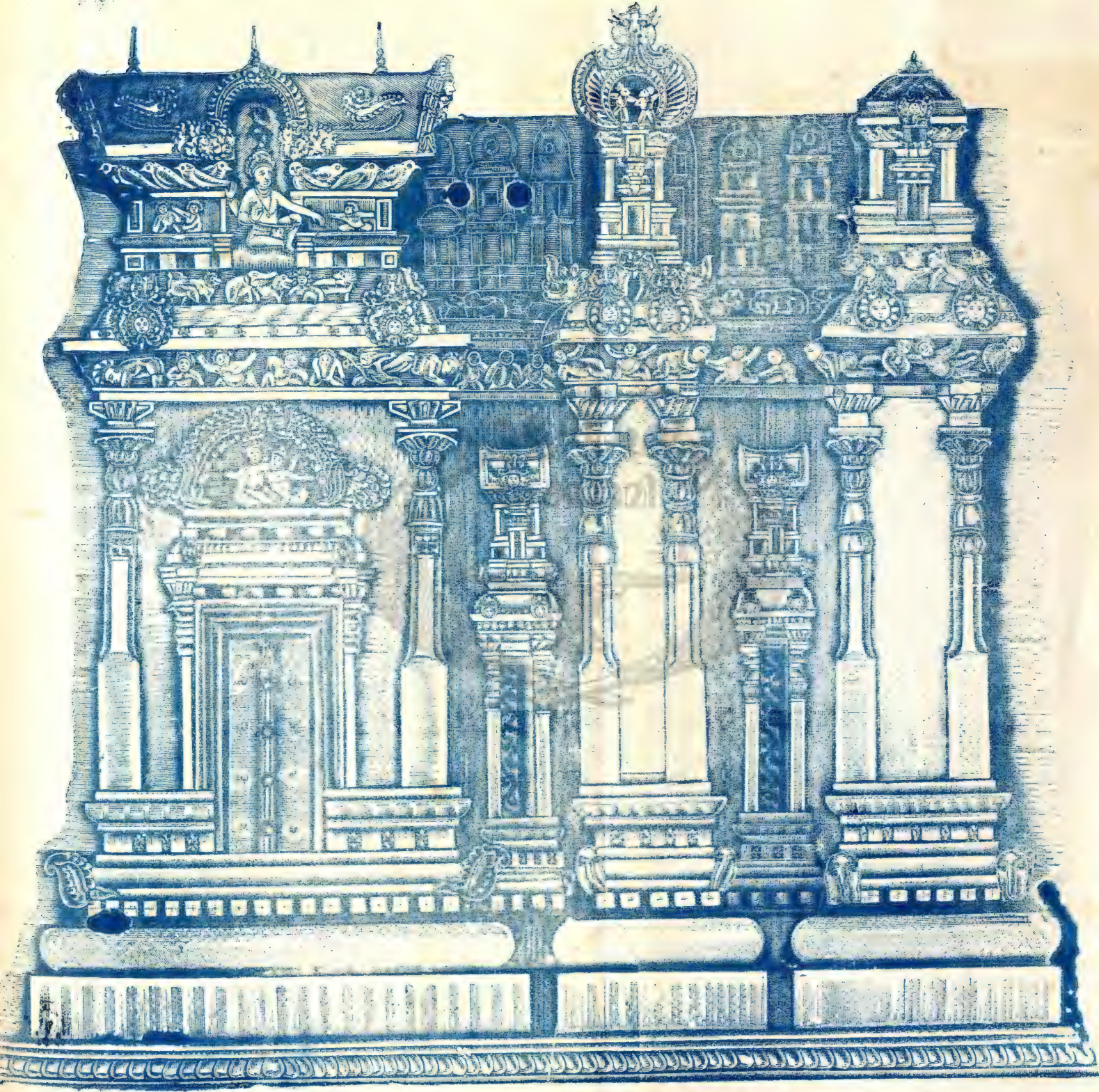
താഴ്ന്നു മുതൽ ഉത്തരം വരേയുള്ള കാലുയരത്തെ എട്ടാക്കി ഭാഗിച്ച അതിൽ കരംശംകൊണ്ടു ചുവട്ടിൽ വേദികയേയും, നാലംശം കൊണ്ടു കാലുയരത്തേയും, അര ഭാഗം കൊണ്ടു കല്ലത്തരത്തേയും, അര ഭാഗംകൊണ്ടു അതിന്റെ ഉയരത്തോളം പുറപ്പാടോടുകൂടിയ വളരിനേയും, അതിന്നുമേൽ കരംശംകൊണ്ടു തനിക്കുചിതമായ പുറപ്പാടോടുകൂടിയ കപോതത്തേയും, എട്ടാമത്തെ അംശംകൊണ്ടു കാലുകളോടുകൂടിയ (ഭീതിസ്തംഭങ്ങളുടെ അഗ്രം ഗ്രഹിപ്പിണ്ഡി കഴിമ്പോളം ഉണ്ടായ രിസ്തണമെന്നു സാരം) ഗ്രാഹിപ്പിണ്ഡിയേയും ഉണ്ടാക്കണം.

24

ഇനി രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഉത്തരങ്ങളുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

ഖണ്ഡയാന്തരം ചരണവിസ്തൃതിമൂലവിസ്താരം
 രോത്സേധ മുതിമ, മതശ്വരണോനതീപ്രം
 പശ്ചാത്തരം, ദളവിഹീനഘനം കനിഷ്ഠം
 രൂപോത്തരം; ഘനതതീ വിപരീതതോ വാ.

മുമ്പു മെട്ടുണ്ടിനെ വിധിച്ചേടത്തു അതിന്റെ മൂലപ്രദേശത്തിന്നു എത്ര വിസ്താരം പറഞ്ഞുവോ ആ വിസ്താരത്തോളം കനവും വീതിയുമുള്ള ഉത്തരത്തിന്നു 'ഖണ്ഡയാന്തരം' എന്നു പേർ; ഇതു ഉത്തമമാകുന്നു. ഈ വിസ്താരത്തിന്റെ മുകാൽ അംശം കനമായതിന്നു 'പശ്ചാത്തരം' എന്നു പേർ; ഇതു മദ്ധ്യമവുമാണ്. ഖണ്ഡയാന്തരത്തോളം തന്നെ വിസ്താരവും അതിൽ പകുതി കനവുമായതിന്നു 'രൂപോത്തരം' എന്നു പേർ; അതു അധമവുമാകുന്നു. ഈ രൂപോത്തരത്തെ കനവിസ്താരങ്ങളെ വിപരീതമായിട്ടും (മുഴികപ്പോലെ അന്വർച്ചിച്ച്) പെട്ട്യാം.

25

രൂപോത്തരത്തിന്നു പട്ടം ഉണ്ടാക്കേണ്ടും ക്രമത്തെ പറയുന്നു.

ഉത്സവേ വിശിഖാംശിതേ ദ്വൈതയതോ രൂപോത്തരേ വാജനം,
 ഷരഭശേർപ്പ മിളാംശതോ ദ്വൈതയതോ വാ സുഗാൽ മഹാപോജനം
 എതന്നിതുമനം നിജാംശവിഹിതം, നൃസ്യേദുപര്യുത്തരം-
 സൈത്യതത്ത്വസമുച്ഛായോച്ഛായഭേദാംശവ്യാതതാം പട്ടികാം.

രൂപോത്തരത്തിന്റെ കനത്തെ അഞ്ചാക്കി അംശിച്ചു രണ്ടാംശംകൊണ്ടു ഒരു പട്ടമൊ,
 അല്ലെങ്കിൽ ആറാക്കി ഭാഗിച്ചു ഒരംശംകൊണ്ടു ചെറിയ പട്ടവും രണ്ടാംശംകൊണ്ടു വലിയ
 പട്ടവുമായിട്ടൊ രൂപോത്തരം ഉണ്ടാക്കണം. ഈ പട്ടങ്ങളുടെ പുറംഭാഗത്ത് തന്റെ അംശം
 കൊണ്ടു കല്പിക്കപ്പെട്ടതായിരിക്കുകയും വേണം. പിന്നെ ഉത്തരത്തിന്റെ മീതെ ഉത്തര
 അന്തരോളം ഉയരത്തോളം, അതിൽ ചക്രതി വിസ്താരത്തോളം കൂടിയ പുറത്തരത്തെയും
 ഉണ്ടാക്കണം.

26

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു തട്ട് ഇടവാനുള്ള സമ്പ്രദായത്തെ പറയുന്നു.

എകാംശ്രൂപാദിദണ്ഡാച്ഛ്വിതീ മപരിനിധായോത്തരേ വാജനംപ്രാക്,
 തിർത്വക് ദണ്ഡാച്ഛ്വിതീതാംശ്രൂപനിതവിതതിതുലാ സ്താസു വംശാനുവൃതാ
 സാഖാകാന്താ ജയന്തീ സ്തദുപരി സുസമീകൃതാ കൃതാപ്രമാളം,
 നിച്ഛിദ്രം മോദയേൽ സേവാചിതഫലനഫലകാപ്രസ്തരേണോല്പഭാഗം.

ഒന്നു മുക്കാലോ അരയോ ദണ്ഡ് ഉയരമായ തട്ടത്താരത്തെ ആദ്യം വരോത്തരത്തി
 ന്റെ മുകളിൽ വെച്ചു, അതിനേൽ ഒരു ദണ്ഡ് ഉയരവും മുക്കാൽ ദണ്ഡ് വീതിയും ആയ
 തുലാങ്ങളെ ഉത്തരത്തിന്റെ വിലങ്ങനേയും (കീഴക്കുപടിഞ്ഞാറായും) വെച്ചു. അതുകൂടെ
 മുകളിൽ ജയന്തികളെ (കുഞ്ചിത്തുലാങ്ങളെ) പകുതി അരത്ത് ഉത്തരത്തെ അനുസരിച്ച്
 (തെക്കുവടക്കും) വെക്കുന്നു. പിന്നെ അനുമാർഗ്ഗം (എടുത്തു) വെച്ച് മേൽഭാഗം സമ
 മാക്കി തനിയ്ക്കു യോഗ്യമായ കനമുള്ള പലകകളെക്കൊണ്ടു പഴയ കൂടാതെ മുകൾഭാഗം
 മുടുകയും വേണം. ഇവിടെ 'വിലങ്ങത്തിൽ' എന്നു പറഞ്ഞതിന്നു. സാധാരണ വാരോ
 ത്തരം കീഴക്കു പടിഞ്ഞാറും, ആണ് മുന്പു വെക്കുക: അങ്ങനെ വെച്ചാൽ അതിന്നു വി
 പരീതമായി (കീഴക്കുപടിഞ്ഞാറായി) എന്നും, 'ഉത്തരാനുസാരേണ' എന്നു പറഞ്ഞതിന്നു
 കീഴക്കു പടിഞ്ഞാറുമുള്ള ഉത്തരത്തെ അനുസരിച്ച് (തെക്കുവടക്കു) എന്നും അർത്ഥമാണ്
 തുലാങ്ങി കീഴക്കുപടിഞ്ഞാറും കുഞ്ചിത്തുലാങ്ങി തെക്കുവടക്കും വെക്കുന്നതെന്നു താ
 ല്ലും.

27

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു പക്ഷാന്തരമായി മൂറു പടക്കുവാനുള്ള ക്രമത്തെ പറയുന്നു.

പോരാൽതാ കളേകികാരണേന ഗർഭ-

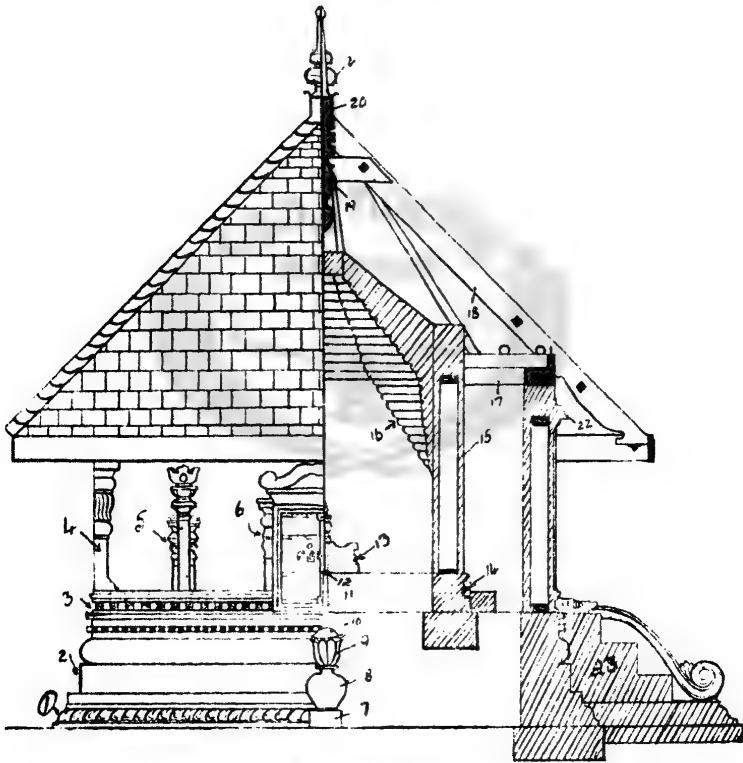
കഡും ക്രമാൽ മുകുളയേഥവാ ശിലാഭൈഃ

പോരോൽതോഷ്പുപുടവാരുലസത്തരംഗ

ഗർഭാൽതംഗ മപിധാനശിലാഭീരാം.

ചാരത്തിന്റെ പകുതിയ്ക്കൽനിന്നു മേൽപട്ടു നാലുകോണിൽനിന്നും ആരംഭിച്ചും, കാരോ വരി അധികമായിട്ടും അകത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടാലും ഏല്ലാ വരികളും വളരിന്റെ ആകൃതിയിൽ ഉണ്ടു് തിരമാലപോലെ ഭംഗിയായും, ചോരത്തിന്റെ ഉയരം കഴിയുന്നതു വരെ പണിപ്പെയ്യുക. അവിടെ നിന്നു ചർദ്ദവിസ്താരത്തിന്റെ പകുതി ഉയരത്തോടുകൂടിയും, അഷ്ടാശ്രമായും, ക്രമേണ കൂപ്പിച്ചു മുകളിൽ അവസാനിക്കുകൊണ്ടു് രോഭിച്ചും ഇരിയ്ക്കുന്ന ഉരവനേയും കല്ലു മൗലായതുകൊണ്ടു പണിപ്പെയ്യുകയും ആവാം. ചോരത്തിന്റെ മുകളിൽ (അഷ്ടാശ്രം ഉടഞ്ഞുനോക്കൂ) നിന്നു അവസാനിക്കല്ലിന്റെ മുകളിലേയ്ക്കു ഗർഗ്ഗാദ വിസ്താരത്തിന്റെ പകുതി ഉയരമുണ്ടായിരിയ്ക്കണമെന്നു സാരം.

ചിത്രം നമ്പ് 11

ശ്രീകോവിലിന്റെ സെക്ഷണൽ എലിവേഷൻ.

1 പതലപാദം 2. തറ 3. വേദിക 4. ഭിത്തിക്കാൽ 5 പാദങ്ങൾ 6. പല ചോരം-തോരണക്കാൽ-തോരണം മുതലായത് 7. ആധാരശില 8. നിധികംഭം 9. പതലം 10. കൂർ (ആള) 11. യോഗനാളം 12. നവംസകശില 13. പീഠം 14. ഗർഗ്ഗാദത്താ 15. ഗർഗ്ഗാദഭിത്തി 16. തൊരവ് 17. വാരോത്തരം 18. കഴക്കോൽ 19. കൂടം 20. അവസാനപ്പലക 21. താഴികക്കൂടം. 22. കല്ലത്തരം-വളർ-കവോത അടി 23. സോപാനം (കല്ലുക)

28

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു കഴുക്കൽ പിടിച്ചിരുന്നുവാനും, വാമടത്തുള്ള വായുനും.

കുടുംഭന്തരപട്ടികോപരി ലുപാഃ കൂടപ്രവിഷ്ടാഗ്രഗാഃ
സ്വസ്വദാശാഹിതകണ്ണസൂതകമിതാ മദ്ധ്യാദികണ്ണാവധി
സ്തംഭോച്ഛേ ശരശൈലനന്ദനയനൈർഭക്ത ചതുർലാപന്തരാൽ,
താസാം സുധാ ദേവലംബനം നയനവഹ്നുഗുപ്തവാരാശൈഃ ക്രമാൽ.

കോടി കോടാണി തുടങ്ങിയ എല്ലാ അലസിപ്പഴക്കോലുകളേയും പുറത്തുരത്തിന്മേൽ ഇരുത്തി ഇരുകൂട്ടടെ അഗ്രങ്ങളെ കൂടത്തിന്മേൽ പിടിച്ചിടണം. കഴുക്കോലുകളുടെ ദീർഘങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കേണ്ടതു എങ്ങനെയെന്നാൽ—പുറത്തുരത്തിന്മേൽ വരുന്ന കൂടസൂത്രത്തിന്മേൽനിന്നു ('കൂടസൂത്രം' എന്നു പെച്ചാൽ ഗ്രഹമദ്ധ്യമാണ്) കൂടാഗ്രം വരെ കണ്ണാകാരമായി ഒരു സൂത്രം വലിച്ചു പിടിച്ചാൽ അതു കോടിയും, ഈ പുറത്തുരത്തിന്മേലുള്ള കൂടസൂത്രത്തിൽനിന്നു കോടി കോടാണി മുതലായ അതതു കഴുക്കോലുകളുടെ സ്ഥാനത്തേയ്ക്കുള്ള ദീർഘം ഭുജയും ആയി കല്പിച്ചാൽ ഗ്രഹമദ്ധ്യത്തിൽനിന്നു കോടിയിലെ എത്ര കഴുക്കോലുകളുണ്ടോ അത്ര തൃശ്ശുക്കുരുത്തർ വരുമല്ലോ. അതതു തൃശ്ശുത്തിന്റെ കണ്ണും അതതു കഴുക്കോലുകളുടെ ദീർഘമാണ്. പിന്നെ ഉത്തം പ്ലാജ്ജനിന്നു വാമടപ്പുറത്തേയ്ക്കുള്ള തള്ള, കാലുയരത്തെ അഞ്ചു ഭാഗമാക്കിയതിൽ രണ്ടു ഭാഗംകൊണ്ടോ ഏഴിൽ മൂന്നുകൊണ്ടോ കർപ്പത്തിൽ നാലംശംകൊണ്ടോ കാലുയരത്തിൽ പകുതികൊണ്ടോ കല്പിക്കാം.

29

വാമട വള ഇവയുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു

അപ്പാഃശകാദികൃശവിസ്തൃതിപാവകാംശം—
തീവ്രാ ച നീപ്രഫലകോത്തരതോ ലുപാനാം
ദേത്രുംഗ്രലാദിവിതതം ചതുരശ്രരൂപം
കർത്തവ്യ മാസു വലയം ച നിജാനരൂപം.

ഉത്തരവിസ്തൃതിയിന്റെ ചുട്ടിൽ ഒന്നോ ഏഴിൽ ഒന്നോ ആറിൽ ഒന്നോ കറഞ്ഞ വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും, ആ വിസ്താരത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നു കനത്തോടുകൂടിയും വാമടയെ ഉണ്ടാക്കണം. കഴുക്കോലുകളിൽ രണ്ടോ മൂന്നോ നാലോ വിരൽ സമചതുരശ്രമായ വള കളയും അതതു പ്രാസാദങ്ങളുടെ വലുപ്പത്തിന്നനുസരിച്ചു ഉണ്ടാക്കണം.

30

കഴുക്കോലിന്റെ മീതേയുള്ള അവയവത്തെ പറയുന്നു.

ശാകാദ്യേതമദോരക്ലപ്തഫലകൈ രേതാഃ സമന്താൽ ലുപാഃ
സഞ്ചാരാദ്യോപരി തൽപിധാനഫലകാഃ കൃതോപ്ലവസൽകീലകാഃ
വാസ്തവധാരാസമോന്നതാം പ്രഥിതതൽപാഥോജകംഭാദികാം
വിന്യസ്യേൽ നവപുണ്ഡരീകമുക്താഗ്രാമഗ്രതസ്തപികാം.

തേക്ക മുതലായ ഉത്തമ മരങ്ങളുടെ പലകകളേക്കൊണ്ടു കഴുക്കോലിന്റെമീതെ നൂ ചുറ്റവും മുടി ആണി താച്ചു, അതിന്റെ (കൂടത്തിന്റെ) മീതെ അവസാനപ്പലകയും താച്ചു, അതിന്മേൽ തായോളം ഉയരവും വീടുന്നിരിക്കുന്ന താമരപ്പൂവിൽ ഇരിക്കട്ടെ.

ആകൃതിയിലുള്ള ഒന്നു രണ്ടു മൂന്നു കഷ്ണത്തോളം പുതിയ താരമൊട്ടുപോലെ ഇരിയ്ക്കുന്ന അഗ്രത്തോളം വൃന്ദിയ താഴികകടത്തേയും വെക്കുന്നു.

31

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു പ്രാസാദം മേയ്ക്കുവാനുള്ള സാധനത്തെ പറയുന്നു.

വഷാതപാദിവാരണകലൈഃ ശുദ്ധ്വംബാദികല്പിതൈഃ ഫലകൈഃ
സാരേഷുകാദിഭിര്യോ വിമാനശിവരം തതഃ സുപിഡോത.

മഴ വെയിലു മുതലായവയെ തടക്കുവാൻ ശക്തിയുള്ള ചെമ്പു മുതലായ പലകകളേ കൊണ്ടോ ഉറപ്പുള്ള ഇഷ്ടിക മുതലായവകൊണ്ടോ പ്രാസാദത്തിന്റെ മേൽക്കം മഴുവാനും മൂടണം.

32

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ചെറുനായ പ്രാസാദത്തിന്നു നാ മുതലായതിന്റെ ഉയരം കല്പിക്കാൻ ഒരു പക്ഷാതരത്തെ പറയുന്നു.

അല്ലേ ധാമനി വിന്ധുതിഭീഗുണിതപ്രായോച്ഛ്വായേഷ്വാംശിതേ,
മൂലാംശേന മന്യൂരകോച്ഛ്വായമഥസ്തംഭോമ്മന്യം ദ്വേഗംശതഃ
ഭൂയഃ പ്രസ്തര മംശതോ, ഗള മിളാംശേന പ്രക്ലേഷ്ഠോച്ഛ്വായം,
ഭാഗാദ്യം ശിഖരോച്ഛ്വായം വിരചയേദേകാംശത സ്മൃതപികാം.

ചെറിയ പ്രാസാദമായാൽ പ്രായേണ അതിന്റെ എട്ടിരയായിരിയ്ക്കുന്ന ഉയരത്തെ എട്ടാക്കി ഭാഗിച്ചു ആദ്യത്തെ അംശംകൊണ്ടു തറയേയും, അതിന്നുമേൽ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു കാലയരത്തേയും, അതിന്നുമേൽ കരംശംകൊണ്ടു പ്രാസ്തരത്തേയും, അതിന്നുമേൽ കരംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, അതിന്നുമേൽ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു മേൽപുരയേയും, അതിന്നുമേൽ കരംശംകൊണ്ടു താഴികകടത്തേയും ഉണ്ടാക്കണം.

33

പ്രസ്തരത്തിന്റെ അവയവ വിഭാഗത്തെ പറയുന്നു.

സ്തംഭാഖാദിസമുച്ഛ്വായേ പ്രകൃതിഭേദേ പ്രസ്തരേ വാഴ്തിധു-
ര്യംശേ, ചോത്തരവാജനേ ത്രിശശിഭിർഭൂതാളി മംശൈ ശ്രീഭിഃ
ക്ഷാദ്രീന്ദുക്ഷിതിഭിഃ സവാജനകചോതാലിംഗപദ്യന്തരി-
ന്ദ്ര്യകാംശൈഃ പ്രതിവാജനേ, പ്രതീകപോതേ ക്ഷാമശഹാനുഗ്വാപരേ

താപ്പാത്തുനിന്നു കല്പത്തരക്കുഴിപ്പേയ്ക്കുള്ള കാലയരത്തിന്റെ പകുതിയൊ തറ ഉയരത്തോളമൊ ഉയരമായി കല്പിയ്ക്കപ്പെട്ട പ്രസ്തരത്തെ ഇരുപത്തൊന്നോ പത്തൊമ്പതോ ആക്കി ഭാഗിച്ചു ക്രമേണ ചുവട്ടിൽനിന്നു മുകളിലേയ്ക്കു മൂന്നാംശംകൊണ്ടു കല്പത്തരത്തേയും, അതിന്നുമേൽ കരംശംകൊണ്ടു അതിന്റെ വാജനത്തേയും, അതിന്റെ മുകളിൽ മൂന്നാംശംകൊണ്ടു ഭൂതാലയേയും, കരംശംകൊണ്ടു വാജനത്തേയും, ഏഴാംശംകൊണ്ടു കചോതത്തേയും, കരംശംകൊണ്ടു ആലിംഗപദിയേയും, കരംശംകൊണ്ടു വാജനത്തേയും അതിന്നുമേൽ മൂന്നാംശംകൊണ്ടു പാദിയേയും, കരംശംകൊണ്ടു അതിന്റെ വാജനത്തേയും കല്പിയ്ക്കാം. ഇതു ഇരുപത്തൊന്നു ഭാഗമാക്കിയ അംശവിഭാഗമാണ്. പത്തൊമ്പതാക്കി ഭാഗിച്ചതാണെങ്കിൽ കചോതത്തെ ആറാംശംകൊണ്ടും, പടി രണ്ടാംശംകൊണ്ടും കല്പിയ്ക്കും. ഇത്രമാത്രമേ ദേവമുളള

നാലാമദ്ധ്യായം (ദ്വൈതലാഭിവിധി)

1

ഇത്യേകഭൂമൗ ചതുരശ്രരൂപേ സുരാലയേദ്യേ വിധി രദ്യധായി
അഥാഭിധാസ്യേ ദ്വൈതലാഭിജാതിജ്ഞാദിവൃത്താധിഗതം വിശേഷം

ഇപ്രകാരം ഒരു നിലയും, സമചതുരശ്രമായ അല്പപ്രാസാദത്തിന്റെ ലക്ഷണത്തെ പറഞ്ഞു. ഇനി രണ്ടു തുടങ്ങിയുള്ള നിലകളുടേയും 'ജാതി' 'വൃത്തസ്ഥി' മുതലായ മറ്റു പ്രാസാദങ്ങളുടേയും, വൃത്തം അഷ്ടാശ്രം ഗദ്യപുഷ്പം മുതലായ ആകൃതികളുടെയും ലക്ഷണത്തെ പറയുവാൻ തുടങ്ങുന്നു.

2

ഇനി ഇത്രയത്ര വലുപ്പമുള്ള പ്രാസാദങ്ങൾക്കു ഇത്രയത്ര വലിപ്പം ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നതിന്റെ ക്രമത്തെ പറയുന്നു.

ത്യാദ്യോശാകരപശ്ചിമം ശശിതലം; ബാണാദിമാന്താണുരോഃ

പശ്ചിനം ദ്വൈതലം, ഹയാദിഗുഹാസ്താനാം ത്രിഭൂമുനപിതം.

കർപ്പാൽ ധാമ നിജോചിതോച്ഛ്വേദയേതം, പ്രോഷേതോച്ഛ്വേദയേഷേച്ഛ്വേദപതോ
യുക്തോ പാദമേളിതീവാകേരസംയോഗക്ഷയൗ ച കപചിത.

മുക്കാൽപരിവ്വ മുതൽ പത്തുകോൽപരിവ്വ വരെ ഒരു വലിയായും, അഞ്ചുകോൽ പരിവ്വ മുതൽ പത്തുകോൽപരിവ്വ വരെ രണ്ടു നിലകളായും, ചുട്ടുകോൽപരിവ്വ മുതൽ പതിനാറുകോൽപരിവ്വ വരെ മൂന്നു നിലകളായും പ്രാസാദത്തെ ഉണ്ടാക്കാം. മൂന്നും നാലും പരിവ്വകൾക്കു ഒരു നിലയും, അഞ്ചു ആറും പരിവ്വകൾക്കു കുന്നും രണ്ടും നിലകളും, ഏഴും എട്ടും ഒമ്പതും പത്തും പരിവ്വകൾക്കു കുന്നും രണ്ടും മൂന്നും നിലകളും, പതിനൊന്നും പത്തുണ്ടും പരിവ്വകൾക്കു രണ്ടും മൂന്നും നിലകളും, പതിമൂന്നും പതിനാലും പതിനഞ്ചും പതിനാറും പരിവ്വകൾക്കു മൂന്നു വലികളും മാത്രം ആവാമെന്നു നാൽപ്പതും. ഇതു കർപ്പാദി അതാതിന്നു ഉചിതമായ ഉയരത്തോടു കൂടിയിരിക്കുകയും വേണം എന്നാൽ "ധാദ്യോവ്യസേ" എന്ന രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിലെ ഏഴാം ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഉയരത്തിൽ കാൽക്കോൽ, അറക്കോൽ, മുക്കാൽക്കോൽ, ഒരുക്കോൽ ഇതിലേതെങ്കിലും കുന്നു ഭംഗിയായി വരത്തക്കവിധം യുക്തിപോലെ കൂട്ടുകയോ കുറയ്ക്കുകയോ ചെയ്യയും ആവാം.

3

ഒന്നിലധികം നിലകൾ ഉള്ളതുള്ള അതു ഉണ്ടാക്കേണ്ടും പ്രകാരത്തെ പറയുന്നു.

ആരൂഢഭിത്തി രൂപചിതൃ, ലുപാഗ്രധാനിം

യുക്തോ തലാന്തരവിധൗ പ്രവിധായ, തസ്യാം

ബാഹ്യാന്തരാഹിതലുപാ വിനിവേശ്യ കൃതാം

തൽപട്ടികാം സുതലിത്യേഥ ഗളം വിദദ്ധ്യാൽ.

രണ്ടു നിലയായിപ്പണിയുന്ന പ്രാസാദങ്ങൾക്കു ഉള്ളിലുള്ള ആരൂഢഭിത്തിയെ ഉയർത്തിപ്പടുത്തു്, അതിനേൽ യുക്തിപോലെ സംഭാരപ്പട്ടിയെ വെച്ചു് അതിനേലും (സംഭാരപ്പട്ടിയിനേലും) വാഹ്യാന്തരഭിത്തിയേലും കൂടി കഴിക്കേണ്ടവകളെ വാടിപ്പിടിപ്പിട്ടു് പട്ടികത്തറച്ചു മേയണം. സംഭാരപ്പട്ടിയുടേൽ ഒരു പലക വെച്ചു സമഭാഗമാക്കി, അവിടെ നിന്നു മുകളിലേയ്ക്കു ഗളവും പണി ചെയ്യണം.

4

ഈകൊണ്ട് ഗുണത്തിന്റെ ഉയരത്തെ കൽപിക്കാൻ പറയുന്നു.

സ്തംഭേ പ്രാഥമികേന്ദ്രലാഭിശിവനിഷ്ഠൈ രംശിതേംശൈഃ ക്രമാൽ
നേത്രാഗ്നിത്രിശ്ചണ്ഡൈഃ ശൈലശരനാഗാഭോമിതൈഃ സമ്മിതാ
ഗ്രീവോക്താ നവധാ, തതോപി തലക്ലിപ്തൈ പൂർവ്വപൂർവ്വാംശിതഃ
പ്രോന്നേയാ ച തദനന്തഃ; പ്രതിതലം സുഗാൽ പ്രസ്തരപ്രകൃതം.

ആദ്യത്തെ നിലയിലുള്ള കാലയരത്തെ (നരപ്പാറ്റയെന്നു വാദാത്തരക്കീഴിലേയ്ക്കുള്ള ഉയരത്തെ) മൂന്നു മുതൽ ചതിഞ്ഞൊന്നു കൂടിയ കൽപതു സംഖ്യകളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു ഭാഗിച്ചു്, യഥാക്രമം രണ്ട് മൂന്നു മൂന്നു മൂന്നു അഞ്ച് ഏഴ് അഞ്ച് എട്ടു ഒമ്പത്—ഈ ഒമ്പതുവിധം അംശങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഗുണത്തിന്റെ ഉയരത്തെ നിശ്ചയിക്കുന്നു. രണ്ടിലധികം നിലകൾ ഉണ്ടാകുന്നേടത്തും അതതു നിലകളുടെ താഴെ ഉള്ള കാലയരത്തെക്കൊണ്ടു് ഇവിടെ പറഞ്ഞവിധം അതതു ഗുണത്തിന്റെ ഉയരത്തേയും കണക്കാക്കേണ്ടതാണ്. എല്ലാ നിലയിലും മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിലെ ചുപ്പത്തിമൂന്നാംശ്ലോകംകൊണ്ടു പറഞ്ഞവിധം പ്രസ്തരത്തെ ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം.

5

ഇനി രണ്ടു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഗുണത്തിൽ ഉണ്ടാക്കേണ്ടതായ അലങ്കാരത്തെ പറയുന്നു.

ഗ്രീവായാമുപരി ത്രിദണ്ഡപരിശിഷ്ടാംശേ ചതുർഭാജിതേ
മൂലാംശം ച തൃതീയകം ച ദശധാ തുല്യം ച കൃതപാംശകം
ആലിംഗാഹവപട്ടികാം ത്രിഭി, തദഭ്യോമന്തരീം, പഞ്ചഭിഃ
സ്വപദ്യംശാഹിതവാജനാം പ്രതി മധഃപംഘതാംശകേ കൽപയേൽ.

ഗുണത്തിന്റെ മുകളിലെ ഭാഗത്തെ മൂന്നു ദണ്ഡു് കഴിപ്പിച്ചു് ശേഷമുള്ള ഉയരത്തെ സ്വമഭാക്കി നാലായി ഭാഗിച്ചു്, ചുവട്ടിൽനിന്നു തുടങ്ങി ഒന്നും മൂന്നും നാലും ഭാഗങ്ങളെ ചതിപ്പുത്താക്കി ഭാഗിക്കുക. ചിന്നെ ആദ്യത്തെ (ചുവട്ടിലെ) പാതിൽ മൂന്നംശംകൊണ്ടു ആലിംഗാഹവിയേയും, അതിന്നുമേൽ രാജംശംകൊണ്ടു വാജനത്തേയും, അതിന്നുമേൽ ഉള്ള അഞ്ചംശങ്ങളിൽ രണ്ടംശംകൊണ്ടു വാജനാഭയാകൂടിയ പാതിയേയും ഉണ്ടാക്കണം.

6

ശാഖാകൂടഗവാക്ഷകാഭിരുചിരാം ഭിത്തിംഭേപിതീയേ, തൃതീ-
യേഴ്ശേ പഞ്ചഭിരുത്തരം ച വളഭിഃ ഭൂതപേപാദ്യേജപലാം
തുല്യംശേ ശേഭിഃ പേക്ഷിപൂമുഖപട്യാഡ്യം കപോതം തതഃ
സ്വപസാംശിം ഗുഹപിണ്ഡി മൂല്യപനിഹിതൈ ദ്വണ്ഡൈസ്സിഭിഃ കല്പയേൽ.

രണ്ടാമത്തെ അംശത്തിൽ ശാഖാ, കൂടം, ഗവാക്ഷം (ജാലകം) മുതലായവയെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന ഭിത്തിക്കാലിനേയും, മൂന്നാമമേതതിനെ പാത്താക്കിയ അംശത്തിൽ അഞ്ചംശംകൊണ്ടു് ഉത്തരത്തേയും പിന്നെത്തെ അഞ്ചംശംകൊണ്ടു് ഭൂതമാല ഗജമാല ഇത്യാദികളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന. വളരിനേയും, നാലാമത്തെ പതംശത്തിൽ രണ്ടംശംകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ മുഖപടിയോടുകൂടിയ കപോതത്തേയും, പിന്നെ മുകളിൽ കഴിപ്പിച്ച ശേഷം മൂന്നു ദണ്ഡുകൊണ്ടു് തന്റെ കാലുകളോടു (സ്തംഭാഗ്രങ്ങളോ) കൂടിയ ഗുഹപിണ്ഡിയേയും ഉണ്ടാക്കണം.

7

ഇനി രണ്ടാംനിലയിലുള്ള അവയായെന്ന മാറ്റം പ്രകാരത്തിൽ കൂടി പറയുന്നു.

തല ചേരിതീയേ വിദേശാസ്യ കൂടം, ദിശാസ്യ ശാലാം ശ്വ, തന്മേന്ദരഷ്യ നാസീർദചിശോവാ രചയേൽ, ദിശാസ്യമുത്തീ രജാദ്യോഃ, ശിഖരേഷ്യ നാസീഃ

രണ്ടാമത്തെ നിലയിൽ കോണുകളിൽ കൂടങ്ങളേയും, ദിക്കുകളിൽ ശാലകളേയും, ശാലകൂടങ്ങളുടെ മധ്യത്തിൽ ഏതായാലും നാസികകളേയും പണിപെടുത്തുക. കിഴക്കേ ദിക്കിൽ ബ്രഹ്മാവിനേയും, തെക്കേ ദിക്കിൽ അർജുനത്തിനേയും, പടിഞ്ഞാറു നാസികക്കേയും, വടക്കേ ശ്രീകൃഷ്ണനേയും പണിപെടുത്തണം. ഇതിന്നു മുമ്പ് രണ്ടുശ്ലോകം കൊണ്ടു പറഞ്ഞതുപോലും ഇങ്ങിനെയും പണി ചെയ്യാമെന്നു താൽപര്യം.

8

അതിന്നുമേൽ മൂന്നാംനിലയിലുപി പണിയുന്നേണ്ടതു രണ്ടാംനിലയുടെ കഴക്കേൽ വിടിപ്പിശ്ശേണും ക്രമത്തെ പറയുന്നു.

ബാഹേദ്യാത്തരേണ രഹിതേ വിഗതോൽപകൂടേ

ഗ്രീവാന്തരേ നിജഗജാംശകൃശാഗ്ര കശ്യേ

നൃസ്യോത്തരം, നൃസതു തത്ര ലുപാ സുലാസ്ഥ-

പാദേഷ്യ ലഗ്നശിരസ ശ്വരണാൽപലംബാഃ.

ആരൂഢചിത്തിതന്നെ (രണ്ടാംനിലയ്ക്കു ഉയർന്നിട്ടു ആരൂഢചിത്തിതന്നെ) ഉയർന്നിട്ടു മൂന്നാം നില പണിയുന്നേണ്ടതു രണ്ടാംനിലയുടെ കഴക്കേലിന്റെ ചുവട്ടിലേ ഭാഗം വിടിപ്പിശ്ശേണു വാൻ വാരോത്തരവും, മുകൾഭാഗം വിടിപ്പിശ്ശേണു വാൻ കൂടവും ഉണ്ടാവുന്നതല്ല. അങ്ങിനെ വരമ്പോരും കടവണ്ണത്തേക്കോരും എട്ടിലൊന്നു കുറഞ്ഞിരിക്കുന്ന രണ്ടാംനിലചിത്തിയുടെ അഗ്രത്തിങ്കൽ സംഭാരപ്പടി വെച്ചു അവിടെ കഴക്കേലുകളുടെ മേൽഭാഗത്തേയും, ഒന്നാം നില അവസാനിയ്ക്കുന്നിടത്തുള്ള തട്ടിന്റെ തുലങ്ങളുടെ പച്ചക്കളയെല്ലാം പുറത്തേയ്ക്കു ജനിപ്പിച്ചു് ആ പച്ചക്കളിൽ കാലുകൾ നാട്ടി ആ കാലുകളുടെ അഗ്രങ്ങളിൽ കഴക്കേലുകളുടെ കീഴ്ഭാഗത്തേയും ഉറപ്പിയ്ക്കണം. കഴക്കേലുകൾക്കു ഉത്തരത്തിങ്കൽ (സംഭാരപ്പടിയിൽ) നിന്നു കാലയരത്തിന്റെ (ഏതുനിലയുടെ കഴക്കേലാണോ ആ നിലയുടെ കാലയരത്തിന്റെ) പകുതി ഇറക്കവെക്കുമായിരിയ്ക്കണം.

9

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു 'ജാതി' പ്രാസാലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

പ്രാസാദാ സ്മൃതലാദിഭാസതലനിഷ്ഠാ ജാതയഃ സ്ഥാണ സു-

ത്വാദ്യൈരോജസമൈഃ കരൈഃ പരിമിതാ ശ്യാസ്സപൂതേയ്വലീന്തൈഃ.

ഛോഡാ വഹ്നിതലാദേവോ ദ്വേധമമദ്ധ്യാന്ത്രേഷ്ക്ലിപ്താ പൃഥക്

വ്യാസാദ്യംശഗുണാംശകാലികസമുത്സേധാ ശ്വ തേ പ്രായശഃ.

'ജാതി' പ്രാസാദേയ്ക്കു മൂന്നു മുതൽ പന്ത്രണ്ടുവരെ നിലകൾ ഉണ്ട്. ഇതു പതിനൊന്നു പന്ത്രണ്ടു ഇങ്ങിനെ തുടങ്ങി എഴുപതുവരെ കുറഞ്ഞും (കുറച്ചപ്പട്ടവയും) യുഗങ്ങളും (ഏറ്റുപ്പട്ടവയും) ആയ പരിഷ്കരണങ്ങളെ പരിമിതങ്ങളും, കാലങ്ങളിലും യുഗങ്ങളിലും വെട്ടുതുകളായി ഏതോ നിലകൾക്കും അധമം മദ്ധ്യമം ഉത്തമം എന്നിങ്ങിനെ ആറു ഭേദങ്ങളുടെ കൂടിയതുകളും ആകുന്നു. ഇതിനെത്തന്നെ കന്നുകൂടി വിശദമാക്കും. പതിനൊന്നു പതിമൂന്നു പതിനഞ്ച് ഈ കാലങ്ങളായ പരിഷ്കരണമുണ്ടു നിലകളും,

അധരം മദ്ധ്യം ഉത്തരം എന്ന മൂന്നു വിധം ഭേദങ്ങളും, ചന്ദ്രനു പതിനാലു പതിനാറു ഈ യുഗങ്ങളായ പരിഷകരിക്ക മൂന്നു നിലകളും, ക്രമേണ അധരം മദ്ധ്യം ഉത്തരം എന്ന മൂന്നു തരങ്ങളും ഉണ്ടു്. ഇതുപോലെ പതിനേഴ് ചന്ദ്രനാവതു ഇരുപത്തൊന്നു ഈ കാലസംഖ്യകളിൽപ്പെട്ട പരിഷകരിക്ക നാലു നിലകളും, അധരം മദ്ധ്യം ഉത്തരം എന്ന തരഭേദവും, പതിനെട്ടു് ഇരുപതു് ഇരുപത്തിരണ്ടു് ഈ യുഗസംഖ്യകളിൽ പെട്ട ചന്ദ്രൻ നാലു നിലകളും അധരാഭേദവും ഉള്ളതാകുന്നു. ഇതുപോലെ ഇരുപത്തിമൂന്നു് ഇരുപത്തിനാലു് തുടങ്ങിയ കാലയുഗങ്ങളായ പരിഷകളിലും കാരോ നില കൂടി അധരാഭേദത്തോടുകൂടി ചന്ദ്രനു നില വരെയും പുഴുപതുക്കോൽ പരിഷവരെയും കൽപിക്കുമ്പോൾ, അരുപത്തഞ്ചു് അചപത്തഞ്ച് അചപത്തൊമ്പതു് എന്നീ കാലസംഖ്യകളായ പരിഷകളിൽ ചന്ദ്രനു നിലകളും അധരാഭേദവും അചപത്താറു് അചപത്തട്ടു് പുഴുപതു് എന്നീ യുഗസംഖ്യകളായ പരിഷകളിൽ അധരാഭേദത്തോടു കൂടിയ ചന്ദ്രനു നിലകളും വരുന്നതാണു് എന്ന താൽപര്യം...ഇതുകൾക്കു പ്രായേണ വ്യാസവും വ്യാസത്തിന്റെ ഏഴിൽ മൂന്നും ചൂട്ടിയായ് വരുന്നതോടും ഉയരവും കണക്കാക്കേണ്ടതാണു്. ഇങ്ങിനെ വരുന്നപോൾ ഈ 'ജാതി' പ്രാസാങ്ങരും മൂന്നു നില മുതൽ ചന്ദ്രനു നിലവരെ അധരമദ്ധ്യമാതമഭേദത്തോടു ആകെ അപതു വിധം വരുന്നതാണു്.

10

'മന്ദം' 'വികൽ' 'ആദാസം' എന്നീ പേരുകളോടു കൂടിയ പ്രാസാങ്ങാണു് ഇനി പറയുന്നതു്.

വിശേഷഗ്രാഹ്യേ ചരചയ്യസമാസമകരൈ രണ്ണിഭൈരായേ സു-
ഷ്ണാ, ഹരണ്യേ നവാശാഭിഭി രിഷ്ടരസപഞ്ചാശഭൈരേ വ്വികല്യാഃ
പഞ്ചകുമാഭ്യോ ശ്വസഃവ്യ പ്രതിതല മൃതുഭിന്നാ വിവസ്വത്തലാന്താ
ആഗ്രഹ്യകോനന്താനാ വസിഭി രുദ്രിഭ്യമാഭ്യോഽഘോസസംജ്ഞാഃ

ഈ പ്രാസാങ്ങരും നാലു നിലമുതൽ ചന്ദ്രനു നിലവരെ ഉണ്ടു്. അതു പതിമൂന്നു പതിനാലു മുതൽ മുപ്പത്തൊമ്പതെ കാലയുഗഭേദനയും അധരാഭേദനയും ആറു വിധത്തിലായി അചപത്തഞ്ച് അചപത്തൊമ്പതുള്ള പരിഷകളേക്കാണു പരിമിതങ്ങളാകുന്നു. എന്നാൽ പതിമൂന്നു പതിനഞ്ചു് പതിനേഴു ഈ പരിഷകൾക്കു നാലു നിലകളും, അധരം മദ്ധ്യം ഉത്തരം എന്ന ഭേദങ്ങളുമുണ്ടു്. പതിനാലു് പതിനാറു് പതിനെട്ടു ഈ പരിഷകൾക്കു നാലു നിലകളും അധരം മദ്ധ്യം ഉത്തരം എന്ന ഭേദമുണ്ടു്. ഇതുപോലെ ഇനിയത്തെ കാലയുഗങ്ങളായ പത്തൊമ്പതു ഇരുപത്തൊന്നു ഇരുപത്തിമൂന്നു ഇരുപതു ഇരുപത്തിരണ്ടു ഇരുപത്തിനാലു ഇതുകളിലും അധരാഭേദത്തോടുകൂടി അഞ്ചു നിലകളേയും, പിന്നത്തേതിൽ ആറു നിലകളേയും, ഇങ്ങിനെ അരുപത്തഞ്ചു അരുപത്താറു പരിഷകൾ കഴിയുന്നതുവരെയും ചന്ദ്രനു നില കഴിയുന്നതുവരെയും കൽപിക്കേണ്ടതാണു്. ഇതുപോലെ ഇനി ഒൻപതു പത്തു പരിഷകൾ തുടങ്ങി കാലയുഗപരിഷാഭേദനയും അഞ്ചു നിലകൾ തുടങ്ങിയും, അധരാഭേദനയും അൻപത്തഞ്ചും അൻപത്താറും പരിഷകൾ കഴിയാറുവു ചന്ദ്രനു നിലകൾ കഴിവാറുവു ഉണ്ടാകുന്നതു 'വികല്പ' പ്രാസാങ്ങാകുന്നു.

ഇതുപോലെത്തന്നെ പതിനൊന്നുകോൽ പരിഷയും നാലു നിലയും തുടങ്ങി നാലു തെട്ടുകോൽ പരിഷയും ചന്ദ്രനു നിലയും കഴിവാറുവു മേൽപറഞ്ഞ കാലയുഗഭേദത്തോടും അധരാഭേദത്തോടു കൂടി ഉണ്ടാകുന്ന പ്രാസാങ്ങരും 'ഘോസ' പ്രാസാങ്ങാകുന്നു.

11

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ആഭാസപ്രാസാദങ്ങൾക്കുള്ള ഭേദത്തെയും മാനം പറയുന്നു.

ആഭാസേതി ചതുസ്തലാദിശിവഭൂമുന്തം പൃഥഗേപഭേ-

ദോഡ്യം പോദേശമന്തിമം പ്രേയമമദ്ധ്യോദിക്രമാൽ ഷരഭിദം

ഷഷ്ടിജ്ഞാതിഗൃഹേ ഭിദാഃ കരവശാൽ മരണേ ഷഡ്വനാസ്തതഃ

ഷരഭകോനാശ്വ വികല്പധാമനി തഥാഭാസേ ദേശോനാസ്തതഃ.

ആഭാസപ്രാസാദങ്ങൾ നാലു നില മുതൽ പതിനൊന്നു നില വരെ വേറെ വേറെ നന്നാലു വിധത്തോടുകൂടിയതാകുന്നു. എങ്ങനെയെന്നാൽ നാലു നിലയിൽ കാജങ്ങളായ പതിനൊന്നും പതിമൂന്നും അധമവും ഉത്തമവും, യുഗങ്ങളായ പന്ത്രണ്ടും പതിനാലും അധമവും ഉത്തമവും. അഞ്ചു നിലയിൽ കാജങ്ങളായ പതിനഞ്ചും പതിനേഴും അധമവും ഉത്തമവും, യുഗങ്ങളായ പതിനാറും പതിനെട്ടും അധമവും ഉത്തമവും ഇങ്ങനെ പതിനൊന്നു നിലവരെ കണ്ടുകൊള്ളുക. ഒട്ടക്കത്ത നിലയായ പന്ത്രണ്ടുനില മുപ്പു പറഞ്ഞ പോലെ കാജകരങ്ങളിലും യുഗകരങ്ങളിലും അധമം മദ്ധ്യം ഉത്തമം ഇങ്ങനെ ആറു വിധത്തോടുകൂടിയതുമാകുന്നു. അപ്പോൾ ജാതിപ്രാസാദങ്ങൾ പരിഷ്കൊണ്ടു അറുപതു വിധത്തിലും, മന്ദപ്രാസാദങ്ങൾ അതിൽ ആറു കുറഞ്ഞ അൻപത്തിനാലു വിധത്തിലും, വികല്പപ്രാസാദങ്ങൾ അതിലും ആറു കുറഞ്ഞ നാല്പത്തെട്ടു വിധത്തിലും, ആഭാസങ്ങൾ അതിലും പത്തു കുറഞ്ഞ മുപ്പത്തെട്ടു വിധത്തിലും ആയി വരുന്നതാണ്.

12

വൃത്തപ്രാസാദലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

സ്വാഭാവിചുമാനേ ദേശയുക്തസപ്തശതാംശീതേ വിശാലസച്ഛതാംശഃ

യസ്തേന മാനേന പരിഭ്രമയു വൃത്താത്മകം വേദഗു സമാതനോതു.

നിശ്ചയിച്ചു ചുറ്റിനെ എഴുതുന്നിപ്പത്താക്കി ഭാഗിച്ചു, അതിൽ ഒരുരറാപ്പതിമൂന്നു ഭാഗമായ വ്യാസാർദ്ധംകൊണ്ടു വൃത്തം വീശി, വൃത്തപ്രാസാദത്തെ ഉണ്ടാക്കണം.

13

ദീർഘചതുരശ്രപ്രാസാദത്തെ പറയുന്നു.

നാഹാർദ്ധമാനപ്രഥമേ ഹരിദിഭിർഭക്തീണ്ണവാശൈശ്വരിതതി. തനോതു

ആയാമമംശൈശ്വരതുസമ്മിതൈശ്വര്യേശ്വരീർഘസ്യ സുരാലയസ്യ.

സമചതുരശ്വരതേ ദീർഘം അധികമുള്ള ചതുരശ്രപ്രാസാദത്തിന്നു ചുറ്റിന്റെ പകുതിയെ പത്താക്കി ഭാഗിച്ചു, അതിൽ നാലംശംകൊണ്ടു വിസ്താരത്തെയും ആറംശംകൊണ്ടു ദീർഘത്തെയും കല്പിക്കണം.

14

ഇനി ഗജപുഷ്പപ്രാസാദലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

സ്വാഭാവിചു പരിണാഹമാനനിചയേ ധാതൃശ്വയുഷ് ഷഷ്ടിഭാ-

ഗോന്യേഷ്വാദേശധാ കൃതീണ്ണവമിതൈ രംശൈഃ പൃഥക്കല്പയേൽ

പാർശ്വപേന്ദ്രസമായതീ മുഖതതിം ച, ദ്വേശസ്യത്രഭ്രമാൽ

പ്രായഃ സാംഘ്രീരസാംശനാഹമപി പൂഷ്ഠം ഹസ്തിപൂഷ്ഠാത്മനഃ.

'ഗജപുഷ്പം' എന്ന ചേരയെ പ്രാസാദത്തിന്നു, തനിയ്ക്കുകല്പിച്ച ചുറ്റിനെ അപരത്തി നാലാക്കി അംശിച്ചു" അതിൽ കരംശം കളവാധി" ശേഷത്തെ പതിനെട്ടാക്കി അംശിയ്ക്കുക. അതിൽ നന്നാലംശം കൊണ്ടു" അഗ്രത്തെയും രണ്ടു പാശ്ചാത്തെയും കല്പിയ്ക്കണം. പിന്നെ രണ്ടാംശം വ്യാസാർദ്ധമാക്കിക്കൊണ്ടു വൃത്തം വീശി അർദ്ധവൃത്തമാക്കി ചുരുക്കത്തെയും കല്പിയ്ക്കണം. ഈ പുഷ്പഭാഗത്തുള്ള അർദ്ധവൃത്തത്തിന്നു" ഏകദേശം ചുവു പതിനെട്ടാക്കിയതിൽ ആറാകാൽ അംശത്തോളം പുറപെടുന്നതാണ്.

15

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു" ദീർഘവൃത്തമായ പ്രാസാദത്തിന്റെ ലക്ഷണത്തെയാണ് പറയുന്നത്.

ഭാഗപേയേ ദീർഘവൃത്തസമുക്തനീത്യാ
വൃത്തീകൃതേ, തദ്ദേയാന്തരഭാഗദൈർഘ്യം
സ്വേപദ്ധ്വംശംശതോ വിരഹിതേന ഗുണാംശകേന
വൃത്തായതേ വിതന്നയാൽ സുരവർണ്ണിഷ്ഠേ.

ദീർഘവൃത്തപ്രാസാദത്തിന്നു, ഹസ്തിപുഷ്പത്തിന്നു പാഞ്ഞുപോലെ അംശിച്ച അതിൽ രണ്ടാംശം വ്യാസാർദ്ധമാക്കി മുഖിലും പിന്നിലും അർദ്ധവൃത്തം ഉണ്ടാക്കുക; പിന്നെ മുൻപറഞ്ഞ അംശത്തിൽ നിന്നു തന്നെ മൂന്നാംശം എടുത്തു" ഇരുപത്തൊന്നാക്കി ഭാഗിച്ചു", അതിൽ നിന്നു കരംശം കളഞ്ഞു" ശേഷത്തെക്കൊണ്ടു മേല്പറഞ്ഞ രണ്ടു അർദ്ധവൃത്തങ്ങളുടെ മദ്ധ്യഭാഗത്തിലെ രണ്ടു പാശ്ചാത്തെയും കൽപിയ്ക്കണം.

16

ഏകഗ്രമായ (ആകോണായ) പ്രാസാദത്തെയു" ഇനി പറയുന്നത്.

ഏകഗ്രാ വിഭജ്യ നിജവാഞ്ചിതമാനരാശി-
മംശായതാനി പരീകല്പ്യ ഏകഗ്രകാണി
കർത്താൽ ഗുഹം രസപുടം, ദീർഘഗുണാംശമാനോ
വ്യാസോശിതേന തിമിഭി ന്വയനാംശഹീനഃ.

നിശ്ചയിച്ച ചുറ്റിനെ ആറാക്കി അംശിച്ച അതിൽ കാരോ അംശംകൊണ്ടു കാരോ അഗ്രത്തിന്റേയും ദീർഘത്തെ കൽപിയ്ക്കണം. ഈ ആറാക്കി അംശിച്ചതിൽനിന്നു രണ്ടാംശത്തെ എടുത്തു പതിനെട്ടാക്കി ഭാഗിച്ചു, അതിൽനിന്നു രണ്ടാംശം കളഞ്ഞാൽ ശേഷമുള്ള ഏകഗ്രപ്രാസാദത്തിന്റെ വ്യാസവുമാകുന്നു.

17

ഇനി അഷ്ടാഗ്രമായ പ്രാസാദത്തെ പറയുന്നു.

സ്വാഭീഷ്ടനാഹേ ശേഷാ വിഭജതേ
വ്യാസസ്മിഭാഗൈർദീർഘാംശിതേനീന്ദ്രി-
വ്യാസേ ശരാശൈശ്ചിഹിതായതാം സു-
ശ്രീം ശ്വ കർത്താലസുകോണയാട്ടി.

ഇഷ്ടമുള്ള ചുറ്റിറെ പത്താക്കി ഭാഗിച്ചാൽ അതിൽ മൂന്നംശം വ്യാസമാകുന്നു ഈ വ്യാസത്തെ ചന്ദ്രബാക്കി അംശിച്ചു അതിൽ അഞ്ചംശംകൊണ്ട് കാരോ അശ്രുത്തിന്റെ ദീർഘത്തേയും കൽപിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെയാണ് അഷ്ടാശ്രുപ്രാസാദലക്ഷണം.

18

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ചതുരശ്രം വൃത്തം അഷ്ടാശ്രു മുതലായ പ്രാസാദങ്ങളുടെ വേരുകൾ പഠിയ്ക്കുന്നു.

മൂലാദ്യാശിഖരം യുഗാശ്രുരചിതം ഗേഹം സ്മൃതം 'നാഗരം',
ഗ്രീവാദ്യാശിഖരക്രിയം ഷഡ്ഗുരഗാശ്രോതേഭിതം 'ദ്രാവിഡം'
മൂലാപോ ഗളതോഥവാ പരിലസദ്യോത്താത്മകം 'വേസരം'
തേഷേപകം പൃഥഗാത്തലക്ഷ്യസു വിദദ്ധ്യുഃ ദാത്തനഃ സമ്മതം.

താ മുതൽ മേൽപ്പറ അല്ലെങ്കിൽ ശിഖരം കഴിയുന്നതുവരെ ചതുരശ്രമായി പണി ചെയ്യുന്ന പ്രാസാദത്തിന്നു 'നാഗരം' എന്നും, താ മുതൽ ഗളം വരെ ചതുരശ്രമായിട്ടും ഗളം മുതൽ മുകളിലേയ്ക്കു മുഴുവനും ഷഡ്ഗുരമായിട്ടോ അഷ്ടാശ്രുമായിട്ടോ പണിയുന്ന പ്രാസാദത്തിന്നു 'ദ്രാവിഡം' എന്നും, താ മുതൽക്കൊ ഗളം മുതൽക്കൊ വൃത്തമായിട്ടുള്ളതിന്നു 'വേസരം' എന്നും പേരാകുന്നു. ഈ വേസരത്തിന്നു ഗളം മുതൽക്കു വൃത്തമായാൽ ചോടു ചതുരശ്രമാകുന്നു. ഇങ്ങനെ വേറെ വേറെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങളിൽവെച്ചു അവനവന്നു ഇഷ്ടമുള്ള ഒന്നിനെ അതാതിന്നു വിധിയ്ക്കപ്പെട്ട സകല അവയവങ്ങളോടുംകൂടി ഉണ്ടാക്കാം.

19

ഇന്നി മുഖമണ്ഡപത്തിന്റെ ദീർഘവിസ്താരങ്ങളെ പറയുന്നു.

നേത്രേഷു സപ്തഗോളാഭി രാദിയാത-
സ്താരം വിഭജ്യ വിധുലോകയുഗാംഗഭൂതൈഃ
വിസ്താരമത്ര രചയേൽ മുഖമണ്ഡപസ്യ
പാദോനമർദ്ധവാ സമമസ്യ ദൈർഘ്യം.

പ്രാസാദവിസ്താരത്തിന്റെ പകുതികൊണ്ടോ, അഞ്ചിൽ മൂന്നുഭാഗംകൊണ്ടോ, ഏഴിൽ നാലുഭാഗംകൊണ്ടോ, പത്തിൽ ആറുഭാഗംകൊണ്ടോ, പന്ത്രണ്ടിൽ അഞ്ചു ഭാഗംകൊണ്ടോ മുഖമണ്ഡപത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ കല്പിക്കാം. ഈ മുഖമണ്ഡപത്തിന്റെ ദീർഘം പ്രാസാദവിസ്താരത്തിന്റെ പകുതിയോ, അതിന്റെ മൂക്കാലൊ, സമമൊ ആയിരിക്കുകയും വേണം.

20

പഞ്ചപ്രാകാരങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തെ(ഭണ്ഡാവസാനത്തെ)യാണ് ഇന്നി പറയുന്നത്.

ഭണ്ഡോൽക്കർശ്ശതം മണ്ഡലമവനിമിതേഴ്ചാനപിതേ വാഴ്ത്തഹാരാ,
ഭോസ്സംഖ്യേ മദ്ധ്യഹാരാ, ജലധിപരിമിതേ ബാഹ്യഹാരാ, ഛിദ്രിസംഖ്യേ
മയ്യാദാ മൂലധാതൃഃ പ്രഥമചരമവഞ്ജം മുഖായാമയുക്താഃ
പ്രാകാരാഃ പഞ്ച കാത്യാഃ സൂരിഹ പരമസീമൈകവിംശേഴ്ചി വാസ്യാൽ.

പ്രാസാദത്തിന്റെ പുത്തു നിന്നു അര (ഇറിയത്തെ ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയാൻ പോകുന്നു) ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു അകത്തെ ബലിവട്ടം, ഒന്നു കന്നരയൊ ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു നാലമ്പലം, രണ്ടു ദണ്ഡ് ചെന്നെടുത്തു വിളക്കുമാടം, നാലു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു ബാഹ്യ ഹാര (ശിവേലിപ്പുറ) ഏഴു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു പുറമതില് ഇങ്ങനെ അഞ്ചു പ്രാകാരങ്ങളായാണ് കൽപിക്കേണ്ടത്. ഇതിൽ അകത്തെ ബലിവട്ടവും എല്ലാറ്റിനും പുറത്തെ മതിലും ഒഴിച്ചു ശേഷം എല്ലാം മുഖായാമത്തോടുകൂടിയിരിക്കുകയും വേണം. കടുവിലത്തെ പുറമതില് ഇരുപത്തെട്ടാണു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തും പണിചെയ്യാമെന്നു പക്ഷാന്തരമുണ്ട്.

21

ദണ്ഡിന്റേയും മുഖായാമത്തിന്റേയും ക്രമത്തെ പറയുന്നു.

പ്രാസാദസ്യോത്തരസമവധേ, ര്ജജാഗതാന്തസ്യ വാ സ്യം-
 ദ്വയാസോ ദണ്ഡ സ്രീവിധ ഉദീതഃ, പാദകാന്തസ്യ വാഴ്തു
 നേയ ശ്യാഴ്തം നിജനിജപദാതം സൈകദണ്ഡം, സപാദഃ,
 സാല്യഃ, സാംബ്രിത്രയ ഇതി മുഖായാമമാനം സമകൃതം.

പ്രാസാദത്തിന്റെ വാരോത്തരവ്യാസമൊ, ജഗതിവ്യാസമൊ, പാദകവ്യാസമൊ ആയി മൂന്നുവിധം ഭണ്ഡിനെ നിശ്ചയിക്കൂ. മുൻ ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ പഞ്ചപ്രാകാരങ്ങളുടെ അളവിന്ന് ഇതിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഭണ്ഡിനേയാണ് സ്വീകരിക്കേണ്ടത്. ഏതു ഭണ്ഡാണോ സ്വീകരിക്കുന്നത് അതിന്റെ പുത്തുനിന്നുതന്നെ അളന്ന തുടങ്ങുകയും വേണം. ഉത്തരവ്യാസമാകുന്ന ഭണ്ഡാണ് സ്വീകരിക്കുന്നതെങ്കിൽ ഉത്തരപ്പുറത്തുനിന്നു തന്നെ അളക്കുകയും വേണമെന്നു താല്പര്യം. ഇനി മുഖായാമത്തിന്റെ ക്രമത്തെ പറയുന്നു. ഒരു ദണ്ഡു, കന്നേകാൽ ദണ്ഡു, കന്നര ദണ്ഡു, കന്നേമുക്കാൽ ദണ്ഡു, ഇങ്ങനെ നാലു വിധത്തിൽ മുൻപാഞ്ഞ പ്രാകാരങ്ങളോടുകൂടി മുഖായാമവും കണക്കാക്കാവുന്നതാണ്.

22

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ട് 'അന്തർണ്യലയം' എന്ന ആദ്യത്തെ ബലിവട്ടത്തിനുള്ള ഭണ്ഡാ വസാനത്തെയും, ദികപാലന്മാരുടെ സ്ഥാനം മുതലായതിനേയും പറയുന്നു.

ഭേതായാമഗൃഭമാവിഷ്ഠീരിഹ, ബഹിർദ്വ്യാശകം ത്ര്യംശമന്തഃ
 കൃതപാഴ്ത്തണ്ഡലേ ദിക് പരിവൃഡബലിപീരേഷു തദ്യണ്ഡസീമാ
 പ്രാച്യവാച്യം സ സ്യത്രേഷപിതരദിഗധിപാ ശ്യാലിതാഃ കിഞ്ചനാതഃ
 പ്രാദക്ഷിണ്വാൽ മിഥസ്തേ ദിതയ ഇഹമഹാദിങ്മുഖാഃ സമ്മുഖാ ശ്വ.

അന്തർണ്യലയത്തിൽ ദികപാലന്മാരായിക്കൽപിച്ച ബലിക്കല്ലുകളുടെ മുകൾഭാഗത്തെ അഞ്ചാക്കി അംശിച്ച് അതിൽ രണ്ടംശം പുറത്തേയ്ക്കും മൂന്നംശം അകത്തേയ്ക്കും നീക്കി വരുന്നെടുത്ത് അവിടുത്തെ ഭണ്ഡുതിയ്ക്കുക. കിഴക്കുള്ളവരും തെക്കുള്ളവരും തന്റെ സുത്രതികളും, പടിഞ്ഞാറും വടക്കും ഉള്ളവർ പ്രദക്ഷിണമായി അൽപം ഗമനത്തോടുകൂടി വരും ആയിരിക്കണം. ചുറ്റുവരും മഹാദിക്കുകളിലേയ്ക്കു തിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നവരും, അന്യോന്യം അഭിമുഖമായി നോക്കുന്നവരും ആയിരിക്കുകയും വേണം. ഈശാനകോണിലും കിഴക്കും അഗ്നികോണിലും ഉള്ളവർ പടിഞ്ഞാട്ടുതിരിഞ്ഞും നിരൂതികോണിലും പടിഞ്ഞാറും വായുകോണിലും ഉള്ളവർ കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞും തെക്കും വടക്കും ഉള്ളവർ പരസ്പരം നോക്കിയും ഇരിക്കണം. ഈശാനകോണിലും കിഴക്കും ഉള്ളവർ പ്രാച്യന്മാരും, അഗ്നി

കോണിലും തെക്കും ഉള്ളവർ അവാധ്യന്മാരാണ്. ഇവർക്ക് തന്റെ സുത്രത്തിൽനിന്നു ഗമനമില്ല. മറ്റുള്ളവർക്ക് ഗമനം വേണം. ആയതു തന്റെയും അഭിമുഖമായിരിക്കുന്ന വശം വലത്തേക്കുള്ള ഒരു സുത്രത്തിൽ വരുമാൻ ഗമിച്ചിരിക്കണമെന്നാണ് താൽപര്യം.

23

ഇനി നമസ്കാരമണ്ഡലത്തിന്റെ ലക്ഷണത്തെയും സ്ഥാനത്തെയും പറയുന്നു.

അന്തർമണ്ഡലത്തോ വ്യതിതൃ കരമാത്രം പ്രാച്യനാമണ്ഡലം

ഇത്യാത്രം സമസ്പരകം, നിജമുഖായാമസ്യ വാ മദ്ധ്യതഃ

വേദസ്തംഭേഭ്യൈകവാമമവാ ക്ഷിപ്രാൽ ചതുർവാഗേ-

സ്തംഭദ്വേതരസംയുതം സമക്ഷാദ്വാലംക്രിയാലംകൃതം.

മുമ്പു പറഞ്ഞ അന്തർമണ്ഡലത്തിന്റെ ഭണ്ഡരതിയിൽനിന്നു ഒരു കോൽ മുൻഭാഗത്തേയ്ക്കു നീങ്ങുന്നതോ പാദകല്പാമൊ വാദോത്തപ്പാമൊ ആവത്തക്കവണ്ണം നമസ്കാരമണ്ഡലത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ശ്രീകോവിലിന്റെ പുത്തേയും വലിയമ്പലത്തിന്റെ അകത്തേയും ഉത്തരങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ മണ്ഡപത്തിന്റെ മദ്ധ്യം വളുമാറും പണ ചെട്ടാം. മണ്ഡപം പ്രതിയോനിയും, ചുവകൊണ്ടു പ്രാസാദാന്തർക്കാൾ ചെറുതായും ചതുരശ്രമായും, താ തുടങ്ങി താഴികക്കടം കൂടിയ സങ്കല്പ അങ്കാരങ്ങളോടുകൂടിയും ഇരിക്കുകയും വേണം. ഒരു ഉത്തരവും വാലു തുണും ആയിട്ടൊ, വാദോത്തരവും ആര്യഭട്ടാത്തരവും പതിനാറു തുണും കൂടിയൊ മണ്ഡലത്തെ പണിയുകയും ചെയ്യും.

24

‘അന്തരാമര’ തുടങ്ങിയ പ്രാകാരങ്ങളുടെ ഭണ്ഡരതിയെ പറയുന്നു

ഭണ്ഡം സ്വപം സ്വമതീതൃ ഭിത്തി തദിതാ ബാഹ്യാന്തരാശ്രിതാ,

ഭണ്ഡാന്തോ ചിവിധി സുദൃത്തരവിഭിന്നാശ്രിതാ സഭാഭേദേ:

ജാലാസീമനി ഭീപശാമനി, തഥാസ്തംഭമാന്തരോന്തരീതൃതേ

പ്രാകാരേഫ്ഥ, ബഹിഷ്ഠിതോത്തരബഹിഃ സാലേ മഹീയസ്യപി.

അന്തരാമരയുടേയും ബാഹ്യാന്തരയുടേയും ഭിത്തി ഭണ്ഡരതി കഴിഞ്ഞിട്ടുവേണം കല്പിച്ചുവാൻ (ഭിത്തിയുടെ ഉള്ളിലാണ് ഭണ്ഡരതി വേണ്ടതെന്നു സാരം) പിന്നെ വലിയമ്പലത്തിന്റെ ഉത്തരവ്യഗ്രസമന്തസരിച്ചു അവിടെ ഭണ്ഡരതി രണ്ടു വിധത്തിലാകുന്നു. ആയതു ആര്യഭട്ടത്തിങ്കലും വാരത്തിങ്കലും ആയിട്ടാണ് കാണുന്നത്. വിളക്കുമാടമായ മദ്ധ്യഹാരയിങ്കൽ വിളക്കിന്റെ നാളത്തിങ്കലും, ഏഴാം ഭണ്ഡികളുള്ള മയ്യോയേങ്കൽ മതിലിന്റെ അകത്തെ ഉത്തരത്തിന്റെ അകത്തും, ഇരുപത്തൊന്നാം ഭണ്ഡികളുള്ള മതിലാണെങ്കിൽ മതിലിന്റെ പുറത്തെ ഉത്തരത്തിന്റെ പുറമേയും ആകുന്നു ഭണ്ഡരതി കൽപ്പിക്കേണ്ടത്.

25

ഇനി അന്തരാമരയെ ഉണ്ടാക്കേണ്ട ക്രമത്തെ പറയുന്നു.

പുഷ്പേ സപാർശ്വചിതയേ സ്വമുലയോന്യന്വപിതം മണ്ഡപ മകലയു

ഇത്യാത്ര മാതൃതൃ തഥാന്തരാളേ തന്വപിത സംയോജ്യമിഥോന്തരാമരം.

ശ്രീകോവിലിന്റെ പുഷ്പത്തിലും രണ്ടു പാർശ്വങ്ങളിലും മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെയോ അതോളു കീഴിന്റെയോ യോനിയായി ചതുരശ്രമായിരിക്കുന്ന മണ്ഡപത്തെ ഉണ്ടാക്കി ഈ മണ്ഡ

പഞ്ചമിന്റെ വിസ്താരത്തിൽ ചുരുക്കമുണ്ടാക്കി മണ്ഡപങ്ങൾ മൂന്നും തമ്മിൽ കൂടി അന്തരവരെയും (നാലമ്പലത്തേയും) ഉണ്ടാക്കണം.

26

വലിയമ്പലം ഉണ്ടാക്കേണ്ട ക്രമത്തെ പറയുന്നു

കൃതപാ വംശം മുഖായത്വ പചിതനിജഭണ്ഡസ്ഥിതം പാർവ്വഹാരാ
ഭാരാസകതാഗ്രമൂലം, പ്രഥിതഗുണവിഭാഗാദിക്ലിപ്തം വിഭജ്യ
കൃതപാ തൽഭാഗത സ്തംഭപിതനി മുചിതയോന്യാന്യം, മന്യോത്തരാണി
നൃസ്യോർദ്ധ്വരോത്തരാദീന്യപി രചയതു തദ്യുക്തിരോർദ്ധ്വ സഭായാം

പ്രാസാദത്തിന്റെ മുൻപശ്ചാത്തുള്ള തന്റെ മുഖായത്വത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന അന്തരവരെയുടെ ഭണ്ഡരൂപത്തെ പാർവ്വമുഖമുള്ള രണ്ടു മണ്ഡപങ്ങളുടേയും പുറത്തെ ഉത്തരങ്ങളെ നിട്ടി അതുകളിൽ വലിയമ്പലത്തിന്റെ പുറത്തെ ഉത്തരം വെക്കുക, പിന്നെ പ്രാസാദത്തിന്റെ പ്രതിയോനിയായി ഒരു ചുറ്റിനെ കൽപിച്ച് പ്രസിദ്ധമായ ഗുണവിഭാഗം (ഗുണവിസ്താരകത്വം) കൊണ്ട് അതിന്നു വിസ്താരവും കൽപിച്ച് അകത്തെ ഉത്തരവും വെക്കുക. പുഷ്പാർശവങ്ങളിലും മണ്ഡപങ്ങളുടെ അകത്തെ ഉത്തരത്തെയും നിട്ടി ഇതിനേൽ യോജിപ്പിച്ചു പണിയണം. പിന്നെ യുക്തിപോലെ ആരൂഢാത്തരം മുതലായതുകളേയും പണി ചെയ്യണം.

27

'പാദസ്യേതം' എന്നു പേരായ അഗ്രസഭയുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

സ്വാഭാവിഷ്ട സമ മലീന്തേ ഗുഹപരീണാഹേ, സ്വപംശപ്രഥമാ-
പേദേപാനേ, ചതുരാദിയുരൂപരിസംഖ്യാഭിവിഭജേത സമം
ഏകാംശേന തതീം തനോതു പരിശിഷ്ടൈ രാതതീം ചാംശകൈ-
രൂനാംശം പരിതഃ പ്രപുരയതു ചൈവം പാദസ്യേതേ ക്രമഃ.

തനിക്ക (അഗ്രസഭ) ഇഷ്ടമായ കൽപിച്ച ചുറ്റിനെ പകുതിയാക്കി, അതിൽനിന്നു വെട്ടുവാൻ പോകുന്ന ഉത്തരവിസ്താരത്തിലിരട്ടി കളഞ്ഞു ശേഷമുള്ളതിനെ നാല് ആറ് ഏഴ് തുടങ്ങിയ യുഗ (എരട്ടി) സംഖ്യകളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു സമം വിഭജിച്ചു, അതിൽ ഒരംശംകൊണ്ടു വിസ്താരവും ശേഷംകൊണ്ടു ദീർഘവും നിശ്ചയിക്കുക, പിന്നെ മുമ്പു കളഞ്ഞ ഉത്തരവിസ്താരത്തെ നാലുപുറവും കൂട്ടുകയും വേണം. ഇങ്ങനെ ഉണ്ടാക്കുന്ന വലിയമ്പലത്തിന്നു "പാദസ്യേതം" എന്നു പേരുകുന്നു.

28

ഇനി നാലു ശ്ലോകംകൊണ്ടു വലിയ ബലിക്കല്ലിന്റെ സ്ഥാനം മുതലായതിനെ പറയുന്നു.

പ്രാസാദമദ്ധ്യേ ബഹിരഗ്രന്തോ ഗതേ തദ്ദത്തരോർമ്മേ സഭേദപിസംഖ്യകേ
ഭണ്ഡേ ത്രിസാഖ്യാതിശരാംഗസപ്തകേ സ്വയാധി കയ്യാൽ ബലിപീഠികാംതഥാ

പ്രാസാദമദ്ധ്യത്തിൽ നിന്നു മുൻഭാഗത്തേയ്ക്കും പ്രാസാദത്തിന്റെ ഉത്തരഭണ്ഡുകൊണ്ടു രണ്ടരയോ മൂന്നോ മൂന്നരയോ അഞ്ചോ ആറോ ഏഴോ അല്ലെങ്കിൽ പെരുന്നേടത്തു പുറയുണ്ടാക്കി വലിയ ബലിക്കല്ലു പ്രതിഷ്ഠിക്കണം.

29

വലിയ ബലിക്കല്ലിന്റെ വിസ്താരം മുതലായതിനെ പറയുന്നു.

പൂജാപീഠസമം, ഷഡംശരഹിതം, ഗർവ്വതീവ്രോന്മിതം,
പ്രാസാദപ്രതിസമ്മിതം ച ബലിപീഠ്യാബ്ജാന്തിമാഭ്യക്ഷ്ഠായം
ഉത്സേധേ ദേശധാംശീതേ സതി നിജേഷ്ടേ, പീഠികാവിസ്തൃതിം
സപ്താംശൈര്യ്യിദേയീത, മൂലനിലയൗചിത്യാൽ തദംഗക്രിയാം.

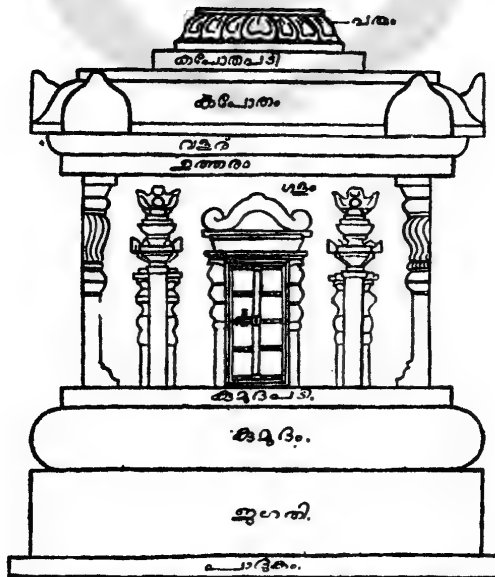
നിലഭാഗത്തിൽനിന്നു ശ്രീപീഠത്തിന്റെ മുകൾഭാഗം വരെയും, അതിൽ അറിൽ
കരംശം കുറഞ്ഞിട്ടൊ ഗർവ്വഹത്തിന്റെ തറ ഉയരത്താളമൊ, ശ്രീകോവിലിന്റെ തറ
ഉയരത്താളമൊ വലിയ ബലിക്കല്ലിന്റെ (പാദകം തുടങ്ങി പൂക്കല്ലിന്റെ മുകൾഭാഗം
വരെയുള്ള) ഉയരം കൽപിക്കുന്നു. ഈ ഉയരത്തെ പത്തുഭാഗമാക്കി അതിൽ ഏഴ് ഭാഗം
കൊണ്ടു ഇതിന്റെ (ഗുളത്തിന്റെ മുകളിലുള്ള) വിസ്താരത്തേയും കൽപിക്കുന്നു. ശ്രീകോ
വിലിന്റെ അവയവവിഭാഗത്തെ അനുസരിച്ചു ഇതിന്നും അവയവങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കുകയും
വേണം.

30

ഇനി ഇതിന്റെ അവയവവിഭാഗത്തെ പറയുന്നു.

പൃഥ്വീപാദക മംശരോ, ജഗതികാം വേദൈർഗുണൈഃ കൈരവം,
തല്പട്ടീഗളകംബുനിദ്രവമപി ക്ഷാപംക്തിഭൂമീന്ദുഭീഃ
കൃത്യീത ജപലനൈഃ കരപാത, മിളയാ, ഗ്രഹ പട്ടികാം, പങ്കജം
നേത്രാഭ്യാമപി സപ്തവിംശതിവിദേശേത പീഠികാഭ്യക്ഷ്ഠായേ.

ചുരും നമ്പു, 12

വലിയ ബലിക്കല്ല് (27 അംശിച്ചത്)

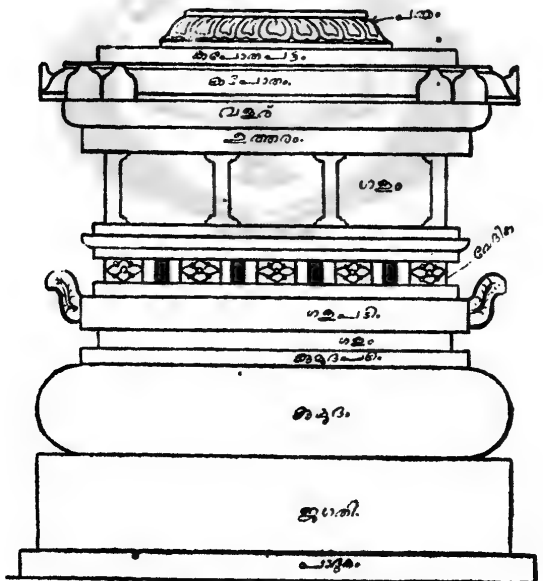
ബലിക്കല്ലിന്റെ ആകെ ഉയരത്തെ ഇരുപത്തൊമ്പതി ഭാഗിച്ചു് അതിൽ ഒരംശം കൊണ്ടു പാദകത്തേയും, നാലംശംകൊണ്ടു ജഗതിയേയും, മൂന്നംശംകൊണ്ടു കുരുത്തേയും, ഒരംശംകൊണ്ടു കുരുപടിയിലേയും, പത്തംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, ഒരംശംകൊണ്ടു ഉത്തരത്തേയും, ഒരംശംകൊണ്ടു വളരിനേയും, മൂന്നംശംകൊണ്ടു കപോതത്തേയും, ഒരംശംകൊണ്ടു കപോതപടിയിലേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു പത്തത്തേ (പൂക്കല്ലിനേ)യും പണി ചെയ്യണം.

31

ഇനി ചൊല്ലേണ്ട വിധത്തിലുള്ള അവയാവിധാനത്തെ പറയുന്നു.

പീഠോച്ഛേ രദോദീതേ സഭേഭൂസാലേഷുബാണേനഭൂ-
 ട്രേഃ പാദകജാഗതേ കുരുതൽ പട്യന്തരീഷു വൃതത
 അംശാ വേദയുഗാനി വേദിഗളയോഃ, സാഖൽ വളഭൂത്തരേ,
 ട്രേസേ ചേതി കപോതഃ, ശശികരാഃ സൂഃ പട്ടികാപത്തയോഃ.

ചിത്രം നമ്പ് 13

വലിയ ബലിക്കല്ല് (32 അംശിച്ചത്.)

ബലിക്കല്ലിന്റെ ആകെ ഉയരത്തെ മുപ്പത്തിരണ്ടാക്കി ഭാഗിച്ചു് അതിൽ ഒന്നരംശം കൊണ്ടു പാദകത്തേയും, അഞ്ചംശംകൊണ്ടു ജഗതിയേയും, അഞ്ചംശംകൊണ്ടു കുരുത്തേയും, ഒരംശംകൊണ്ടു കുരുപടിയിലേയും, ഒരംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു ഗ

ജലമിയേയും, നാലംശംകൊണ്ടു വേദികയേയും, നാലംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, കന്ന
 ഞംകൊണ്ടു ഉത്തരത്തേയും, ഒന്നരംശംകൊണ്ടു വളരിനേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു കപോ
 തത്തേയും, ഒരംശംകൊണ്ടു കപോതപട്ടത്തേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു പത്മത്തേ (പൂക്കല്ലി
 ന്നെയും പണി ചെയ്യാം.

—:~:—

അഞ്ചാമദ്ധ്യായം

(ബിംബലക്ഷണം)

ഇനി ഈ അദ്ധ്യായംകൊണ്ടു ബിംബലക്ഷണത്തേയാണ് പറയാൻ പോകുന്നത്.
 ആദ്യം നാലു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ബിംബത്തിന്നു നല്ലതും പീത്തയുമായ ശിലയുടെ ലക്ഷണ
 തെ പറയുന്നു.

1

സിംഹാദ്യോകരസംഭവാ വസുമതീമഗ്നാ സ്വവണ്ണോചിതാ
 സ്തിശ്ചാ ശസ്ത്രസഹാ ഗഭീരനിനദാ ദിശ്യാഹിതാഗ്രാ ശിലാ
 ഗ്രാഹ്യാ ബിംബവിധൗ, സ്തുലിംഗബഹുളം തസ്യാഃ ശിരോഽധോമുഖം,
 യതകാഷ്ഠാഭിമുഖീ സമുത്ഥിതവതീ സ്ഥാപ്താ ച തട്ടിങ്മുഖീ.

പ്രതികം തുടങ്ങിയ സിദ്ധന്മാരുടെ ആശ്രമത്തിലൊ മറ്റു പുണ്യഭൂമിയിലൊ ഉണ്ടാ
 യതും, ഭൂമിയിൽ മുക്കിക്കിടക്കുന്നതും, ബ്രാഹ്മണാദിവണ്ണങ്ങൾക്കു ഉചിതമായതും * അകാ
 രാദി മംഗളാക്ഷരങ്ങൾ ഉള്ളതും, മിനുസമുള്ളതും, ഉളികൊണ്ടു പണിയുമ്പോൾ തകർന്നു
 പോകാത്തതും, വലിയ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയതും, കിഴക്കു മുതലായ നാലു മഹാദിക്കുകളിൽ
 തലയോടുകൂടിയതും ആയ ശിലയേയാണ് ബിംബം പണിയുവാൻ സ്വീകരിക്കേണ്ടതു്.
 ശിലയുടെ ഏതു തലയ്ക്കു പണിയുമ്പോൾ തീപ്പെരി അധികം ഉണ്ടാകുന്നുവോ ആ തല
 ശിരസ്സായിട്ടും, ഭൂമിയിൽ പതിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ഭാഗം മുഖമായിട്ടും കല്പിയ്ക്കണം (കമി
 ഴ്ന്നു കിടക്കുന്നതായി വിചാരിയ്ക്കണമെന്നു താല്പര്യം) ഏതു ദിക്കിലേയ്ക്കു അഭിമുഖമായി
 നിവർത്തുന്നുവോ ആ ദിക്കിലേയ്ക്കു അഭിമുഖമായി പ്രതിഷ്ഠിയ്ക്കുകയും വേണം.

2

ബിംബത്തിന്നു ഉചിതമല്ലാത്ത ശിലയെ പറയുന്നു.

ഔഷ്ണാദ്രേശസമുത്തരവാന്യപരിശിഷ്ടാ ഓർഗ്രഹാദ്യോശ്രിതാ
 വാകാഗൃച്ഛകരാഹതാത്രിവിപുലാ ബാലാ ച വൃദ്ധാ സതീ.

* ബ്രാഹ്മണാദി വണ്ണങ്ങൾക്കു യോഗ്യമായ ശിലാചർണ്ണങ്ങൾ അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ പാ
 ണ്തിട്ടുണ്ട്. പെട്ടെന്നും പെട്ടെന്ന് താമരനിറത്തിലുള്ള ശില ബ്രാഹ്മണർക്കും, ചുവന്നും മുതി
 രുണി നിറത്തിലുള്ളതു ക്ഷത്രിയന്മാർക്കും, പച്ചനിറത്തിലും മഞ്ഞനിറത്തിലുമുള്ളതു വൈ
 ശ്യന്മാർക്കും, ചെറുപയറിന്റേയും കറുത്തും നിറത്തിലുള്ള ശില ശൂദ്രർക്കും യോഗ്യമാകുന്നു.

ദൂരവാക്യരഗദ്മണ്ഡലയുതാ ത്രക്ഷുസ്വരാ ജഗദ്ജരാ

ദൃശ്യശാപദി ശംനീവേശിതശിരോഽശോ ച വജ്ജ്യാ ശിലാ.

ശൂശാന്തം മുതലായ ദൃഷ്ടദേശത്തിൽ ഉണ്ടായതും, വേറെ ഒന്നിന്നു ഉപയോഗിച്ചതിന്റെ ശിഷ്ടമായതും, വേതാളം തുടങ്ങിയ ദൃഷ്ടദേവതകളാൽ ആശ്രയിക്കപ്പെട്ടതും, കാറന് തീയ്യ് വെയില് ഇതുകളാൽ തപിക്കപ്പെട്ടതും, ഏറാവും പരന്നു കിടക്കുന്നതും, ഉറപ്പില്ലാത്തതും, ജീർണ്ണമായിരിയ്ക്കുന്ന അവയവത്തോടുകൂടിയതും, ശാസ്ത്രനിഷിദ്ധമായ രേഖ അക്ഷരം പൊതുയ് പുഴി ഇതുകളോട് കൂടിയതും, പരക്ഷസ്വരത്തോട് കൂടിയതും, ഉളി തൊട്ടമ്പോഴു തകന്നുപോകുന്നതും, മിനുപ്പു ഇല്ലാത്തതും, അഗ്രഭാഗം (ശിരസ്സ്) കോണുകളിലേയ്ക്കു കിടക്കുന്നതും ആയ ശിലയെ വജ്ജിയ്ക്കേണ്ടതാണ്.

3

ഗുപ്തീ ധീരരവാ സ്തുലിംഗബഹുളാ നൃഗ്രോധബോധിച്ഛമേ

പ്രഖ്യാ ബിംബവിധയേ വിശാലബഹുളാ ഗ്രാഹ്യാ ശിലാ പൗരൂഷീ

രംഭാപത്രനിഭാ നചാതിബഹുളാ സ്തിശ്ചസ്വരാ ശീതളാ

സൈന്ധവീ പീഠവിധയേ, ലിലക്ഷുഭീദിദാ ക്ലൈബീ പദോബ്ജാപ്തേ.

ബിംബത്തിന്നു അധികം ഘനമുള്ളതും, ഗംഭീര ശബ്ദത്തോടുകൂടിയതും, വളരെ തീപ്പൊരിയുള്ളതും, അരയാലിന്റെയോ പേരാലിന്റെയോ ഇലപോലെ ആകാരത്തോട് കൂടിയതും, വിസ്താരമുള്ളതുമായ പുരുഷശിലയാണ് വേണ്ടത്. പീഠത്തിന്നു കളിവാഴയുടെ ഇലപോലെ ആകാരത്തോട് കൂടിയതും, അധികം വിസ്താരമില്ലാത്തതും, മനോഹര ശബ്ദത്തോട് കൂടിയതും, തൊട്ടാൽ തണുപ്പുള്ളതും ആയ സ്ത്രീശിലയെ ഗ്രാഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നാളത്തിന്റെ ചുവട്ടിലുള്ള നപുംസകശിലയ്ക്കു ഈ പുരുഷശിലയുടേയും സ്ത്രീശിലയുടേയും ലക്ഷണങ്ങൾ കലന്നിരിയ്ക്കുന്ന നപുംസകശിലയേയും ഗ്രാഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

4

ബിംബത്തിന്റെ ദീർഘത്തെ പറയുന്നു.

പോരോത്സേധസമം, തദംബ്രിരഹിതം പോരേഖിലേ ചോനിതേ

നന്ദാംശന ഗജാംശേകേന ച സമം ഭക്തേ ത്രിധാ പ്യാംശകൈഃ

ക്ലിപ്താനീത്യദിതാനി പഞ്ച മനുബിംബാ നൃ,ത്ര ഗർഭാലയേ

ഭക്തേ ലോകശരേക്ഷണൈ പേഗുണഭൂ മുംശഗ്രഹാൽ ത്രീണി ച.

ഗർഭഗ്രഹാദിദീർഘത്തോളമോ, അതിന്റെ മൂക്കാൽഭാഗമോ, മൂന്നിൽ രണ്ടാംശത്തോളമോ, അല്ലെങ്കിൽ ഈ പോരദീർഘത്തെ എട്ടാംശമാക്കി അതിൽനിന്നു ഒരംശം കളഞ്ഞ് ശേഷത്തെ മൂന്നു ഭാഗമാക്കിയതിന്റെ രണ്ടാംശത്തോളമോ, അതുമല്ലെങ്കിൽ പോരദീർഘത്തെത്തന്നെ ഒൻപതുഭാഗമാക്കി അതിൽ ഒരംശം കളഞ്ഞ് ശേഷത്തെ മൂന്നു ഭാഗമാക്കിയതിൽ രണ്ടാംശത്തോളമോ ഇങ്ങനെ ഗർഭഗ്രഹാദിദീർഘത്തെ അഞ്ചു പ്രകാരത്തിൽ ബിംബത്തിന്റെ ദീർഘത്തെ കല്പിയ്ക്കാം. പിന്നെ ഗർഭഗ്രഹാദിദീർഘത്തെ മൂന്നു ഭാഗമാക്കിയതിൽ രണ്ടാംശത്തോളമോ, അഞ്ചു ഭാഗമാക്കിയതിൽ മൂന്നാംശത്തോളമോ, ഗർഭഗ്രഹാദിദീർഘത്തിന്റെ പകുതിയോളമോ ആയിട്ടും ബിംബത്തിന്റെ ആകെ ദീർഘത്തെ കല്പിയ്ക്കാം. ഇങ്ങനെ എട്ടു പ്രകാരത്തിൽ ബിംബത്തിന്നു ദീർഘം വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

5

പൂർണ്ണശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞ ദീർഘത്തെ ഭാഗീശ്വരൻ ക്രമമാണ് ഇനി പറയുന്നത്.

സ്വാഭാവിഷ്ടം ദേശധോത്തമേ വിഭജനം മാനം സമം, മദ്ധ്യമേ
കർത്തവ്യേ നവധാ, ഷഷ്ഠധാ ച ചരമേ ബിംബേ, തദേകാംശകം
താലം, തന്വിഹിരാംശ മംഗുല, മദോ പ്രേക്ഷാം കലാം ഗോളകം
പാർവ്വതീ; ത്വദ്ധ്യമന്ത്രബിംബരചനാശ്ചോരീയ്തേ സംഗ്രഹാൽ.

ഉത്തമമായ ബിംബത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതായാൽ മുൻപറഞ്ഞതിൽവെച്ചു ഇഷ്ടമുള്ള ദീർഘത്തെ സമമായി പത്തും, മദ്ധ്യമബിംബത്തേയാണെങ്കിൽ ഒൻപതും, അധമബിംബത്തേയാണെങ്കിൽ എട്ടും ആക്കി ഭാഗിയ്ക്കണം. (ഇങ്ങനെ പത്താക്കി ഭാഗിച്ചതിന്നു “ശേതാലം” എന്നും, ഒൻപതാക്കിയതിന്നു “നവതാലം” എന്നും, എട്ടാക്കിയതിന്നു “അഷ്ടതാലം” എന്നും പറയും. ഇതുപോലെ സ്വപ്നതാലാദികളേയും കണ്ടുകൊൾക) ഇങ്ങനെ മൂന്നു വിധത്തിൽ അംശിച്ചാലും അതിൽ ഒരംശത്തിന്നു “താലം” എന്നു പേരുണ്ട്. ഈ താലത്തിന്റെ പന്ത്രണ്ടിൽ ഒരംശത്തിന്നു “അംഗുലം” എന്നും, ഈ അംഗുലം രണ്ടു കൂടിയതിന്നു “കലാ” എന്നും, “ഗോളകം” എന്നും ആചാര്യന്മാർ പറയുന്നു. മേൽപറഞ്ഞ മൂന്നുതരം ബിംബങ്ങളിൽ നവതാലമായ മദ്ധ്യമബിംബത്തെ ഉണ്ടാക്കേണ്ട ലക്ഷണത്തേയാണ് ഇവിടെ ചുരുക്കത്തിൽ പറയാൻ പോകുന്നത്.

6

ബിംബത്തിന്നായി സ്വീകരിച്ച ശിലയുടെ ദീർഘവിസ്താരങ്ങളേയും കണത്തേയും മറവും പറയുന്നു.

പ്രായഃ സ്വവാഞ്ചരിതമിതിപ്രേമണായതേഷു—
പാദോനവിസ്മൃതതലേഃചനാം ശിലാം താം
തുല്യാശ്രുതാം സമതലേ നിപുണം നിധായ
പ്രസ്താരമത്ര തനയാ ദഥ മന്ത്രമുത്തേഃ

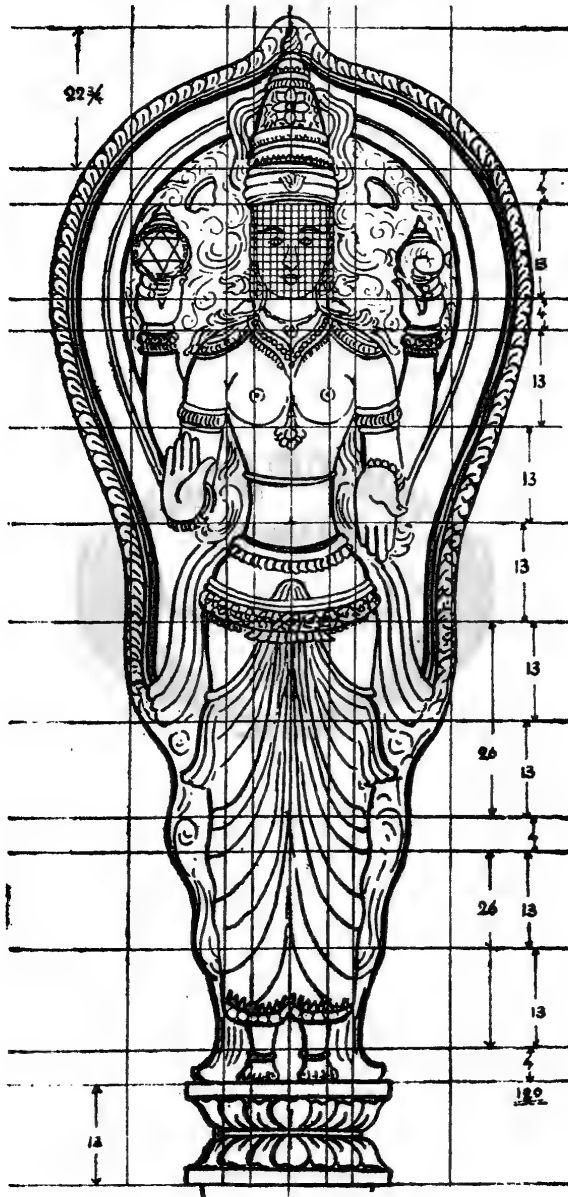
തനിക്കിഷ്ടമുള്ള ബിംബദീർഘത്തിന്റെ പ്രായേണ ഇരട്ടി ദീർഘത്തേക്കുകൂടിയും, ഇഷ്ടദീർഘത്തിന്റെ മൂക്കാൽ വീതിയോടും അതിൽ പകുതി കണത്തോടും കൂടിയും ഇരിയ്ക്കുന്ന ശിലയെ ചതുരശ്രമാക്കി സമനിലത്തു ഉറപ്പിച്ചു വെച്ചു മന്ത്രമുത്തീയുടെ അംഗവിഭാഗത്തെ ചെയ്യണം.

7

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു നവതാലബിംബത്തിങ്കലുള്ള അംഗവിഭാഗത്തെ പറയുന്നു. (ചിത്രം നമ്പ് 14 നോക്കുക)

ശീർഷാഗ്രാദ്യുജീകാന്തിമം ത്രിഭി, രതോ ഭാസപന്മിതൈ രംഗ്ഗലൈ—
രന്ദ്രേയം ചിബ്ബുകാന്തിമം, ഗുണമിതൈ കണ്ഠോ, ഹൃന്തേ തതഃ
നാഭ്യന്തം ച ശിവാന്തിമം ച ദിനകൃത്സംഖൈവ സ്മിതിജ്ജ്ഞാനീ
ഗുൽഫാദ്യോജ്ജിയഗം ച, സംകൃതിമിതൈ ജ്ജ്ഞാപേയോരപേയേ.

ചിത്രം നമ്പ് 15

ബിംബരചന (ദശകാലം)

(ഈ അദ്ധ്യായത്തിലെ ദ്വീപാലോകം നോക്കുക)

മുഖാവു മുതൽ നെററിവരെ മൂന്നംഗുലംകൊണ്ടും നെററി മുതൽ താടി കഴിയുന്നേടത്തേക്കു പന്ത്രണ്ടു അംഗുലംകൊണ്ടും, കഴുത്തു മൂന്നംഗുലംകൊണ്ടും, കഴുത്തിന്റെ അവസാനം മുതൽ ഹൃദയം വരെയും അവിടെനിന്നു പൊക്കിടവരെയും അവിടെനിന്നു ലിംഗം വരെയും പന്ത്രണ്ടു അംഗുലംകൊണ്ടും, രണ്ടു കാലിന്റേയും മട്ടകളും തെരിയാണി മുതൽ അടി കഴിവോളവും മുയ്യന്നംഗുലംകൊണ്ടും, തുടകളും കണങ്കാലുകളും ഇരുപത്തിനാലു അംഗുലംകൊണ്ടും അളന്നു ദീർഘം കണക്കാക്കണം.

8

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു വിവരത്തിലും നീളത്തിലും രേഖകൾ ഇടവാൻ പറയുന്നു.

സീമാ സ്വാസു സനാളപത്മമകടാന്താസൃതജംഘാപേയീ-

മദ്ധ്യംഘ്രസു കരോതു ഷോഡശ തിരശ്ചീനാനി സുത്രാണുഥ

മദ്ധ്യേ കണ്ണികരാസ്രസീമസു തഥാ സപ്തോല്പാതാനുപ്യഥോ;

വക്ത്രം പോദശവർഗ്ഗകോഷ്ഠസുവിശിഷ്ടം കല്പയേൽ സുത്രകൈഃ.

മുൻ ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞ അംഗങ്ങളുടെ അതിർത്തികളിലും, നാളത്തിന്റെ അവസാനത്തിലും, പത്മപീഠത്തിന്റെ അവസാനത്തിലും, കിരീടത്തിന്റെ അവസാനത്തിലും, തുടകളുടേയും കണങ്കാലുകളുടേയും മദ്ധ്യത്തിലും കൂടി ആകെ പതിനാറു രേഖകൾ വിലങ്ങിൽ വരയ്ക്കണം. പിന്നെ നേരെ നടയ്ക്കും, മുഖം കഴിഞ്ഞു രണ്ടു ചെവികൾ തുടങ്ങുന്ന ദിശ്ശിലും, ദേഹവും കയ്യും കൂടിയ രണ്ടു സന്ധിയിങ്കലും, രണ്ടു വശത്തുമുള്ള ആയുധത്തിന്റെ അറ്റങ്ങളിലും കൂടി ഏഴു രേഖകൾ നീളത്തിലും വരയ്ക്കണം. മുഖത്തെ നീളത്തിലും വിലങ്ങിൽവുമായി പന്ത്രണ്ടു കോഷ്ഠങ്ങളോടുകൂടിയതാക്കി (നൂറ്റിനാല്പത്തിനാലു കള്ളികളാക്കി) ചെയ്യുകയും വേണം.

9

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു നെറിയുടേയും മുക്കിന്റേയും പ്രമാണാൽ പറയുന്നു.

അഷ്ടാംഗുലായത മതോർദ്ധ്വതതം ലഖാട-

മദ്ധ്യേന്ദ്രസുന്ദര, മധോസ്ത്രിപദായകാ സുഗാൽ,

നാസാ പദപേയതത്ത്വാന്ദഗ്നിപ്രമുഖാ

വ്യാസോച്ഛ്ഛിതാഗ്നിപ്രമുഖാ തിലപുഷ്പകല്പാ.

നെററി എട്ടംഗുലം ദീർഘത്തോടുകൂടിയും, ദീർഘത്തിൽ പകുതി വിസ്താരത്തോടു കൂടിയും, അല്പപത്രനെപ്പോലെ മനോഹരമായും ഇരിയ്ക്കണം. അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ മുക്കിനാലംഗുലം ദീർഘത്തോടു കൂടിയും, രണ്ടംഗുലം വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും, വിസ്താരത്തോളം ഉയർന്നതായി സുന്ദരമായിരിയ്ക്കുന്ന അഗ്രത്തോടുകൂടിയും, അഗ്രത്തേക്കാൾ കരംഗുലം താണു മുഖമാഗത്തോടുകൂടിയും, എള്ളിൻപൂവിന്റെ ആകൃതിയോടുകൂടിയും പണി ചെയ്യണം.

10

ഇനി കണ്ണിന്റെ പ്രമാണാൽ പറയുന്നു.

തന്തുലപാർവയുഷി പഞ്ചമസ്യുത്രസംസ്ഥേ

കോഷ്ഠപേയതതമതീപദവിസ്തൃതേ ച

മദ്ധ്യത്രിശാഗകൃതകാരകതത്രിഭാഗ-

ക്ലിപ്താച്ഛിഷി വിരചയേൽ നയനാംബുജേഽപേ

രണ്ടു പുറത്തും ചെവി മുതൽ താടിവരെയുള്ള അളവ് എട്ടുഗുലംകൊണ്ടും, താടി രണ്ടുഗുലംകൊണ്ടും പണി ചെയ്യണം. കഴുത്തിന്റെ വിസ്താരം (വ്യാസം) എട്ടുഗുലവും, രണ്ടുകുക്കങ്ങളും കൂടിയതിന്റെ എട്ടു ഇരട്ടത്തിനാലുഗുലവും സ്തനങ്ങളുടെ എട്ടു പന്ത്രണ്ടുഗുലവും ഉണ്ടായിരിക്കണം.

14

പൊക്കിൾ അര മുതലായുകൂടിയെ അളവു പറയുന്നു.

നാഭീസ്ഥലീ പ്രവിതതാ നൃപതിപ്രമാണൈഃ
സ്വരം ദംഗുലൈഃ, കടിതടീ യുതിസമ്മിതൈശ്ച
കക്ഷസ്തനാന്തര മൃതപ്രമിതാംഗുലാഡമം,
കക്ഷാംസമദ്ധ്യ മപി മാംസള മംസയഥം.

പൊക്കിൾ പ്രദേശത്തിന്റെ നേരെയുള്ള വയറിന്റെ വിസ്താരം പതിനാറുഗുലവും, അരക്കെട്ടു പതിനെട്ടുഗുലവും വിസ്താരത്തോടുകൂടിയിരിക്കണം. കക്ഷവും സ്തനവും കൂടിയ ഏഴും, കക്ഷവും ചുമലും കൂടിയ ഏഴും ആറാംഗുലം ഉണ്ടായിരിക്കുകയും വേണം. ചുമലുകൾ തടിച്ച മാംസമുള്ളതായി പണിചെയ്യേണ്ടതുമാണ്.

15

കയ്യുകളുടെ അളവിനെ പറയുന്നു.

കക്ഷാദിസന്ധ്യവധികായതി രജസംഖൈഃ
സ്വാൽ ഗോളകൈഃ, ശിവമിതൈർമ്മണിബന്ധനീഷാ
ദികുസംഖ്യകൈരപഭജേഘ്നം, തതി ശ്വതുഭി-
ർജ്ജുലേ, പ്രകോപ്പരയഗേ ഭൂജയോ സ്ത്രിഭി ശ്വ.

കക്ഷം മുതൽ കയ്യിന്റെ മട്ടുവരെയുള്ള ദീർഘം പതിനെട്ടുഗുലവും, മട്ടു മുതൽ മണിക്കെട്ടുവരെയുള്ള ദീർഘം ഇരുപത്തിരണ്ടു അംഗുലവും ആകുന്നു. ഉപഭജനങ്ങൾ (പ്രധാനമായ രണ്ടു കയ്യുകൾക്കു പുറമെ കയ്യുകൾ) ഉണ്ടെങ്കിൽ അവയുടെ മട്ടു മുതൽ മണിക്കെട്ടുവരെയുള്ള ദീർഘം ഇരുപതുഗുലമാകുന്നു. രണ്ടു കയ്യിന്റേയും കടപ്രദേശത്തിന്നു എട്ടുഗുലവും, മട്ടുകൾക്കു ആറുഗുലവും വിസ്താരമായിരിക്കണം.

16

കൈപ്പടത്തിന്റേയും വിരലുകളുടേയും ദീർഘത്തെ പറയുന്നു.

അഷ്ടാംഗുലൈഃ കരതലാതതി, രശപിരീതിനൈ-
സ്തപീസ്മൃതീ ഭവതി മദ്ധ്യമികായതി ശ്വ.
മദ്ധ്യാൽ ദശാംശരഹിതേ നിജപാർശ്വേ, ത-
ല്യംകൃംശമാത്രരഹിതേ പ്രഥമാന്ത്യശാഖേ.

കൈതലത്തിന്റെ ദീർഘം എട്ടുഗുലവും, അതിന്റെ വിസ്താരവും നളവിരലിന്റെ ദീർഘവും ആറുഗുലവും, ചുണ്ടാണിവിരലിന്റേയും മോതിരവിരലിന്റേയും ദീർഘം നളവിരലിന്റെ ദീർഘത്തിൽ പത്തിരണ്ടാം കരത്തം, തളവിരലിന്റേയും ചെറുവിരലിന്റേയും ദീർഘം അവയിൽ പത്തിരണ്ടാം കരത്തം പണി ചെയ്യണം.

17

വിരലുകളുടെ വണ്ണം മുതലായതുകൾ പറയുന്നു.
 അംഗുഷ്ഠകേ വിതതിരക്തയവൈഃ പരാസു
 തൃംശോനീതൈഃ, പ്രതിപരം ലാലിമാ യവേന
 മദ്ധ്യോത്തവാപ്രഥമപവ്യയുഗം സമാന-
 ദൈർഘ്യം, തലോപരിമാണ മമാംഗുപവ്യ.

തള്ളവിരലിന്റെ കടവിസ്താരം പത്തുണ്ടു യവവും, ശേഷം നാലു വിരലുകൾക്കു എട്ടു യവവുമാകുന്നു. എല്ലാ വിരലുകളുടേയും ആദ്യത്തെ ഖണ്ഡത്തേക്കാൾ ഒരു യവം വിസ്താരം കുറഞ്ഞ പിന്നത്തെ ഖണ്ഡവും, അതിൽ ഒരു യവം കുറഞ്ഞ പിന്നത്തെ ഖണ്ഡവു മായിരിക്കുന്നു. പിന്നെ നടുവിരലിന്റെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു ഖണ്ഡവും തുല്യ ദീർഘങ്ങളും, അതിന്റെ പകുതി പിന്നത്തെ ഖണ്ഡവും ആയിരിക്കുന്നുവേണം.

18

നടുവിരലൊഴിച്ചു മറ്റു നാലു വിരലുകളുടേയും ഖണ്ഡങ്ങളുടെ ദീർഘത്തെ പറയുന്നു.
 ദേശീനൂപാവരജയോരമുതോ ദ്രിപാംശ-
 ഹീനാനി, പാദേഹിതാനി കന്ദിഷ്ടികായാഃ
 പച്ഛാണി, പവ്യയുഗളം ക്രമശോഥ തജ്ജാ
 മദ്ധ്യോദ്യപവ്യസുസമം പ്രഥമോത്തവായാഃ.

മുണ്ടാണിവിരലിന്റെയും മോതിരവിരലിന്റെയും ഖണ്ഡങ്ങൾ നടുവിരലിന്റെ ഖണ്ഡങ്ങളേക്കാൾ എട്ടിലൊന്നും, ചെറുവിരലിന്റെ ഖണ്ഡത്താൽ നാലിലൊന്നും കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. തള്ളവിരലിന്റെ രണ്ടു ഖണ്ഡങ്ങളും ക്രമേണ മുണ്ടാണിവിരലിന്റെയും നടുവിരലിന്റെയും ആദ്യത്തെ ഖണ്ഡങ്ങളോടു സമങ്ങളായും ഇരിക്കുന്നു.

19

നഖം മുതലായതുകൾ പറയുന്നു
 സ്വസ്വാഗ്രപവ്യളേതോ രചിതാ നഖാഃ സു-
 ന്നഹോംഗുലൈഃ ശൂതിമിതൈഃ പ്രഥമപ്രസൃതേഃ
 മദ്ധ്യോദ്രിപാംശപജനിതാവരജാ സ്വതോന്തോ
 നാഹോഷ്ടമാംശരഹിതോ വിഹിതഃ ക്രമേണ.

തന്റെ തന്റെ അഗ്രപവ്യത്തിന്റെ പകുതികൊണ്ടു നഖങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കണം. തള്ളവിരലിന്റെ കടയ്ക്കിലെ ചുറ്റു നഖംഗുലവും, നടുവിരലിന്റെ ചുറ്റു അതിൽ എട്ടിലൊന്നു കുറഞ്ഞും, മുണ്ടാണിവിരലിന്റെയും മോതിരവിരലിന്റെയും ചുറ്റു അതിൽ എട്ടിലൊന്നു കുറഞ്ഞും, ചെറുവിരലിന്റെ ചുറ്റു അതിൽ എട്ടിലൊന്നു കുറഞ്ഞും പണിചെയ്യുകയും വേണം.

20

കണ്ഠത്തിന്റെ മൂന്നു ചുരുക്കുള്ള അളവിനെ പറയുന്നു.
 അംഗുഷ്ഠതജ്ജനികയോ ന്നയനാംഗുലാഡു-
 മഭ്യന്തരം, പ്രഥമജാമണിബന്ധമദ്ധ്യം
 അണ്യംഗുലൈഃ പരിമിതം, മണിബന്ധകേപി
 കൈര്യിസ്മൃതിഃ, കരദൈർഘ്യമമാംഗുലതാലം.

പുഞ്ചാണിവിരലിന്റേയും തള്ളവിരലിന്റേയും ഇട രണ്ടാമുലവും, തള്ളവിരലിന്റെയും മണിക്കെട്ടിന്റേയും ഇടയും മണിക്കെട്ടിന്റെ വിസ്താരവും നന്നാലംഗുലവും, കരഭത്തിന്റെ നീളം ആംഗുലവുമാകുന്നു. മണിക്കെട്ടു കഴിഞ്ഞ ചെറുവിരൽ തുടങ്ങുന്നതുവരെയുള്ള പ്രദേശമാണ് 'കരഭം' എന്നു പറയുന്നത്.

21

ലിംഗം മുതലായതുകൾ പറയുന്നു.

ലിംഗം യുഗാലംഗുലമിതം, വൃഷണപേയം സുഗാൽ
പീപ്യംഗുലം, പീതകുന്ദനീഭേ സ്തീജൈ പേ
വൃത്തേ ഷഡംഗുലതതേ, പേയമദ്ധ്യസംസ്ഥാ
കൗപീനരാജ്യപി കലാവിതതാ കൃശാഗ്രാ.

ലിംഗം നാലംഗുലം നീളത്തോടുകൂടിയും, വൃഷണങ്ങൾ രണ്ടും ഇരണ്ടാമുലം വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും ഇരിയ്ക്കണം. ആസനങ്ങൾ രണ്ടും ആറാംഗുലം വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും വൃത്തമായും, ആനയുടെ വായുക്കുഭത്തിന്റെ ആകൃതിയോടുകൂടിയുമാിരിയ്ക്കണം. കൗപീനം ഉടക്കേണ്ടുന്ന സ്ഥലം രണ്ടു ആസനങ്ങളുടേയും മദ്ധ്യത്തിൽ രണ്ടാമുലം വിസ്താരത്തോടുകൂടിയും, ക്രമത്തിൽ അഗ്രത്തിന്നു വിസ്താരം കുറഞ്ഞതും ഇരിയ്ക്കുകയും വേണം.

22

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു കാലുകളുടെ വിസ്താരത്തെ പറയുന്നു.
മൂലാന്തരാഗ്രവിതതിഃ ക്രമശോഭിനാശ്ചൈഃ സുഗാ
ഭൃതപേയേ സുഷിരഭാസശരപ്രമാണൈഃ
ജംഘാപേയേന്ദ്രിയാഗ്രിസത്രീയവത്രിസംഖൈഃ
കർഷാൽ, കകുപ്പരിമിതൈ രപി ജാനയുഗേ.

തുടകൾ രണ്ടിന്റേയും കടക്കൽ ഒൻപതാംഗുലവും, മദ്ധ്യത്തിൽ പന്ത്രണ്ടാമുലവും, മുട്ടിനോടു ചേരുന്നതുള്ള അഞ്ചാംഗുലവും, കണങ്കാൽ രണ്ടിന്റേയും മൂലപ്രദേശത്തു ആറാംഗുലവും, മദ്ധ്യത്തിൽ ഏഴാംഗുലവും, അഗ്രത്തിൽ മൂന്നാംഗുലവും മൂന്നു തവവും, മുട്ടുകൾ രണ്ടിനും പത്താംഗുലവും വിസ്താരം ഉണ്ടായിരിയ്ക്കണം.

23

കാലടികളുടെ ദീർഘവിസ്താരാദികളെ പറയുന്നു.

മൂലാദിവേദേശസാംഖ്രീരസാംഗസംഖൈഃ-
വ്യാസോഽഗ്രൈഃ, പദതലേഃ ക്ഷിപ്രൈശ്ച ദൈർഘ്യം
അംഗുഷ്ഠസീമി കലായാനതി, രജതോന്യ
പാശ്ചാത്പ്രൈഃ, പ്രപദൈർഘ്യം മൃതപ്രമാണൈഃ.

കാലടിയുടെ മൂലപ്രദേശത്തിന്നു (മടമ്പിന്നു) നാലാംഗുലവും, തൈരിയാണിയ്ക്കു നേരെ അഞ്ചാംഗുലവും, വിരൽ തുടങ്ങുന്നതിന്റെ കുറച്ചു ചുവട്ടിൽ ആരേകാലംഗുലവും, വിരൽ തുടങ്ങുന്ന ദിക്കിൽ ആറാംഗുലവും വിസ്താരം ഉണ്ടായിരിയ്ക്കണം. ഉള്ളനടി പന്ത്രണ്ടാംഗുലം ദീർഘവും, തള്ളവിരൽ ഉള്ള പ്രദേശത്തു രണ്ടാംഗുലം കനവും, ചെറുവിരൽ ഉള്ള പ്രദേശത്തു കുറുഗുലം കനവും, ചുവടി ആറാംഗുലം ദീർഘവും ആയിരിയ്ക്കണം.

24

കാൽവിരലുകളെ പറയുന്നു.

അംഗുഷ്ഠതത്സഹജവോ ജംഘാഗ്രംഗുലാഡ്യം
ദൈർഘ്യം, നഖാൽ നഖമിതിഹ്രസിതാസ്തതാനുഗാഃ

പവ്യത്രയാഹിതരുചോദ്യംഗുലയോ, ദപിപദ്യം-

ഗുഷോദ്യംഗുലപവ്യശശിഖണ്ഡനിഭാ നഖാഃ സ്യുഃ.

തജ്ജവിരലിനും ചുണ്ടാണിവിരലിനും മുഷുനംഗുലം ദീർഘവും, മറ്റേ മൂന്നിനും തന്റെ തന്റെ മീതത്തെ വിരലിന്റെ നഖം തുടങ്ങുന്നതുവരെ ദീർഘവുമാകുന്നു. തജ്ജവിരലിനും രണ്ടു ഖണ്ഡവും, മറ്റോവ നാലിനും മുഷുന ഖണ്ഡവും ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു. നഖങ്ങൾ തന്റെ തന്റെ കട്ടവിലത്തെ ഖണ്ഡത്തിന്റെ പകുതികൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടവയും, അല്പപ്രാകൃതിയും ആയിരിക്കുന്നു വേണം,

25

കാൽവിരലുകളുടെ ചുറ്റിനെ പറയുന്നു.

അംഗുഷ്ഠകേ രസമിതൈഃ പരിധിഃ, പരസ്യാം

സ്യാംഗുലൈ സ്ത്രിഭിരതോഷ്ടമഭാഗഹീണൈഃ

കായ്ഃ ക്രമാൽ തദിതരാസപഖിലേഷു തത്ത്-

ദപ്യാസേന ലോകഗുണിതേന കരോതു നാഹം.

ആംഗുലം തജ്ജവിരലിനും, മൂന്നംഗുലം ചുണ്ടാണിവിരലിനും, അതിൽ എട്ടിലൊന്നും, കുറഞ്ഞ നടുവിരലിനും, അതിന്റെ എട്ടിലൊന്നു കുറഞ്ഞ മോതിരവിരലിനും അതിന്റെയും എട്ടിലൊന്നും കുറഞ്ഞ പെരുവിരലിനും ചുറ്റു ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു ചുറ്റു പ്രത്യേകം പറയാത്ത എല്ലാ അവയവങ്ങൾക്കും അതാതു വ്യാസത്തിന്റെ മൂന്നിരട്ടി ചുറ്റിനെ കല്പിക്കുകയും വേണം.

26

ശിരസ്സ് മുതലായ അംഗങ്ങളുടെ ചുറ്റിനെ പറയുന്നു.

താലൈ സ്ത്രിഭിഃ ശിരസി, സാഷ്ടീയവേഷുസംഖൈഃ

കക്ഷാന്തരേ, രഹിതവിശ്വായവൈശ്വതൃഭിഃ

കക്ഷേ, ത്രിഭിദ്വതി നാഭിതലേദ്യയുക്തൈ-

ന്നാഹസ്തഥാ കടിതദ്യേദ്യതാബ്ധിസംഖൈഃ.

ശിരസ്സിൽ മൂന്നു താലങ്ങളെക്കൊണ്ടും, കക്ഷത്തിൽ രണ്ടംഗുലത്തോടുകൂടിയ അഞ്ചു താലങ്ങളെക്കൊണ്ടും, വയറിൽ പതിമൂന്നു വരും കുറഞ്ഞ നാലു താലങ്ങളെക്കൊണ്ടും, പൊക്കിൾ പ്രദേശത്തു മൂന്നു താലങ്ങളെക്കൊണ്ടും, അരപ്രദേശത്തു നാലു താലങ്ങളെക്കൊണ്ടും ചുറ്റിനെ കല്പിക്കുന്നു.

27

അവയവങ്ങളുടെ ആകാരത്തെ പറയുന്നു.

ജംഘോരുബാഹുയുഗമദ്ധ്യകരാംഗുലീഷു

കായ്യാ കരീന്ദ്രകരവൽ പരിവൃത്തതാഴ്വത,

കൂർമാഭതാ പ്രപദേയോ, ജ്ജലജാഭതാ ച

കണ്ഠേ, കപോലതലയോ മ്ജകുരാഭതാ ച.

കണകാലുകൾ, തുടകൾ, കയ്യുകൾ, മദ്ധ്യപ്രദേശം, കയ്യിന്റെ വിരലുകൾ ഇതുകളെ ആനയുടെ തുമ്പിക്കയ്പോലെ വൃത്താകാരമായി പണിചെയ്യണം. കാലിന്റെ ചുറ്റവടികളെ ആമപ്പറമ്പോലേയും, കഴുത്തിനെ ശംഖിന്റെ ആകാരമായും, കവിൾത്തടങ്ങളെ കണ്ണാടിയുടെ ആകൃതിയിലും പണിചെയ്യുകയും വേണം.

28

കിരീടാദികളായ ശിരോലങ്കാരങ്ങളെ പറയുന്നു.

തന്ത്രൈകാംഗുലസമ്മിതേന പരിവേഷ്ടോഷ്ണീഷപട്ടേന കേ,
കോടീരം മുക്തോജപലീ വിരചയേ ദേഷ്ടാംഗുലൈഃ സവൃതഃ
ദ്വേഷ്ടാഭിശ്ചാതിസമ്മിതൈ ദ്വിനകരപേന്ദ്രപ്രമൈ വ്യാംഗുലൈഃ
രഷ്ണീഷോപരി ഭാസമാനമകുടോപേതം കിരീടം ഹരതേ.

സാമാന്യമായി സകല ദേവന്മാരും കരംഗുലം വിസ്താരമുള്ള ഉഷ്ണീഷപട്ടംകൊണ്ട് ശിരസ്സിൽ പൂരാക്കെട്ടുകയും, അതിനുമേൽ മകടംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്നതും ശിരസ്സിൽനിന്നു എട്ടംഗുലം ഉയരത്തോടുകൂടിയതുമായ ജടാഭാരത്തെ ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം. വിഷ്ണുവാണെങ്കിൽ ഉഷ്ണീഷപട്ടത്തിന്റെ മുകളിൽ കിരീടമാണ് ഉണ്ടാക്കേണ്ടത്. അതു പതിനാറോ പതിനെട്ടോ ഇരുപത്തിനാലോ അംഗുലം ഉയരത്തോടുകൂടിയും, മകടം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചും ഇരിക്കുകയും വേണം.

29

കുർയാൽ കിരീടം ശീഖരൈഃ സമേതം ത്രിപഞ്ചസപ്തപ്രമിതൈ ശ്യാമാർഹം
അണ്ഡാപമം വാ, കമലോപമം വാ, പ്ലത്രോപമം വാ, കമരോപമം വാ.
കിരീടത്തെ മൂന്നോ അഞ്ചോ ഏഴോ ശീഖരത്തോടുകൂടിയും, അണ്ഡത്തിന്റെയൊ താമരപ്പൂവിന്റെയൊ കടയുടേയൊ, ആമയുടേയൊ ആകൃതിയായും പണി ചെയ്യണം.

30

ഇങ്ങനെ നവതാലബിംബലക്ഷണത്തെ പറഞ്ഞു. ഇനി ശേതാലമാകുന്ന ഒറ്റയുടെ (സ്മിരൂപത്തിന്റെ) ബിംബലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു. (ചിത്രം നമ്പ് 15—പേജ് 53—നോക്കുക)

ഗ്രീവാദ്യോഽബ്രവസാനസ്മൃതിതശേന്ധാനാനി സംവൽകിതാ—
നേയൈകാംഗുലതോ, യവൈ രഥ വസൃന്ധാസ്തായസംഖൈഃ ക്രമാൽ
ഉഷ്ണീഷാദ്യുക്തകാഷ്ഠിനോഗ്രചരമം, തപേന്ദ്രപഹ്നിനാ ഹനം—
ദുർഗ്ഗായാ മിതി പംക്തിതാലപരിഭിന്നായാം സമുക്തേനാനി.

നവതാലത്തിൽ ആദ്യം പതിനാറു സ്മൃതിതലങ്ങളിൽ കല്പിച്ചുവാൻ പറഞ്ഞതിൽ കഴുത്തിന്റെ മുകളിലെ സ്മൃതി മുതൽ കാലിന്റെ അവസാനസ്മൃതി കൂടിയ പതിനൊന്നു സ്മൃതികളെ കല്പിച്ചിട്ടുള്ള പത്തു സ്ഥാനത്തെ കാരോ അംഗുലവുമൂടുകി കൂട്ടി മുമ്പു നവതാലത്തിനു പറഞ്ഞ ദീർഘത്തെ വൽകിച്ചിരിക്കണം. എന്നാലും രണ്ടാംഗുലം കൂടി ബാക്കിവരും. പിന്നെ ഉഷ്ണീഷം മുതൽ കുറുനിരവരെ എട്ടു യവവും, കുറുനിര മുതൽ കണ്ണുവരെ ആറു യവവും, കണ്ണു മുതൽ മുക്കിന്റെ അഗ്രം വരെ നാലു യവവും കൂടണം. അപ്പോൾ രണ്ടു യവം അധികം കൂട്ടിയതായി വരും. ആ രണ്ടു യവം താടിയിൽനിന്നു കുറയ്ക്കുകയും വേണം. ഇങ്ങനെ ഒറ്റയുടെ ശേതാലം കൊണ്ടുള്ള ഉയരത്തെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

31

ശേതാലബിംബത്തിനുള്ള വിസ്താരത്തിന്റെ വിശേഷത്തെ പറയുന്നു.

വിസ്താരഃ ശീഖരൈലൈകേ മൂഖഗളേ, ത്രിതൃഷ്ടോ ദ്വേദികക്ഷാന്തരേ,
വക്ഷോജേ നവഭിഃ പൃഥക് ച, തദധോ വിശിശ്യാഃ, ശീഖൈ മദ്ധ്യതഃ
കൃത്യാ ശ്ലോണീതലേ, കടൈ രവിയുഗേനോദ്യോഃ സജാനപേയ
ജംഘായുഷ്ണോനമുക്തകർഷ്ണൈലരസവദൈശ്യാംഗുലൈഃ സമ്മിതൈഃ.

മുഖത്തിങ്കൽ പതിനൊന്നുഗുലവും, കഴുത്തിൽ ഏഴുഗുലവും, കക്ഷങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ പതിനേഴുഗുലവും, സ്തനം രണ്ടിനേയും കൽപതംഗുലവും, സ്തനങ്ങളുടെ ചുവട്ടിലെ ഭാഗത്തു പതിമൂന്നുഗുലവും, മദ്ധ്യപ്രദേശത്തു പതിനൊന്നുഗുലവും, അരക്കെട്ടിൽ ഇരുപതുഗുലവും, ജഘനപ്രദേശത്തു ഇരുപത്തിനാലുഗുലവും, തുടകളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ പന്ത്രണ്ടുഗുലവും, മുട്ടുകളിൽ ഏഴുഗുലവും, കണങ്കാലുകളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ ആറുഗുലവും, മണിക്കെട്ടിൽ നാലുഗുലവും വിസ്താരമുണ്ടായിരിക്കുന്നു.

32

കയ്യിന്റെയും വിരലുകളുടേയും ദീർഘവിസ്താരങ്ങളേയാണ് ഇനി പറയുന്നത്.

ഉൽകൃത്യാഭിമുഖം, പ്രകോപ്പന മനുപോഭ്യം, പ്രകോഷ്ടം തലേ
ധൃത്യാ സപ്തഭി രാതതി, യുഗശരാംഗേഷ്വണ്ണവൈ രംഗുലൈഃ
അംഗുഷ്ഠാഭിഷ്ഠ തത്തതി നവനഗാഹ്യദ്യാഗസംഖ്യാ യുവൈ-
സ്രീഷ്ഠലൈഃ ക്ഷണിബന്ധകോപ്പരഭജാമുല്പേദംഗുലൈഃ പ്ലിസംഗുതീഃ

കയ്യിന്റെ മൂലപ്രദേശം മുതൽ മുട്ടുവരെ ദീർഘം ഇരുപത്താറുഗുലവും, മുട്ടുകൾക്കു രണ്ടുഗുലവും, മുട്ടുകൾ കഴിഞ്ഞ മണിക്കെട്ടുവരെ പതിനെട്ടുഗുലവും, ഉള്ളുകയ്യിന്നു ഏഴുഗുലവും, തള്ളുവീരൽ മുതൽ വിരലുകൾക്കു ക്രമേണ നാലും അഞ്ചും ആറും അഞ്ചും നാലും അംഗുലങ്ങളും ദീർഘമുണ്ടായിരിക്കുന്നു. തള്ളുവീരൽ മുതൽ ക്രമേണ ഒമ്പതും ഏഴും എട്ടും ഏഴും ആറും യവങ്ങളും മണിക്കെട്ടിൽ മൂന്നുഗുലവും, മുട്ടിനേൽ അഞ്ചുഗുലവും, കയ്യിന്റെ മൂലപ്രദേശത്തു ഏഴുഗുലവും വിസ്താരമുണ്ടായിരിക്കുന്നു.

33

കാലിന്റെ വിരലുകളുടേയും സ്തനങ്ങളുടേയും പ്രമാണത്തേയാണ് ഇനി പറയുന്നത്.

തഞ്ജന്യഗ്രിമയോ യുഗൈ, യുഗയവനുകുനൈഃ പരാംഭ്രുംഗുലി-
ഷ്ഠായാമോഭിസംഗുലൈഃ, നാപാഷ്ടസഭജാമുല്പേദംഗസംഖ്യാ യുവൈഃ
വ്യാസഃ, സാഖ്യഗാംഗുലൈഃ സ്തനസമുത്സേധഃ; സ്രീഭി ശ്ചൂചകേ
വ്യാസോഭ്ജശ്രുതിഭി യുവൈ, രാത്രിമിതൈ നാഭൈ, ദൃശാക്ഷോന്നതിഃ.

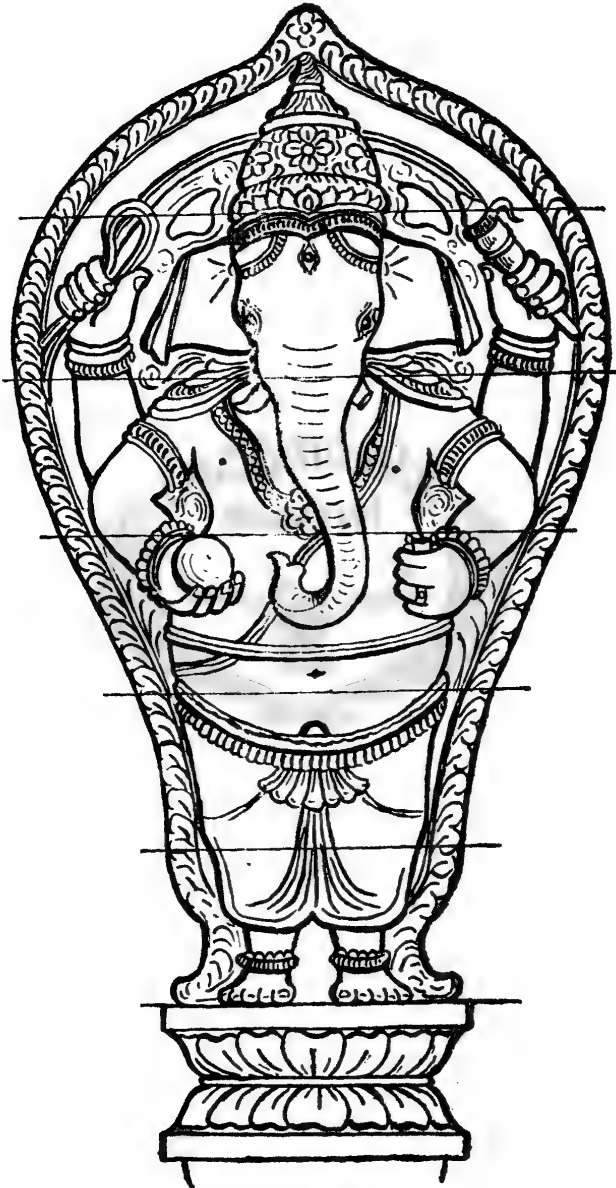
കാലിന്റെ തള്ളുവീരലിന്നും ചുണ്ടാണിവിരലിന്നും നന്നാലുഗുലവും, നടുവീരലിന്നു മൂന്നു അംഗുലവും, മോതിരവീരലിന്നു മൂന്നുഗുലവും ചെറുവീരലിന്നു രണ്ടു അംഗുലവും ദീർഘമാകുന്നു. തള്ളുവീരലിന്നു പതിനാറു യവവും, ചുണ്ടാണിവിരലിന്നു എട്ടു യവവും, നടുവീരലിന്നു ഏഴു യവവും, മോതിരവീരലിന്നു ഏഴു യവവും, ചെറുവീരലിന്നു ആറു യവവും വ്യാസമാകുന്നു. സ്തനങ്ങളുടെ ഉയരം നാലു അംഗുലവും; മൂലക്കണ്ണിന്റെ കടവ്യാസം മൂന്നുഗുലവും, മൂലക്കണ്ണിന്റെ അഗ്രഭാഗത്തെ വ്യാസം നാലു യവവും, പൊക്കിളിന്നു വ്യാസം ആറു യവവും, മൂലക്കണ്ണിന്റെ ഉയരം രണ്ടു യവവുമാകുന്നു. ദേശതാലത്തിന്നു നവതാലത്തിൽ നിന്നുള്ള ഭേദത്തെ ഇങ്ങനെ പറയപ്പെടുന്നു.

34

പഞ്ചതാലകല്പനകൊണ്ടുണ്ടാക്കേണ്ടുന്ന ഗണപതിയുടെ ആകൃതി, ദീർഘം മുതലായതിനെ പറയുന്നു.

വിഘ്നേശം ശരതാലകൈ പ്ലിരചയേൽ ത്ര്യക്ഷം മഹേന്ദാനനം
ഗുഹാഭൂഗനഗളം സ്ഥിതം സമുപവിഷ്ഠം വാഴ്തിപീനാംഗകം
ഉഷ്ണീഷാൽ മുഖ മേകകേന, സഭജാഭ്യം താലകാഭ്യം തതഃ
കട്യന്തം, ചരണൈ കരാശ്വ കരണീയാഃ സാഖ്യ സ്താലതഃ

ചിത്രം നമ്പ് 16.

ബിംബരചന (പഞ്ചതാലം)

മൂന്നു കണ്ണുകളോടുകൂടിയും, ആനയുടെ മുഖംപോലെയുമുള്ള മുഖത്തോടുകൂടിയും, മറഞ്ഞും അല്പം കനിഞ്ഞും ഇരിയ്ക്കുന്ന കഴുത്തോടുകൂടിയും, ഏറ്റവും സമൃദ്ധിച്ച ശരീരത്തോടുകൂടിയും ഇരിയ്ക്കുന്ന ഗണപതിയെ പഞ്ചതാലംകൊണ്ടാണ് ഉണ്ടാക്കേണ്ടതു്. ഗണപതിയെ ഇരിയ്ക്കുന്നതായിട്ടൊ നിൽക്കുന്നതായിട്ടൊ ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യാം. ഉണ്ണീഷം മുതൽക്കുള്ള മുഖത്തിന്റെ ദീർഘത്തെ ഒരു താലംകൊണ്ടും, മുഖാവസാനം മുതൽ അരപ്രദേശം വരെ രണ്ടര താലംകൊണ്ടും, കാലുകളും കയ്യുകളും കന്നരശ്ശതാലംകൊണ്ടുമാണ് പണി ചെയ്യേണ്ടതു്. (ചിത്രം നമ്പ് 16 നോക്കുക)

35

അതായതു മുത്തിയെ അനുസരിച്ചു സാധാരണ ഭൂഷണങ്ങളെ പറയുന്നു.

ശ്രീമദ്ഗണപതീടകുണ്ഡലയുഗംഗൈവേയഹാരാംഗം—

ശ്രോണീകങ്കണസോപവീതരശനവാസോഽലിഭൂഷാദികം.

തത്തന്മൂർത്തുനരൂപതോത്ര രചയേൽ സ്വസ്വായുധാഭ്യുജ്ജ്വലം

ശ്ലക്ഷ്ണം ദൃഷ്ട്വീമനോഹരം വിരചനാദാക്ഷ്യാഭ്യുമാലക്ഷണം.

ഭംഗിയോടും യോജിപ്പോടും കൂടിയും രത്നമയവുമായ കിരീടം, കണ്ണാഭരണങ്ങൾ, കണ്ണാഭരണങ്ങൾ, വക്ഷസ്സിനെ അലങ്കരിയ്ക്കുന്ന മുത്തുമാലകൾ, കയ്യിന്റെ മുട്ടിനു മീതെ മുളള തോൾവള മുതലായ അലങ്കാരങ്ങൾ, മുട്ടിനു താഴെയുള്ള വളകൾ, യജ്ഞസൂത്രം, അരഞ്ഞാൾ, വസ്ത്രം, തള മുതലായതുകളേയും; ആയുധങ്ങളേയും അതായതു മുത്തികൾക്കു വിധിയുപേക്ഷിരിയ്ക്കുന്ന വിധത്തിലും, ശോഭയും മിനുപ്പും കണ്ണിനും മനസ്സിനും പ്രസാദവും ഉണ്ടാവുന്ന വിധത്തിലും, ലക്ഷണം അനുസരിച്ചും സമർത്ഥനാരായ ശില്പികളേക്കൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ്ക്കണം.

36

പത്മപീഠത്തിന്റെ ആകൃതി മുതലായ്കാണ് ഇനി പറയുന്നതു്.

പരമം താലസമുച്ഛ്ഛിതം ദപിഗുണവിസ്താരം ച, ഷോഡശ കൃതേ

മുഖേ പട്ട മിളാംശതോ, ദപിതയതോസ്യാസ്തനാഷ്ടപ്പട്ടം

അംശ്രൂനപ്രഥമബ്ജമദ്ധ്യമുപരിഷ്ഠാഭ്യുപതം ത്രിഭു-

ർഭാഗൈഃ പട്ടയുതം കരോതു, കമലേനാത്മാത്മപീഠോഽർഹഃ.

പത്മപീഠത്തിന്നു ഒരു താലം ഉയരവും, രണ്ടു ഭാഗം വിസ്താരവും ഉണ്ടായിരിയ്ക്കണം. ഉയരത്തെ ആറാക്കി ഭാഗിച്ചു ഒരുശംകൊണ്ടു ചുവട്ടിലെ പട്ടവും, അതിനുമേൽ രണ്ടു ശംകൊണ്ടു ചുവട്ടിലെ അഷ്ടഭുജപത്മവും, മൂന്നുശംകൊണ്ടു മുകളിലെ അഷ്ടഭുജപത്മവും പട്ടവും ഉണ്ടാക്കണം. ഈ പറഞ്ഞ രണ്ടു പത്മങ്ങളുടെ മദ്ധ്യപ്രദേശം ആകെയുള്ള വീതിയിൽ നാലിലൊന്നു കറഞ്ഞിരിയ്ക്കുകയും വേണം. ഈ പത്മപീഠത്തിന്റെ ഉയരത്തോടു കൂടിയാണ് പീഠത്തിന്റെ ഉയരത്തേയും കണക്കാക്കേണ്ടതു്.

37

ഇനി നാളലക്ഷണത്തെയാണ് പറയുന്നതു്.

വിംശതാ പ്രതിമാംഗുലൈഃ പ്രവിതതം വൃന്തേ തയാ സൈകയാ

നാളം സദീകയാപി വാഫ്തം, വിതതേ രഷ്ടാ ചലാംഗാംശകൈഃ

അന്തേ ഹിനവിതാന മാരചയതു ബ്രഹ്മോപലാന്തായതം

ഇത്യാത്രം സകലേഷു; വൈധസ മിദം വൃത്തം കപചിൽ ചൈശ്വരം.

ഇരുപതൊ ഇരുപത്തൊന്നോ ഇരുപത്തിരണ്ടോ പ്രതിമാഹൃദം കടവിന്ധാരത്തോടും, അതിന്റെ അതിലൊന്നോ ഏതിലൊന്നോ എട്ടിലൊന്നോ ക്വാത്ത അനുവിന്ധാരത്തോടും, നപുംസകശിലവരെ പൂവട്ടിലേയ്ക്കു ദീർഘത്തോടുംകൂടി സമപതരശ്രോമായി എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും നാളത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. ചതുരശ്രമായ ഈ നാളത്തിനു ബ്രഹ്മാമുദേശേവയാകുന്നു. എന്നാൽ ചിലേടത്തു വൃത്തമായും നാളത്തെ ഉണ്ടാക്കാറുണ്ടു്. അതിന്റെ ദേവത ശിവനാകുന്നു.

—:*:—

ആനാമധ്യായം
(ശിവലിംഗലക്ഷണം)

1

അഞ്ചാമദ്ധ്യായംകൊണ്ടു ബീം ബലക്ഷണത്തെ പറഞ്ഞു. ഈ അദ്ധ്യായംകൊണ്ടു ലിംഗലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

ചിംഗാനി സായകകരാദിപദോനിതം ശ്ലി-
ഹസ്താന്തിമാനി ചരണാംശവിമുക്തിക്ലൃപ്തം
സ്യ യുഗ്മിനാം മുഖഭജോരുപദോരുവാന്താം
പഞ്ചാഗ്നിപാവകജൽപരീസംഖ്യകാനി.

ബ്രാഹ്മണക്കുതിയവൈശ്യശൂദ്രന്മാർ. അഞ്ചുകോൽ തുടങ്ങി ക്രമേണ കാക്കലിശ്ശ കോൽ കുറഞ്ഞ ഒന്നേമുക്കാൽ കോൽവരെ പതിന്നാലുപ്രകാരം ലിംഗശീർഷത്തെ കല്പി
യ്ക്കും. അഞ്ചുകോലും നാലേമുക്കാൽ കോലും നാലരക്കോലും നാലേകാൽകോലും നാലു
കോലും ഇങ്ങിനെ അഞ്ചാറിയം ലിംഗത്തും ബ്രാഹ്മണനും, മൂന്നേമുക്കാൽ മൂന്നര മൂന്നേ
കാൽ ഇങ്ങിനെ മൂന്നു വായം ലിംഗത്തും കുതിയനും, മൂന്നു രണ്ടേമുക്കാൽ രണ്ടര ഇങ്ങി
നെ മൂന്നു വിയം വൈശ്യനും, രണ്ടേമുക്കാൽ രണ്ടു കണേമുക്കാൽ ഇങ്ങിനെ മൂന്നുവിയം ശൂദ്ര
നും ആയി ഭാഗിച്ചു കല്പിക്കണമെന്നു താല്പര്യം.

2

അനുലോമജാതിയുൾപ്പെടെ വിവിധജാതികളിൽനിന്നു ലിംഗത്തെ പറയുന്നു.

[illegible]

കന്നേമുക്കൽ കോലിൽനിന്നു പിന്നേയും കാക്കാലീത കോൽ കുറഞ്ഞുണ്ടാകുന്ന രണ്ടു വിധം കോലുകൾ അനുലോമജാതിയും, പിന്നേയും കാൽകുറഞ്ഞുണ്ടാകുന്ന ഒരു തരം വിലോമജാതിയും ആകുന്നു. അപ്പോൾ കന്നുകോലും കന്നേകാൽകോലും അനുലോമ ജാതിയും. ഒരു കോൽ വിലോമജാതിയും ആയിവരും. ഒരു കോൽ മുതൽ അഞ്ചുകോൽ വരെയുള്ള ഈ ലിംഗങ്ങൾ തന്റെ തന്റെ ഉയർന്നജാതികൾക്കെക്കെ ആവാം. ബ്രാഹ്മണനു എല്ലാ ജാതിക്കാരേയും ആവാം; ക്ഷത്രിയനു ബ്രാഹ്മണന്റേതു കഴിച്ച ശേഷം കഴിയും ഏടക്കാം; വൈശ്യനു തന്റേയും ശൂദ്രന്റേയും വിഭോധമില്ല; ശൂദ്രനു തന്റേതു മാത്രമേ പാടുള്ളതാകും.

3

ഗർഭാഹാരംകൊണ്ടും, ചോരംകൊണ്ടും ലിംഗഭീർഘത്തെ കല്പിക്കാൻ പറയുന്നു.

ഗർഭവ്യാസേ വിഭക്തേ സ്തരശരണവനേത്രൈശ്ചിപഞ്ചൈകഭാഗൈശ്ച
 ലിംഗാനി ത്രിണി, തേഷു ത്രിഷുഗുണഭേദേഽപക ഭാഗൈർഭേദിഭാഗൈഃ
 ഭേദേഭേ താനി സ്യ രേഖം നവ, ചരണയുതം തത്സമം പാദഹീനം,
 ചോരാഭ്യേകാംശകാഭ്യോ മപി ഗുണഭേദേ, തത്ര പഞ്ചേതരാണി.

ഗർഭാഹാരസത്തിന്റെ അഞ്ചിൽ മൂന്നംശംകൊണ്ടും, ഒൻപതിൽ അഞ്ചംശംകൊണ്ടും, പകുതികൊണ്ടും ഇങ്ങനെ മൂന്നു വിധത്തിൽ ലിംഗഭീർഘത്തെ കല്പിക്കാം. ഈ മൂന്നു വിധത്തിലുള്ള ഭീർഘത്തെയും മുയ്യുന്നാക്കി അംശിച്ചു് അതിൽ ഒരംശംകൊണ്ടും, രണ്ടംശംകൊണ്ടും കല്പിക്കാവുന്നതാണ്. ഇതിനെ ആദ്യം പറഞ്ഞപ്രകാരം ഗർഭാഹാരംകൊണ്ടു മൂന്നു വിധത്തിലും പിന്നെ അവ ഓരോന്നും ഈരണ്ടുവിധത്തിൽ ആരംഭിച്ച് ഗർഭാഹാരം കൊണ്ടുതന്നെ ഒൻപതു വിധത്തിൽ ലിംഗഭീർഘം പറയപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു. പിന്നെ ഗർഭാഹാരനീളത്തോളവും, അതിൽ നാലിലൊന്നു കൂടിയും, ഗർഭാഹാരത്തിൽ നാലിലൊന്നു കുറഞ്ഞും, ചോരനീളത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നും, മൂന്നിൽ രണ്ടും ഇങ്ങനെ ചോരനീളംകൊണ്ടു അഞ്ചു വിധത്തിലും ലിംഗത്തിന്റെ ഭീർഘത്തെ കല്പിക്കാം.

4

ഇനി ലിംഗത്തിന്റെ ചതുരശ്രാടി വിഭാഗങ്ങളെ പറയുന്നു.

ലിംഗം സപ്തസമം സമോന്മിതിവിഭക്താംശത്രയം, തൽ പുനഃ
 സ്വായത്യാ സമനാഹകം യദീ സമാംശം, ചാഫിമ വൃദ്ധ്യത്തരം
 ഭക്തേ ഭാനയുജോച്ഛ്വേദി വസുനന്ദാശൈശ്വ സ്മൃതാദീഷ്ടു-
 പേതം, ദിശഭിതേ ത്രിലോകയുഗസംഖ്യാഭി സ്തഥേശാധികം.

ലിംഗത്തിന്റെ ആകെയുള്ള ഭീർഘത്തെ മൂന്നാക്കി അംശിച്ചു് അതിൽ ഓരോ അംശംകൊണ്ടു ചതുരശ്രാഷ്ടാശ്രവൃത്തങ്ങളുടെ ഭീർഘത്തെ കല്പിക്കാം; അതിന്നു 'സപ്തസമം' എന്നു പേരാകുന്നു. ഈ സപ്ത സമത്തെത്തന്നെ അതാതംശത്തോളം അതാതംശത്തിന്റെ ചുറ്റും കല്പിക്കാം; അതിന്നു 'സമാംശം' എന്നു പേർ. പീന്നെ ആകെയുള്ള ഭീർഘത്തെ ഇരുപത്തിനാലാക്കി ചുവട്ടിലെ ചതുരശ്രം ഏഴംശവും മദ്ധ്യത്തിലെ അഷ്ടാശ്രം ഏട്ടംശവും, അഗ്രത്തിലെ വൃത്തഭാഗം ഒൻപതംശവുമായിട്ടും കല്പിക്കാം; അതിന്റെ പേർ 'വൃദ്ധ്യത്തരം' എന്നുമാകുന്നു. ആകേയുള്ള ലിംഗഭീർഘത്തെത്തന്നെ പത്താക്കി അംശിച്ചു് ചതുരശ്രവും അഷ്ടാശ്രവും മുയ്യുന്നംശങ്ങളെക്കൊണ്ടും, അഗ്രത്തിലെ വൃത്തഭാഗം നാലംശംകൊണ്ടും കല്പിക്കാം; ഇതിന്റെ പേർ 'ഇശാധികം' എന്നുമാകുന്നു.

5

ലിംഗത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ പറയുന്നു.

ആയാമേ ഭേദിതേ ദിവാകരയുജാഭീഷ്ടേഷ്ടാഭി വ്വിസ്തുതിഃ
 കാത്യാംശൈശ്വ, രഥ പഞ്ചപഞ്ചയവയുഷൈതഃ സപ്തഭിഃ പഞ്ചഭിഃ
 സ്വായാമാക്യഗാംശതഭിരസനാംശഃ സ്യാ ദ്യവഃ കേവലൈഃ
 പഞ്ചാംശൈശ്വ രപി ഗർഭേഹനവമാംശേനാഫി സാ സ്യുതേ.

മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം കല്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന ലിംഗത്തിന്റെ ഇഷ്ടഭീർഘത്തെ ഇരുപത്തിനാലാക്കി ഭാഗിച്ചു് അതിൽ ഏട്ടംശം കൊണ്ടും, അഞ്ചംശംകൊണ്ടും, അഞ്ചുവയത്തോടു

കൂടിയ ഘോഷംകൊണ്ടും, അഞ്ചു യവത്തോളക്കൂടിയ അഞ്ചംശംകൊണ്ട് ലിംഗത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ കൽപിക്കാം. ആകേയുള്ള ദീർഘത്തെ ഇരുപത്തിനാലാക്കി അംശിച്ചു് അതിൽ കരംശത്തിന്റെ ഏട്ടിലൊന്നാണ് ഇവിടെ 'യവം' എന്നു പറയുന്നത്. പിന്നെ ഗർഭഗുഹവിസ്താരത്തിന്റെ കമ്പതിൽ കന്നുകൊണ്ടും ലിംഗവിസ്താരം കൽപിക്കാം.

6

ലിംഗത്തിന്റെ ചതുരശ്രാദി വിഭാഗങ്ങളെ പറയുന്നു.

യഥോചിതാതാനവിതാനയുക്താം ശിലാം ത്രിയോക്തകൃതമോ വിഭജ്യ മൂലം യുഗാശ്രം വിദധീത; മദ്ധ്യമച്ഛാശ്രകം, വൃത്തമയം പരം ച.

ഔപശ്യമുള്ള ദീർഘവിസ്താരത്തോടുകൂടിയ ശിലയെ മുൻപറഞ്ഞതിൽ ഒരു പ്രകാരത്തിൽ മൂന്നാക്കി ഭാഗിച്ചു്, അതിൽ പീഠത്തിന്നു പോടെയുള്ള മൂലഭാഗം ചതുരശ്രമായും, മദ്ധ്യഭാഗം അഷ്ടാശ്രമായും, പീഠത്തിന്റെ മുകളിലേയ്ക്കുള്ള അഗ്രഭാഗം വൃത്തമായും പണി ചെയ്യണം.

7

ഇത്യാത്രേ സുസമേ പ്രസാത്യു ഭജസ്മതം കണ്ണസ്മതാലപനാ,
തസ്മാദന്താഹിതലക്ഷ്യസു പ്രതിദിശം ദേവേ ദേവ ഭജാസ്മതകേ
കൃതപാ, തദേവമദ്ധ്യസംസ്ഥിതചതുഷ്കോണാനി സംശോഭ്യ സാ-
ലപച്ഛാശ്രം വിദധീത, വൃത്ത മപി ത ദ്വേഷ്ഠാശ്രകാദിക്രമാൽ.

മേൽപ്രകാരം കോട്ടം കൂടാതെയുള്ള ശിലയെ ദീർഘചതുരശ്രമാക്കിയാൽ ആ ശിലയുടെ നാലു ഭാഗത്തും ലിംഗത്തിന്നു പറഞ്ഞ വ്യാസംകൊണ്ടു് സമചതുരശ്രമായ ക്ഷേത്രം കല്പിച്ചു്, ഈ ചതുരശ്രക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഒരു ഭുജയോളം നീളമായ ഒരു തോതിനെ (അളവു കോലം) ഉണ്ടാക്കി, ആ തോതിനെ ചതുരശ്രത്തിന്റെ കണ്ണുമാർഗ്ഗത്തൂടെ വെച്ചു്, ആ തോതു ഔപസാനിയ്ക്കുന്ന ദിക്കുകളിൽ അടയാളം ഇടുക ഇങ്ങനെ ചെയ്താൽ കാരോ ഭാഗത്തും നന്നാലു അടയാളങ്ങൾ വീതം വരും. ഇങ്ങനെ നാലുപുറവും അടയാളമിട്ടാൽ, ഈരണ്ടു അടയാളങ്ങൾക്കു ശരിയായി കാരോ ഭാഗത്തും ഈരണ്ടു രേഖകളെ കടന്നിളം വരയ്ക്കണം. പിന്നെ ഈ രേഖകളുടെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള നാലു കോണുകളേയും കളഞ്ഞാൽ ശരിയായ അഷ്ടാശ്രമായി വരും. ഈ അഷ്ടാശ്രത്തെ ഇതുപോലെത്തന്നെ കൽപിച്ചു് ചോഡശാദിക്രമേണ വൃത്തമാക്കുകയും വേണം.

8

ശിരസ്സിന്റെ വക്കു ഉരുട്ടി പണി ചെയ്യേണ്ടും വിഭാഗത്തെ പറയുന്നു.

ചിസ്താരം ശിവലിംഗമൂലംനി വസുനന്ദാദിത്യരുദ്രാംശകം
കൃതപാശ്ചത്ര ക്രമശോ വിശോഭ്യ പരിതോ ദ്വേഷ്ഠകദിലോകാംശകാൻ
കൃതപാശ്ചത്യഷ്ടിതിഥിപ്രകൃത്യതിധൃത്വ്യാതാംശയുക്തം ക്രമാൽ
പുജാഭാഗ മിഹോക്തഭാഗ മുപരിച്ഛാച്ഛോഡയേവേദണ്ണിഷ്യ.

ഈരണ്ടാദി നാലു ജാതികൾക്കും ക്രമേണ ശിരസ്സിന്നുള്ള വ്യാസത്തിന്റെ നാലിലൊന്നും, ഒൻപതിലൊന്നും, ഏറിലൊന്നും, പതിനൊന്നിൽ മൂന്നും ശിവലിംഗത്തിന്റെ മൂലാവിൽ നാലുപുറവും വക്കു കളയണം. ഇതുപോലെ വൃത്തഭാഗ (പുജാഭാഗ) ദീർഘത്തിന്റെ മുകളിൽ പതിനേഴിൽ രണ്ടും, പതിനഞ്ചിൽ ഒന്നും, ഇരുപത്തൊന്നിൽ

രണ്ടും പത്തൊമ്പതിൽ മൂന്നും അംശങ്ങൾ മുഖാവിന്റെ ചുവട്ടിൽ നാലുപുറവും കളഞ്ഞു ശിരസ്സിന്റെ വക്കിനെ ഉരുട്ടി പണി ചെയ്യണം.

9

വേറെ പ്രകാരത്തിൽ ശിരസ്സിന്റെ വക്കിനെ ഉരുട്ടി ഭാഷപ്പെടുത്തുവാൻ പറയുന്നു.

തന്മസ്തകേ നവവിഭാഗതയാ വിഭക്തേ
ഭാഗം വിശോദ്ധ്യ പരിതഃ ശിവഭാഗഭൈർഘ്യം
ഓത്രിംശദംശകതയാ പരികല്പ്യ ഭാഗം
നേകൈകശോ ഓജമുഖേഷു വിശോധയേ ഓ.

ശിരസ്സിനുള്ള വ്യാസത്തിന്റെ ഒമ്പതിൽ ഒരംശം മുഖാവിൽ എല്ലാഭാഗവും വക്കു കളഞ്ഞും, വൃത്തഭാഗദീർഘത്തിന്റെ മപ്പത്തിരണ്ടിൽ ഒരു ഭാഗം ബ്രാഹ്മണനും, രണ്ടു ഭാഗം ക്ഷത്രിയനും, മൂന്നുഭാഗം വൈശ്യനും, നാലുഭാഗം ശൂദ്രനും ആയി മുഖാവിന്റെ ചുവട്ടിൽ നാലു പുറവും കളയുക. ഇങ്ങിനെയും ശിരസ്സിന്റെ വക്കിനെ ഉരുട്ടി പണിയുവുന്നതാണ്.

10

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ശിവലിംഗമുഖാവിന്റെ ആകൃതിഭേദങ്ങളെ പറയുന്നു,

കുച്ഛിത ത്രുപുഷ്പീഫലാഗ്രസദൃശം, ഛത്രോപമം മസ്തകം,
ബാലേന്ദ്രപാകൃതി, കർക്കടാഭസദൃശം വിപ്രാദിവണ്ണകുമാൽ
ഭേദാഃ സർപ്പസമാംശകപ്രഭൃതയോ നാഹവ്രഭേദോനപിതാ-
സ്തേപ്യേതൽ ക്രമതഃ സൂരേതദനേലോമാംഗീകൃതിശ്ചേഷ്ടതേ.

ശിരസ്സിനെ ബ്രാഹ്മണനു മുരയ്ക്കയുടെ അഗ്രം പോലെയും, ക്ഷത്രിയനു കുട പോലെയും, വൈശ്യനു ബാലപന്ത്രനെപ്പോലെയും, ശൂദ്രനു കർക്കടാഭം പോലെയും പണി ചെയ്യണം. സർപ്പസമം മുതലായും, പുററിന്റെയും മറ്റും ഭേദങ്ങളാലും, ബ്രാഹ്മണാദിവണ്ണകുമാരിൽ പറഞ്ഞതും, തനിസ്ത പാഞ്ഞതും, തന്റേതിൽ താണ ജാതിയ്ക്കു പാഞ്ഞതും തനിസ്ത സപീകരിയ്ക്കയും ചെയ്യാം.

11

ലക്ഷണോദ്ധാരവിധിയെ പറയുന്നു.

ഭക്തേപാത്രേയാ ശിവാംശായതി മുപരിതനം, ഭാഗ മുൽക്ഷിപ്യ, ശിഷ്യം
കൃതപാർഷ്വാംശം, സമാസ്താല്യ ച വിഷുവസിരാസ്യത്ര, മത്യാർഷ്വമാംശേ
ലിംഗാഭം ലക്ഷ്യ സാധാരണ, മഥ യവരൂപം, മഹേന്ദ്രക്ഷണാഭം,
പ്രീഹ്യാകാരം ച ബലാഞ്ജലിനിഭ മപി വിപ്രാദിക്ലിപ്തം ലിഖേഓ.

വൃത്തഭാഗദീർഘത്തെ മൂന്നാക്കി അംശിച്ചു, അതിൽ മുകളിൽ ഒരംശം ഒഴിച്ചിട്ടു, ശേഷമുള്ള രണ്ടു ഭാഗത്തെ എട്ടാക്കി അംശിച്ചു, പുറം സൂത്രങ്ങളിട്ട്, ഒന്നിളത്തിൽ ഒരു മധ്യ സൂത്രത്തേയും ഉണ്ടാക്കുക. ഈ മധ്യസൂത്രത്തിന് 'വിഷുവസിരാ' എന്നു പേരാകുന്നു. പിന്നെ ചുവട്ടിൽനിന്നു മുകളിലേയ്ക്കു എണ്ണിയാൽ എട്ടാമത്തെ അംശത്തിൽ ബ്രാഹ്മണാദിവണ്ണകുമാരിലും സാധാരണമായി ശിവലിംഗാകൃതിയായ ഒരു അടയാളത്തെ ഉണ്ടാക്കണം; അല്ലെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മണനു യവാകൃതിയും, ക്ഷത്രിയനു ആനക്കണ്ണുപോലെയും, വൈശ്യനു നെന്മണിപോലെയും, ശൂദ്രനു തൊഴുകെപോലെയും അടയാളത്തെ ഉണ്ടാക്കാം.

12

മണിരേഖയുടേയും പാശ്ചാത്യരേഖയുടേയും ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.
 രേഖാം ലക്ഷണമുലതോ മണിമയീം മൂലാംശയുമാന്തിമം,
 രേഖേ ലക്ഷണപാശ്ചാത്യേ ച പരിലിഖൈഷ്യാംശമധ്യാവധി
 ഉൽപ്പാദൈഗ്ര രാത്രിസൂത്രൈകേ സ്രീഭേദകോഷ്ഠാനി പ്രകല്പ്യാദിമ, തേ
 തൽകണ്ണക്രമതഃ പരാ ഗവനിപംക്ത്യന്തേ മിഥോ യോജയേൽ.

മുൻപറഞ്ഞ ലക്ഷണ (അടയാള)ത്തിന്റെ പുറകിൽനിന്നു നേരെ കീഴ്പോട്ട്, ചുവട്ടിൽനിന്നു രണ്ടാമത്തെ അംശത്തിന്റെ മേലെ അറ്റത്തോളം ഒരു രേഖ വരയ്ക്കുക; ഇതിന്നു 'മണിരേഖ' എന്നു പേരാകുന്നു. പിന്നെ ലക്ഷണത്തിന്റെ രണ്ടരികിൽ നിന്നും മണിരേഖയുടെ ഇരുപാശ്ചാത്യങ്ങളിൽ കൂടെ കീഴ്പോട്ട്, ചുവട്ടിൽ നിന്നും അഞ്ചാമത്തെ അംശത്തിന്റെ മധ്യം വരെ രണ്ടു രേഖകളേയും വരയ്ക്കുക; പിന്നെ മുകളിലേയ്ക്കു എണ്ണിയാൽ അഞ്ചാമത്തെ അംശത്തോടുകൂടി കീഴ്പോട്ട് ലിംഗത്തിന്റെ ചുറ്റിനെ ആറു രേഖകളേക്കാളുണ്ടു ആറാക്കി മാരിച്ചു, ആറേഴു മുപ്പതു കോഷ്ഠമാക്കി (കള്ളിയാക്കി) മേൽപറഞ്ഞ രണ്ടുപാശ്ചാത്യരേഖകളേയും കോഷ്ഠങ്ങളുടെ കേണുകളിൽ കൂടി കൊണ്ടുപോയി ശിവലിംഗത്തിന്റെ പിന്നിൽ ആഴ്ചത്തെ പംക്തിയുടെ മുകളിൽ കൂട്ടി യോജിപ്പിക്കുകയും വേണം.

13

ലക്ഷണത്തിന്റേയും രേഖകളുടേയും വിസ്താരത്തേയും, അളവുകളുടെ ദേവതകളേയും മറ്റും പറയുന്നു.

വിസ്താരോദ്യമലക്ഷണേ ചേദിയവത, സ്തൽപാദവൃദ്ധോല്പതോ
 രേഖാ, തദ്യളതോ മിതാ മണിമയീ തത്സാമിക്ലപ്തേ പരേ
 രേഖാ ദക്ഷിണവാമമധ്യരചിതാ ബ്രഹ്മാജിതാനംഗജി-
 ദ്രേവതൃശ്ചതുരശ്രകാദിശിവലിംഗാംശാ ശ്ച തദ്ദേവതാഃ.

ലക്ഷണം മൂന്നു വിധത്തിൽ ഉള്ളതിൽ അധമമായിരിക്കുന്നതിന്നു രണ്ടു യവവും, മധ്യമായിരിക്കുന്നതിന്നു രണ്ടുകാൽ യവവും, ഉത്തമമായതിന്നു രണ്ടര യവവും വിസ്താരമാകുന്നു. മണിരേഖയുടെ വിസ്താരം ലക്ഷണവിസ്താരത്തിന്റെ പകുതിയും, പാശ്ചാത്യരേഖകളുടെ വിസ്താരം മണിരേഖയുടെ വിസ്താരത്തിൽ പകുതിയും ആകുന്നു. വലയുള്ള ഭാഗത്തും, എടുത്തുഭാഗത്തും, മധ്യത്തിലും ഉള്ള രേഖകൾക്കും; ചതുരശ്രം, അഷ്ടാശ്രം, വൃത്തം ഈ അംശങ്ങൾക്കും ക്രമേണ ബ്രഹ്മാവിഷ്ണുമഹേശ്വരന്മാർ ദേവതകളാകുന്നു.

14

ബിംബത്തിന്റേയും ലിംഗത്തിന്റേയും പീഠത്തിന്റെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

ബിംബേ ബിംബോഹ്വയസമാധാമവിസ്താരയുക്തം
 സ്വപ്യാസാദ്ധോച്ഛ്വയപരിഗതം ച പ്രകൃച്ഛിത പീഠം
 ലിംഗവ്യാസത്രിഗുണിതവിതത്യാതതിഭ്യാം സമേതം
 ലിംഗേ സ്വാഷ്ടാശ്രകസമസമുച്ഛ്വായി യുയ്യശ്രുതവം.

ബിംബത്തിന്നു, ബിംബത്തിന്റെ ഉയരത്തോളം ദീർഘവും അത്രതന്നെ വിസ്താരവും, ഈ വിസ്താരത്തിൽ പകുതി ഉയരവും ആയിരിക്കുന്ന പീഠത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. ലിംഗത്തിന്നു, ലിംഗവ്യാസത്തിന്റെ മൂന്നിരട്ടി ദീർഘവിസ്താരങ്ങളും, തന്റെ അഷ്ടാശ്രഭാഗികൾ ഏതോളം ഉയരവും, ചതുരശ്രാകാരവുമായിരിക്കുന്ന പീഠത്തെ ഉണ്ടാക്കണം.

15

ഇതുകൊണ്ടു ശിവലിംഗപീഠത്തിന്റെ അവയവവിഭാഗത്തെ പറയുന്നു.

പ്രേഷ്ടാംശേ ശിവപീഠകേ ക്ഷിതിശരാണ്ണിന്ദ്രാംശകൈഃ പാദകം,
പ്രാലയോൽ ജഗതിം, തഥാ കുമുദകം, തൽപട്ടികാം ച ക്രമാൽ.
അംശാഭ്യാം ഗള, മംശകേന ഗളപട്ടിം, ജാഗതേന്ദ്രിയാശിനി
ഗ്രീവാന്തേന്ദ്രിയതപേയേന വളഭിം, ശിഷ്ടേന പട്ടിം സദം.

ശിവലിംഗപീഠത്തിന്റെ ഉയരത്തെ പതിനാറാക്കി ഭാഗിച്ചു അതിൽ കരംശം കൈന്റെ പാദകത്തേയും, അഞ്ചംശംകൊണ്ടു ജഗതിയേയും, നാലംശംകൊണ്ടു കുമുദത്തേയും, കരംശംകൊണ്ടു കുമുദപട്ടിയേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, കരംശംകൊണ്ടു ഗളപട്ടിയേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു പട്ടിയേയും ഉണ്ടാക്കണം. ഇന്നി നാലംശംകൊണ്ടു ജഗതിയും, ഗളം കഴിഞ്ഞാൽ രണ്ടംശംകൊണ്ടു വളഭിം, കന്നരംശംകൊണ്ടു പട്ടിയും ആയിട്ടു ഉണ്ടാക്കും. ഇങ്ങിനെ രണ്ടുവിധത്തിലും ആവാമെന്നു സാരം.

16

പീഠേ മുക്തപാ പ്രതിഷ്ഠാവട, മുദേധിവിഭാഗം വിധായാഽവശിഷ്ടം
പോഷ്ഠാ മാധായ പാഥോവലയ, മുദേകധാത്രിം വിധായാഽശകേന
ശിഷ്ടേന്ദ്രിയാ തപേച്ഛന, മഥ തദേകേന്ദ്രിയാശിനിസ്താരതൈർഭൂം
കർമ്മാഭ്യോശ്ച മാശാംശകൃതജലകുലം കൃശാഗ്രം പ്രണ്യളം.

പീഠത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠയുള്ള കഴി കഴിച്ചു, ശേഷമുള്ളതിനെ സമമായി നാലുഭാഗത്തും നന്നാലാക്കി ഭാഗിച്ചു, ഉള്ളിൽ രണ്ടംശംകൊണ്ടു വെള്ളം കഴുകുവാനുള്ള വലയത്തേയും, അതിന്റെ പുറമെ കരംശംകൊണ്ടു വെള്ളച്ചാലിനേയും, അതിന്റെ പുറമെ കരംശംകൊണ്ടു വക്കിനേയും ഉണ്ടാക്കണം. പിന്നെ പീഠത്തിന്റെ വടക്കു പീഠവിസ്താരത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നു ദീർഘവിസ്താരത്തോളമായി പീഠവിസ്താരത്തിന്റെ പതിനൊന്നു കൊണ്ടുള്ള വെള്ളച്ചാലിനോടുകൂടിയും, അഷ്ടാംശമായും, അഗ്രം മൂലത്തേക്കാൾ വിസ്താരം കുറഞ്ഞും ഇരിയ്യുന്ന കാവിനേയും ഉണ്ടാക്കണം. പീഠവിസ്താരത്തിന്റെ പതിനാറിൽ ഒന്നു പീഠമദ്ധ്യത്തിൽ നിന്നു കിഴക്കുവശത്തു കാവിന്റെ മദ്ധ്യം വരുമാറു് ഈ കാവിനെ ശമിപ്പിച്ചുകയും വേണം.

17

നപുംസകശിലയുടെ ദീർഘവിസ്താരത്തോളം ഇനി മൂന്നു ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

ബിംബേ നപുംസകശിലാം നിജനാളമുല—
വിസ്താരതോഽധിപരണാംശഭൂതാംശതാനാം
ചേഷ്ഠപ്രമാം ച വിദേയീത, നിജപ്രമാൽ—
പാദോനതത്സമസമുച്ഛിതസമ്പ്രപനാം.

ബിംബപ്രതിഷ്ഠയുള്ള ദിക്കിലെ നപുംസകശിലയെ ബിംബനാളത്തിനുള്ള കടവിസ്താരത്തിന്റെ ഒന്നുകൊലൊ, ഒന്നരയൊ, ഏതട്ടിയൊ ചതുരമായും, ഈ പറഞ്ഞതിൽ സ്ഥിരപ്പെട്ട വിസ്താരത്തിന്റെ പകുതിയൊ, മുക്കാലൊ, വിസ്താരത്തോളമൊ, ഉയരത്തോളമൊ ഉണ്ടാക്കണം.

18

നപുംസകശിലയെ സ്ഥാപിച്ഛേണ പ്രകാരത്തേയും മറ്റും പറയുന്നു.

ഭംഗതാ ത്രിയാർത്ഥിദൃഷ്ട്വന്യ മേക മംശം
പീഠേ, ദ്വൈതാഭവപരായ തുച്ഛരായാ
ദ്വൈതാഭവപരായാഗ്രഹിതം വനതൃണമാദി-
ബ്രഹ്മാശ്ചര്യം നൃപിതനാളനിവേശനായ.

നപുംസകശിലയുടെ ഉയരത്തെ മൂന്നാക്കി ഭാഗിച്ചു് അതിൽ ഒരുശം പീഠത്തിന്മേലും, ശേഷം രണ്ടംശം ഭൂമിയിലും പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നു. നപുംസകശിലയുടെ മുഖാവികൽ നാളത്തെ യോജിക്കുന്നതായി ഒരു കഴിയുമുണ്ടാകണം. ഈ കഴിക്കു രണ്ടംഗുലം ആഴമായാൽ ഉത്തമവും, ഒരുഗുണം ആഴമായാൽ മദ്ധ്യമവും, അര അംഗുലം ആഴമായാൽ അധമവുമാകുന്നു.

19

ലിംഗവിഷയകനപുംസകശിലയുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

ലിംഗയാമസമോ നപുംസകശിലാവ്യാസോ വരിഷ്ഠോ, വരഃ
പുഷ്പാശ്ചഭിഗ്രഹണ, സ്തന്തരമിതാവച്ഛാശിതായാശ്ച മാൽ.
അംശമധ്യായമമധ്യമാദികവിധി വ്യാസാർത്ഥേണ ബ്രഹ്മണിമ-
ശ്ചോത്സവശ്ച തഥാപി ലിംഗവിനിവേശാൻ ശ്ച കാർത്ത്യായനഃ.

ലിംഗത്തിന്നു ലിംഗത്തിന്റെ ഒട്ടാകെ ഉയരത്തോളം വ്യാസദീർഘങ്ങളോടുകൂടിയ നപുംസകശില ഉത്തമവും, ലിംഗത്തിങ്കലുള്ള വൃത്തഭാഗദീർഘത്തിന്റെ എരുട്ടിയോളം വ്യാസമുള്ളതു അധമവുമാകുന്നു. ചിലനെ ഉത്തമമായിരിയ്ക്കുന്ന വ്യാസത്തിൽനിന്നു അധമവ്യാസത്തെക്കുറഞ്ഞ ശേഷത്തെ എട്ടാക്കി ഭാഗിച്ചു് അധമവ്യാസത്തിൽ ഒരുശം കൂടിയാൽ അധമത്തിൽ മദ്ധ്യമവും, രണ്ടംശം കൂടിയാൽ അധമത്തിൽ ഉത്തമവും, മൂന്നംശം കൂടിയാൽ മദ്ധ്യമത്തിൽ അധമവും, നാലംശം കൂടിയാൽ മദ്ധ്യമത്തിൽ മദ്ധ്യമവും, അഞ്ചംശം കൂടിയാൽ മദ്ധ്യമത്തിൽ ഉത്തമവും, ആറംശം കൂടിയാൽ ഉത്തമത്തിൽ അധമവും, ഏഴംശം കൂടിയാൽ ഉത്തമത്തിൽ മദ്ധ്യമവും, എട്ടംശം കൂടിയാൽ ഉത്തമോത്തമവും ആകുന്നു. ഇതുപോലെത്തന്നെ വിസ്താരത്തിൽ പകുതി ഉയരത്തോടുകൂടിയതു ഉത്തമവും, വിസ്താരത്തിന്റെ നാലിലൊന്നു ഉയരത്തോടുകൂടിയതു അധമവും, ഇതുകൂടിയ അന്തരത്തെ എട്ടാക്കി ഭാഗിച്ചു് ഉത്തമോത്തമങ്ങളിൽ മേൽപ്രകാരം മുപ്പന്നുവിധം ഉയരത്തേയും കണ്ടുകൊൾക. ഈ ശിലയുടെ മുഖാവിൽ ലിംഗത്തെ യോജിപ്പിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം കഴിക്കുകയും വേണം.

20

ബഹുവേഷിംബവിഷയത്തിലുള്ള അർച്ചനാബിംബവിധിയെ പറയുന്നു.

സകളേ സതീ മുലബിംബകേ നിഗമംശോന്മിതി കർമ്മബിംബകം.
സകളാകൃതി, നിഷ്ഠളേപി വാ സ്ഥിതമാസീന മുത പ്രകല്പയേൽ.

മുലബിംബം അവയവത്തോടു കൂടിയതാണെങ്കിൽ അതിന്റെ നാലിലൊന്നു ഉയരത്തോടു കൂടിയിരിയ്ക്കുന്ന അർച്ചനാബിംബത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. മുലബിംബം അവയവത്തോടു കൂടാത്തതാണെങ്കിൽ അർച്ചനാബിംബം അവയവത്തോടു കൂടിയതായിരിയ്ക്കണം. നിന്നുകൊണ്ടോ ഇന്നുകൊണ്ടോ ആവുന്നതിന്നു വിരോധവുമില്ല.

21

ആയാമേന ശിവാംശകസ്യ രചയേൽ നാഹേന വാ സമ്മിതം
വ്യാസേനാപീല മന്ത്രലിംഗവിഷയേ തൽകർമ്മബിംബം ശിവേ.
ഭംഗതാ ഷോഡശധാ പുന സ്രുയ മിദം അദ്രാജൈശ്ചലാശുഗാ-
സ്യംഗൈശ്ച വ്യാധിക മൂനിതം ച കഹചിൽ കർമ്മാൽ തദൈചിത്തുതം.
ശിവലിംഗത്തിന്നു അച്ഛന്നാബിംബം ഉണ്ടാക്കുന്നതായാൽ ശിവലിംഗത്തിന്റെ
വൃത്തഭംഗശീർഷമന്ത്രാളമൊ, അതിന്റെ ചുറ്റൊളമൊ, വ്യാസത്തോളമൊ ഉയരത്തോടു
കൂടിയരിയ്ക്കുന്ന അച്ഛന്നാബിംബത്തെ ഉണ്ടാക്കാം. പാന്നെ ഈ മൂന്നിനേയും പതിന്നാ-
രായി അംശിച്ചു പതിന്നാന്നു്, ഒമ്പതു്, ഏഴു്, അഞ്ചു്, മൂന്നു് ഇതുകളിൽ ഒന്നു കൂട്ടിയി-
ട്ടോ കറഞ്ഞിട്ടെ ചിലേടത്തു ഉചിതംപോലെ ഉണ്ടാക്കാം.

22

ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു് നിഷ്ക്രാമണത്തിന്നായ്കൊണ്ടുള്ള ബാലഗുഹത്തിന്റേയും
ബാലബിംബത്തിന്റേയും ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

ശിഖിവിശിഖസുഷിരഭംഗേ മൂലഗുഹേ മൂലബിംബേ ച
നേത്രാഗ്നി ഭൂതഭംഗൈശ്ചാലഗുഹം ബാലബിംബം ച.

മൂലപ്രാസാരത്തിന്റേയും മൂലബിംബത്തിന്റേയും മൂന്നിൽ രണ്ടുകൊണ്ടോ, അഞ്ചിൽ
മൂന്നുകൊണ്ടോ, ഒൻപതിൽ അഞ്ചുകൊണ്ടോ, ബാലഗുഹത്തെയും ബാലബിംബത്തേയും
ഉണ്ടാക്കണം.

—•—

ഏഴാമദ്ധ്യായം (ധ്യാനശ്ലോകങ്ങൾ)

A. വിഷ്ണുധ്യാനങ്ങൾ.

1

അഷ്ടാക്ഷരം.

ഭാസ്വതാസ്വതസ്വഹസ്വപ്രഭ മരിദരൈശ്ചമോദകീപങ്കജാനി
ദ്രാഖിഘ്നൈഃ ശ്വാഹ്വദൈന്യേ ദ്രുത മജിത മഹീതവാസോവസാനം
ധ്യായേൽസ്തായൽ കിരീടോജപമകുടമഹാകണ്ഡലം വന്ദമാലാ
വത്സശ്രീകൈതസ്സഭാധ്യം സ്തീതമധുരമുഖം ശ്രീധരാശ്രിഷ്ടപാശം.

ശോഭിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന അനേകം സൂര്യന്റെ പ്രഭയോടുകൂടിയവനായും, അതിശീർഷത്ത-
ലായ കയ്യുകളെക്കൊണ്ടു ചക്രം, ശംഖു്, ഗദാ, പത്മം (വലത്തുതട്ടിൽ ചക്രം ചുവട്ടിൽ
പത്മം ഏടത്തുതട്ടിൽ ശംഖു് ചുവട്ടിൽ ഗദാ) എന്ന ആയുധങ്ങളെ ധരിക്കുന്നവനായും,
ഞെപ്പട്ടു് ഉടുത്തവനായും, ഉജ്വലത്തായിരിക്കുന്ന കിരീടത്തിങ്കൽ ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന
കേടങ്ങൾ, മഹത്തായിരിക്കുന്ന കണ്ഡലങ്ങൾ, വന്ദമാലാ, ശ്രീവത്സം എന്ന അലങ്കാരം,
കൈസ്സഭം എന്ന രത്നം ഇവകളോടുകൂടിയവനായും, വലത്തുഭാഗത്തു ശ്രീഭഗവതിയോടു
ഏറ്റുമുട്ടി കീഴേവീര്യോടും കൂടിയവനായുമിരിയ്ക്കുന്ന വിഷ്ണുവിനെ ധ്യാനിക്കണം.

2

ചതുരക്ഷരീഗോപാലം.

ശ്രീമൽകല്പദ്രുമലോൽഗതകനകലസൽകണ്ണികാമദ്ധ്യസംസ്ഥ-
സ്തമാവാലംബിപത്മോദരവിഗളദസംഖ്യാതരന്താഭീഷിതഃ
ഹൈമാഭിഃ സ്വപ്രഭാഭി സ്തൃഭവന മഖിലം ഭാസയൻ വാസുദേവഃ
പായാലഃ പായസാശീ ഹൃഭീനവ നവനീതാമൃതാശീ വശീ സഃ.

ശ്രീമത്തായിരിയ്ക്കുന്ന കല്പകൃഷ്ണത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ കണ്ണികാമദ്ധ്യത്തിൽ ഇരിയ്ക്കുന്നവനായും, അതിന്റെ കൊമ്പ്തേൽ തുഞ്ചി നില്ക്കുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ ഉള്ളിൽനിന്നു കഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന അനവധി രത്നങ്ങളാൽ അഭീഷിതനായും, ത്രൈലോക്യത്തെ മുഴുവനും സ്വണ്ണനിറംപോലെ ഇരിയ്ക്കുന്ന തന്റെ പ്രഭകളെക്കൊണ്ടു പ്രകാശിപ്പിയ്ക്കുന്നവനായും, വലത്തെ കയ്യുകൊണ്ടു പായസത്തേയും എടത്തെ കയ്യുകൊണ്ടു പുതിയ പെണ്ണയേയും ഭക്ഷിയ്ക്കുന്നവനായും, ജിതേന്ദ്രിയനായുമിരിയ്ക്കുന്ന ആ വാസുദേവപുത്രൻ നിങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

3

ധന്വന്തരി.

അരിസദരഗദാരത്നപീയൂഷകംഭ-
പ്രതിലളിതകരാന്തഃ കാന്തപീതാംബരാഡ്യഃ
തനുവസനവിരാജന്തഃശ്ചി രാരോഗ്യഭായീ
ശതമഖമണിവണ്ണഃ പാതു ധന്വന്തരീ നഃ.

വലത്തു മുകളിലെക്കയ്യിൽ ചക്രത്തെയും ചുവട്ടിൽ രത്നാമൃതകംഭത്തേയും എടത്തു മുകളിലെക്കയ്യിൽ ശംഖിനേയും ചുവട്ടിൽ ഗദയേയും ധരിയ്ക്കുന്നവനായും, മനോഹരമായിരിക്കുന്ന മഞ്ഞ വസ്ത്രത്തോടു കൂടിയവനായും, മുഴുവായ വസ്ത്രംകൊണ്ടു (തലമുഖമെട്ട് കൊണ്ടു) ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ശിരസ്സോടു കൂടിയവനായും, ആരോഗ്യത്തെ ദാനംചെയ്യുന്നവനായും, നിഖലസ്തന്തോടു കൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന ധന്വന്തരമുന്തി നിങ്ങളെ രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ.

4

അഷ്ടാദശാക്ഷരീ.

അവ്യാന്ദീലൽകളായദ്യേതി രഹിരിപുപിഃസ്തമാല്ലസൽകേശപാശോ
ഗോപീനേത്രോല്ലാലാരാധിതലളിതവപു ഗ്ലോപഗോപുന്ദരീതഃ.
ശ്രീമദേകത്രാരവിന്ദപ്രതിഹസിതശശാങ്കാകൃതിഃ പീതവാസാ
ദേവോന്മൈ വേണവാദ്യോഷ്ണപിതജനധൃതി ര്ദേവകീനന്ദനോ വഃ.

കാശാവിൻപുപ്പ് പോലെ നിഖലസ്തന്തോടു കൂടിയവനായും, ഗോപികളുടെ നേത്രങ്ങളാകുന്ന ഉൽപലങ്ങളെക്കൊണ്ടു ആരാധിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സുന്ദരവപുസ്സോടു കൂടിയവനായും, ഗോപന്മാരാരും ഗോസമൂഹത്താരും പുറപ്പെട്ടവനായും, ചന്ദ്രനേക്കാൾ മനോഹരമായ മുഖമുഖത്തോടു കൂടിയവനായും, കാടക്കുഴൽവിളികൊണ്ടു സകല ജനത്തേയും ആകർഷിപ്പിക്കുന്നവനായിരിക്കുന്ന ദേവകീപുത്രൻ നിങ്ങളെ രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ.

5

ഗായത്രി

ധ്യേയഃ സദാ സവിതുമണ്ഡലമദ്ധ്യവർത്തി
നാരായണഃ സരസിജാസനസന്നിവിഷ്ടഃ
കേയൂരവാൻ മകരകണ്ഡലവാൻ കിരീടി
ഹാരീ ഹിരണ്യവപുശ്ചാതശംഖചക്രഃ

സൂര്യമണ്ഡലത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ താമരപ്പൂവിൽ ഇരിയ്ക്കുന്നവനായും; കേയൂരങ്ങൾ (കയ്യിന്റെ മുകൾഭാഗത്തു ധരിയ്ക്കുന്ന കൊഭരണവിശേഷം) മകരകണ്ഡലങ്ങൾ, കിരീടം മുതലായവയും എന്നിവകളോടു കൂടിയവനായും; സ്വർണ്ണനിറത്തോടുകൂടിയ വപുസ്സോടുകൂടിയവനായും; വലത്തെ കയ്യിൽ ചക്രത്തേയും, എടത്തു ശംഖിനേയും, ധരിയ്ക്കുന്നവനായുമിരിയ്ക്കുന്ന നാരായണനെ ധ്യാനിയ്ക്കണം.

6

ആവഹരതി

അരുണഭീനസംസ്ഥം കാഞ്ചനോദ്ദീപ്തവണ്ണം
കരധൃതദരചക്രം പീതകൈശരേയവസ്രം
കനകകലശസംരക്ഷേതാലുലാസകതപാണിം
ശ്രീയമപരകരാഭ്യാം ബിഭ്രതം നൈമി വിഷ്ണും.

ചെന്താമരപ്പൂവിൽ ഇരിയ്ക്കുന്നവനായും, സ്വർണ്ണംപോലെ ശോഭിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന വർണ്ണത്തോടുകൂടിയവനായും, മഞ്ഞപ്പട്ട ധരിയ്ക്കുന്നവനായും; മുകളിൽ വലത്തുകയ്യിൽ ചക്രത്തേയും, എടത്തു ശംഖിനേയും, അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ വലത്തു ചെന്താമരപ്പൂവിനേയും, എടത്തു കനകകലശത്തേയും, അതിന്റെയും ചുവട്ടിലെ രണ്ടു കയ്യുകളെക്കൊണ്ടു ശ്രീഭഗവതിയേയും ധരിയ്ക്കുന്നവനായുമിരിയ്ക്കുന്ന വിഷ്ണുവിനെ ഞാൻ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു.

7

പാർത്ഥസാരഥി

അഗ്രേ കൃതപാ കമപി ചരണം ജാനനൈകേന തിഷ്ഠൻ
പശ്യാൽ പാർത്ഥം പ്രണയവിവശനോഽലമക്ഷണേക്ഷമാണഃ
സവ്യേ തോത്രം കരസരസിജേ ദക്ഷിണേ ജ്ഞാനമുദ്രാ-
മാബിഭ്രാണോ രഥമധിവസൻ പാത്ര നഃ സുതവേഷഃ.

തേരിന്റെ ഉള്ളിൽ ഒരു കാൽ മുമ്പിലേയ്ക്കു വെച്ചു്, മറെറ കാലിന്റെ മട്ടു കത്തി ഇരിയ്ക്കുന്നവനായും, പിൻഭാഗത്തേയ്ക്കു, പ്രണയത്താൽ പരശുമായിരിയ്ക്കുക എന്ന കണ്ണുകൊണ്ടു അർജ്ജുനനെ നല്ലവണ്ണം നോക്കുന്നവനായും; എടത്തെ കയ്യിൽ ചമ്മട്ടിയേയും, വലത്തേതിൽ ജ്ഞാനമുദ്രയേയും ധരിയ്ക്കുന്നവനായുമിരിക്കുന്ന സുതവേഷത്തോടുകൂടിയ ഭഗവാൻ നിങ്ങളെ രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ.

8

സ്വധർമ്മം

ശംഖം സചക്രം സഗദം സപത്മം ശാർങ്ഗം സഖരം സഖേടം
ശ്യാമഃ ഷഡാത്മാഃ പൃഥ്വീഭൂതൈർജിതാത്മാ ജിനാസ്തത്ത്വോർലോകപ്രപഞ്ചപുഷ്പഃ

വലത്തു ഭാഗത്തു മുകളിൽനിന്നു ക്രമേണ പന്തം, ചക്രം, ശരം, വാളു എന്നിവകളേയും, എടുത്തുഭാഗത്തു മുകളിൽനിന്നു ക്രമേണ ശംഖു, ഗദ, വില്പു, പരിച എന്നിവകളേയും എടുക്കുകയുണ്ടാകുന്നു. ധരിക്കുന്നവനായും; ശ്യാമവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന ഷഡക്ഷരമുത്തിയെ അർപ്പുണ്ടാക്കുക കൊടുത്തു ഗായത്രികൊണ്ടു പൂജിക്കേണ്ടതാണ്.

9

ധനപന്തരിഭേദം

ദേവം രവിബിംബസ്ഥം മനോഹരാംഗം പ്രസന്നമുഖകമലം
അമൃതഘടം സജ്ജകം കരയുഗളേന ദധാനമലമതിം.

സൂര്യബിംബത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നവനായും; സുന്ദരമായിരിക്കുന്ന അംഗങ്ങളോടും, പ്രസന്നമായിരിക്കുന്ന മുഖകമലത്തോടും കൂടിയവനായും; വലത്തെ കയ്യുകൊണ്ടു അമൃതകുടത്തേയും, എടുത്തെ കയ്യുകൊണ്ടു അട്ടയേയും ധരിക്കുന്നവനായും; നിർബലമനസ്സോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന ദേവനെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു എന്നു താൽപര്യം.

10

ശ്രീരാമഷഡക്ഷരം

കാളാംഭോധരകാന്തികാന്തമനിശം വീരാസനാല്യോസിനം
മുദ്രാം ജ്ഞാനമയീം ദധാനമപരം ഹസ്താംബുജം ജാനനി
സീതാം പാർവതാം സരോജഹകരാം വിദ്യേന്നിഭാം രാഘവം
പശുന്തം മകുടാംഗദാദിവിവിധാകല്പോജപലാംഗം ഭജേ.

നിരാലംബത്തിന്റെ വർണ്ണകൊണ്ടു മനോഹരനായും; വീരാസനത്തിൽ ഇരിക്കുന്നവനായും; (എടുത്തെ കാൽ വലത്തെ കാലിന്റെ തുടമേൽ വെച്ചു ചന്ദ്രം പടിഞ്ഞാരിക്കുന്നതാണ് വീരാസനം) വലത്തെ കയ്യിൽ ജ്ഞാനമുദ്രയേയും, എടുത്തെ കയ്യു കാലിന്റെ മുട്ടിന്മേലും ധരിക്കുന്നവനായും; സമീപത്തിൽ ഇരിക്കുന്നവളായും, കയ്യിൽ താമരപ്പൂവോടുകൂടിയവളായും, അതിസുന്ദരിയായുമിരിക്കുന്ന സീതയെ നോക്കുന്നവനായും; മകുടം, അംഗം മുതലായ അനേകഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന അംഗങ്ങളോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന രാഘവനെ ഞാൻ ഭജിക്കുന്നു.

B. ശിവധ്യാനങ്ങൾ

11

പഞ്ചാക്ഷരം

ബിഭ്രൽ ദോളിഃ കാരം മൃഗമഭയവരൈ സുപ്രസന്നോ മഹേശഃ
സർപ്പാലങ്കാരദീപ്തഃ സരസിജനീലയോ വ്യംബ്രചർമ്മാത്തവാസാഃ,
ധ്യേയോ മുക്താപരാഗാമൃതരസകലിതാദ്രിപ്രഭഃ പഞ്ചവക്ത്രം—
സ്രൂഷ്വ കോടിരകോടിഃ പടിതതുഹിനരോചിഷ്ണുലാളംഗമേലിഃ.

വലത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ കാരത്തേയും, ചുവട്ടിൽ വരത്തേയും, എടുത്തു മുകളിൽ മൃഗത്തേയും, ചുവട്ടിൽ അഭയത്തേയും ധരിക്കുന്നവനായും; ഛായും പ്രസന്നനായും; സകലാലങ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്നവനായും; താമരപ്പൂവിൽ ഇരിക്കുന്നവനായും; പൂലത്തോലുടുത്തവനായും; അതിശുഭമായിരിക്കുന്ന പദ്മത്തിന്റെ പ്രഭയോടുകൂടിയവനായും; അഞ്ചു മുഖം, മൂന്നു കണ്ണു, ജടാഗ്രത്തിൽ ചന്ദ്രക്കലയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഉന്നത ശിരസ്സ്, ഇവകളോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന ശിവനെ ധ്യാനിക്കുന്നു.

12

മൃത്യുഞ്ജയം

ശുദ്ധാഹ്വീടങ്കുലം സിന്ധുണിക്ഷിപിശപാശാഗൃഭീതിദ്വധാനം
ദോഷിഃ ശീതാംശുലേഖാപ്രതിഘടിതജടാരമഞ്ജലിം ത്രിനേത്രം
നാനാകല്പാഭിരാമാവയവമഭിമതാത്മപ്രദം സുപ്രസന്നം
പത്മസ്ഥം പഞ്ചവക്ത്രം സ്തൂപികമണിനിഭം പാപ്തതീശം നമാമി.

വലത്തുഭാഗത്തു് മുകളിലെ കയ്യു മുതൽ ശുലം, മഴ, വാളു്, വളം, തിയ്യു് എന്നിവകളേയും, എടുത്തുഭാഗത്തു് മുകളിലെ കയ്യു മുതൽ പാമ്പു്, മണി, തോട്ടി, കയറു്, അഭയം എന്നിവകളേയും ധരിക്കുന്നവനായും; ചന്ദ്രക്കല പതിച്ചിരിക്കുന്ന ജടാരത്തോടു കൂടിയ ശിരസ്സോടുകൂടിയവനായും; മൂന്നു കണ്ണുകളോടു കൂടിയവനായും; അനേകാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു സുന്ദരമായിരിക്കുന്ന അവയവങ്ങളോടുകൂടിയവനായും; ഇഷ്ടാർത്ഥത്തെ കൊടുക്കുന്നവനായും; ഹൃസ്വനനായും; താമരപ്പൂവിൽ ഇരിക്കുന്നവനായും; അഞ്ചു മുഖങ്ങളോടുകൂടിയവനായും; സ്തൂപികവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന പാപ്തതീശനെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

13

അഷ്ടാക്ഷരം

വാമാങ്കന്യസ്തവാമേതരകരകമലായാസ്തഥാ വാമബാഹു-
ന്യസ്താരകേതാലലായാ സ്തനവിധൂതലസപോമബാഹുഃ പ്രിയായാഃ
സദ്യാകല്പാഭിരാമോ ധൂതപരശുതൃഗേഷ്ടഃ കരൈഃ കാഞ്ചനാഭോ
ധ്യേയഃ പത്മാസനസ്ഥഃ സ്തരലളിതവപുഃ സംപദേ പാപ്തതീശഃ

വലത്തെ കയ്യു് ഡിവന്റെറു എടുത്തെ തുടമേൽ വെച്ചു്, എടുത്തെ കയ്യുകൊണ്ടു് രക്തോലലത്തെ ധരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പാപ്തതീയുടെ സ്തനത്തെ, എടുത്തെ കയ്യുകൊണ്ടു് സ്പർശിക്കുന്നവനായും; സമസ്താരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും മനോഹരനായും; വലത്തു് മുകളിലെ കയ്യു് മഴവിനേയും, എടുത്തു് മൃഗത്തേയും, വലത്തു് ചുവട്ടിലെ കയ്യു് വരത്തേയും ധരിക്കുന്നവനായും; സപർണ്ണവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവനായും; താമരപ്പൂവിൽ ഇരിക്കുന്നവനായും, കാമദേവനെപ്പോലെ സുന്ദരവപുസ്സോടുകൂടിയവനായും ഇരിക്കുന്ന ശിവനെ സമ്പത്തിനായിക്കൊണ്ടു ധ്യാനിക്കണം.

14

ക്ഷീണാമൃതി

മദ്ദാം ഭദ്രാർത്ഥദാത്രീം സപരശുഹരിണം ബാഹുഭീജ്വാഹുരേകം
ജാനപാസക്തം ദധാനോ ഭൂജഗവരസമാബദ്ധകക്ഷോ വടാധഃ
ആസീനശ്ചന്ദ്രഘണ്ഡപ്രതിഘടിതജടഃ ക്ഷീരഗൈരസ്മിന്നേതോ
ദദ്യാദാദൈദ്യേന്യന്ദ്രൈഃ സതതമഭിവൃതോ ഭാവശുദ്ധിം ഭവോ വഃ.

വലത്തു് മുകളിലെ കയ്യു് മഴവിനേയും, ചുവട്ടിലെ കയ്യു് ജ്ഞാനമദ്ദയേയും, എടുത്തു് മുകളിലെ കയ്യു് മൃഗത്തേയും, ചുവട്ടിലെ കയ്യു് കാലിന്റെ മട്ടിന്മേലും ധരിക്കുന്നവനായും; പാമ്പിനെക്കൊണ്ടു ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന കടിപ്രദേശത്തോടുകൂടിയവനായും; പേജലിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഇരിക്കുന്നവനായും; ചന്ദ്രക്കല വെച്ചിരിക്കുന്ന ജടയോടുകൂടിയവനായും; പാലുപോലെ വെളുത്ത വർണ്ണത്തോടുകൂടിയവനായും; മൂന്നു കണ്ണോടുകൂടിയവനായും;

ആഭിമന്യാദായീരികുന്ന മനീന്ദ്രന്മാരൽ എല്ലാത്തോഴും പരിവൃതനായുമിരിയ്ക്കുന്ന ഭവൻ നിങ്ങൾക്കു മനഃശുദ്ധിയെ തരട്ടെ.

C. ശങ്കരനാരായണധ്യാനം

15

ധ്യേയോ ജടാമകുടപന്ദ്രകലേഖമുഖോ
 തൃക്ഷുസുരക്ഷാജിനപീതകുളുലവാസാഃ |
 ഈശാചൂതസ്രിശിവചക്രപാലശംഖാൻ
 ബിഭ്രൽ സിതാസിതവപുർദ്വപിതാത്മഭൂഷഃ.

ജടാമകുടത്തിങ്കലുള്ള പന്ദ്രക്കലകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന മുർദ്ധാവോടുകൂടിയവനായും; മൂന്നു കണ്ണുകളോടുകൂടിയവനായും; പുലിത്തൊലും, മഞ്ഞപ്പട്ടം, ഉടുത്തവനായും, വലത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ ശൂലത്തേയും, ചുവട്ടിൽ കപാലത്തേയും, എടുത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ ചക്രത്തേയും, ചുവട്ടിൽ ശംഖിനേയും ധരിക്കുന്നവനായും, പകുതി വെളുത്തതും, പകുതി കറുത്തതുമായ ദേഹത്തോടുകൂടിയവനായും ശിവനും, വിഷ്ണുവിനും ഉചിതങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളോടുകൂടിയവനായും ഇരിക്കുന്ന ശങ്കരനാരായണനെ ധ്യാനിക്കണം.

D. ദേവീധ്യാനങ്ങൾ

16

മുലഭർഗ്ഗാ

ദൃഗ്ഗാം ധ്യായതു ദൃഗ്ഗതിപ്രശമനീം ദൃച്ഛാമളശ്യാമളാം
 ചന്ദ്രാശോജചലശേഖരാം ത്രിനയനാമാപീതവാസോവസം
 ചക്രം ശംഖ മീഷം ധനുശ്ച ദധതീം കോദണ്ഡബാണാംശയോ-
 മ്കാഽഽ വാദ്യയോകാമദേ സകടിബന്ധാഭീഷ്ടാം വാദ്യനയോഃ.

ദാരിദ്ര്യത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നവളായും, കറുക്കപ്പല്ലുപോലെ ശ്യാമമുഖർണ്ണയായും, പന്ദ്രക്കലകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന കിരീടത്തോടുകൂടിയവളായും, മൂന്നു കണ്ണോടുകൂടിയവളായും, മഞ്ഞവസ്ത്രത്തെ ധരിക്കുന്നവളായും, വലത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ ചക്രത്തേയും, ചുവട്ടിൽ ശരത്തേയും, എടുത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ ശംഖിനേയും, ചുവട്ടിൽ വില്ലിനേയും, അല്ലെങ്കിൽ വില്ലിന്റെ സ്ഥാനത്തു അഭയത്തേയും, ശരത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു വരദത്തേയും, അതുമല്ലെങ്കിൽ വില്ലിന്റെ സ്ഥാനത്തു കടിബന്ധത്തേയും, ശരത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു വരദത്തേയും ധരിക്കുന്നവളായുമിരിക്കുന്ന ദർശ്യയെ ധ്യാനിക്കണം.

17

മുലഭർഗ്ഗാദേദം

ചക്രം ശംഖമസിം ച ചന്ദ്ര സശരം ചാപം ഗദാശൂലകം
 ബിഭാണാം വരദാഭയാമൃതഫലം രത്നൗഘപാത്രം തഥാ
 ഭൂഷാഭിർമ്മകടാഭിഭിസ്മിണയനാം പീതാംബരാമംബികാം
 ധ്യായേൽ പന്ദ്രകലാമ്പിതാം സുരഗണൈരീഡ്യാം ജഗന്മംഗളാം.

വലത്തു മുകളിലെ കയ്യി മുതൽ ചക്രം, വാളു്, ശരം, ഗദ, വരദം, അമൃതഫലം എന്നിവകളേയും, എടുത്തു മുകളിലെ കയ്യി മുതൽ ശംഖു്, പരിച വില്ലു്, ശൂലം, അഭയം, രത്നഫലം എന്നിവകളേയും ധരിക്കുന്നവളായും, മകുടം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളോടുകൂടിയ

വളയും, മൂന്നു കണ്ണു, മഞ്ഞപ്പട്ടു, ചന്ദ്രക്കല ഇവകളോടുകൂടിയവളയും, ദേവഗണങ്ങളാൽ വന്ധ്യയായും, ജഗന്മാംഗളയായുമിരിക്കുന്ന അംബികയെ ധ്യാനിക്കണം.

18

വനദർശ്വ

അരിശംഖകപാലഖേടബാണാൻ സധനശൂലകതഞ്ജനീദ്വധാനാ

ഭവതാം മഹിഷോത്തമാംഗസംസ്ഥാ നവദ്വയാസമശീ ശ്രീയേന്ദു ദൃഗ്

വലത്തു മുകളിലെ കയ്യു മുതൽ ചക്രം, കപാലം, ശരം, ശൂലം എന്നിവകളേയും, എടത്തു മുകളിലെ കയ്യു മുതൽ ശംഖ്, പരിച, വില്ല്വ, തഞ്ജനി (തഞ്ജനി എന്നു വെച്ചാൽ ചുണ്ടാണി വിരലൊഴിച്ചു മറ്റു വിരലുകളെല്ലാം മടക്കിപ്പിടിച്ചു കാട്ടുന്ന ഒരു മുദ്രയാകുന്നു.) എന്നിവകളേയും ധരിക്കുന്നവളായും, മഹിഷാസുരന്റെ ശിരസ്സിൽ നില്ക്കുന്നവളായും, തളിരായ കരകപ്പല്ലിന്റെ വർണ്ണത്തോടുകൂടിയവളായുമിരിക്കുന്ന 'ദർശ്വ' നിങ്ങൾക്കു ശ്രീക്കായിക്കൊണ്ടു ഭവിക്കട്ടെ.

19

ശ്രീ

ശുഭദ്രുപേയപുഷ്പരേരിതഘടശോഭാതാതിശുഭോദകൈഃ

സ്നായന്തീമരീഘ്യൈരൂപവിഭവാം നീലോല്ലാസൽകന്തളാം

ശുഭ്രകല്ലവിശേഷവിഭ്രമരസാമുത്ഥിപ്തഹൃദയപ്രഭാം

വന്ദേ ബാഹുയുഗപ്രസക്തകമലാം ദേവീം സരോജാസനാം.

വെളുത്ത നിറമായ രണ്ടാനകളുടെ തുമ്പിക്കയ്യുകളെക്കൊണ്ടു പൊക്കിപ്പിടിക്കുന്ന കടങ്ങളുള്ള ശുഭദ്രുപേയമായ ശുഭഘടംകൊണ്ടു അഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെടുന്നവളായും, അതിസുന്ദരമായ രൂപസമ്പത്തോടുകൂടിയവളായും, നീലനിറത്തിൽ ശോഭിക്കുന്ന കരനിരയോടുകൂടിയവളായും, ഉജ്വലത്തായിരിക്കുന്ന ആരേണവങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനോഹരതയോടുകൂടിയവളായും, സ്വർണ്ണവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവളായും, രണ്ടുകയ്യുകളിലും താമരപ്പവിനെ ധരിക്കുന്നവളായും, താമരപ്പവിൽ സ്ഥിതിപെയ്യുന്നവളായുമിരിക്കുന്ന ദേവിയെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

20

ശ്രീഭദ്രം

ഭൂയാൽ ഭൂയോ ദ്വിപത്നാഭയവരദൈരാ തപ്തകാന്തിസ്വരാഭാ

രതൈഃശാഖാബലമെളിപ്പിമലതരദളലാൽത്തവാലേപനാഡ്യാ

നാനാകല്പാജിരാമം സ്തീതമധുരമുഖീ സമുഗീർവാണവന്ധാ

പത്മാക്ഷീ പത്മനാഭോരസി കൃതവസതിഃ പത്മഗാർ ശ്രീഃ ശ്രീയേ വഃ.

മുകളിലെ രണ്ടുകയ്യുകളിലും താമരപ്പവും, ചുവട്ടിൽ വലത്തു വരത്തേയും, എടത്തു തേയത്തേയും ധരിക്കുന്നവളായും; സ്വർണ്ണവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവളായും, രത്നസമുദായങ്ങളെക്കൊണ്ടു അലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ശിരസ്സോടുകൂടിയവളായും, അതിവിമലങ്ങളായ വസ്ത്രം, പൂക്കൾ, ലേപനം മുതലായവകളോടുകൂടിയവളായും, പലവിധത്തിലുള്ള ആരേണവങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനോഹരയായും മനസ്സിതംകൊണ്ടു സുന്ദരമായിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയവളായും, സകല ദേവന്മാരും വന്ധ്യയായും, താമരപ്പവിൽ നില്ക്കുന്നവളായും, വീണ്ണവിന്റെ വക്ഷസ്സിൽ വസിക്കുന്നവളായുമിരിക്കുന്ന ശ്രീഭഗവതി നിങ്ങൾക്കു ശ്രീയ്ക്കായിക്കൊണ്ടു ഭവിക്കട്ടെ.

24

വാഗീശ്വരി

ശാന്താം ശാരദനീരഭേദവിമലാ മാലേഖിനീപുസ്തക-
 വ്യാസംഗോദ്യുതബാഹു മുഞ്ജിതവചോവിജ്ഞാനബോധാത്മികാം
 ശുഭ്രാകല്പവിഭൂഷിതാം ത്രിണയനാം ഭാസ്വജ്ജടാശേഖരാം
 സംബോധായ സരസ്വതീം ഭഗവതീം വന്ദേ മനോജ്ഞാകൃതിം.

ശാന്തസ്വരൂപയായും, ശരൽകാലത്തിലുള്ള മേഘത്തെപ്പോലെയും, ചന്ദ്രനെപ്പോലെയും, അതിനീർമ്മലയായും, വലത്തെ കയ്യിൽ എഴുതുവാനുള്ള സാധനത്തേയും, എടുത്തെ കയ്യിൽ പുസ്തകത്തേയും ധരിയ്ക്കുന്നവളായും, ഉൽക്കൃഷ്ടമായ വാക്ക്, വിജ്ഞാനം, ബോധം എന്നീ സ്വരൂപയായും, ശുഭ്രവർണ്ണമായ അലങ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവളായും, മൂന്നു കണ്ണുകളോടുകൂടിയവളായും ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ജടാമകടത്തോടുകൂടിയവളായും, സുന്ദരാകൃതിയായുമിരിക്കുന്ന സരസ്വതീദേവിയെ അറിവിനായിക്കൊണ്ടു ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു.

22

വാഗീശ്വരിദേശം

അരുണകിരണജാലൈരഞ്ചിതശാവകാശാ
 വിധൂതജപപടീകാ പുസ്തകാഭീതിഹസ്താ
 ഇതരകരവരാഡ്യാ ഫുല്ലകല്പഹാരസംസ്ഥാ
 നിവസതു ഹൃദി ബാലാ നിതൃകല്യാണശീലാ.

സകലദിക്കുകളിലും വ്യാപിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന അരുണവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവളായും, വലത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ ജപപടത്തേയും, ചുവട്ടിൽ വാദത്തേയും, എടുത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ പുസ്തകത്തേയും, ചുവട്ടിൽ അഭയത്തേയും ധരിയ്ക്കുന്നവളായും, വിടന്നിരിക്കുന്ന താമരപ്പൂവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവളായും, ഫുല്ലപ്പോഴും മംഗളത്തെ ചെയ്യുന്നവളായും, ബാലയുമായിരിക്കുന്ന സരസ്വതി ഹൃദയത്തിങ്കൽ വസിയ്ക്കട്ടെ.

23

കാളി

പ്രത്യഗ്രാംഭോഭവണ്ണാ ശശധരശകലോല്ലാസിഭംഷോജപലാസ്യോ
 വജ്രാകാരം കൃപാണം ചഞ്ചകമപി മധുപ്രാതപുണ്ണം ദയാനാ
 മുണ്ഡസ്രജ്ജ്വലിതാംഗീ വിവിധഫണിഫണാരത്നജാലപ്രദീപ്താ
 ഭദ്രം വോ ഭദ്രകാളീ വിതരതു സുമനസ്സംഘസംസ്തുതമാനാ.

കാളമേഘത്തിന്റെ വർണ്ണത്തോടുകൂടിയവളായും, ചന്ദ്രക്കലപോലെയായിരിക്കുന്ന ഭംഗ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന വന്ദനത്തോടുകൂടിയവളായും, വജ്രംപോലെയായിരിക്കുന്ന വജ്ര വലത്തെ കയ്യിലും, മധുനിറച്ചിരിക്കുന്ന പാനപാത്രം എടുത്തെ കയ്യിലും ധരിക്കുന്നവളായും, ശിരോമാലകൊണ്ടു അലങ്കരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അംഗത്തോടുകൂടിയവളായും, അനേകവിധം സുഗന്ധമുള്ള പടങ്ങളിലുള്ള രത്നസമൂഹങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നവളായും, ദേവസമൂഹത്താൽ സ്മരിയ്ക്കപ്പെടുന്നവളുമായിരിക്കുന്ന ഭദ്രകാളി നിന്ദിക്കുക മംഗളത്തെ ചെയ്യട്ടെ.

24

സ്വയംവരം.

ബാലാർക്കായുതസൽപ്രഭാം കരതലേ ലോലംബമാലാകുലാം
മാലാംസംഭയതീം മനോഹരതനം മന്ദസ്സീതോദ്യുതവീം
മന്ദമ്മന്ദമുപേയുഷീം വരയിതും ശംഭും ജഗന്മോഹിനീം
വന്ദേ ദേവമനീന്ദ്രവന്ദിതപദോമിഷ്ടാത്മഭാം പാവ്യതീം.

അനേകം ബാലസൂയൻ പ്രയോക്താവായും, കരങ്ങളെക്കൊണ്ട് അതി സൗര്യതോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന മാലയെ ധരിക്കുന്നവളായും, മനോഹരമായിരിക്കുന്ന വപുസ്സോടുകൂടിയവളായും, മന്ദസ്സീതംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയവളായും, ശിവനെ വരിക്കുവാനായിക്കൊണ്ടു അതിമന്ദമാകുംവണ്ണം സമീപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നവളായും, സകല ജഗത്തിനേയും മോഹിപ്പിക്കുന്നവളായും, ദേവന്മാരും മനീന്ദ്രന്മാരും വന്ദിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പാരത്തോടുകൂടിയവളായും, ഇഷ്ടാത്മത്തെ കൊടുക്കുന്നവളായുമിരിക്കുന്ന പാവ്യതീയെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

25

തിഷ്ഠാപ്.

ഭാസപദീദ്യല്ലരാളാ മൃഗപതിഗമസംസ്ഥാദിശംഖാസിഖേടേ-
ഷ്പിഷ്ടാസംഖ്യുഗ്രീശ്വരാ നരിഗണഭയഭാം തർജനിം ചാർദ്ദധാനാ.
ചർമ്മസുൽഖ്യുണ്ണഭോഭിഃ പ്രഹരണനിപുണാഭിർവൃതാ കന്യകാഭി-
ദ്ദ്വയാൽ സർപ്പാനഭീഷ്ടാംസ്രീണയനലസിതാചാർദ്ദി കന്യാധിനീവഃ

മിനൽപ്പിണർചോലെ ഭയങ്കരയായും, സിംഹത്തിന്റെ ഗളത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവളായും, വലത്തുകുളിലെ കയ്യു മുതൽ ചക്രം, വാളും, അമ്പും, ശൂലം എന്നിവകളേയും, എടത്തുകുളിലെ കയ്യു മുതൽ ശംഖും, പരിച, വില്പും, ശത്രുഗണങ്ങൾക്കു ഭയത്തെ കൊടുക്കുന്ന തർജനി എന്നിവകളേയും ധരിക്കുന്നവളായും, വാളും, പരിചയും ഇളക്കിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്ന കയ്യുകളോടുകൂടിയവളായും പ്രഹരിക്കുവാൻ ശീലമുള്ളവരായിരിക്കുന്ന കന്യകമാരാൽ പരിപൂതയായും മൂന്നു കണ്ണുകളെക്കൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നവളായുമിരിക്കുന്ന 'കന്യാധിനി' നിങ്ങൾക്കു എല്ലാ അഭീഷ്ടങ്ങളേയും തരട്ടെ

E. സുബ്രഹ്മണ്യധ്യാനങ്ങൾ.

26

സുബ്രഹ്മണ്യൻ

സ്വരന്ധകുടപത്രകണ്ഡലവിഭൂഷിതം ചൈമ്പക-
സ്രജാകലിതകന്ധരം കരയുഗേന ശക്തിം പവി-
ദധാന, മഥവാ കടീകലിതവാമഹസ്തേഷുഭം
ഗുഹം ഘൃന്യുണഭാസുരം സൂരത പീതവാസോവസം.

ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന മകുടങ്ങളെക്കൊണ്ടും, പത്രകണ്ഡലങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഭൂഷിതനായും, ചൈമ്പകമാലകൊണ്ടു അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കഴുത്തോടുകൂടിയവനായും, വലത്തേകയ്യിൽ ശക്തിയേയും, എടത്തേകയ്യിൽ വജ്രത്തേയും, അല്ലെങ്കിൽ വലത്തെ കയ്യിൽ വരത്തേയും, എടത്തേകയ്യു കടിപ്രശേത്തും ധരിക്കുന്നവനായും, മഞ്ഞപ്പട്ടത്തുവനായും, സിന്ധൂവർണ്ണംപോലെ ശോഭിക്കുന്നവനായുമിരിക്കുന്ന സുബ്രഹ്മണ്യനെ സ്മരിക്കണം.

27

സുബ്രഹ്മണ്യഭാര്യ

സിന്ധുരാജനകാന്തിമിന്ദുവദനം കേയുരഹാരാദിഭി-
 ദ്വൈവുരാഭരണൈർവിഭൂഷിതതനം ദേവാരീഭുവപ്രഭം
 അംഭോജാഭയശക്തികർഷടധരം രക്താംഗരാഗാംശ്രുകം
 സുബ്രഹ്മണ്യമുപാസ്തവേ പ്രണമതാം ഭീതിപ്രണാശശാഭ്യതം.

സിന്ധുരംപോലെ അരുണവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവനായും; ചന്ദ്രനെപ്പോലെ ഇരിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയവനായും; കേയുരം, മുത്തുമാല തുടങ്ങിയ ദിവ്യാഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ചുവപ്പോടുകൂടിയവനായും; ദേവശതകൾക്കു ഓരോന്നു കൊടുക്കുന്നവനായും; വലത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ ശക്തിയേയും, ചുവട്ടിൽ താമരപ്പൂവിനേയും, എടത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ കോഴിയേയും, ചുവട്ടിൽ അഭയത്തേയും ധരിക്കുന്നവനായും, രക്തവർണ്ണമായ കുറിച്ചുടോടും, വസ്ത്രത്തോടും കൂടിയവനായും, നമിക്കുന്നവനെ ഭയത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവനായുമിരിക്കുന്ന സുബ്രഹ്മണ്യനെ ഞാൻ സേവിക്കുന്നു.

F. ഗണപതിധ്യാനങ്ങൾ

28

ബീജഗണപതി

വിഷ്ണുശം സപരശധാക്ഷപടികാദേന്തോല്ലസല്പസ്തുകൈ-
 ദ്ഭോഭിഃ പാശസൃണീസ്വദന്തവരദാഭൈശ്ചാ ചതുർഭുജൈഃ
 ശുഭാഗ്രാഹിതബീജപുരമുരുക്ഷിം ത്രീക്ഷണം സംസ്കരേൽ
 സിന്ധുരാഭ മിഹാസു മിന്ദുശകലാഭ്യാകല്പ മബ്ജാസനം

വലത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ മഴുവിനേയും, ചുവട്ടിൽ ലസ്സു എന്ന ഭക്ഷ്യവിശേഷത്തെയും, എടത്തു മുകളിലെ കയ്യിൽ ജപപടത്തേയും, ചുവട്ടിൽ തന്റെ കൊമ്പിനേയും, അല്ലെങ്കിൽ വലത്തു മുകളിൽ പാശത്തേയും, ചുവട്ടിൽ വരദത്തേയും, എടത്തുമുകളിൽ തോളിയേയും, ചുവട്ടിൽ തന്റെ കൊമ്പിനേയും, തുമ്പിക്കയ്യിൽ നാരായണയും ധരിക്കുന്നവനായും, മഹത്തായ കക്ഷിയോടുകൂടിയവനായും, മൂന്നു കണ്ണോടുകൂടിയവനായും, സിന്ധുരത്തിന്റെ പ്രഭയോടുകൂടിയവനായും, ഗജമുഖത്തോടുകൂടിയവനായും, ചന്ദ്രക്കല തുടങ്ങിയ ആഭരണങ്ങളോടുകൂടിയവനായും, താമരപ്പൂവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനായുമിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുനെ സ്മരിക്കണം.

29

മഹാഗണപതി

ബീജാപുരഗദേക്ഷുകാർക്കുജാചക്രാബ്ജപാശോല്ലല-
 പ്രാഹുഗ്രസവീഷാണരതകലശപ്രോദ്യേൽകരാംഭോരുഹഃ
 ധ്യേയോ വല്ലഭോ ച പത്മകലയാ ശ്രീഷ്വാജപലത്തുഷയാ
 വിശോപല്ലത്തിവിനാശസംസ്ഥിതികരോ വിഷ്ണോ വിശിഷ്ടാർഹഃ.

വലത്തു പുറത്തു ചുവട്ടിൽനിന്നു പ്രക്ഷിണമായി ക്രമേണ നാരങ്ങ, ഗദ, കരിമ്പു കൊണ്ടുള്ള വില്ല്, ശൂലം, ചക്രം, താമരപ്പൂവ്, പാശം കരിംകുളകപ്പൂവ്, നെൽക്കിരീട്, തന്റെ കൊമ്പ് എന്നിവകളോടുകൂടിയ പത്തു കയ്യുകളോടും പൊൻകടത്തോടുകൂടിയ തുമ്പിക്കയ്യാടും കൂടിയവനായും, പത്മകല എന്ന പേരായും, ഉജ്ജ്വലത്തായിരിക്കുന്ന അലങ്കാര

അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നവർക്കായിരിക്കുന്ന ഭാര്യയോടുകൂടിയവനായും; വിശിഷ്ടാർത്ഥത്തെ കൊടുക്കുന്നവനായിരിക്കുന്ന വിശ്വേശ്വരനെ ധ്യാനിക്കണം.

G. ശാസ്ത്രധ്യാനം

30

സ്തിശ്വരാഭിസാരീകരണമേവ സിംഹാസനാഭയാസിനം
സ്തബ്ധജാലപത്രസുഷ്കപക്ഷിസമം മഥേഷ്ഠിപ്പാസഭാഭാഗം.
നീലകണ്ഠമവസം നവീനജലദ്രവ്യം പ്രഭാസത്യകം—
സ്തായൽപാശായുഗം സുരഭിസകലാകലം സുരഭോദ്യം.

സ്തോത്രസമാഹാരമെന്നും അഭിഷേകമെന്നുമായ തലമുടിയോടുകൂടിയവനായും, സിംഹാസനത്തിൽ ഇരിക്കുന്നവനായും, ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന പത്രം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കണ്ഡലങ്ങളോടുകൂടിയവനായും, വലത്തെയ്യിൽ ശരണമേവം എടുത്തു വില്ലിനേയും ധരിക്കുന്നവനായും, നീലനിറത്തിലുള്ള പട്ടുടുത്തവനായും, കറുത്തുപോയ പോലെ ശ്യാമവസ്ത്രമോടുകൂടിയവനായും, എടുത്തുപോയ പ്രഭാ എന്ന ഭാര്യയോടും വലത്തുഭാഗത്തു, സത്യകൻ എന്ന പുത്രനോടും കൂടിയവനായും, രക്തവസ്ത്രമായ സമസ്താഭരണങ്ങളോടുകൂടിയവനായിരിക്കുന്ന അയ്യപ്പനെ സ്മരിക്കണം.

എട്ടാമദ്ധ്യായം (ദീപമാല)

അഥവാ മദ്ധ്യഹാരായാമം കാരയേൽ ദീപമാലികാം
സദീപവേദ്യോഭിപ്രതാമകേദിപ്രിതലാനപിതാം

1

മദ്ധ്യഹാരയുക്തം ദീപങ്ങളോടുകൂടിയ അഭിഷേകം മുറുപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ദീപമാലയെ (വിളക്കുമാടത്തെ) ഒന്നോ രണ്ടോ മൂന്നോ നിലകളായി പണിചെയ്യാം.

ഉപാനാഭംശ്രീതംഗം യന്മൂലഹർമ്മസു തേന വൈ
ചതുരാഭിദോദശാഭിതർജ്ജ്വതം സംഖ്യാസ്തംഭംശകം.
സയുക്തം വാ വിമുക്തം വാ പാദമാനം കരോത്പിതം.

2

മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെ പാദം മുതൽ വാരോത്തരം വരെയുള്ള പാദമാനത്തെ നാലു മുതൽ പത്തുവരെയുള്ള സംഖ്യകളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു ഭാഗിച്ചു അതിൽ കരംശം മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെ മേൽപറഞ്ഞ പാദമാനത്തിൽ കൂട്ടുകയോ കുറയ്ക്കുകയോ ചെയ്തു ദീപമാലയുടെ പാദമാനത്തെ കല്പിക്കാം.

അമാർശപിഹസ്തമാരഭ്യ പാദശാംഗുലവൃദ്ധിതഃ 3
കുർവാപോ സപ്തഹസ്താന്തം പാദമാനമിഹാഭിവിഭേ.

അഷ്ടാംഗുലവിവൃദ്ധ്യോ വാ മന്മഥാന്തകമന്ദിരേ. 4

അല്ലെങ്കിൽ രണ്ടുകോൽ തുടങ്ങി പന്ത്രണ്ടുത അംഗുലം കൂട്ടിക്കൂട്ടി ഏഴുകോൽ കഴിയുന്നതുപരെ, പതിനൊന്നു വിധത്തിലും, എല്ലാ പ്രാസാദത്തിന്റെ വിളക്കുമാടത്തിനും പാദമാനത്തെ കൽപിക്കാം. എന്നാൽ ശിവന്റെ പ്രാസാദമാണെങ്കിൽ പന്ത്രണ്ടുത അംഗുലം കൂട്ടുന്നതിനു പകരം എട്ടെട്ടംഗുലമായിട്ടും കൂട്ടാവുന്നതാണ്.

സാമാന്യവിധിനാ പശ്യാൽ തേനാർദ്ദ്രംഗസമുന്നതിഃ, 5
ജപാലാവസരേണേണാന്തം പ്രായേണാർദ്ദ്ര വിധീയതേ.

ഇങ്ങിനെ പാദമാനത്തെ കൽപിച്ചതിന്റെ ശേഷം സാമാന്യവിധികൊണ്ടു തറയുടെ ഉയരത്തെയും കൽപിക്കാം (I) ഇവിടെ ഭണ്ഡരതി വിളക്കിന്റെ നാളം അവസാനിയ്ക്കുന്ന ഒത്താണു വിധിക്കുപുതിരിക്കുന്നതു്.

പാദകോഽധിയാശോമേലങ്കാരം കരോതു ച 6
മാന്യരസ്യോഽപി പുരോക്ഷതവിധിനൈവ വിചക്ഷണം.

ഈ തറയ്ക്കു പ്രാദികം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളേയും മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം (തറയുടെ സാമാന്യവിധികൊണ്ടുതന്നെ) ശോധിയ്ക്കുവാനുതകുവണ്ണം പണി ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു (II)

(I) പാദമാനത്തെ മൂന്നു നാലോ അഞ്ചോ ആറോ ആക്കി ഭാഗിച്ചു് കരംശംകൊണ്ടോ, ഇരുപത്തിമൂന്നാക്കി അംശിച്ചു എട്ടോ ഏഴോ അംശംകൊണ്ടോ, പതിമൂന്നാക്കി അംശിച്ച നാലംശം കൊണ്ടോ, പതിനെട്ടാക്കി അംശിച്ച അഞ്ചംശംകൊണ്ടോ, പതിനഞ്ചാക്കി അംശിച്ച നാലംശംകൊണ്ടോ, ഏഴാക്കി അംശിച്ച രണ്ടംശംകൊണ്ടോ, ഇരുപത്തിനാലാക്കി അംശിച്ചു് ഏഴംശംകൊണ്ടോ, മപ്പത്തിമൂന്നാക്കി അംശിച്ച പത്തംശം കൊണ്ടോ തറയുടെ ഉയരത്തെ കല്പിക്കാം. ഇതാണു ഈ പ്രകരണത്തിലെ 'സാമാന്യവിധി' എന്നു പറഞ്ഞതു്.

ഭക്തേന്ദ്രിന് പാദമാനേ ത്രിചതുരീഷുഷഡംഗൈരധിഷ്ഠന മംഗേ-

നാ. ഏകാദശി സപ്തഭിദ്വാ വികൃതിവിഭജിതേ, വിശ്വപദേതേ ചതുദശി.

പുരുഷേ പഞ്ചഭിദ്വാ, തിമിരഗുഹവിഹിതേ വാർഷ്ടികേ, സപ്തഭക്തേ.

പോഷ്യാം വാ. ഏകപദയാംഗേ മുനിഭിരപി, ശോഭൈശ്വയശ്രീംശദംഗേ.

എന്ന വചനം അതിന്നു പ്രമാണവുമാകുന്നു.

(II) തറയുടെ, ഉയരത്തെ പത്തൊമ്പതാക്കി അംശിച്ച രണ്ടംശംകൊണ്ടു പാദകത്തേയും, അഞ്ചംശംകൊണ്ടു ജഗതിയേയും, നാലംശംകൊണ്ടു കുമ്പുരത്തേയും, കരംശംകൊണ്ടു കുമ്പുരപ്പട്ടത്തേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, അര അംശംകൊണ്ടു ഉത്തരത്തേയും, കരംശംകൊണ്ടു വളളിയേയും, മൂന്നു അംശംകൊണ്ടു കപോതത്തേയും പണി ചെയ്യണം.

മുഷ്ഠിപ്രത്യേകാനവിംശാംഗേ പോഷ്യാം പാദക, മാശുഗൈഃ

ജഗതിഃ ച, ചതുർഭാഗൈഃ കുമ്പുര, പട്ട മംഗതഃ

അംശാഷ്യാം കണ്ഠ, മർദ്ദാംഗേ നോത്തരം, വളളിഃ ഭൂവാ.

സാഖാംഗിഭിഃ കപോതോച്ചം കർപ്പാൽ 'കലശബന്ധകേ'

എന്നു പ്രമാണമുണ്ട്.

പ്രാസാദനോഹപാദേന തുല്യം നാനോധികം കപചിൽ
വിസ്താരം ദീപമാലായാ, സ്തംഭാഭ്യോഷ്മാതുകം.
മുക്തപാ മുക്തപാ യഥാശോഭം യഥാഭവി സമാചരേൽ.

7

വിളക്കമാടത്തിന്റെ വാശോത്തരവിസ്താരം, മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെ ചുറ്റിൽ നാലി
ലൊന്നിനേക്കാൾ കവിയുവാൻ പാടില്ല. എന്നാൽ അതിൽ (മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെ ചു
റ്റിൽ) നിന്നു എട്ടെട്ടംഗുലമായി ഇഷ്ടംപോലെ ഭംഗിവരത്തക്കവണ്ണം കുറയ്ക്കുന്നതിന്നു വി
ശേഷമില്ല.

കോണേഷ മണ്ഡപാകാരം കാരയേച്ഛിഖരം പുനഃ
ലലാടനാസികാപേന്ദ്രം കോണേ കോണേ സലക്ഷണം
മുഖേ പുഷ്പേ ച ഭദ്രാഖ്യാ നാസികാ ച ഭവേദിവ

8

9

വിളക്കമാടത്തിന്റെ നാലു കോണുകളിലും മണ്ഡപംപോലെ നാലുത്തരവും കവരി
ച്ചു കൂട്ടുകയും, അവിടെ മേൽപുരമേൽ രണ്ടുപുറത്തും ലക്ഷണത്തോടുകൂടിയ കാരോ ലലാട
നാസികയേയും, അഗ്രഭാഗത്തിന്റേയും പുഷ്പഭാഗത്തിന്റേയും മുകളിൽ കാരോ ഭദ്രനാ
സികയേയും പണിചെയ്യുകയും വേണം. (ഈ നാസികകൾ ഭിത്തിയിന്മേൽ പണിയു
ന്ന അലങ്കാരമാകയാൽ കല്ലുകൊണ്ടു വെൺമാടമായി പണിചെയ്യുന്നേടത്തെ വിധിയാക
ുന്നു. കഴുക്കുവാൽ പിടിപ്പിച്ചു മേൽപ്പുരയുണ്ടാക്കുന്ന ദിക്കിൽ ഈ സ്ഥാനങ്ങളിലെല്ലാം
മുക്തപു പണിയുകയാണു പതിവ്.)

അധിഷ്ഠാനോപരിഷ്ഠാൽ തു ഭണ്ഡികാചരണം നൃസേൽ
ബാഹ്യാന്തരാവൃതിഗതം സദൃശീകൃതഭണ്ഡികം.

10

തുലാന്തരാളം, തൽബാഹ്യേ വേദികാംശ്വിം ച വിനൃസേൽ
അഷ്ടാംഗുലാദി വിഷ്ണുഭം കർതവ്യം വേദികാംശ്വിഷു.

11

മന്വപറഞ്ഞ വിധം തറയുണ്ടാക്കി അതിന്റെ മുകളിൽ ഭണ്ഡികക്കാലുകളെ—വൻ
കാലുകളെ—സമാന്തരങ്ങളായും (ഒന്നിനോടൊന്നിന്റെ അകലം സമമായി എന്നർത്ഥം)
രണ്ടു വരികളായും സ്ഥാപിയ്ക്കണം. ഈ കാലുകളുടെ അഗ്രങ്ങളിൽ ഭണ്ഡികകളെ വിവ
രത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചുവെച്ചു കാലുകളുടെ പുറത്തു വേദികക്കാലുകളെയും സ്ഥാപിയ്ക്കണം.
ഭണ്ഡികക്കാലുകളുടെ വിസ്താരം എട്ടു, പത്തു, പന്ത്രണ്ടു, എന്നീ അംഗുലമായിട്ടും കല്പി
യ്ക്കാം. കാരോ ഭാഗത്തുമുള്ള ഭണ്ഡികക്കാലുകൾ രണ്ടു, നാലു, ആറു ഇങ്ങിനെ ഏകദൃ
ശ്യമായി വരികയും വേണം.

ഭണ്ഡികാംശ്വിബ്ധിഃ കാത്യാ വേദികാഽഽഭ്യംഗകോപരി
പുച്ഛോക്തവേദീവൽ തുംഗം തസ്യാം, തസ്യാം ച വിനൃസേൽ

12

തുലാന്തരം വേദിപാദാൻ കോണവർജ്യം യഥാതഥം.
അഥവാ ഭിത്തിസംലഗ്നം വിനൃസേ വേദിപാദോക്തം

13

ബ്രഹ്മാദികൾക്കു പുറമെ താഴെ പറയുന്നവർക്കു വേണ്ടിയായിട്ടുള്ളതാണ്. അതിന്റെ ഉയരം 3-ാമദ്ധ്യായത്തിലെ 17-ാമത്തേതായ “പ്രത്യുത്പാദനം” എന്ന ശ്ലോകംകൊണ്ടു വിധിച്ചപ്രകാരം കല്പിക്കേണ്ടതാണ്. ആ വേദികയുടെ മുകളിലാണ് വേദികക്കാലുകൾക്കു തുല്യമായതായി (കന്നിനോടു കന്നിന്റെ ഏക സമമായി എന്നു താല്പര്യം) സ്ഥാപിക്കേണ്ടതു്. പുറത്തെ വർക്കുകൾക്കു സ്ഥാനത്തു ഭിത്തി പടുത്തു അതിന്റെ പുറമെ ഭിത്തിയോടു കെട്ടിച്ചു വരുന്നതും ഈ വേദികക്കാലുകളുടെ ഉറപ്പിനായിട്ടുള്ളതാണ്.

വേദികാലനവൽ കാൽ വേദികാലിഗതം ഹനം

തൽഹനനീഗതം താരം തച്ചതുഗുണമേവ വാ.

14

വേദികക്കാലുകളുടെ കന്നി അഴികളുടെ കനത്തോടു സമമായിരിക്കേണ്ടതാണ്. കനത്തിന്റെ മൂന്നരട്ടിയോ, നാലരട്ടിയോ വിസ്താരവും അതിനുണ്ടായിരിക്കേണ്ടതാണ്.

ആദ്യംഗോച്ഛാൽ തു സപ്താംശം, നവാംശം വാ, ശിവാംശം.

തൃതീയാംശം, തിമുംശം, മഥ സപ്താംശം.

15

ഹനം വേദ്യം, യവൈവ്യാഥ സപാദാംഗുലതഃ ക്രമാൽ

അലാംഗുലവിവൃദ്ധ്യാ തൽ പാദോനതൃംഗുലമാനതം.

16

അഴികളുടെ കനത്തെ താഴെ പറയുന്നവർക്കു വേണ്ടിയായിട്ടുള്ളതാണ്, കൽപതിലൊന്നുകൊണ്ടോ, പതിനൊന്നിലൊന്നുകൊണ്ടോ, പതിമൂന്നിലൊന്നുകൊണ്ടോ, പതിനഞ്ചിലൊന്നുകൊണ്ടോ, പതിനേഴിലൊന്നുകൊണ്ടോ കല്പിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ പത്തു യവം മുതൽ നന്നായുവം കൂട്ടി (ഇരുപത്തിരണ്ടു യവം വരെയും അഴികളുടെ കനത്തെ കല്പിക്കാവുന്നതാണ്).

തത്സമാം വിസ്തൃതീം തസ്മാ, മഥവാ നിപ്രകാരതഃ.

ഏകാംഗുലതഃ മുഖം തസ്മാപിപ്രിയവോത്തരം.

17

തൃതീയാംശദ്യവാനതം വാ ഹനം വേദ്യം പ്രകല്പയേൽ.

തൽഹനസ്യ ചതുർത്ഥാംശം പഞ്ചാംശം വാ ധികം തതഃ.

18

അഴികൾക്കു മേൽപറഞ്ഞ കനത്തോടു സമാ വിസ്താരവും കല്പിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ പതിനൊന്നു യവം മുതൽ ഇരുപത്തിരണ്ടു യവം കൂട്ടി ഇരുപത്തിമൂന്നു യവം വരെ കനത്തെയും, അതിന്റെ നാലിലൊന്നോ അഞ്ചിലൊന്നോ അധികം വിസ്താരത്തെയും കല്പിക്കുന്നതാണ് വിശേഷമല്ല.

ജപാലാവേധം ന കൽപം ഭീപയാമോത്തരസ്യ ഹി.

തസ്മാൽ ജപാലാബഹിർഭാഗേ വാർത്തരേ വോത്തരം നൃസേൽ

19

ബ്രഹ്മാദികൾക്കു ബാഹ്യഗതം തദ്യേകത്വാർത്തരം തഥാ.

വിളക്കുമാടത്തിന്റെ ഉയരത്തിന്മേൽ നാളത്തിന്റെ വേധം തട്ടരുത്—എന്നു വെച്ചാൽ ഉത്തരവിസ്സാരത്തിന്റെ നേരെ ചുവട്ടിൽ വിളക്കിന്റെ നാളം വരുത്തരുതെന്നു താല്പര്യം. അതുകൊണ്ടു നാളത്തിന്റെ പുറത്തെ അകത്തെ വരുമാൻ ഭണ്ഡികയുടെ അഗ്രത്തിൽ യുക്തിക തക്കവണ്ണം പുറത്തെ ഉത്തരത്തേയും അകത്തെ ഉത്തരത്തേയും വെണ്ണേണ്ടതാകുന്നു.

—*—

ഉത്തരസ്യ തു വിഷ്ണുഭ പാദോത്സേധേന വാ പുനഃ. 20

പാദോനതുംഗുലം വാഫിമ സപാത്രേംഗുലം തു വാ.

പാദോനാസ്തംഗുലം കുർച്ചാൽ സപാലേതരംഗുലം. 21

ഏവം യോനിപ്രഭഭേനേ കല്പയേപാംഗുലാത്മകം.

ഉത്തരത്തിന്റെ വിസ്സാരത്തെ കാലയരത്തിന്റെ എട്ടിൽ ഒന്നുകൊണ്ടോ, ഒമ്പതിൽ ഒന്നുകൊണ്ടോ, പത്തിൽ ഒന്നുകൊണ്ടോ കല്പിക്കുന്നതിന്നു വിരോധമില്ല. അതിന്നും പുറമെ രണ്ടു മുക്കാൽ വിരൽ, മൂന്നേകാൽ വിരൽ, മൂന്നേമുക്കാൽ വിരൽ, നാലേകാൽ വിരൽ ഇങ്ങിനെ നാലിൽ പെരുക്കിയാൽ യോനിപ്പെട്ടത്തക്ക വിധത്തിൽ വിരലുകളേക്കൊണ്ടും കല്പിക്കാവുന്നതാണ്.

—*—

ഭണ്ഡികാബഹളം കുർച്ചാടുത്തരേണ സമം തു വാ. 22

ത്രിപാദം വാഫിമവാഫിംവാ, ബഹളേന സമം ഘനം

അലം വാ. പാദേഹീനം വാ ഭണ്ഡികാനാം വിശേഷതഃ. 23

ഭണ്ഡികയുടെ വിസ്സാരത്തെ ഉത്തരവിസ്സാരത്തോടു സമമായോ, അതിന്റെ മുക്കാലോ, പകുതിയോ കല്പിക്കുന്നു. വിസ്സാരത്തോളമോ, അതിന്റെ മുക്കാലോ, പകുതിയോ ഭണ്ഡികയുടെ കനത്തേയും കല്പിക്കുന്നു.

—*—

സ്വസ്തികം മകരാസ്യം വാ, സിംഹോഭാനനമേവ വാ.

ഭണ്ഡികാഗ്രേ പ്രകർത്തവ്യം നാനാഭാവസമനപിതം. 24

ഭണ്ഡികയുടെ (വിളക്കുമാടത്തിന്റെ പുറത്തേയ്ക്കുള്ള) അഗ്രത്തിൽ പടത്തോടുകൂടിയ പാമ്പിന്റെ തലയേയ്ക്കോ, മുതല സിംഹം ആന ഇവയുടെ തലയേയ്ക്കോ അതാതിന്റെ കാരോ വിധത്തിലുള്ള സ്തോഭവിശേഷങ്ങളോടുകൂടി പണി ചെയ്യണം.

—*—

ഭണ്ഡികാഭൃന്തരേ കാർച്ചം ഭൂതസിംഹാദിമണ്ഡിതം.

പുഷ്പവല്യാദിയുക്തം വാ ഫലകം നാടകാനപിതം. 25

ഭണ്ഡികകളുടെ (വിളക്കുമാടത്തിന്റെ പുറത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടതിലൂന്ന ഭണ്ഡികാഗ്രങ്ങളുടെ) എടകളിൽ ഭൂതം സിംഹം ഇവകളേക്കൊണ്ടു അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതോ, പുഷ്പ

താദികളോടു കൂടിയതൊ, നൽകുമാറോടു കൂടിയ നടനരംഗത്തോടുകൂടിയതൊ ആയ പലകകളെ തറയ്ക്കുന്നു.

—*—

പഞ്ചസപ്താങ്കവിശേഷശതീമിസപ്തശോവൃതിഃ
വേദികാ സ്യോദ്യമാശോഭം പരിതസ്തല്യമന്തരം. 26

അഞ്ചോ, ഏഴോ, ഒമ്പതോ, പതിനൊന്നോ, പതിമൂന്നോ, പതിനഞ്ചോ, പതിനേഴോ വരികളായി ഭംഗിവരത്തക്കവണ്ണം നാലുപുറവും ഒന്നിനോടൊന്നു് അകലം സമമായി അഴികളെ തറയ്ക്കുന്നു.

—*—

വേദികാലയമദ്ധ്യം തു സപാദേശമാത്രതഃ.
പാദോനസപ്തമാത്രാസമദ്ധ്യാലോഹലഹീനതഃ 27
കാതും യോനിവശാഭേവ നാസ്ത്വമാ ശില്പകോവിദൈഃ

രണ്ടഴികളുടെ മദ്ധ്യം (ഒരു അഴിയുടെ നടുമെച്ചത്തിൽനിന്നു പിന്നത്തെ അഴിയുടെ നടുമെച്ചത്തിലേയ്ക്കു) പത്തേകാൽ വരൽ മുതൽ, നാലിൽ പെരുക്കിയാൽ യോനിപ്പെട്ട തക്കവണ്ണം നന്നാലു യവം കുറച്ചു് ആറേമുക്കാൽ വിരൽവരെ ചുരുക്കി കല്പിക്കാവുന്നതാണു്. ഇപ്രകാരമല്ലാതെ ശില്പശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ ഒരു വിധത്തിലും പണിചെയ്തിരുന്നതു്.

വേദികാവിവരേ, തസ്യാ ഘനേ, ചോത്തരവിസ്തുതൈഃ. 28
ദീപസീതീ ച കാതും സ്യോദ്യോനിരേകാ, ന സങ്കരാ

ഒരു അഴിയുടെ നടുമെച്ചത്തിൽനിന്നു പിന്നത്തെ അഴിയുടെ നടുമെച്ചത്തിലേയ്ക്കുള്ള അകലം, വേദികയുടെ കനം, ഉത്തരവിസ്താരം, ഒരു വിളക്കു കഴിഞ്ഞ പിന്നത്തെ വിളക്കു കഴിയുന്നേടത്തേക്കുള്ള അകലം ഇവയെല്ലാം ഒരേ യോനിയായിരിക്കുന്നു; അല്ലാതെ ഒരോന്നും ഒരോ യോനികളായി കൽപിക്കരുതു്.

തസ്യാം വേദ്യാം ന്യസേൽ ദീപചാത്രം കാംസ്യോദികം പുനഃ 29
യാവദേദികയോത്ഥമധ്യം താവൽ ദീപാന്തരാളകം.]

ഒരു അഴി അവസാനിയ്ക്കുന്നേടത്തുനിന്നു പിന്നത്തെ അഴി അവസാനിയ്ക്കുന്നേടത്തേയ്ക്കു ഏതു അകലം ഉണ്ടോ, അത്ര അകലം തന്നെ ഒരു വിളക്കു അവസാനിയ്ക്കുന്നേടത്തുനിന്നു പിന്നത്തെ വിളക്കു അവസാനിയ്ക്കുന്നേടത്തേയ്ക്കും അകലം വരുമാറു്, കാടു് മുതലായ ലോഹത്തുളക്കൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ വിളക്കുകളെ തറയ്ക്കുന്നു. നാലു വിളക്കുകളുടെ നടുക്കു ഇടവിടം സമചതുരമായും യോനിപ്പെട്ടും ഇരിക്കണമെന്നു സാരം.

അഖ്യാപംകരിതൃദാ ദൃഷ്ടാ തദോ താം കോണപാർശ്വയോഃ 30
ചോരാണാം പാർശ്വയോർവ്യാഥ യഥായുക്തി പരിത്യജേൽ.

വിളക്കുകൾക്കു മേൽപ്രകാരം അകലത്തോടുകൂടി കാരോ പാർപ്പങ്ങളിലും പന്തിനിശ്ചയിക്കുമ്പോൾ ബാക്കി ചിലയായി പന്തി ശേഷിച്ചവെങ്കിൽ അതിനെ കോണുകളുടെ പാർപ്പങ്ങളിലോ, ചോരങ്ങളുടെ പാർപ്പങ്ങളിലോ യുക്തിപോലെ തുളിക്കണം. (പന്തികൾ അറവരുമ്പോൾ കോണുകളിൽനിന്നു ഒരു പന്തി നീക്കി വിളക്കുവരും, അല്ലെങ്കിൽ ശേഷിച്ചവെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ നീക്കിയും വിളക്കുവരും. ഇങ്ങനെ ചിലയായി എത്ര ശേഷിച്ചവോ അത്ര കോണുകളിൽനിന്നു നീക്കി വിളക്കു തുടങ്ങുമെന്നു താല്പര്യം. ഇപ്രകാരം ചോരപാർപ്പങ്ങളിലും ആവാമെന്നറിക.)

അന്ത്യവേദ്യരൂപതഃ കാര്യം തദ്യുക്തോ വേദികോത്തരം. 31

വേദികാലനവൽ കാര്യം തൽഫലം, തച്ചതുതന്നെ

താര, മുത്തരഭൂഷാധര്യം വേദികാംശ്രീഷ്ഠ വിന്യസേൽ. 32

ഒടുക്കത്തെ അഴിയുടെ മുകളിൽ അഴിയുടെ കനത്തോളം കനമായും കനത്തിന്റെ നാലിരട്ടി വിസ്താരമായും പട്ടം മുതലായ ഉത്തരത്തിന്റെ അലങ്കാരങ്ങളോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന വേദികോത്തരത്തെ യുക്തിയനുസരിച്ച് വെക്കേണ്ടതാകുന്നു.

വേദ്യത്തരാന്ത മമവാ ലുപാലംബന മിഷ്യതേ.

ഉത്തരസ്യ തു ചിഷ്ണോ ഭേകപിത്രിചതുതന്നെ. 33

ഈ വേദികോത്തരം ഏതു ഭാഗത്തിൽ നില്ക്കുന്നുവോ, അതുവരെ കഴുക്കൽപാട്ടത്തെ കല്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ വാരോത്തരവിസ്താരത്തിന്റെ ഒന്നോ, രണ്ടോ, മൂന്നോ, നാലോ ഇരട്ടി കല്പിക്കുന്നതിന്നും വിരോധമില്ല.

വേദി വ്യേദ്യോ സുസംബദ്ധാ ചതുഷ്കോണേഷു നാംശ്രീഷ്ഠ

ഏവം സംക്ഷേപതഃ പ്രോക്തം ദീപാഗാരസ്യ ലക്ഷണം. 34

നാലുകോണുകളിലും അഴികൾ അഴികളോടുകൂടിയ കൂട്ടിച്ചേർക്കേണ്ടതാണ്; ഇങ്ങനെ പലല്ല. ഇപ്രകാരം വിളക്കുമൊട്ടത്തിന്റെ ലക്ഷണത്തെ മുറക്കി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഒമ്പതാമദ്ധ്യായം

(രൂപജലക്ഷണം)

1

ചോരോച്ചാബ്ധിരസാശുഗാംശബഹളം തസ്യാൽ കൃശാഗ്രാനപിതം
ചോരചാദശകം വ്യതീത പുരതഃ പ്രാസാദത സ്ഥാപയേൽ.
ചോരാണം ദശഭി ശ്വ, സപ്തദശഭി, പഞ്ചത്രികൈരക്ഷ്ഠായം,
വിശതഭി നിജവാഹദണ്ഡസഹിതം വേദ്യനപിതം ചാലപജം.

ഗർഭാശ്വത്തിന്റെ ഉയരത്തെ നാലോ, അഞ്ചോ, ആറോ ആക്കി ഭാഗിച്ച അതിൽ കരംശം കടവിസ്താരവും; അതിൽ അല്പം കുറഞ്ഞ തലവണ്ണവും ആയി കൊടിമരത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. അതു്, പ്രാസാരത്തിങ്കൽനിന്നു തുടങ്ങി മുന്പോട്ടു ചോരനീളമാകുന്ന ഭണ്ഡുകൊണ്ടു പന്ത്രണ്ടു ഭണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു സ്ഥാപിപ്പിയ്ക്കയും വേണം. അതിന്റെ ഉയരം ചോരത്തിന്റെ പത്തരിട്ടിയൊ, പതിനഞ്ചരിട്ടിയൊ, പതിനേഴരിട്ടിയൊ, ഇരുപതരിട്ടിയൊ ആയിരിയ്ക്കണം. അതിന്റെ അഗ്രത്തിങ്കൽ തന്റെ വാഹനവും, ഭണ്ഡുവും; ചുവട്ടിൽ തറയും ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം. വാഹനം റാംശ്ലോകം കൊണ്ടു പറയുന്നതാകുന്നു.

2

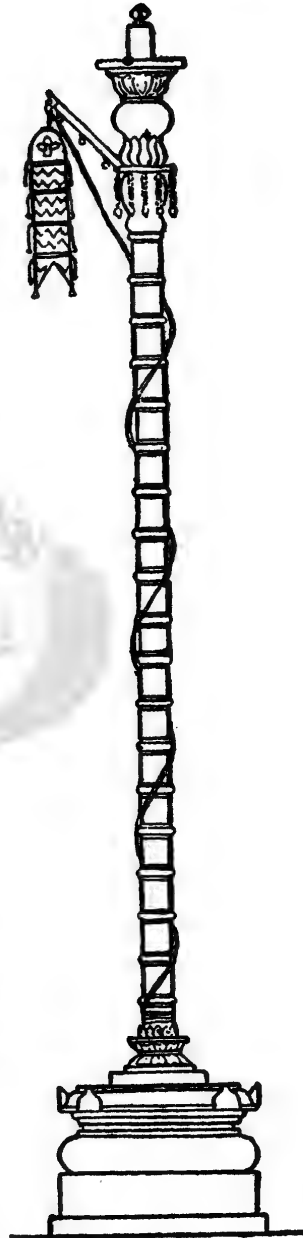
മുക്തപാകേതുഃസ്വഭണ്ഡം വിശിഖരസമിതം
സ്ഥാപയേ ചോദ്വി സംഖ്യം

ഗർഭാലാൽ; ചോരഭണ്ഡേയ ജൂനീനവശേത-
ദ്രാക്കവിശ്വേശ്വരീതം വാ.

ആസ്തപൃഗും തട്ടുച്ചം, പരിധിമിവ സയോ-
നൃനപിതം ച; സ്വമുലാ

ചേസപങ്കാശാംശഹീനം വിരചയതു തമേ-
ഗും ഹി, പശ്ചാന്നി ഭണ്ഡേഃ.

ഗർഭതാമധ്യത്തിൽനിന്നു അഞ്ചോ, ആറോ, ഏഴോ ഉത്തരഭണ്ഡു ചെന്നെടുത്തും ചോരത്തെ സ്ഥാപിപ്പിയാം. എന്നാൽ ഈ ഭണ്ഡുവിധി യാജ്ഞത്തിന്റെ വ്യാസത്തെ അഞ്ചോക്കി അംശിച്ച അതിൽ രണ്ടംശം പുറത്തും; മൂന്നംശം അകത്തും വരുമാറൊ; യാജ്ഞത്തിന്റെ വണ്ണം മുഴുവരും പുറത്തു വരുന്ന വിധത്തിലോ ആയിരിയ്ക്കയും വേണം. ഏഴു്, കമ്പതു്. പത്തു്, പതിനൊന്നു്, പന്ത്രണ്ടു്, പതിമൂന്നു് എന്നീ ചോരനീളത്തോളമൊ; പ്രാസാരത്തിന്റെ താഴികക്കുടത്തിന്റെ അഗ്രംവരെയാ; ചുറ്റു കൽപിപ്പിയ്ക്കുന്ന മാതിരി യോനിപ്പെടുത്തിയൊ (യോനിപ്പെടുത്തുന്നതായാൽ പ്രതിയോനിയായിരിയ്ക്കണം) കൊടിമരത്തിന്റെ ഉയരത്തെ കൽപിപ്പിയാം. അഗ്രവിസ്താരം കടവിസ്താരത്തിന്റെ എട്ടിലൊക്കെന്നോ, കമ്പതിലൊക്കെന്നോ പത്തിലൊക്കെന്നോ കുറഞ്ഞിരിയ്ക്കയും വേണം. പറകളുടെ ഉയരം ഇനി റാംശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നതായ ഭണ്ഡുകൊണ്ടു കൽപിപ്പിയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ചിത്രം നമ്പ് 17. യാജ്ഞം.

3

നാളത്തിന്റേയും താമസവും ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

നാളം ചോരോച്ചമാനം ഭേദയുതമഥവാ, കുട്ടിമം ദോർമ്മിതം വാ
സോച്ചേന ചോരോച്ചമാനേന ച ഭേദവിയുതേനാഫ്ലാഹീനേന വാ സാൽ
താരം തദ്യോനിദോഭ്യപഗതമുചിതം നാഹ മാദ്യംഗയുക്തം;
നാളം പ്രോക്ഷേതാച്ചമാനാഭോധികമിഹ മതം, ഭൂഗതം തപസ്സവാഹം.

നാളം ഒരു ചോരനീളമോ, ഒന്നര ചോരനീളമോ ആവാം. തറ ഒരു ചോരനീളമോ,
ഒരു കോലോ, ഉയരത്തോടും; ഈ ഉയരത്തിന്റെ ഒന്നരയോ, ഒന്നരമുക്കാലോ, ഏതാ
യോ വിസ്താരത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ യോനിപ്പെട്ടത്തക്ക ചുറ്റോട്ടുകൂടി
യ വിസ്താരത്തെയും കൽപിക്കാം. നാളം ചതുരശ്രവും ഭൂമിയിൽ കഴിച്ചിടങ്ങളുമാകുന്നു.
ധ്വജത്തിന്നു പറഞ്ഞ ഉയരത്തിൽ നാളം പെടുന്നതല്ല

4

ഇനി വേദിക പത്മം മുതലായവയെ പറയുന്നു.

ദണ്ഡേന്ധ്രീഭിഃ സാധകരൈശ്ച ദീർഘം
ദണ്ഡാലമുച്യം ഖലു വേദികായാഃ
പത്മം തദുച്യം ഹി, തദഗ്രഭൂമൌ
ദീക്പാലകാനാം ഖലു വാസഭൂമിഃ.

വേദികയ്ക്കു മൂന്നു ദണ്ഡോ, ഒന്നര കോലോ ദീർഘവും; അര ദണ്ഡു ഉയരവും കൽപി
ക്കുന്നു. അതിന്റെ മുകൾഭാഗത്തു പത്മവും; അതിന്നുമേൽ ദീക്പാലകന്മാരും ഉണ്ടായു
കുന്നു. ദീക്പാലകന്മാരെ 10-ാംശ്ലോകം മുതൽക്കു പറയുകയും ചെയ്യാം.

5

പത്മത്തിന്റെ അവയവങ്ങളെ പറയുന്നു.

പത്മോച്യേ മുനിഭിഃ സമം വിഭജിതേ ദണ്ഡോന്ധിതേഽർദ്ധാംശതോ
മൂലേ പട്ടമതഃപരം വിതന്യാപേഷ്ട്കം പാവകൈഃ
ഏകാംശേന ഗളം, കരാംശകമലം, പട്ടം ച തച്ഛേഷ്ഠോ,
മൂലേ മദ്ധ്യേ ഉപയുപീഹ വിതതീം ഭൂപാങ്കവിശൈഃ ക്രമാൽ.

ഒരു ദണ്ഡു ഉയരമായ; പത്മത്തെ കൽപിച്ചു് ആ ഉയരത്തെ ഏഴാക്കി ഭാഗിച്ചു് ചുവ
ട്ടിൽ അര അംശംകൊണ്ടു പട്ടത്തേയും, അതിന്നുമേൽ മൂന്നംശംകൊണ്ടു അഷ്ടഭുജമായ പ
ത്മത്തേയും, പിന്നെ ഒരംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു മുകളിലെ പത്മത്തേ
യും, അര അംശംകൊണ്ടു മുകളിലെ പട്ടത്തേയും ഉണ്ടാക്കണം. പത്മത്തിന്റെ ആകേയ
കളി ഉയരത്തിന്റെ ഏഴിൽ പതിനാറംശംകൊണ്ടു ചുവട്ടിലും ഒമ്പതംശംകൊണ്ടു മദ്ധ്യത്തി
ലും പതിമൂന്നംശംകൊണ്ടു അഗ്രത്തിലും പത്മത്തിന്നു വിസ്താരത്തേയും കൽപിക്കുന്നു.

6

പത്മത്തിന്നുമേൽ ഉണ്ടാക്കേണ്ടതായ പാകളുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

പാദോനിതേന കമലാഭുപരി ദ്വിദണ്ഡേ
നാഫ്ലോനിതേന ച മിതാന്തരസംയുതാനി

**ഒണ്ഡാസ്തവാംശവിതതാനി തഥാ വിഭല്യം-
ദോഷസ്ഥിതാനി വലയാനി യഥോചിതാനി.**

പത്തതിന്നുമേൽ കന്നര ഒണ്ഡോ കന്നേമുക്കാൽ ഒണ്ഡോ രണ്ടുദണ്ഡോ ഏടയോടും, ഒരു ഒണ്ഡിന്റെ നാലിലൊന്നു വിസ്കാരത്തോടും, കുറച്ചപ്പോൾ സംഖ്യയോടും കൂടിയിരിയ്ക്കുന്ന വെണ്ടക (വലയങ്ങളെ) ഭംഗിയായി പണി ചെയ്യണം.

7

ഇനി മുകളിലുള്ള അലങ്കാരങ്ങളെ പറയുന്നു.

മാലാസ്ഥാനം ചേദിദണ്ഡോഷ്ട്വിതമുപരി തതോ ലംബമാനസ്രഗാഡ്യം, തസ്യോല്പം ദണ്ഡേരീർലം രചയതു ലശൂനം യുഗ്മമേകം ച വാഫ്ഥ കുംഭം ദണ്ഡോഷ്ട്വിതം തചേഗുണിതവിതതം, ദണ്ഡേരീർലം സരോജം, മണ്ഡിം ദണ്ഡോഷ്ട്വിതീവാം മിതചതുരയുതാം വാഫ്ഥഹീനൈസ്രിഭേണ്ഡം

പാകളും വെണ്ടകളും കഴിഞ്ഞാൽ രണ്ടു ദണ്ഡു ഉയരത്തിൽ “മാലാസ്ഥാനം” എന്ന അലങ്കാരത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. അവിടെ മാലകളെ തൂക്കിയിട്ടു അലങ്കരിയ്ക്കുകയും വേണം. അതിനുമേൽ ഒരു ദണ്ഡുയരത്തിൽ കന്നോ രണ്ടോ “ലശൂനം” എന്ന അലങ്കാരത്തേയും പണി ചെയ്യണം. അതിന്നും മീതെ ഒരു ദണ്ഡു ഉയരവും രണ്ടു ദണ്ഡു വിസ്കാരവുമായി കുംഭത്തേയും, കുംഭത്തിനുമേൽ ഒരു ദണ്ഡുയരത്തിൽ പത്തത്തേയും, അതിന്നും മീതെ കാൽ ദണ്ഡു കനമായും രണ്ടരയൊ മൂന്നോ ദണ്ഡു ചതുരമായും ഇരിയ്ക്കുന്ന “മണ്ഡിപ്പലക” യേയും ഉണ്ടാക്കണം.

8

“വീരകാണ്ഡം” മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളെ പറയുന്നു.

സ്തംഭാഗ്രവ്യാസകണ്ണാശ്രിതസമചതുരശ്രം ഭവേചേരകാണ്ഡം,
ദണ്ഡോഖ്യം കണ്ണമേതൽ ഖലു, തവേയവം മീയതേ തേന സവ്യം
ദണ്ഡോഷ്ട്വംശാഖ്തീവ്രചേഗുണതതപുരപോരളധായതാം ത-
ദ്യേഷിം പോരോച്ഛമാനം ഘടയതു പരിണീയാഗ്രതോഽധോ ഭാപജസ്യ.

ധ്വജാഗ്രത്തിലുള്ള വ്യാസത്തിന്റെ കണ്ണത്തോളം സമമായ ചതുരശ്രമായിരിയ്ക്കണം ‘വീരകാണ്ഡം’. ഈ വീരകാണ്ഡത്തിന്റെ വ്യാസത്തേയാണ് ഇവയുടെ “ദണ്ഡം” എന്നു പറയുന്നത്. ഈ ദണ്ഡുകൊണ്ടാണ് വേദിക മുതൽക്കു കൊടിമരത്തിന്റെ എല്ലാ അലങ്കാരങ്ങളേയും നിശ്ചയിയ്ക്കേണ്ടതു്. ഒണ്ഡിന്റെ എട്ടിലൊന്നു കനവും കനത്തിലിരട്ടി വിസ്കാരവും ഗർഗ്ഗാഗോരത്തോളം നീളവും ആയിരിയ്ക്കുന്ന “യഷ്ടി”യെ (ഒണ്ഡിനെ), ഭാപജത്തിന്റെ അഗ്രത്തിൽനിന്നു ഒരു ഗർഗ്ഗാഗോരത്തോളം കീഴ്പോട്ടിറക്കി, യഷ്ടിയുടെ വിസ്കാരത്തോളം പുറത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടവിട്ട് ധ്വജത്തിന്മേൽ കണ്ണമായി തുളച്ചു ചെലുത്തുകയും വേണം.

9

ധ്വജാഗ്രത്തിലുള്ള വാഹനങ്ങളെ പറയുന്നു.

സ്ഥാണൈഃ വൃഷോ, മുരരിപൌ ഗരുഡോ, ദേയാത്ഥാ
ശാർങ്ഗീശ്വരേഫഥ, ഗണരാജി മഹാദീമുഷഃ
ആയുഷ് ഹന്തഃ, ശിഖിഭവേ ശിഖികുക്കുഭൈഃ ച,
സിംഹോ നിസുംഭജിതീ വാഹനകേതനാകാഃ.

ശിവൻ കാളയും, വിഷ്ണുവിന്നു ഗരുഡനും, ശങ്കരനാരായണൻ കാളപ്പാത്തു നില്ക്കുന്ന ഗരുഡനും, ഗണപതിയ്ക്കു മഹാമുഷികനും, അയ്യപ്പന്് കതിരയും, സുബ്രഹ്മണ്യൻ മയിലും കോഴിയും, ഭഗവതിയ്ക്കു സിംഹവും വാഹനങ്ങളും കൊടിമരത്തിങ്കലുള്ള ഞടയാളങ്ങളാകുന്നു.

ഇനിയത്തെ എട്ടു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് 'ദീക്ഷപാലകന്മാരുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

10

ഇന്ദ്രൻ

പീതവസ്ത്രം സഹസ്രാക്ഷം വജ്രപത്മധരം വിഭും
സവ്യാലങ്കാരസംയുക്തം നൈമീന്ദ്രം ദീക്ഷപതീശ്വരം.

മഞ്ഞനിറമായും, ആയിരം കണ്ണുകളോടുകൂടിയവനായും, വജ്രായുധവും താമരപ്പൂവും ധരിച്ചിരിക്കുന്നവനായും, സവ്വപ്രാപിയായും, സവ്യാലങ്കാരഭൂഷിതനായും, ദീക്ഷപാലകന്മാരിൽ വെച്ചു ശ്രേഷ്ഠനായുമിരിക്കുന്ന ഇന്ദ്രനെ ഞാൻ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു.

11

അഗ്നി

ജപാലാമാലാപരീതാംഗഃ സ്രുക്സ്രുവൈശ കരയോദ്യൽ
രക്താംബരധരോ ദേവോ രക്തമാല്യാനുലേപനഃ
കിരീടമകുടോപേതഃ സവ്യാഭരണഭൂഷിതഃ
സ്തിതാനനശ്ച വരദഃ പാവകോവതു വഃ സദാ.

തേജസ്സുകൊണ്ടു ജപലിയ്ക്കുന്നവനും, കൈകളിൽ സ്രുവവും ജുഹുവും ധരിച്ചവനും, രക്തവസ്ത്രമായ വസ്ത്രം മാലാ കരി എന്നിവയോടുകൂടിയവനും, കിരീടം പലതരം ആഭരണങ്ങൾ എന്നിവയെക്കൊണ്ടലങ്കരിച്ചവനും, വരദാത്മാവുമായി മന്ദസ്തിതന്തോടുകൂടിയിരിയ്ക്കുന്ന അഗ്നി നിങ്ങളെ രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ.

12

യമൻ

ദ്രോണഃ കൃഷ്ണവസ്ത്രസ്തു വരഗവേഷകസംയുതഃ
കരാളഭംഷ്ടവദനോ രക്തമാല്യാനുപിതോ യമഃ.

വലത്തെ കയ്യിൽ വാളിനേയും എടത്തേതിൽ പരിപയയും ധരിയ്ക്കുന്നവനായും, കറുത്ത നിറത്തോടുകൂടിയവനായും, ഭയങ്കരങ്ങളായ ഭംഷ്ടങ്ങളോടുകൂടിയ വദനത്തോടുകൂടിയവനായും, രക്തവർണ്ണങ്ങളായ മാലകളോടുകൂടിയവനായും ഇരിക്കുന്ന യമനെ ധ്യാനിക്കണം.

13

നിരൂതി

നിരൂതിസ്തു മഹാവിരോ ദ്രോണോ രക്ഷസാം പതീഃ
വരഗം ഭക്ഷിണഹസ്തേ തു വാമഹസ്തേ തു വേഷകം
പീതവസ്ത്രധരോ നൈമീന്ദ്രഃ കരാളവദനാനുപിതഃ
സവ്യാഭരണസംയുക്തോ നാനാപുഷ്പൈരലംകൃതഃ.

വലത്തെ കയ്യിൽ വാളും എടത്തു കയ്യിൽ പരിപയും ധരിക്കുന്നവനായും, മഹാവിരനായും, രക്ഷസ്സുകളുടെ പതിയായും, മഞ്ഞവസ്ത്രം ഉടുത്തവനായും, നൈമീന്ദ്രനായും ഭയങ്കരമാ

യ വരണത്തോടുകൂടിയവനായും, സകലാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടും അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവനായും ഇരിക്കുന്ന നിരൂപിയെ ധ്യാനിക്കുന്നു.

14

വരണൻ

വരണഃ ശുക്ലവർണ്ണസ്തദ്വിജഃ പാശഹസ്തകഃ
സർപ്പാരണസംയുക്തഃ കണ്ഡമകുടാനപിതഃ
പീതവസ്ത്രധരഃ ശാന്തോ മഹാബലസമനപിതഃ
യജ്ഞസൂത്രസമായുക്തോ മകരാസനസംസ്ഥിതഃ.

വെളുത്ത നിറത്തോടുകൂടിയവനായും, കയ്യിൽ പാശത്തെ ധരിക്കുന്നവനായും, സകലാരണങ്ങളോടുകൂടിയവനായും, കണ്ഡംപോലെ ഇരിക്കുന്ന മകുടത്തോടുകൂടിയവനായും, മഞ്ഞവസ്ത്രത്തെ ധരിക്കുന്നവനായും, ശാന്തസ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവനായും, മുതലപ്പുറത്തു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനായും ഇരിക്കുന്ന വരണനെ ധ്യാനിക്കുന്നു.

15

വായു

കുഞ്ജവർണ്ണം ധാവമാനം മൃഗസ്ഥം വേഗവത്തരം
പാശാങ്കുശധരം വന്ദേ ശ്വപസനം ലോകജീവനം.

കറുത്ത വർണ്ണത്തോടും, സഞ്ചാരത്തോടും, മൃഗവാഹനത്തിന്മേൽ സ്ഥിതിയോടും, വളരെ വേഗത്തോടും, പാശവും അങ്കുശവുമാകുന്ന ആയുധങ്ങളോടുംകൂടി ലോകത്തിനാശ്രയനായിരിക്കുന്ന വായുഭഗവാനെ വന്ദിക്കുന്നു.

16

സോമൻ

മനുജവാഹുവിമാനവരസ്ഥിതം ഗതധരതാനിഭം നിധിനായകം
ശിവസഖം മകുടാദി വിഭൂഷിതം വരഗദേ ദേവതം ഭജ തുന്ദിലം.

മനുഷ്യർ ചുമക്കുന്ന വാഹനത്തിൽ ഇരിക്കുന്നവനും, ഗതധരതംപോലെയിരിക്കുന്ന ദേഹകാന്തിയുള്ളവനും, ശിവന്റെ ഇഷ്ടനും, കിരീടം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളോടുകൂടിയവനും, വരഗദം ഗദയും ധരിച്ചവനും, വലിയ കടവയർ ഉള്ളവനും, നിധിപതിയും ആയ വൈശ്രവണനെ ഭജിച്ചാലും.

17

ഈശാനൻ

വന്ദേ ത്രിശൂലം സ്തടികാക്ഷമാലാം ദേവൽ കരാഭ്യാം ഭുജഗോത്തരീയം
സിന്ധോപവീതം ഭസിതാവദാനം കോടിരമ്യധോജപലചന്ദ്രരേഖം.

ശൂലത്തേയും സ്തടികംകൊണ്ടുള്ള തദ്രാക്ഷമാലയേയും രണ്ടു കൈകളേക്കൊണ്ടു ധരിക്കുന്നവനായും, സുപ്പുത്തെക്കൊണ്ടു ഉത്തരിയമിട്ടവനായും, വെളുത്ത യജ്ഞസൂത്രമുള്ളവനായും, ഭസ്മംകൊണ്ടു പ്രകാശിക്കുന്നവനായും, ജടാരത്തിങ്കൽ ശോഭിക്കുന്ന ചന്ദ്രക്കലയോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന ഈശാനനെ വന്ദിക്കുന്നു.

—:—

പത്താമദ്ധ്യായം (നാട്യമണ്ഡപം)

1

പയ്യന്തേ പ്രതിയോനിഭാജി ബാഹിരത്വേ വോത്തരസ്യാഫ്രമവാ
മദ്ധ്യസ്ഥേ ഭട്ടിതേ, തതോ വിഭജിതേ സമുക് ചതുർവ്വർഗ്ഗകൈഃ
സ്വാഭാശഃ പദേ, മായതിസ്ത വിതതേർപാഭ്യോ പദാഭ്യോ യതം,
തച്ഛിഷ്ടാ തതിഃകൃത്തരം നടനയാതാം ചേത്രിസംഖ്യം മതം.

കൃത്തവലത്തിന്റെ വാരോത്തരച്ചുറ്റം പ്രാസാരത്തിന്റെ പ്രതിയോനിയായിരിയ്ക്കുന്നു. എന്നാൽ ഉത്തരത്തിന്റെ പുറം അളന്നിട്ടും, മദ്ധ്യം അളന്നിട്ടും ഈ ചുറ്റം കല്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്യും. പിന്നെ ഈ ചുറ്റിന്റെ അർദ്ധത്തെ പതിനാറുകൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലത്തിന്നു “പദം” എന്നു പേരാകുന്നു. ഈ പദം രണ്ടു കൂടിയേടത്തോളം സമവിസ്താരത്തേക്കാൾ അധികം ദീർഘവും, ശിഷ്ടം വിസ്താരവും കൽപിയ്ക്കേണ്ടതാണ്. ഇതിനെ ഒന്നുകൂടി വ്യക്തമാക്കാം. വാരോത്തരം 71 കോൽ ചുറ്റാണെന്നു കൽപിയ്ക്കുക. അതിന്റെ അർദ്ധം 35 കോൽ 12 വിരലാണല്ലോ. ഈ അർദ്ധത്തെ 16 കൊണ്ടു ഹരിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഫലം—പദം—2 കോൽ 5 വിരൽ 2 തോരയാകുന്നു. 71 കോലിന്റെ നാലിലൊന്നായ സമവിസ്താരം 17 കോൽ 18 വിരലാണല്ലോ, രണ്ടു പദമായ 4 കോൽ 10 വിരൽ 4 തോര ഇതിൽ കൂട്ടിയാൽ, 22 കോൽ 4 വിരൽ 4 തോര ദീർഘവും, ശിഷ്ടം 13 കോൽ 7 വിരൽ 4 തോര വിസ്താരവും വരുന്നതാണ്. ഇങ്ങനെയാണ് കൃത്തവലത്തിന്റെ വാരോത്തരത്തിനു ദീർഘവിസ്താരങ്ങളെ കൽപിയ്ക്കേണ്ടതെന്നർത്ഥം. കൃത്തവലത്തിനു ഒന്നോ രണ്ടോ ആരൂഢോത്തരങ്ങളേയും കൽപിയ്ക്കാവുന്നതാകുന്നു. (അടുത്ത പേജിലുള്ള 18-ാം നമ്പർ ചിത്രം നോക്കുക.)

2

താഴികക്കടം മുതലായതിന്റെ ഉയരത്തെ പറയുന്നു.

പദം തിസ്ര സ്തൂപ്യോ, വിതതിഭട്ടമസ്യോത്തരതലാ—
ഓപർയ്യതമാ, ധ്വസ്യോൽ ചേപദമിതിയുക്തസ്ത ചരമഃ
പദം ചാഫ്ധിഷ്ഠാനം, പദഗണനയാഽഭിനവചരണാ—
ന്തരാണുപ്രാപ്താപ്രാപ്തോദ്യേഖിലമുചിതം മണ്ഡപമപി.

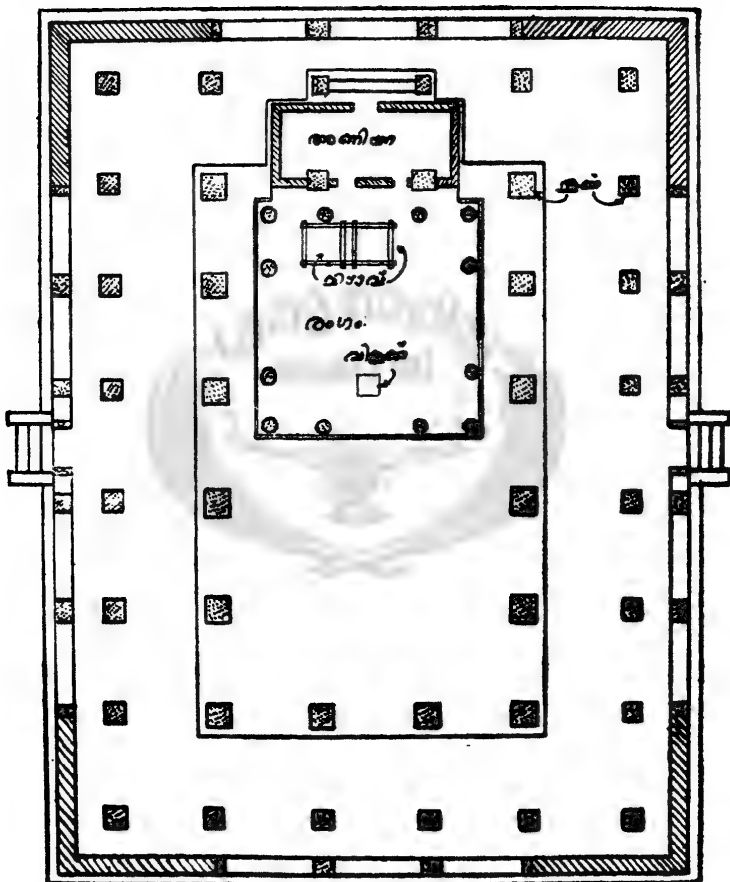
താഴികക്കടം മൂന്നെണ്ണം വേണം. ഈ ഓരോ താഴികക്കടങ്ങളിലും മുൻപറഞ്ഞ ഓരോ പദം ഉയരമുണ്ടായിരിയ്ക്കണം. പിന്നെ ഉത്തരഭാഗത്തിൽനിന്നു മേൽപുറയുടെ ഉയരം വിസ്താരാർദ്ധമാകുന്നു. കാലുയരം രണ്ടു പദവും. തറ ഉയരം ഒരു പദവുമായിരിയ്ക്കണം. ആരൂഢത്തിന്റെ വാങ്ങൽ ഇണകളുടെ എട്ടു, ആരൂഢക്കാലി മുതലായതുകളേയും, മണ്ഡപത്തേയും (രംഗത്തേയും) ഉചിതംപോലെ അളന്നു കൽപിയ്ക്കുന്നതും പദംകോണ്ടതെന്നുവരും. (ചിത്രം നമ്പർ 18 നോക്കുക.)

3

കഴക്കോലുകളുടെ എണ്ണത്തേയും സ്ഥിതിവത്തേയും പറയുന്നു.

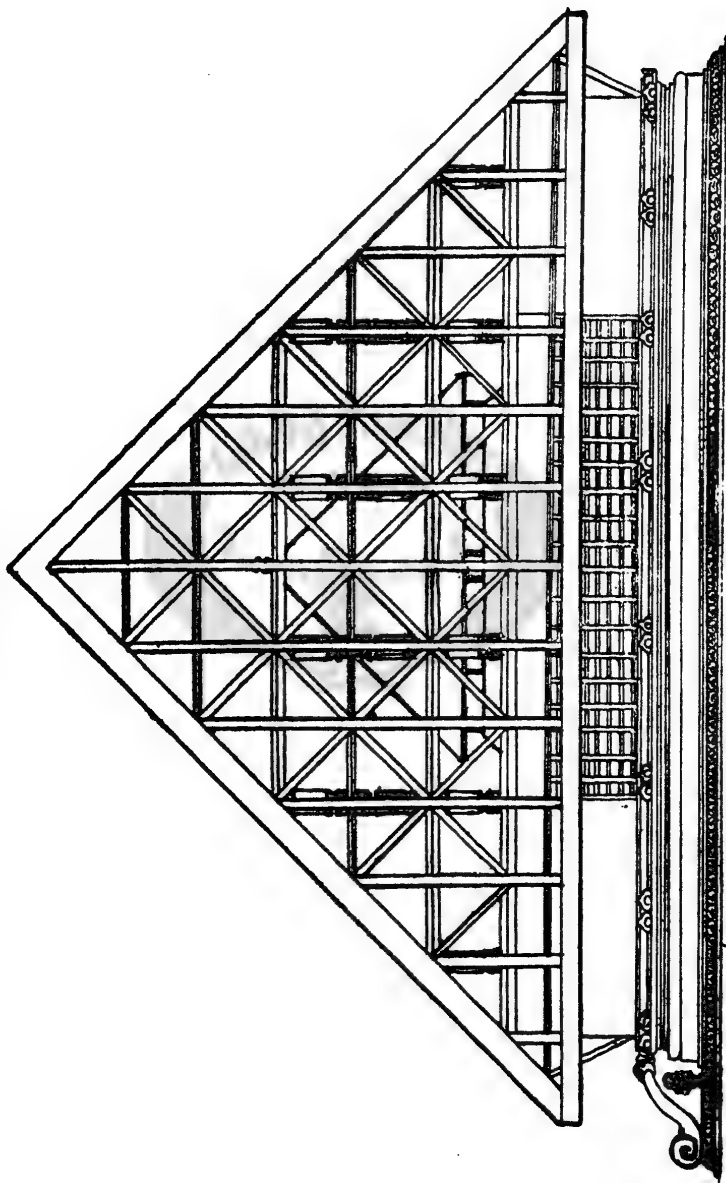
ഏകൈകാഽഷ്ടസു ദീക്ഷു, പാശ്ചാത്യഗളേ ദേവേ ദേവേ ച ഭാഗപേയേ
പ്രേരയ്യാതേ ദീർഘലുപാ, വിദിഗ്ഗതലുപാ സാബദ്ധമുലാഃ പുനഃ.
കല്പ്യാ ശ്ഠമേലേപാ, ദേവീഷു സമലക്ഷാസ്താസു കോണോന്മുഖാ
ദേധാ, സമുല്പാന്നരം തു പദമാത്രം ചിത്രപട്യജപലം.

ചിത്രം നമ്പ് 18.

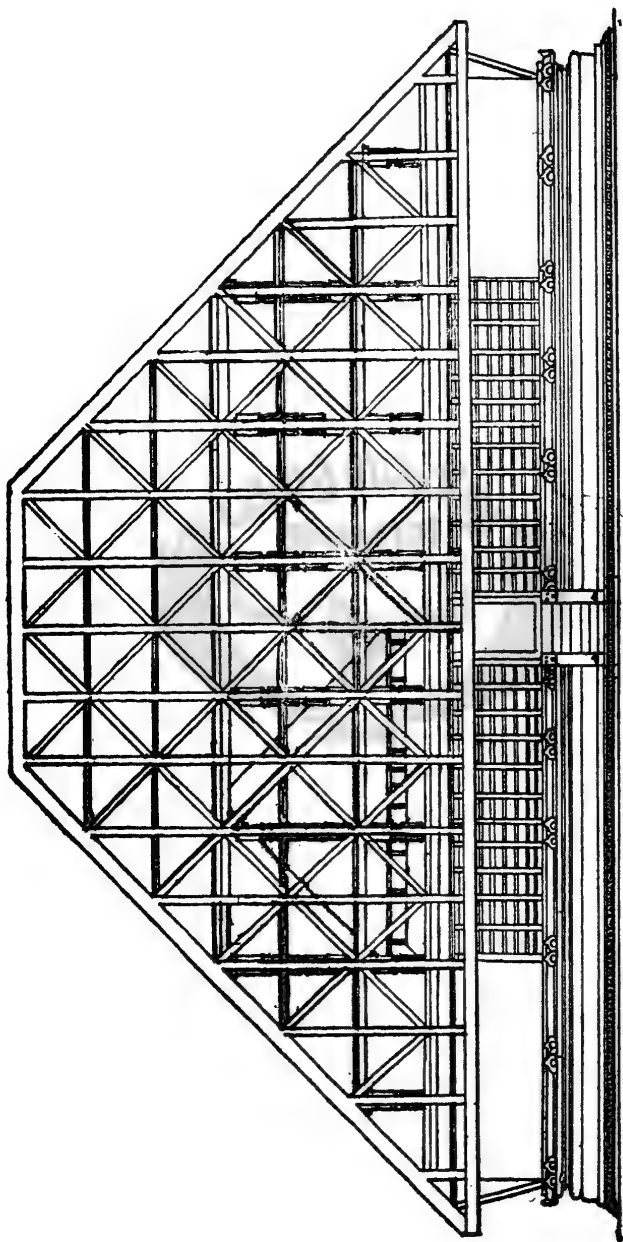
കുതമ്പലം—പുറം

ചിത്രം നമ്പ് 19.

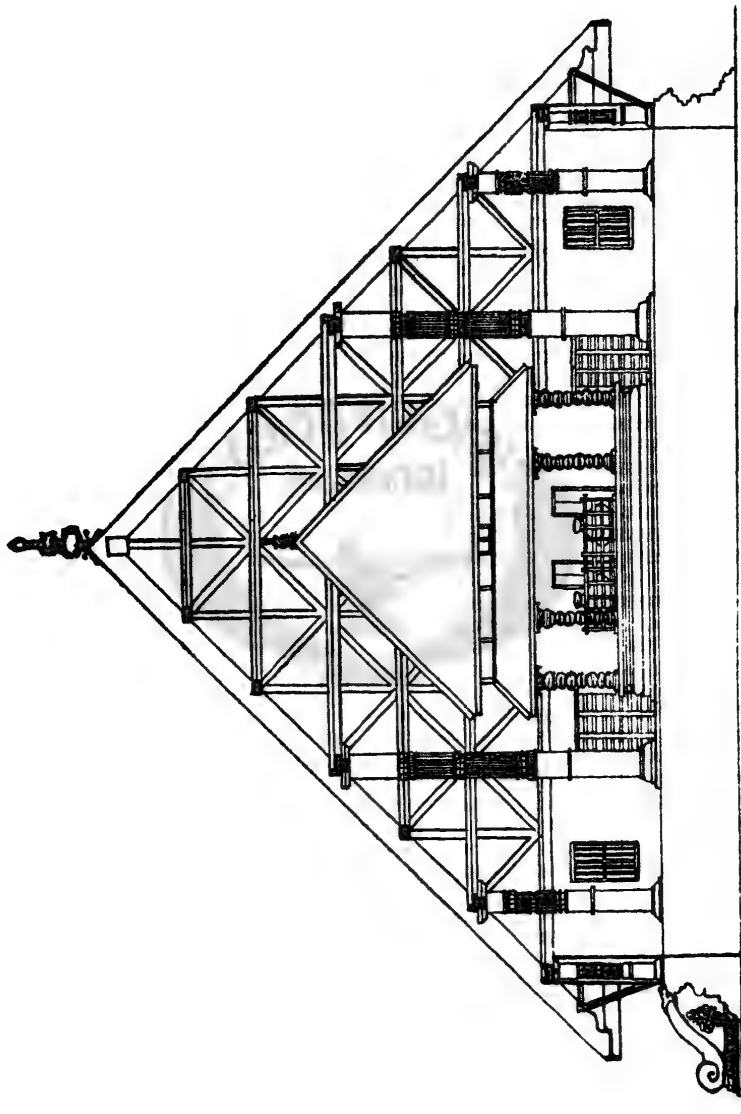
മുതലമ്പലം—ഗുണ്ടിക് കൂലി വെക്കൽ.

ചിത്രം നമ്പർ 20.

കുത്തമ്പലം—സൈന്യം എലിവെഷൻ.

ചിത്രം നമ്പ് 21

കുത്തമ്പലം—A-B സെക്ഷൻ

രണ്ടു പാർലമെന്റും മദ്ധ്യത്തിൽ കാരണം, അതിന്റെ രണ്ടു വശത്തും ഇരണ്ടും, നാലു കോടിയും, രണ്ടു നൊറിപ്പാത്തും നേരെ കാരണം കൂടി ആകെ 16 കഴക്കോലുകൾ മോത്തായും മുതൽ വാമട വരെ എത്തുന്നവയാകുന്നു. പിന്നെ ഇവയോടു സമാന്തരമായി കോടികളിൽ ചേതിരകളേയും കൽപിയിക്കുന്നു. ഈ ചേതിരകൾ തുടങ്ങുന്ന ഭിക്ഷകളിൽനിന്നു അതതു ചേതിരയുടെ കർണ്ണാകാരമായി ഉത്തരം വരേയും, അവിടെ നിന്നു അതതു കർണ്ണാകാരത്തിൽ തന്നെ വിപരീതമായി മേൽപ്പട്ട കോടി വരേയും കാരോ കോൺമുഖമായ കഴക്കോലുകളെ കൽപിയിക്കുന്നു, എന്നാൽ മുകളിൽനിന്നു ആദ്യത്തെ മൂന്നു ചേതിരകളിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന കോൺമുഖമായ കഴക്കോലുകൾ പാർലമെന്റുകളിൽ ഉത്തരത്തിന്മേൽ ചെന്നു അവിടെനിന്നു മറവശത്തുള്ള ആദ്യത്തെ മൂന്നു ചേതിരകൾ തുടങ്ങുന്ന ഭിക്ഷിതരെന്ന ചെന്നവസാനിയ്ക്കും. പിന്നെ ബാക്കി രണ്ടു ചേതിരകളിൽനിന്നും പുറപ്പെടുന്ന ഉത്തരത്തിന്മേൽ ചെന്നു, അവിടെനിന്നു ആദ്യത്തെ നേർകഴക്കോൽ തുടങ്ങുന്ന ഭിക്ഷിതും, മദ്ധ്യത്തിലുള്ള നേർകഴക്കോൽ തുടങ്ങുന്ന ഭിക്ഷിതും അവസാനിയ്ക്കും. അപ്പോൾ ഉത്തരത്തിനകത്തു അഞ്ചു ചേതിരകൾ ആണു് ഉണ്ടാവുക. നൊറിപ്പാത്ത ചേതിരകളിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന കോൺമുഖമായ എല്ലാ കഴക്കോലുകളും ഉത്തരത്തിന്മേൽ ചെന്നു, മറവശത്തുള്ള ചേതിരകളിൽത്തന്നെ അവസാനിക്കുന്നതാണു്. ഇങ്ങിനെ ആയാൽ കാരോ കഴക്കോലുകളുടേയും എടകൾ കാരോ പടം ആയിരിയ്ക്കും. കഴക്കോലുകൾ കൂടിച്ചേരുന്ന സന്ധികളിലെല്ലാം ചിത്രപട്ടികകൾ ചെലുത്തി മനോഹരമായി പണിയുകയും വേണം. (19, 20 & 21 നമ്പ് ചിത്രങ്ങൾ നോക്കുക.)

4

ഇനി മുൻപാഞ്ഞ പദകല്പനയ്ക്കു പക്ഷാതരത്തെ പറയുന്നു.
അഥവാ ഷാബിംശതിഭി, ശ്വതപരിംശതിഭി പുനഃ.
വിംശതിവ്യാഥ വിഭജേൽ പത്ത്നാലും പദാപ്തേ.

മുൻപാഞ്ഞ പദകല്പനക്കു പുറമെ അർദ്ധത്തെ ഇരുപത്തുകൊണ്ടോ, ഇരുപത്തിനാലുകൊണ്ടോ, ഇരുപതുകൊണ്ടോ ഭാഗിച്ചു അതിൽ ഒരുശം പടമായി കല്പിക്കുന്നതിനും വിരോധമില്ല.

5

പുറകൊണ്ടു ദീർഘവിസ്താരങ്ങളെ കൽപിയ്ക്കുവാനുള്ള പക്ഷാതരത്തേയാണു് ഇനി പറയുന്നതു്.

നാഹാലേ ചതുർവിംശാംശേ വിസ്താരം ദശഭാഗതഃ.
ഷോഡശാംശേ ദശാംശോ വാ ക്ഷുദ്രാപോ സുമന്ദിരേ.

പുറമെ അർദ്ധത്തെ ഇരുപത്തിനാലാക്കി ഭാഗിച്ചാൽ അതിൽ പത്തുഭാഗം വിസ്താരവും ശേഷം ദീർഘമായിട്ടും, പതിനാറിൽ ഭാഗിച്ചാൽ പത്താംശം ദീർഘവും ശിഷ്ടം വിസ്താരവും ആയിട്ടും ചോലയങ്ങളിലെ നാട്യമണ്ഡപങ്ങൾക്കു ദീർഘവിസ്താരങ്ങളെ കൽപിയ്ക്കാവുന്നതാണു്.

6

രംഗത്തിന്റെ കണക്കു മുതലായ്കളെ പറയുന്നു.
രംഗം സ്വയോനിപരമേവ സമാസ്തവാക്രം
വേദംഘ്രി ചോത്തരമുപാദ്യേ ചിതാംഗശോഭി.

പശ്ചാൽ മൃഗേഗപദ മസ്യു; തതോപി പശ്ചാൽ
നൈപത്ഥ്യധാമ ച വീഭാഗവിഭാ വിധേയം.

രംഗത്തിന്റെ (അരങ്ങിന്റെ) യോനിയും, കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ യോനിയും ഒന്നായിരിക്കണം; സമചതുരശ്രമായും, നാലുതൂണുകളോടുകൂടിയും, ഉത്തരം കഴക്കേലത് മുതലായ അവയവങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നതായും ഇരിക്കട്ടെ. ഈ രംഗത്തിന്റെ പിൻവശത്താണ് മൃഗേഗത്തിനുള്ള (മേളത്തിന്നു കൂത്തുപിടാവിനുള്ള) സ്ഥാനം കല്പിക്കേണ്ടത്. അതിന്റേയും പിൻവശത്തു അണിയാനും പണി ചെയ്തിരിക്കണം. (ചിത്രം നമ്പ് 18 നോക്കുക.)

7

രംഗത്തിന്റെ സ്ഥാനം മുതലാക്കി പറയുന്നു.

രംഗസ്യ നീലവിതതിഃ സമസീമി മദ്ധ്യം-
സ്തുപ്തപുരഃ സ്വമുലസദനസ്യ തു പശ്ചിമായാം.
സ്തുപീ തഥാഘ്രമവിഭാഃ കശലേന കല്പ്യം,
പ്രായേണ ഭാരവിതതിഃ ശ്രുതിഹസ്തഭൈർഘ്യം.

രംഗം കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ പിൻവശത്താണ് പണി ചെയ്യേണ്ടത്. അതിന്റെ മുൻവശത്തെ വാമടപ്പാറ കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള താഴികക്കടത്തിന്നു നേരെ ചുവട്ടിൽ വളവാറു പണിയുകയും വേണം. രംഗത്തിന്നും താഴികക്കടം ഉണ്ടാക്കണം; ഉത്തരപ്പാറ പ്രായേണ നാലുകോൽ ആയിരിക്കുകയും വേണം. രംഗം നാലുകോൽ പരിധിയായിരിക്കണമെന്നു താല്പര്യം.

8

കൂത്തമ്പലത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തേയും മാറും പറയുന്നു.

ദേവസുഗ്രേ ഭക്തിണരതാ രചിരേ നാട്യമണ്ഡപേ
സത്യം സമാചരേൽ നാട്യമണ്ഡപേഷു യഥോചിതം.

ദേവന്റെ മുൻവശത്തും വലത്തുഭാഗത്തും ആയിട്ടാണ് കൂത്തമ്പലം പണി ചെയ്യേണ്ടത്. നാട്യമണ്ഡപത്തിന്നു ഉചിതങ്ങളായ എല്ലാ അലങ്കാരങ്ങളെയും ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം.

—o—

പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായം (ഗോപുരവിധി)

പ്രതിവപ്രം തു കർത്ഥവ്യം പോരേ പോരേ തു ഗോപുരം
ക്ഷുദ്രാലമദ്ധ്യമുഖ്യാനാം ധിഷ്ഠ്യാനാം സ്വപ്രമാണതഃ.

1

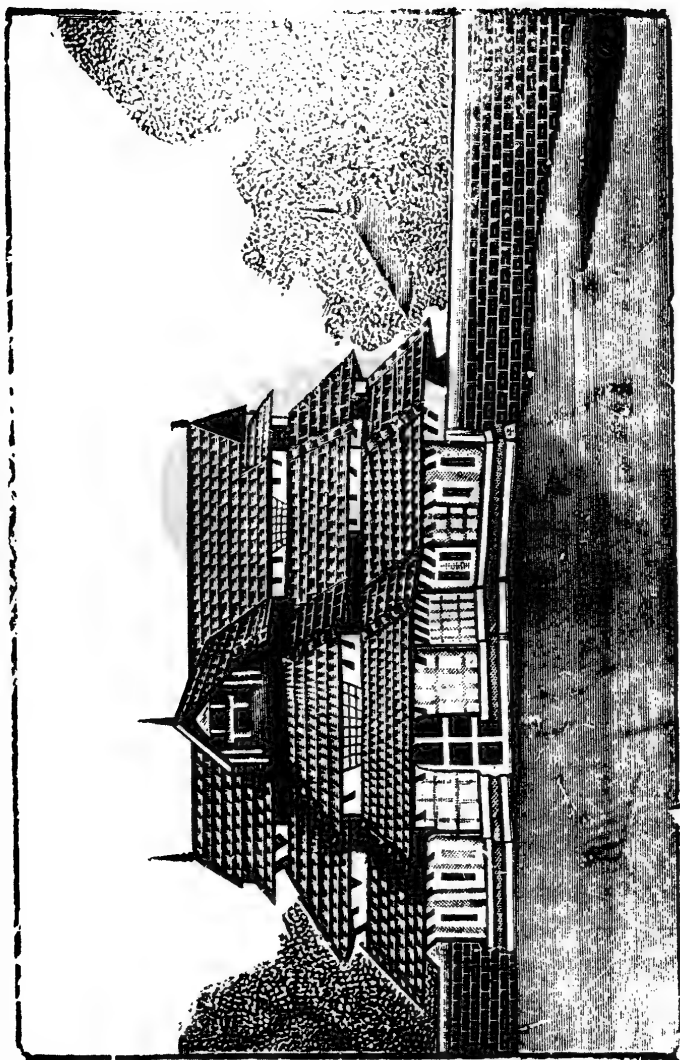
വലുപ്പം അലങ്കാരം മുതലായവയുടെ വ്യത്യാസംകൊണ്ടു ക്ഷുദ്രം, അർദ്ധം, മദ്ധ്യം, മദ്ധ്യം എന്നിങ്ങനെ നാലു വിധം പ്രാസാദങ്ങളുണ്ട്. അവകൾക്കു അതാതിന്റെ വലുപ്പത്തെ അനുസരിച്ചു അനുയോജ്യമായ തുടങ്ങി മയ്യോടുകൂടിയ അഞ്ചു പ്രകാരത്തിലും ചോരം തോറം ഗോപുരത്തെ ഉണ്ടാക്കാം. (22-ാം നമ്പ് ചിത്രം നോക്കുക).

—o—

ചോരശോഭാ, ചോരശാലാ, ചോരപ്രാസാദഹർമ്മ്യകേ.
ചോരശോപുര മിത്യേതേ ക്രമാൽ നാമ പ്രകീർത്തിതാ.

2

ചിത്രം ധനു 22

ഗോപിരം

ചോരശോഭ, ചോരശാല, ചോരപ്രാസാദം, ചോരഹർഷം, ചോരഗോപുരം ഇങ്ങനെ അഞ്ചു പ്രകാരത്തിൽ ഗോപുരങ്ങൾക്കു ചേർ പറയപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു

അന്തർണ്യലക്ഷകേ ചോരശോഭാഖ്യം സ്വാരൽ, തതഃ ക്രമാൽ
ചോരശാലാഭായഃ കായ്തം അന്തഹാരാദികേഷപവി. 3

അന്തർണ്യലക്ഷകാരത്തിങ്കൽ 'ചോരശോഭ' എന്ന ഗോപുരത്തേയും, അന്തഹാര്യങ്കൽ 'ചോരശാല' എന്ന ഗോപുരത്തേയും, മദ്ധ്യഹാരയിങ്കൽ 'ചോരപ്രാസാദം' എന്ന ഗോപുരത്തേയും, ബാഹ്യഹാരയിങ്കൽ 'ചോരഹർഷം' എന്ന ഗോപുരത്തേയും, മയ്യായേയിങ്കൽ 'ചോരഗോപുരം' എന്ന ഗോപുരത്തേയും പണി ചെയ്യണം.

അഥവാ സമ്യസാലേഷു ചോരശോഭാഭയസ്യ വാ

അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാ പ്രകാരത്തിങ്കലും ചോരശോഭ മുതലായ എല്ലാ ഗോപുരങ്ങളേയും പണിയുകയും ചെയ്യും.

മുഖപ്രാസാദവിസ്താരേ സപ്താഷ്ടനവഭാജിതേ. 4

ദൈശകാദേശഭക്തേ വാഴ്ചപ്രകാംശരഹിതം തതഃ

ശോഭാദിഗോപുരാന്താനാം മദ്ധ്യമം വിപുലം തപിം. 5

പ്രദികോവിഖിൻ്റെ വിസ്താരത്തെ ഏഴ് എട്ട് ഒമ്പത് പത്ത് പതിനൊന്ന് എന്നീ സംഖ്യകളേക്കാണു് അംശിച്ചു് ഒരംശം കളഞ്ഞാൽ അഞ്ചു വിധത്തിൽ വിസ്താരം വരും. മേൽപാഞ്ഞ അഞ്ചുവിധം, ക്രമത്തിൽ ചോരശോഭ മുതൽ ചോരഗോപുരം വരെ അഞ്ചുവിധം ഗോപുരങ്ങൾക്കുള്ള വിസ്താരമാകുന്നു. ഇതു ഗോപുരങ്ങൾക്കു സാമാന്യമായ ഒരു വിസ്താരം മാത്രമാണു്.

ഹസ്തമാനേന വിസ്താര മഥവാ പരീകല്പയേൽ
ത്രികരാ ദൃഢഹസ്താന്ത മധമാദി ത്രയം ത്രയം. 6

സമ്യസാലേ സമ്യഹർഷവിസ്താരം പരീകല്പയേൽ

ഇതിന്നുപുറമെ കോൽപ്രമാണമാക്കിയും ഗോപുരത്തിന്നു വിസ്താരം കല്പിയ്ക്കും. മൂന്നു കോൽ മുതൽ പതിനൊന്നു കോൽവരെ അധമമദ്ധ്യമോത്തമങ്ങളിൽ മൂന്നു വിധം എല്ലാ പ്രകാരത്തിങ്കലും എല്ലാ ഗോപുരത്തിന്നും വിസ്താരത്തെ കല്പിയ്ക്കും. അധമാദികളിൽ മൂന്നു വിധം എങ്ങിനെയെന്നാൽ—മൂന്നുകോൽ വിസ്താരം അധമത്തിൽ അധമവും, നാലുകോൽ അധമത്തിൽ മദ്ധ്യമവും, അഞ്ചുകോൽ അധമത്തിൽ ഉത്തമവും ആകുന്നു. പിന്നെ ആറുകോൽ മദ്ധ്യമത്തിൽ അധമവും ഇങ്ങനെ മേല്പട്ട കണ്ടാൽ പതിനൊന്നു കോൽ ഉത്തമത്തിൽ ഉത്തമമായി വരും എന്നു അറിഞ്ഞുകൊൾക.

ചേഹസ്താദീചേരഷ്ടാന്ത മേകാരത്തിവിവർണ്ണാൽ 7

എങ്കൈകം ത്രിത്രിധാമരമം ചോരശോഭാദീപഞ്ചസ്യ.

പിന്നെ രണ്ടുകോൽ മുതൽ ഏഴുകോൽ കോൽ വരെ ഏഴാലു കോലുവിതം കൂട്ടി ചോരശോഭ തുടങ്ങി അഞ്ചു ഗോപുരത്തിന്നും മൂന്നു വിധം വിസ്താരത്തെ കല്പിയ്ക്കും. രണ്ടു

കോൽ പാരശോഭയുടെ അധമവിസ്ഫാരവും, മൂന്നുകോൽ മദ്ധ്യമവിസ്ഫാരവും.—ഈ ശ്രുതിയിൽ പതിനാലു കോൽ പാരശോഭപ്രാസാദത്തിന്റെ അധമവിസ്ഫാരവും, പതിനഞ്ചു കോൽ മദ്ധ്യമവിസ്ഫാരവും പതിനാറുകോൽ ഉത്തമവിസ്ഫാരവുമാണെന്നു സാരം.

—o—

ത്രിഹസ്താഭേകത്രിംശാന്തം ദ്വിദിഹസ്തവിവൽനാൽ. 8
പ്രോക്തം ത്രിപഞ്ചധാമാനം പാരശോഭാഭിമഞ്ചകേ

അല്ലെങ്കിൽ മൂന്നു കോൽ തുടങ്ങി ഈരണ്ടു കോൽ കൂട്ടി മുപ്പത്തൊന്നു കോൽ വരെ മുപ്പന്നു വീധത്തിലും പാരശോഭ മുതലായ അഞ്ചു ഗോപുരങ്ങൾക്കു വിസ്താരം കല്പിക്കാം.

—o—

ഗോപുരാനാം തു വിസ്താര മിത്യേവം ബഹുധോഭിതം. 9
ഇപ്രകാരം അനേകവീധത്തിൽ ഗോപുരങ്ങൾക്കു വിസ്താരത്തെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

—o—

വിസ്താരേണാഭ്യന്തരം കർത്തവ്യം ഗോപുരാനാം വിശേഷതഃ
സപാദം വാദ്യം, സാധം വാ, പാദോനദ്വിഗുണം തു വാ. 10
സത്രിഭാഗൈകഭാഗം വാ, സത്രിഭാഗത്രിഭാഗകം
ദ്വിഗുണം വാ പ്രകർത്തവ്യം വിസ്താരാൽ സർവ്വഗോപുരേ. 11

ഗോപുരങ്ങൾക്കു പ്രത്യേകിച്ചും വിസ്താരംകൊണ്ടാണു ഭീർഘത്തെ കല്പിക്കേണ്ടത്; ആയതു വിസ്താരത്തിന്റെ ഒന്നുകാലം, ഒന്നരയും, ഒന്നേമുക്കാലം, വിസ്താരത്തിന്റെ മൂന്നിൽ ഒന്നോടുകൂടിയ വിസ്താരത്തോളവും, വിസ്താരത്തിൽ മൂന്നിൽ രണ്ടോടുകൂടിയ വിസ്താരത്തോളവും, വിസ്താരത്തിന്റെ ഏഴ്തിയും ഇങ്ങനെ ആറു വിധമാകുന്നു. ഈ ആറു വിധം ഭീർഘവും എല്ലാ ഗോപുരങ്ങൾക്കും കല്പിക്കുകയും ചെയ്യാം.

—o—

ആയാദിശോഭനോപേതം കാരയേൽ കരമാനകേ

എന്നാൽ കോൽ പ്രമാണമാക്കിയാണു് വിസ്താരം കല്പിക്കുന്നതെങ്കിൽ ആയാധിക്യം, മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെ പ്രതിധോനി മുതലായ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുകയും വേണം.

—o—

തേഷാമേവം ക്രമേ ദ്വയാസാമുത്സേധം പൃഥഗുച്യതേ. 12
സപ്താംശേ തു ശതാംശം ച ചതുരാംശേ ഷഡംശകം
സപ്തഭാഗം ചതുർഭാഗം, നവഭാഗം തു പഞ്ചഭിഃ. 13
ദ്വിഗുണം തു യഥാസംഖ്യം പാരായതനന്തഗതാ

ഗോപുരങ്ങൾക്കു് ക്രമേണ വിസ്താരംകൊണ്ടു ഉയരത്തെ പറയുന്നു. വിസ്താരത്തെ ഏഴാക്കി അംശിച്ചു് പത്താംശംകൊണ്ടും, നാലാക്കി അംശിച്ചു് ആറാംശംകൊണ്ടും, നാലാക്കി അംശിച്ചു് ഏഴാംശംകൊണ്ടും, അഞ്ചാക്കി അംശിച്ചു് ഒമ്പതാംശംകൊണ്ടും, വിസ്താരത്തിന്റെ ഇരട്ടിയും ഇങ്ങനെ അഞ്ചു ഗോപുരത്തിന്റെയും പ്രത്യേകം ഉയരമാകുന്നു.

—o—

വിസ്താരസ്യ ത്രിഭാഗൈകം, ചതുർഭാഗൈകഭാഗികം. 14
പഞ്ചഭാഗദ്വിഭാഗം വാ ഗോപുരാനാം തു നിഗ്നതഃ
പ്രാകാരകഡ്യബാഹ്യേ തു;

വിസ്താരത്തിന്റെ മുന്നിലൊന്നും, നാലിലൊന്നും, അഞ്ചിൽ രണ്ടു ഭാഗമൊ എല്ലാ ഗോപുരങ്ങളും തന്റെ ഉത്തരപ്പാറ്റയ്ക്കിന്നു മതിലിന്റെ പുറത്തേയ്ക്കു തള്ളി കല്ലിടേണ്ടതാകുന്നു.

ചോരതാര തഥോച്യതേ. 15

മൂലാൽ സാർവ്വം സത്രിഭാഗ, മഥവാ ഹസ്തമാനതഃ

സാർവ്വഹസ്തം സമാരജ്യ ഷഡ്ഷഡംഗുലവൽനാൽ. 16

പഞ്ചഹസ്താവധിതാവൽ ക്ഷുദ്രാണാം ചോരവിസ്തൃതിഃ

കുട്ടിയുടെ വിസ്താരത്തേയാണ് ഇനി പറയുന്നത്. മൂലപ്രാസാത്തിനുള്ള ചോര വിസ്താരത്തിന്റെ കണക്കായ, മുന്നിലൊന്നോടുകൂടിയ ചോരവിസ്താരത്തോളമൊ ഗോപുര ചോരത്തിന്നു വിസ്താരത്തെ കൽപിയ്ക്കാം. ഇതിന്നും പാമെ കോലുകൊണ്ടും വിസ്താരത്തെ കൽപിയ്ക്കാം. കണക്കുകൾ മുതൽ ആറുവിരൽ കൂട്ടി അഞ്ചു കോൽ വരെ (ഇങ്ങനെ പതിനഞ്ചു വിധത്തിലും) ക്ഷുദ്രഗോപുരങ്ങളുടെ ചോരത്തിന്നു വിസ്താരത്തെ കൽപിയ്ക്കാവുന്നതാണ്.

ചോരാൽ പഞ്ചാംശസപ്താംശം, സപ്താംശദശകം തഥാ. 17

ചേഗുണം വാ, സപാദം വാ, സാർവ്വചേഗുണ മേവവാ

ചോരോത്സേധം പ്രകർത്തവ്യമന്തർണ്യധരതഃ ക്രമാൽ. 18

ഉത്തരാന്തം സമുത്സേധം; തദേവം വാസ്ത്യ വിസ്തൃതിഃ

വിസ്താരത്തെ അഞ്ചാക്കി അംശിച്ചു ഏഴംശവും, ഏഴാക്കി അംശിച്ചു പത്തംശവും, ഏഴുതും, രണ്ടാക്കലും, രണ്ടരയും ഇങ്ങനെ ക്രമത്തിൽ അന്തർണ്യധരം തുടങ്ങി അഞ്ചു പ്രാകാരത്തിങ്കലും ചോരത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ കൽപിയ്ക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തരം വരെ ഉയരവും അതിൽ പകുതി വിസ്താരവും നിശ്ചയിക്കുന്നതിന്നും വിരോധമില്ല.

ഏകത്രിശരസപ്താങ്കമാത്രം നീതപാർഥ ദക്ഷിണേ. 19

ക്രമേണ വിന്യസേൽ ചോരം ബിംബമദ്ധ്യോ ദ്യോമോചിതം

ലിംഗമദ്ധ്യാൽ തു വാമേന നീതപാ വാ ചോര മാചരേൽ. 20

ബിംബമദ്ധ്യത്തിൽനിന്നു കന്നും, മൂന്നും, അഞ്ചും, ഏഴും, ഒമ്പതും വിരൽ വേവന്റെ വലത്തോട്ടു നീക്കി, അവിടം ചോരമദ്ധ്യം വരുന്ന വിധത്തിലാണ് ക്രമേണ അഞ്ചു പ്രാകാരങ്ങളിലുള്ള ഗോപുരങ്ങളുടെ ചോരത്തേ വെക്കേണ്ടത്. ലിംഗത്തേയാണ് ചുതിപ്പിടുന്നതെങ്കിൽ അതിന്റെ ഗോപുരചോരങ്ങളെ വേവന്റെ എടത്തോട്ടും ഗമിപ്പിയ്ക്കാം.

തന്മദ്ധ്യാൽ ഗോപുരായാമം കർത്തവ്യേനതഃ സമം

ചോരയോഗം കവാടം ച കർത്തവ്യം പൂർവ്വാകർമ്മാഗ്നതഃ. 21

മേൽപറഞ്ഞ ചോരമദ്ധ്യത്തിൽനിന്നു ഗോപുരത്തിന്റെ ചീർപ്പത്തെ രണ്ടു പുറത്തേയ്ക്കും സമമായി വെക്കണം. കുട്ടികൾക്കു കളിയ്ക്കും വാതിലുകൾക്കും പ്രാസാത്തിന്നു പാത്ത പ്രമാണമനുസരിച്ചു പണി ചെയ്യേണ്ടതുമാണ്.

പ്രവേശഭക്ഷിണേ ഗർഭം നൃസേദാത്രവഭിത്തികേ
മൂലാധിഷ്ഠാനപാദോദ്യേ വേദേഷ്വപിഭജംഗമൈഃ. 22
നന്ദപംക്തീശമാർത്താണൈർഭക്ഷേന ഹിതപാ തരംഗകം
ഗോപുരാദ്യംഗ മാശ്രിം ച കുത്സാ പോ സവ്വഗോപുരേ. 23

അത്രവഭിത്തിയിങ്കൽ ചോരത്തിന്റെ വലത്തു ഭാഗത്തു ഗർഭപാത്രത്തെ സ്ഥാപിക്കുന്നു. മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെ തറ ഉയരത്തെയും, കാലുയരത്തെയും നാല്, അഞ്ച്, ഏഴ്, എട്ട്, ഒമ്പത്, പത്ത്, പതിനൊന്ന്, പന്ത്രണ്ട് എന്നീ സംഖ്യകളിൽ ഒന്നിനെക്കൊണ്ട് അംശിച്ച അതിൽ ഒരംശം കളഞ്ഞ, ശേഷം അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു എല്ലാ ഗോപുരത്തിനും തറ ഉയരത്തെയും കാലുയരത്തെയും കൽപിക്കാം.

സോപപീഠ മധിഷ്ഠാനം, വിനാ വാദ്യത്രാപപീഠകം

ഗോപുരത്തിന്റെ തറയെ ഉപപീഠത്തോടുകൂടിയും കൂടാതെയും ഉണ്ടാക്കാവുന്നതാകുന്നു.

അഥവാ മോപപീഠം ച മന്യരം സ്തംഭ മേവ ച. 24
പൂർവ്വോക്തമാഗ്നതഃ കൃതപാ, ശേഷേ ഷോഡാകൃതേ പുനഃ
സപാദോഗം മഞ്ചോച്ചം, കന്ഥരോച്ചം തു ഭാഗതഃ. 25
സത്രിഭാഗഭിഭാഗം തു ശിരഃ, ശേഷം ശിഖോദയം

അല്ലെങ്കിൽ ഉപപീഠം, തറ, കല്ലത്തരം വരെയുള്ള ഭിത്തി ഇവയുടെ ഉയരത്തെ പ്രാസാദത്തിന്ന് കൽപിക്കുക പാൻ പറഞ്ഞ പ്രമാണംകൊണ്ടു കൽപിച്ചു, ശേഷം താഴികക്കടത്തിന്റെ അഗ്രം വരെയുള്ള ഉയരത്തെ ആറാക്കി അംശിക്കുന്നു. ഈ ആറ ഭാഗങ്ങളിൽ ഒന്നുകാൽ അംശംകൊണ്ടു പ്രാസാദത്തിന്റെ ഉയരത്തെയും. അതിന്നുമേൽ ഒരു ഭാഗംകൊണ്ടു ഗളത്തിന്റെ ഉയരത്തെയും. അതിന്നുമേൽ രണ്ടു ഭാഗവും ഒരു ഭാഗത്തിന്റെ മൂന്നിൽ ഒന്നും കൂടിയെടത്തോളമുള്ള ഭാഗംകൊണ്ടു വാരോത്തരത്തോടുകൂടിയ മേൽപുറയുടെ ഉയരത്തെയും, ശേഷം പന്ത്രണ്ടിൽ അഞ്ചംശത്തോടുകൂടിയ ഒരു ഭാഗംകൊണ്ടു താഴികക്കടത്തിന്റെ ഉയരത്തെയും കൽപിക്കണം.

ഏവ മേകരവേ പ്രോക്തം ഭാഗമാനം പുരാതനൈഃ 26
ബ്രഹ്മിമിശ്വ, തതഃ പൂർവ്വം ചിതവേ ഭാഗ മദ്ധ്യതേ
ഉത്തരാഭിശിഖാന്തം യൽ നവധാ വിഭജേൽ സമം.

മേൽപറഞ്ഞ പ്രകാരമാണ് പുരാതനന്മാരായ ബ്രഹ്മിമാർ ഗോപുരത്തിന്റെ ഒരു നിമിശയുടെ വിഭാഗത്തെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ഇനി രണ്ടാംനിമിശയുടെ വിഭാഗത്തെ പറയുന്നു. രണ്ടുനിമിശ്യ കല്ലത്തരം കഴിഞ്ഞ മുകളിലേയ്ക്കു അവസാനം വരെയുള്ള ഉയരത്തെ സമം മൂന്നാക്കി അംശിക്കണം.

സപാദോഗം മഞ്ചോച്ചം, ച്യോശാഖം ചരണോദയം 28
മേകരഗം പ്രസ്തരോത്സേധ, മേകാംശം കന്ഥരോദയം
സാഖ്ച്യോശം ശിരസ്തംഗം ശേഷഭാഗം ശിഖോദയം
ഏവം ചിതവേ മദ്ധ്യാന്തം, ത്രിതവേ മഗ മദ്ധ്യതേ. 29

മേൽപറഞ്ഞ കമ്പതംഗത്തിൽ കണകാൽ അംശംകൊണ്ടു പ്രസ്തുതത്തിന്റെ ഉയരത്തേയും, അതിന്നുമേൽ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു കാലയരത്തേയും, അതിന്നുമേൽ കരംശം കൊണ്ടു രണ്ടാംനിലയുടെ പ്രസ്തുതത്തിന്റെ ഉയരത്തേയും, പിന്നെ കരംശംകൊണ്ടു ഗുരുത്തിന്റെ ഉയരത്തേയും, പിന്നെ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു മേൽപുരയുടെ ഉയരത്തേയും, ശേഷം മുക്കാലംശംകൊണ്ടു താഴികക്കടത്തിന്റെ ഉയരത്തേയും കൽപിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ രണ്ടു നിലയ്ക്കുള്ള വിഭാഗത്തെ പറഞ്ഞു. ഇനി മൂന്നു നിലയുടെ ഉയരത്തിന്റെ വിഭാഗത്തെ പറയുന്നു.

—o—

ഉത്തരാദിശിഖാന്തം തു കൃതേപാച്ചം ചോദേശാംശകം
സപാദംശം കപോതോച്ചം, ച്യോശാഖം ചരണോദയം. 30

ഭാഗൈകം പ്രസ്തുതോത്സേധം, ചിഭാഗം പാദൈർഘ്യകം
ത്രിപാദം തൽകപോതോച്ചമംശം ഗ്രീവോദയം ഭവേൽ. 31

സാഖ്ച്യംശം ശിരസ്തംഗം ശേഷം സൂച്യച്ഛായം ഭവേൽ.
ഏവം ത്രിഖണ്ഡാഖ്യാതം ശിഷ്യശാസ്ത്രവിശാരദൈഃ 32

മണ്ണത്തരം മുതൽ അവസാനം വരെയുള്ള ഉയരത്തെ പന്ത്രണ്ടാക്കി അംശിച്ചു കണകാൽ അംശംകൊണ്ടു കൂടപാതയ്ക്കത്തേയും, അതിന്നുമേൽ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു കാലയരത്തേയും, പിന്നെ കരംശംകൊണ്ടു രണ്ടാംനിലയിൽ പ്രസ്തുതത്തേയും, പിന്നെ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു മൂന്നാംനിലയുടെ കാലയരത്തേയും, അതിന്നുമേൽ മുക്കാൽ അംശംകൊണ്ടു അതിന്റെ പ്രസ്തുതത്തേയും, പിന്നെ കരംശംകൊണ്ടു ഗുരുത്തേയും, പിന്നെ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു മേൽപുരയേയും, ശേഷം കരംശംകൊണ്ടു താഴികക്കടത്തേയും പണിപെടുന്നു. ഇങ്ങനെ ശിൽപശാസ്ത്രത്തെ അറിയുന്നവർ മൂന്നു നിലയുടെ വിഭാഗത്തെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

—o—

ഏവം ചതുസ്തലാദീനാം തലാധികൃവിഭാഗതഃ
ആചോദേശതലാഢ്വദ്വം സർവ്വമത്ര വിചക്ഷണൈഃ. 33

ഇപ്രകാരം നാലു നില മുതൽ പന്ത്രണ്ടു നില വരെ നിലതോറുമുള്ള ഉയരത്തിന്റെ വിഭാഗത്തെ ബുദ്ധിമാന്മാർ ഉൾക്കൊള്ളണം.

—o—

വിസ്താരേ പഞ്ചഭാഗേ തു ഗർഭഗോരം ത്രിഭാഗതഃ
ശേഷം തു ഭിത്തിവിഷ്ണുഭേദമകളുമേവ്വിധീയതേ 34

വിസ്താരത്തെ അഞ്ചാക്കി ഭാഗിച്ചു മൂന്നു ഭാഗംകൊണ്ടു ഗർഭഗാത്രത്തേയും, ശേഷം രണ്ടാംശംകൊണ്ടു രണ്ടു പുറത്തുമുള്ള ഭിത്തിയേയും പണിപെടുന്നു. ഇതു ഒരു നിലയ്ക്കുള്ള വിധിയാകുന്നു.

—o—

ചേരിഖലേ ഗോപുരവ്യാസേ ഗർഭം ശൈലാഞ്ചിഭാഗതഃ
ത്രിഭാഗൈർഭിത്തിവിഷ്ണുഭേഃ; വ്യാസേ രന്ധ്രവിഭാജിതേ 35

അംശേന കൂടവിസ്താരം, കോഷ്ഠമംശശ്രീഭിസ്തഥാ
കൂടകോഷ്ഠകയോർമ്മദ്ധ്യേ പഞ്ചാംശൈഃ പഞ്ചരാദികം 36

രണ്ടു നിലയുള്ളതിന്നു വ്യാസത്തെ ഏഴാക്കി ഭാഗിച്ചു നാലംശംകൊണ്ടു ഗർഭാമന്തേയും, മൂന്നുഭാഗംകൊണ്ടു ഭിത്തികളേയും പണിചെയ്യണം. പിന്നെ വ്യാസത്തെ കമ്പതാക്കി ഭാഗിച്ചു ഒരംശംകൊണ്ടു കൂടവിസ്താരത്തേയും, മൂന്നംശംകൊണ്ടു കോഷ്ഠത്തേയും, കൂടകോഷ്ഠങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ അഞ്ചംശംകൊണ്ടു പഞ്ചരാദികളേയും, കൽപിക്കണം.

—o—

കൂടകോഷ്ഠാദിനിഷ്ക്രാന്താദ്യേവിലം പൂർവ്വമുക്തവൽ
വ്യാസേ നവാംശേ ത്രിതലേ നാളീഗേഹം ത്രിയംശകം. 37

കൂടം, കോഷ്ഠം മുതലായതുകളുടെ പുറപ്പാട് തുടങ്ങിയ സകലത്തേയും പ്രാസാദത്തിന്നു വിധിച്ച പ്രമാണംകൊണ്ടു കൽപിക്കേണ്ടതാണ് മൂന്നു നിലയ്ക്കു വ്യാസത്തെ കമ്പതാക്കി കല്പിച്ച് മൂന്നംശംകൊണ്ടു ഗർഭാമന്തെ പണിചെയ്യണം.

—o—

ഗുഹപീണ്ഡ്യളിന്ദഹാരാ ഭാഗേ നൈകേന കല്പയേൽ
കൂടകോഷ്ഠാദിസർവ്വാംഗം പൂർവ്വവൽ പരികല്പയേൽ. 38

പുറത്തെ ഭിത്തി, ഏകാക്ഷി, അകത്തെ ഭിത്തി ഇവയെ ഓരോ ഭാഗംകൊണ്ടും കൽപിക്കണം. കൂടം, കോഷ്ഠം മുതലായ സകല അവയവങ്ങളും പ്രാസാദത്തിന്നു പാഞ്ഞവിധി പ്രകാരമാണു വേണ്ടത്.

—o—

കൂടം ശാലാം പഞ്ചരം ച നാസികാദ്യേവിലം ക്രമാൽ.
കരോതു മൂലഹർമ്മ്യാനുസാരാൽ കുംഭലതാമചി. 39

കൂടം, കോഷ്ഠം, പഞ്ചരം, നാസിക, കുംഭലത മുതലായ സകല അലങ്കാരങ്ങളേയും മൂലപ്രാസാദത്തെ അനുസരിച്ചു പണി ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

—o—

അയ്യമസ്തുപികോപേതം സർവ്വാവയവസുന്ദരം
യഥായുക്തി യഥാശോഭയുക്തമേവ കരോതപതഃ. 40

ഭംഗി വരത്തക്കവണ്ണം യുക്തിയോടുകൂടി ആലോചിച്ചു എല്ലാ അവയവങ്ങളെക്കൊണ്ടും മനോഹരമാക്കി, കറു മൂന്നു അഞ്ച് മുതലായ കറുപ്പെട്ട സംഖ്യയായ താഴികൾക്കു മേൽക്കൂടി ഗോപുരത്തെ പണിചെയ്യണം.

—o—

അധസ്തലപോരതാദര വേദൈർഭാവ്യഷ്ടിഭിരംശിതേ.
ഏകാംശരഹിതം വോച്യതലേഷു പോരവിസ്തരം. 41

പുവട്ടിലത്തെ പോരവിസ്താരത്തെ നാലുകൊണ്ടോ അഞ്ചുകൊണ്ടോ ഭാഗിച്ചു ഒരംശം മുട്ടത്താശാഷം അതിന്റെ മുകളിലത്തെ പോരവിസ്താരമാകുന്നു. ഇങ്ങനെ എത്ര നിലയുണ്ടെങ്കിലും അതാതിന്റെ പുവട്ടിലത്തെ പോരവിസ്താരംകൊണ്ടു അതാതിന്റെ പോരവിസ്താരത്തെ കൽപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

—o—

ഗർഭാഗാരേഷു സോപാനം ഹൃദ്യപർവ്വപരി വിന്യസേൽ.
ഏവം ലക്ഷണസംയുക്തം ഗോപുരം കാരയേൽ ബുധഃ. 42

ഗർഗ്ഗഹത്തിങ്കൽ നിലതോറും കോണി വെണ്ണണം അറിവുള്ളവൻ ഇങ്ങനെ ലക്ഷണത്തോടുകൂടി ഗോപുരത്തെ പണി ചെയ്യിക്കണം.

ശ്രീമന്ദിരാദിനാമാനി ഗോപുരാണാം വിശേഷതഃ.

സന്ത്യാകാരവശാൽ, ഭൂഘാഭേദഭേദസംസ്ഥാനഭേദതഃ.

43

ഗോപുരങ്ങൾക്കു ആകൃതി, അലങ്കാരം, സ്ഥിതി ഇതുകൂടെ ഭേദംകൊണ്ടു “ശ്രീമന്ദിരം” തുടങ്ങി പ്രത്യേകമായ പേരുകളുമുണ്ട്.

അനുബന്ധം I

A. മൂല വൃത്തമാക്കാൻ.

മതിൽ, പ്രക്ഷിപ്തവഴി മുതലായവ മൂല വൃത്തമാക്കുവാനുള്ള വിധിയെപ്പറയുന്നു.

ഭിത്തിവിഷ്ണുഭക്ഷണസ്യ പഞ്ചാംശ ഭിതയം ബഹിഃ

തൃക്തപാ വൃത്തികൃതം കർത്താദിനർഭാഗം തു തൽക്രമാൽ.

(ശിൽപിരത്നം—കന്നടഭാഗം, അ. 4, ശ്ലോ. 45)

ഭിത്തിവിഷ്ണുവിന്റെ കണ്ണത്തെ അഞ്ചാക്കി ഭാഗിച്ചു രണ്ടാംശം പുറത്തേക്കു തള്ളി ബാക്കികൊണ്ടു വൃത്തമാക്കുക. ഈ ക്രമത്തിൽ അകത്തും വൃത്തമാക്കണം. ശ്ലോകാത്മഭിതാണു്. ഇനി പണിയേണ്ട രീതി ഒന്നുകൂടി വിശദമാക്കാം.

മതിലിന്റെ മൂലയിൽ പുറത്തുനിന്നു അകത്തേയ്ക്കു കണ്ണുമായി ഒരു വര വരയ്ക്കുക. മതിൽവണ്ണം ഏഴുപിരലാണെന്നു സങ്കൽപിയ്ക്കുക. എന്നാൽ അതിന്റെ കണ്ണം (ഏതാണ്ട്) പത്തു് വിരലുണ്ടാവും. അതിന്റെ അഞ്ചിൽ രണ്ടാംശം—നാലുപിരലെന്നതും—പുറത്തെ മൂലയിൽനിന്നു അകത്തുചെന്നെത്തു് ആ വരയിൽ അടയാളപ്പെടുത്തുക അവിടെനിന്നു മതിൽവണ്ണമായ ഏഴു പിരൽ ആ വരയിൽക്കൂടെത്തന്നെ അകത്തേയ്ക്കു ചെന്നെത്തു് അടയാളപ്പെടുത്തുക, അപ്പോൾ ആ അടയാളം അകത്തെ മൂലയിൽനിന്നും ഒരു വിരൽ അകത്തേയ്ക്കു നിശ്ചയിരിയ്ക്കും. പിന്നെ കർണ്ണത്തോളം നീളത്തിൽ ഒരു ചരടടുത്തു് ഒരു തല ഏകത്തെ അടയാളത്തിൽ തൊടുവിട്ടുകൊണ്ടു് ഒരു വൃത്തം വരയ്ക്കുക. അതു് മതിലിന്റെ പുറത്തെ മൂലയാകുന്നു. പിന്നെ അകത്തെ മൂലയും വൃത്തമാക്കണം. അതിന്നു ആ അടയാളത്തിൽനിന്നു മതിലിന്റെ അകവശത്തു് ഏറ്റവും അടുത്ത സ്ഥലത്തോളം മാത്രം നീളത്തിലുള്ള ചരടുകൊണ്ടു വൃത്തം വീശിയാൽ മതി; അതു് അകവശത്തെ വൃത്തമായി വരും.

ഇനി മറ്റൊരു പ്രമാണം പറയുന്നു.

തൽഭിത്തിവണ്ണമഞ്ചിത്രാൽ തൃക്തപാ രണ്ടാംശകം ബഹിഃ

യുക്ത്യാ തദ്വൃത്തമാക്കീടാം കോണനാലും മതിൽക്കിഹ

(ഭാഷാശിൽപിരത്നം—ശ്ലോ. 347)

മതിൽവണ്ണത്തെ അഞ്ചാക്കി രണ്ടാംശം കർണ്ണത്തിന്റെ പുറംവിട്ടു ബാക്കികൊണ്ടു മുൻ ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം അകവും പുറവും വൃത്തമാക്കുക. പ്രക്ഷിപ്തവഴി മുതലായവയുടേയും മൂല വൃത്തമാക്കുന്നതിനുള്ള വിധിയും ഇതുതന്നെയാകുന്നു.

B. കൂപ-തടാകവിധി.

കിണറിന്റേയും കുളത്തിന്റേയും കണക്കിനെ പറയുന്നു.

ഗാനഹസ്തം സമാരഭ്യ കൂപസ്യ പരിധിർവേൽ
യുദ്ധഹസ്താഭിപിന്ദ്രനം തടാകം ന വിധീയതേ

കിണറിന്റേ പുറം മൂന്നു കോലിൽ കറയരുത്; കുളത്തിനകമുള്ള 91 കോലിലും കറയരുത്.

C. കണ്ണാടിബിംബം.

1

കണ്ണാടിബിംബങ്ങളുടെ ലക്ഷണാന്തരയാണു താഴെ പറയുന്നതും.

ആയാമം ദേശയാ കൃതപാ തൃക്കൈതപകാംശമഥ്യാഷ്ടഭിഃ

സപ്തധാ വിഭജ്യേദേഷു വൃത്തം പഞ്ചഭിരേവ ച

പ്രഥമം തു, തഥാ ചോഭ്യാം ദ്വൈതീയം ച പ്രകല്പയേൽ

തൃതീയമവശിഷ്ടേണ വൃത്തം കുര്യാദ്യുമാക്രമം.

തൃക്കേതന നവമേനാഥ ചതുർക്കേതന വൈ പുനഃ

ഉത്തലപാതന്തരാധോമദ്ധ്യേഷു യോജയേൽ സുസമം ക്രമാൽ.

ആകെയുള്ള നീളത്തെ പത്താക്കി ഭാഗിച്ചു് കരംശം നീക്കി ബാക്കിയുള്ളതിൽ എട്ടുകൊണ്ടു ഏഴാക്കി ഭാഗിക്കുകയും ചെയ്യുക. അതിൽ അഞ്ചംശംകൊണ്ടു് ആദ്യത്തെ വൃത്തവും, പിന്നെ രണ്ടംശംകൊണ്ടു് രണ്ടാമത്തെ വൃത്തവും, ബാക്കിയുള്ള കരംശംകൊണ്ടു് മൂന്നാമത്തെ വൃത്തവും ക്രമത്താലെ കൽപിക്കാം. ആദ്യം നീക്കിവെച്ച കരംശത്തെ നാലാക്കി ഭാഗിച്ചു് ഒരു ഭാഗം ശിരസ്സിലും, പിന്നെ ഓരോ ഭാഗത്തും മൂന്നു വൃത്തങ്ങൾ കൂടിയതിന്റെ രണ്ടു ഇടകളിലും ഒരു ഭാഗം പാദത്തിലും (ചുവട്ടിലും) കൽപിക്കുക.

2

മറ്റൊരു വിധി പറയാം.

ദീർഘമച്ഛന്നബിംബേഷു നവതാലം പ്രകല്പയേൽ

പഞ്ചാംശക്കൈസ്തു വൃത്തം സൂതൽ, ദ്വൈതീയം ച തഥാ ത്രിഭിഃ

നവമേന സമം കുര്യാൽ പാദമദ്ധ്യശിരസ്സു ച

സർവ്വഭേദേഷുവിഹിതമേവം ശാസ്ത്രവിദോ വിദഃ

കണ്ണാടിബിംബത്തിന്റെ ആകെയുള്ള നീളത്തെ ഒമ്പതാക്കി ഭാഗിക്കുക. അതിൽ അഞ്ചംശംകൊണ്ടു് ആദ്യത്തേയും, മൂന്നംശംകൊണ്ടു് രണ്ടാമത്തേയും വൃത്തങ്ങളെ വരയ്ക്കുക. ബാക്കിയുള്ള അംശത്തെ മൂന്നാക്കി ഭാഗിച്ചു് കരംശം ശിരസ്സിലും, പിന്നത്തേതു് വൃത്തങ്ങളുടെ ഇടയിലും, മൂന്നാമത്തേതു് പാദത്തിലും കൽപിയ്ക്കുക. ഇതു് എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും ഉപയോഗിക്കാവുന്ന വിധിയാണെന്നു ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

3

ഇനി മറ്റൊരു കണ്ണാടിബിംബലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു.

നവാംശിതേഭീഷ്ടസമുഹ്മന്ദയേൽ ക്രമാൽ

ത്രിപുത്തമസ്തൃഗപിന്ദിശാകരാംശക്കൈഃ

**അദ്ധ്യക്ഷന വൃത്താന്തരമുഖശീഷ്തഃ
സമം ച കിര്യം മുക്തിരഭ്യസ്തകൃതേ.**

ഇഷ്ടമുള്ള നീളത്തെ കമ്പതാക്കി ഭാഗിച്ചു നാലംശംകൊണ്ട് ആദ്യത്തെയും, രണ്ടംശംകൊണ്ട് രണ്ടാമത്തെയും, കരംശംകൊണ്ട് മൂന്നാമത്തെയും വൃത്തം കല്പിക്കുക. ബാക്കിയുള്ള രണ്ടംശത്തെ നാലാക്കി ഭാഗിച്ചു കരംശം ശിരസ്സിലും, കാരോ അംശം മൂന്നു വൃത്തങ്ങളുടെ രണ്ടിടയിലും നാലാമത്തേത് പാദത്തിലും കല്പിക്കുക.

4

വേദാന്ത വിധത്തിലുള്ള കണ്ണാടിബിംബത്തെയാണ് താഴെ പറയുന്നത്.

**തുംഗേ നവാംശീതേ ഭാഗം തൃക്കുതാ ശിഷ്യേദ്വിഭാജിതേ
സമുദ്രനയനേന്ദ്രംശൈശ്വര്യത്തായ മഥാപരേൽ
അനന്തരം തൃക്കുതാഗേ ചതുർത്വിംശീതേ സമം
വൃത്തത്രയസുന്തരേ ദേവ ശീഷ്തം പ്രപദമേവ ച
ഏകൈകേഭൈനവ ഭാഗേന കല്പയേൽ ശിഷ്യവിത്തമഃ**

ഉയരത്തെ കമ്പതാക്കി ഭാഗിച്ചു ഒരു ഭാഗം നീക്കി ശേഷത്തെ ഏഴാക്കി അംശിക്കുക. നാലംശംകൊണ്ട് ആദ്യത്തെയും, രണ്ടംശംകൊണ്ട് രണ്ടാമത്തെയും, കരംശംകൊണ്ട് മൂന്നാമത്തെയും വൃത്തത്തെ കല്പിക്കണം. പിന്നെ ആദ്യം നീക്കിക്കളഞ്ഞ ഭാഗത്തെ സമം നാലാക്കി ഭാഗിച്ചു കാരോ ഭാഗങ്ങൾ യഥാക്രമം ശിരസ്സിലും, മൂന്നു വൃത്തങ്ങളുടെ ഇടയിലും, പാദത്തിലും (ചുവട്ടിലും) കല്പിക്കുക.

5

ഇനി മറ്റൊരു വിധി പറയാം.

**മുക്തിരഭ്യസ്തകൃതേ തുംഗേ നന്ദവിഭാജിതേ
സാദ്ധ്യപായസപാദേവിഭാജൈശ്വര്യത്തായം കരുത
ശിഷ്യേ നവാംശീതേ ശീഷ്തമേകേന ചതുരംശൈകൈ
വൃത്തപേയാനന്തരം തദപേൽ പ്രപദഞ്ച പ്രകല്പയേൽ.**

കണ്ണാടിബിംബത്തിന്നു ആകെയുള്ള ഉയരത്തെ കമ്പതായ് ഭാഗിക്കുക. അതിൽ നാലര അംശംകൊണ്ട് ആദ്യത്തെ വൃത്തവും, രണ്ടുകാലംശംകൊണ്ട് രണ്ടാമത്തെ വൃത്തവും കല്പിക്കുക. ബാക്കിയുള്ളതിനെ വീണ്ടും കമ്പതാക്കി ഭാഗിച്ചു കരംശം ശിരസ്സിലും, നാലംശം വൃത്തങ്ങളുടെ ഇടയിലും ബാക്കിയുള്ള നാലംശം ചുവട്ടിലും കൽപ്പിക്കണം.

D. ചിത്രോടക്കല്ലൂ.

**നാഗവേപ്രതിഷ്ഠായാം വക്ഷ്യേ തലാമലക്ഷണം
അംഗുലേന പ്രകല്പിത തത്ര മാനാനി ശാസ്ത്രവിൽ.
ആരോഹപരിണാഹാദിസമ്യമേവ സലക്ഷണം.**

1

നാഗവേപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കുള്ള ചിത്രോടക്കല്ലൂന്റെ ലക്ഷണം പറയുന്നു. അതിന്റെ ഉയരം ചുറ്റും മുതലായ അളവുകളെല്ലാം ശാസ്ത്രപ്രകാരം അംഗുലങ്ങളെക്കൊണ്ടു കല്പിക്കേണ്ടതാണ്.

ഉത്തമം തു ധപരോത്ഥം സുപ്രോഷയോനിസ്തു മദ്ധ്യമം

നിന്ദന്ദ്ര തഥാപ്രൈത, തസ്യാൽ തത നാഗരാജ്ഞി വിവർജ്ജയേൽ. 2

അതിന്നു ഉത്തമം ഏകയോനിയാകുന്നു; പഞ്ചയോനി മധ്യമവുമാണ്. ത്രിയോനിയം സപ്തയോനിയം നിന്ദന്ദ്രാണാം: അതിനാൽ അവയെ ചിത്രോടക്കല്ലിനു സ്വീകരിക്കരുത്.

തദ:

ഗുണവേദാംശരഹിതമഖം വാ വ്യാസമാനത:

അധിഷ്ഠാനോമ്നയം കരുതാ; തൽസ്തംഭം തു യഥാക്രമം. 3

ചിത്രോടക്കല്ലിന്റെ തറയ്ക്ക്, മേൽപാഞ്ഞപ്രകാരം നല്ല കണക്കുനോക്കി കൽപിച്ച വ്യാസത്തിന്റെ പകുതിയോ, 2 ഭാഗമോ, 3 ഭാഗമോ, 4 ഭാഗമോ ഉയരമുണ്ടായിരിക്കണം. അതിന്നു ഇതി സ്തംഭത്തിന്റെ വ്യാസമാകട്ടെ യഥാക്രമം.

സ്തംഭം:

വേദേഷപംഗ വിഭജനേഷു നേത്രവഹ്നുസ്വിഭാഗത:

തൽസമം പാദഹീനം വാ തദഖം വാ തദമ്നയം. 4

തായുടെ നാലിൽ രണ്ടുഭാഗമോ (2 യൊ), 3 ഭാഗമോ, ആറിൽ നാലുഭാഗമോ (4 ഭാ) ആയിരിക്കണം. സ്തംഭത്തിന്റെ ഉയരം തായുടെ ഉയരത്തോളം തന്നെയോ, അതിന്റെ 2 ഭാ, 3 യൊ ആക്കിപ്പണിയാം.

ഗർഭഗൃഹം:

അംഗുലേന തു തൽഗർഭഗേഹസ്യ പരിധിർവേൽ

സപാദോലേന വാ തസ്യ പാദാനഭിതയേന വാ. 5

ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ ചുറ്റും അംഗുലംകൊണ്ടുതന്നെയാണ് കണക്കാക്കേണ്ടത്. അത് കന്നുകാലോ, കന്നയോ, കന്നേമുക്കാലോ അംഗുലംകൊണ്ടായിരിക്കണം.

“തദഖം പാദഹീനം വാ പാദം വാ തസ്യ നിമ്നതാം”

അതിന്റെ (ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ) താഴെ ചുറ്റിന്റെ പകുതിയോ, മുക്കാലോ, കാലോ ആയിട്ടു കൽപിക്കണം.

പോരം:

“പോരമേകാംഗുലവ്യാസം കരുതാ ദദ്ധ്യൽമുന്നതം.” 6

പോരത്തിനാകട്ടെ ഒരുംഗുലം വ്യാസവും കന്നയംഗുലം ഉയരവും ഉണ്ടായിരിക്കണം.

“ഏകനേത്രീലേന വാഫ്ഗുലവ്യാ ശിഖാമൂലേ യഥാബലം”

ഏകസ്തംഭത്തിന്റെ മുകളിലും ചുവട്ടിലും ബലത്തിന്നനുസരിച്ചു ഒരുംഗുലമോ അയംഗുലമോ വീതം ശിഖയും മൂലവും ഉണ്ടാക്കണം.

ശിഖരം (മേൽപ്പുര):

“അധിഷ്ഠാനപ്രമാണേന തന്യയാക്ഷിഖരം തഥാ” 7

അധിഷ്ഠാനത്തിനു (തറയ്ക്കു്) പറഞ്ഞ കണക്കിൽ തന്നെ ശിഖരവും പണിയണം.

ശിഖരത്തിന്റെ അലങ്കാരം:

തദ്യഹ്നായത്രിഭാഗേന പട്ടം കൂര്യാദ്യുമാവിധി
അല്പേന ത്രിപദേനാപി, നാസികാദി സമുജ്ജ്വലം.

8

ആ ശിഖരത്തിന്റെ ഉയരത്തിൽ $\frac{1}{2}$ ധാഗം കൊണ്ടോ, $\frac{1}{2}$ കൊണ്ടോ, $\frac{3}{4}$ കൊണ്ടോ പട്ടം ഉണ്ടാക്കുക. അത് നാസികാദികളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിയ്ക്കുകയും വേണം.

സ്മൃതി (അഴിക്കടം)

സ്തംഭമുഖതരാം സ്മൃതി മധിഷ്ഠാനസമോന്നതാം
പാദേനാല്പേന വാ ഹീനാം യഥാശോഭം യഥാമതി.
പാദാംശയുക്തമഥവാ ശിഖരോപരി ലക്ഷണൈഃ
യോന്യാജ്ഞൈക സ്തംഭ സമ്യക് മംഗുലൈ രഥവാ യവൈഃ

9

10

സ്തംഭത്തോടു സമമായ ദീർഘവിസ്താരത്തിലും, തറയോളം ഉയരത്തിലുമാണ് സ്മൃതിപത്ര (അഴിക്കടത്തെ) പണിയേണ്ടത്. അതിന്റെ ഉയരം ഭംഗിപോലെ തറയുടെ $\frac{1}{2}$ യോ, $\frac{3}{4}$ ലോ, $\frac{1}{2}$ ഓ ആക്കാനും വിരോധമില്ല. എല്ലാം യോനിപ്പെടുത്തി കൊണ്ടു പണിയേണ്ടതാകുന്നു; യുക്തപോലെ ദീർഘവിസ്താരാദികളെല്ലാം യവത്താലോ അംഗുലത്താലോ കൽപിയ്ക്കുകയും ചെയ്യാം.

E. കടുശക്കരബിംബവിധി.

ബഹുവേദവിധാനത്തിന്:

ഇവിടെ 'ബഹുവേദവിധാനം' എന്നു പറയുന്നതു കടുശക്കരയോഗംകൊണ്ടു വിഗ്രഹമുണ്ടാക്കുന്നതിനേയാകുന്നു. പൂജാബിംബങ്ങളുണ്ടാക്കുവാൻ കരിങ്കല്ലുകൊണ്ടു മാത്രമല്ല ഓര (മരം), മണ്ണ്, രത്നം, ലോഹം മുതലായവയെക്കൊണ്ടും ഉണ്ടാക്കുവാൻ വിധിയുണ്ട്. കടുശക്കരയോഗംകൊണ്ടുണ്ടാക്കുവാനുള്ള വിധിയും അതുപോലെതന്നെയാകുന്നു. തിരുവനന്തപുരത്തെ സാക്ഷാൽ പത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിലെ അനന്തശയനം കടുശക്കര കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളതെന്നു വായനക്കാരിൽ പലരും കേട്ടിട്ടുണ്ടാവാണം.

കടുശക്കരകൊണ്ടു ബിംബമുണ്ടാക്കിയാൽ പിന്നെ അതു അവിടെനിന്നു സ്ഥലക്കാരം ചെയ്യാൻ സാധിയ്ക്കയില്ല. അതിനാൽ പ്രതിഷ്ഠിസ്തോണ്ടതായ സ്ഥലത്തുതന്നെ ശില്പികളെ കൊണ്ടു പണിയിയ്ക്കാനാണ് വിധി; ചെയ്തവരാമുള്ളതും അങ്ങിനെതന്നെയാകുന്നു. അതിന്നു ആദ്യം തന്നെ കരിങ്ങാലി മുതലായവകൊണ്ടു നിശ്ചിത വലുപ്പത്തിൽ പ്രധാനങ്ങളായ അസ്ഥികളെയുണ്ടാക്കി ചേർത്തു കെട്ടണം. ജലാധിവാസം മുതലായ താന്ത്രിക കർമ്മങ്ങളും അതിന്മേൽ ചെയ്യുകയും വേണം. താഴെപ്പറയുന്നതു് അതുണ്ടാക്കുവാനുള്ള വിധികളേയാകുന്നു. സാധാരണ ധാരനക്കാർക്കു് ഇതിനെപ്പറ്റി അത്ര അറിവുണ്ടായെന്നു വരില്ല. ഇവിടെ ഇത്രയും പറയാനുള്ള കാരണം അതാകുന്നു.

"ബഹുവേദവിധാനത്തുകൽ കടുശക്കരയോഗമായ ഉത്തുകൊണ്ടു ബിംബം ഉണ്ടാക്കേണ്ടതാൽ മുമ്പ് കരിങ്ങാലിയുടെ കാതൽകൊണ്ടു് വംശണ്ണയും, വക്ഷാണ്ണയും, കടിണ്ണയും, ഉരുണ്ണയും, ജംഘാണ്ണുകളും, ദൃഢണ്ണുകളും, പാശപണ്ണുകളും ഇങ്ങിനെ ബിംബത്തിന്റെ അസ്ഥികൾ പോലെ ഉണ്ടാക്കി ഒരുമിച്ചുചേർത്ത്, സസ്യങ്ങളിൽ ചെ

സ്വതകിടം കെട്ടി ഉറപ്പിച്ചാൽ ആയതിന് 'ശുദ്ധ'മെന്നു പറയും" (ഇങ്ങിനെ ശുദ്ധ ഭുജാഭാൻ കരിങ്ങാലി, ദേവതാരം ചന്ദനം ഇത്യാദി മരങ്ങൾ നില്ക്കുന്നേടത്തു ചെന്നു ശിവാചരിഗ്രഹം ചോലെ ഒരു ചരിഗ്രഹം ചെയ്ത്, ആ മരത്തിൽ ഒരു ജാതിയെ മുറിച്ചു കൊണ്ടുവരേണ്ടതുണ്ട്. അങ്ങിനെ കൊണ്ടുവന്നുണ്ടാക്കിയ ശുദ്ധത്തെ വിധിപ്രകാരം പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നു. ശുദ്ധപ്രതിഷ്ഠാക്രിയകൾ, വിഷയമല്ലാത്തതിനാൽ, ഇവിടെ ചേർന്നില്ല).

"അനന്തരം ശുദ്ധത്തിന്മേൽ അഷ്ടബന്ധമുണ്ടാക്കിത്തേപ്പു: ആയതിന്നു തിരുവട്ടപ്പുര നാലുഭാഗം, കന്തിരക്കം മൂന്നുഭാഗം, ഗുൽഗുലു അഞ്ചുഭാഗം, ചെഞ്ചലും എട്ടുഭാഗം, കാവി കല്ല് മൂന്നുഭാഗം ഇവ പൊടിച്ച് നെയ്യും തേനും സമമായി ഇരണ്ടുഭാഗം കൂട്ടി ഇളക്കി പട്ടയിൽ അടുപ്പത്തുവെച്ച് കുറഞ്ഞൊന്നു തീകത്തിച്ച് ഉരക്കി യോഗംവന്നാൽ തേനിന്റെ പാകത്തിൽ വരുന്ന ശുദ്ധത്തിന്മേൽ എല്ലാദവും തേച്ചാൽ അതിന്റെ മുകളിൽ പഴുത്ത തേങ്ങാച്ചുരുകൊണ്ടു നാഡികളെ പിരിച്ച് ഉണ്ടാക്കിവെക്കുന്നു. അവിടെ നടുവിൽ സുഷുപ്തയും, എടുത്തും ചാലത്തും ഇഡാപിംഗലകളേയും മുപ്പിരിയായി മൂലധാരചക്രത്തുകൽ തുടങ്ങി ശുദ്ധമധ്യത്തിങ്കലോളം നിളമായി വയ്പു. അവിടെനിന്നും ഒന്നായിശിരസ്സിൽ കൊണ്ടുപോയി ഏഴു തലയാക്കി രണ്ടു പിരിയായി ചിരിച്ചാൽ, അതിൽ രണ്ടു നാഡികൾ കർണ്ണാശ്രയങ്ങളിലും, രണ്ടു നാഡികൾ നാസാഗ്രത്തിലും, പിന്നെ കീഴ്പോട്ടു നാലായികലോളവും, വസ്തുപ്രദശങ്ങളിലും വയ്പു. ഇങ്ങിനെ ഏഴു പ്രധാന നാഡികൾ വെച്ചാൽ അതിൽ വേർപട്ട രണ്ടുകൊണ്ടു മൂലധാരത്തുകൽ തുടങ്ങി മറക്കി ചുറ്റിക്കെട്ടു. പിന്നെ വാതപിത്തകഫാത്മകങ്ങളായ മണ്ണുകളെ തരംഗങ്ങളിൽനിന്നു വെച്ചുറെ മുൻപരിഗ്രഹം ചെയ്തുകൊണ്ടുവന്നു. കലക്കി അരച്ച്, പെരുംകല്ലും കളഞ്ഞു, ഉണക്കി പ്പൊടിച്ച് കോലാക്കകഷായത്തിലും, നാൽപാമകഷായത്തിലും, കരിങ്ങാലി മരുത് ഈ രണ്ടു കഷായത്തിലും പതിപ്പത്തു വിവസം വെച്ചുറെ ഇത് കഷായം ചേർക്കണം. പിന്നെ മണ്ണിൽ നാലൊന്നോളവും മണലും കൂട്ടി ത്രിഫലകഷായത്തിലിടണം. അപ്പോൾ യവവും, ഗോതമ്പും, ഉഴന്നും, കായാപിന്റെ ഇലയും പൊടിച്ച് മണലിൽ പാതികൂട്ടണം, പിന്നെ ഇളനീർവെള്ളത്തിൽ പത്തുദിവസമിടണം. അപ്പോൾ തിരുവട്ടപ്പുര, ഗുൽഗുലു, കന്തിരക്കം, ചെഞ്ചലും ഇവ മണലിന്റെ നാലൊന്നു കൂട്ടണം. പിന്നെ പശുവിന്റെ തൈരിൽ ഏഴു ദിവസം കിടക്കണം. അതിനു ചുക്ക്, മുക്കു, തിപ്പലി, മഞ്ഞൾ ഇവ മണലിൽ തുറിക്കുന്നു കൂട്ടണം. തേനും, നെയ്യും, പാലും കുറഞ്ഞൊന്നു കൂട്ടി; മണ്ണു നനച്ച്; പ്രാമ്പശയും, കൂവളപ്പുശയും മണലിൽ നാലൊന്നോളം കൂട്ടി; കകരം, ചന്ദനം, പൊന്നരിതാരം, കർപ്പൂരം, അകില, ഗോരോചനം ഇവ സമം പൊടിച്ച് മണലിൽ എടുത്തു കൂട്ടി; കാശാപിന്റെ തൈലവും കൂട്ടി; പൊന്നു, വെള്ളി, ഗംഗാ മൂതംകര, ഗംഗാജലം, പുറമണ്ണു ഇത്യാദി യഥാലോഭം കൂട്ടി; മുത്തുപിപ്പിയും, ശംഖും, പുറം, പ്രാമ്പശയും, ചികിരി അരിഞ്ഞതും മണലിൽ നാലൊന്നു കൂട്ടി ആ മണ്ണുകൊണ്ടു നാഡീമന്ദത്തിന്റെ മുകളിൽ മിനക്കും തേച്ച് ബിംബമുണ്ടാക്കി; അപരയങ്ങളൊക്കെയും സൗകൃപമായിട്ടുണ്ടാക്കിയാൽ പട്ടുകൊണ്ടു മുടി കല്ലുമുണ്ടാക്കി തേയ്പു.

കല്ലുമുണ്ടാക്കുവാൻ:

ആറിൽ ചുക്കുപോലെയിരിയുന്ന കുറുത്തകല്ലും, ആറമണലും കോഴിപ്പുറവും ഇവ മൂന്നും സമമായി പൊടിച്ച്, അരച്ച്, പ്രാശിലയിൽ കഴച്ചു തേച്ച്, അവകാരങ്ങളൊക്കെയും കല്ലുംകൊണ്ടുതന്നെയുണ്ടാക്കി, അവിടെ വേണ്ടുന്ന ചായവും ചെയ്തു.

“ഭാരകൊണ്ടുള്ള ബിംബങ്ങളും, ചായംവെച്ച ശിലാബിംബവും ഇവ കക്കയും ബഹു
 വേർവീധാനമായി പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നു. സ്നാനബിംബവും വേറെ ഉണ്ടാക്ക. ബലിബിംബം,
 യാത്രാബിംബം ഇങ്ങനെ രണ്ടു ബിംബങ്ങളും വേറെ ഉണ്ടാക്കണം. ഈ നാലു ബിംബങ്ങ
 ളും ഉണ്ടാക്കുന്നത് ലോഹംകൊണ്ടുതന്നെയാകുന്നു. അമൃതാബിംബം ശിലകൊണ്ടും ഉ
 ണ്ടാക്കും.

മേലെഴുതിയതിന്റെ പ്രമാണം

(തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ വിമർശിനി വ്യുല്പാന്നത്തിൽനിന്ന്)

“ഏകവേരം ശിലാലോഹമണിജം സർവ്വദേഷ്യതേ
 മൃദാജം തഥാലേഖ്യം ബഹുവേരമിതിസ്ഥിതി” 1
 മൃണയീപ്രതിമാവിധാനമിഹ കിഞ്ചിൽ പ്രകാശ്യ തേ.

നാരദീയപദ്ധതിയിൽ:—

“1. മൃണയീം പ്രതിമാം വക്ഷ്യേ യഥാവൽ താം നിഃബാധമേ
 പകപാപകേപേ ഡിധ. പ്രോക്ഷേത മൃണയുത പ്രതിമേ ക്രമാൽ. 2
 ന സമുലോകാഃ ശംസന്തി പ്രതിമാം ദേശമൃണയീം
 അപകപാ പ്രതിമാ ശസ്ത്രാ സൈവ കാര്യാ വിചക്ഷണൈഃ. 3
 സധയാ നൈവ കല്യാണൈവ നാശമുണ്ടെന്ന് സ്തു കാരുന്തേൽ
 മൃദൈവ മൃണയീം കല്യാൽ യഥാവണ്ണാനരൂപതഃ. 4
 ബ്രാഹ്മണസു സിതാ മൃദൈവ, ക്ഷത്രിയസു ഹൃദയം സുതാ
 വിശാം പീതാ ഭവേൽ മൃദൈവ, കൃഷ്ണാ ശുഭ്രസു കീർത്തിതാ. 5
 മദം വണ്ണാനരൂപേണ ഗുഹ്നീയാൽ ക്ഷേത്രസംഭവം
 ദധീസപ്തിഃ പരയാഭിഷ്ഠ അതസീസ്സേഹസംയുതൈഃ. 6
 ശർക്കരലോഹപാഷാണൈഃ ചുണ്ണം കൃതപാശ്വപുഷ്പം
 സമഭാഗാനി ചുണ്ണാനി മുത്തികായാം പ്രയോജയേൽ. 7
 വാദിരേണ കഷായേണ അർജ്ജുനേന ച പേഷയേൽ
 ശ്രീവേഷ്ടകം സമുജ്ജ്വലം കങ്കമം കന്ധമോ ച. 8
 കന്ധശ്ച രസാ ഹേതുതേ സദ്യേ... രസാനപിതാഃ
 നദീസംഗമതീർത്ഥേഷു പുണ്യാഭ്യാനേഷു വാ പുനഃ. 9
 ആദായ മുത്തികാം തത്ര സ്സേഹചുണ്ണസമായുതാം
 മാസം പർവ്വേഷിതാം കൃതപാ കാരുന്തേൽ പ്രതിമാം തതഃ. 10
 ത്രിരാത്രോപോഷിതാ സാതു ശിലാദ്വീപസമാ ഭവേൽ”—ഇതി.

തന്ത്രമുരാരീരാഹഃ:—

“ഗന്തം കൃതപാ നിവാരതേ ഇ സ്ഥാപയേൽ തത്ര മുത്തികാം. 11
 ശർക്കരലോഹപാഷാണചുണ്ണം ദധ്യാദിഭിഃ സമം
 ചതുർത്ഥാംശം മുദി ക്ഷിപ്തപാ കഷായാഭ്യാം ച പേഷയേൽ. 12
 കഷായേ സമു മലോധ്യ ശ്രീവേഷ്ടാദിരസാനപിതാം

- സംഗമാദിമുദം പിഷ്ടം സർവ്വമുണ്ണസമനപിതാം. 13
 മാസോഷിതാം പുനഃ പിഷ്ട്വാ തന്യാൽ പ്രതിമാം ശുഭാം
 ത്രിരാത്രേണ ശിലാവൽ ചേൽ ജ്ഞേയാ തത്ര സുയുക്തതാം. 14
 പുനർമാസോഷിതതേപാക്തിരച്ഛാകാരിന്യുസിദ്ധയേ
 തതോ ഗർഭഗേഹ പീഠം കുർവാൽ ശുഭസമനപിതം” 15

തഥാ ച ശുഭാത്മം പ്രതിമാത്മം വിഹിതം വൃക്ഷവിശേഷം ഗതവാ യഥോ
 ക്തപ്രകാരേണ മരിതവാ ആനീയ ശിലീഭിഃ ശുഭാനി കാരയേൽ.

ശുഭകരണേ മുരാരീരാഹഃ—

- “വംശഭണ്ഡഃ കടിഭണ്ഡോ വക്ഷോഭണ്ഡസ്തഥൈവ ച
 ബാഹുഭണ്ഡാശ്ച ചതപാരഃ പ്രകോഷ്ടാസ്താവദേവ ഹി. 16
 പാദഭണ്ഡാപുരേ ചൈവം സ്ഥൂലഭണ്ഡോ സ്രുതോദരം”—ഇതി.

സ്ഥിതസ്യ ദേവസ്യ ശുഭാനി സ്യുഃ തഥാ ച തൽസ്ഥിരീകരണായ
 ചതപാരി ശുഭാനി ച യോജയേൽ.

തഥാ ച മുരാരീരാഹഃ—

- “പ്രതിമാസമിതായാമം പൃഷ്ഠതോ വൃത്ത മേവ ച. 17
 ഉപാല്പശുലം കുർവ്വീത പ്രതിമാസ്ഥിതയേ പുനഃ.
 കേചിത് ചരണശുലം ച പാശശുലം ച കുർവ്വതേ. 18
 ചതുരഃ ശ്ലേഷയേദഭണ്ഡാൻ വിശിഖേനേവ താൻ പുനഃ
 ഭണ്ഡാഃ സപ്തഭൈരതേതു സ്ഥാനേ പ്രോക്താ വിചക്ഷണൈഃ. 19

ഇതി—സ്ഥിതസ്യ ദേവസ്യ സപ്തഭൈ വാ ത്രയോദശ വാ ശുഭാനി കുർവ്വീത
 ആസീനേ ദേവേതു മുരാരീരാഹഃ—

- “.....തത്ര സ്യാൽജാനസന്ധികം
 ജംഘാനി ദ്വിശിഖം കുർവാദൃത മേകശിഖം തഥാ. 20
 ഏകാനവിംശതിർജ്ജ്ഞേയാഃ ശുഭഭണ്ഡാ സ്തഥാസനേ
 ശയനേ ച തഥാ ഭണ്ഡാ അതഃപരം ന കാരയേൽ. 21
 ഇത്യാസനശയനയോ രപ്യേകോനവിംശതിശുഭഭണ്ഡോ ഭവന്തി.

തത്ര തിഷ്ഠതോ ദേവസ്യ നപുംസകശിലായാ ഉപരി പാദശിലാം പീഠം
 ച യഥോപപത്തി വിധായ പാദശിലായാ ഗർഭദേവേ ദേവ പാദശുലേ നപും
 സകശിലാസ്പൃഷ്ടേ യഥാ ഭവതി തഥാ കൃതവാ തേ പാദശുലേ കടിപത്മേ
 കൃതവാ തത്ര കടിഭണ്ഡേന സഹ ശ്ലേഷയേൽ. ശുഭാനാം ശ്ലേഷനേ സുഷിരം
 കീലം ച ന കാരയേൽ. ത്രിശിഖം ദ്വിശിഖം നിത്യം ച കൃതവാ പൃഥക് പൃഥക്
 ശ്ലേഷയേൽ. വക്ഷോഭണ്ഡസ്യ മദ്ധ്യേ തഥാ കടിബന്ധേ ച മദ്ധ്യേ നിത്യം
 കൃതവാ തതോ നിത്യോഃ മദ്ധ്യേ വംശഭണ്ഡം നിക്ഷിപ്തം ബന്ധയേൽ. വംശ

ണ്യം തു മുഖാൽ മൃദ്ധാന്തം കിരീടാന്തം ച ബുധാഃ പ്രാഹുഃ. വക്ഷോഭണ്യം ത്രിശൂലാഗ്രം കുർവാൽ. ബാഹുമുഖാനി ത്രിശിഖാനി, പ്രകോഷം ദ്വിശിഖം കുർവാൽ. പുന ദൃണ്ഡാൻ സർവാൻ യഥാവൽ ശ്ലേഷയേൽ. ശ്ലേഷിതാൻ ശ്ലേഷിതാൻ താൻ താമ്രപട്ടേന വേഷ്യയേൽ യഥാ സന്ധ്യോർദ്ധ്വം ഭവേൽ തഥാ വേഷ്യയേൽ. ഏവം ശൂലാനി ബന്ധയിതവാ രജ്ജുവേഷ്യന് കുർവാൽ.

തത്രമുരാരിരാഹഃ—

- “നാളികേരതപചം സാരം ഗുഹ്ണീയാദ്രജ്ജുകർണി
സമവത്തായതാ രജ്ജു ന്നാഴ്തി സ്ഥൂലാ നവാ കൃശാ. 21
- ശലാകാമാത്രനാഹാ സാ ശൂലഗ്രന്ഥിവിവർജ്ജിതാ
നചൈവാഴ്തിമൃദാ കാർവാ ന്നാഴ്തിമുദാപീ കദംബന. 22
- ഏവം രജ്ജുമയം കൃതവാ സർവ്വേഷംഗേഷു വേഷ്യന്
യഥാ ശരീരേ സർവ്വേഷാം ചതുഷ്ഠാഷ്ടിസിരാഃ സൂതാഃ. 23
- ശൂലേ തമൈവ പാശാഃ സ്വഃ കർത്തവ്യം സ്തത്ര കോവിദൈഃ
ശൂല മന്ധി, സിരാ രജ്ജു, മാണ്ഡം, തപക് പദോ ഭവേൽ. 24
- ദോഷം ദോഷം തു രജ്ജുഭ്യോ ബദ്ധവാ ശൂലം തു വേഷ്യയേൽ
മദം സംഗ്രഹ്യ പൂർവ്വാപരം തതോ മാസപേയോഷിതാം. 25
- ചതുർഭി ഭാജിതാഭിശ്ച വാലുകാഭിവിമിശ്രയേൽ
തത സ്ത്രൈകടകം ചുണ്ണം വിംശത്യംഗം തു മിശ്രയേൽ. 26
- നാളികേരതപചം സാരം മരിതവാ മരിതാഴ്തി മിശ്രയേൽ
ആലോധ്യ ത്രിഫലാതോയേ നാളികേരരസാനപിതേ. 27
- നാളികേരരസൈഃ സാധം സാരയിതവാ മദം ശന്നൈഃ
ശ്ലേഷയേൽ സ്ഥൂലബന്ധേഷു സർവാംഗേഷു ശന്നൈഃ ശന്നൈഃ 28
- ആർദ്രേഷോപവ ചതുഷ്ഠേഷു തേഷു രജ്ജവാ പ്രവേഷ്യയേൽ
വേഷ്യയിതവാ സമീകൃത്യ മദാ ചൈവ ശന്നൈഃ ശന്നൈഃ. 29
- ത്രിരേവ രജ്ജുബന്ധം ച ത്രിശൂലം ചാഴ്തി ദാപയേൽ
അതഃശർപ്പം ന രജ്ജു ച ന ശൂലം ചാഴ്തി ദാപയേൽ 30
- മദാലിപ്യ ശന്നൈ ജ്ജാതവാ ശൂലാശൂലം വിചക്ഷണഃ
കുശാച്ഛരീരസംവേഷ്യം മേദമരിദ്രവിവർജ്ജിതം. 31
- ഹസ്തേനൈവ മദം ദദ്യോൽ കൂർച്ചേന കടുശർക്കരം
പിഷ്ടവാ ത്രിഫലതോയൈ സ്ത ശർക്കരകല്ലമേവ ച. 32
- കാർപ്പാസശൂലയസംയുക്തം സമുക്ത കൃതവാ വിചക്ഷണഃ
കൂർച്ചേനൈവ തു തൽകല്ലം ശന്നൈ രേവ പരാമുശേൽ. 33
- തതഃ കൃണികാഗ്രേണ നൃപ്താംഗാനി ച ലേപയേൽ
കുപ്പേഷംഗേഷു സർവ്വേഷു പദൈ രാമ്മാദ്യ ബുലിമാൻ. 34

ശുക്തികാദിക്രിയാ സ്കൃത സർവ്വവണ്ണാംശ്വ കാരയേൽ
വണ്ണരോഗവിധിം പശ്യാൽ പ്രകർവ്വീത യഥാക്രമം.”—ഇതി. 35

ഇത്യാദൃക്തപ്രകാരേണ ഉത്തമഃടിക്രമവശാൽ മൂലപ്രതിമാം അതിമനോ
ഹരാംഗീം കർത്യാൽ.

F. ശ്രീചക്രലേഖനവിധി.

ഭൂപ്രസ്താശ്രീചക്രം വരയ്ക്കുവാനുള്ള പ്രമാണത്തെ വായുന്നു.

1

ചണ്ഡവതുംഗുലായാമം സൂത്രം പ്രാകപ്രത്യഗായതം
ചതുർഭി രംഗുലൈഃ ശിഷ്യാഃ സുവൃത്താനി ച ഭൂപുരം
അന്തർനവാംഗുലം പ്രോക്തം മദ്ധ്യേ പതം തു ഷോഡശ.
ഏകാദശാംഗുലോപേതമഷ്ടപതം വിധീയതെ.

ആദ്യംതന്നെ കിഴക്കു തിരിഞ്ഞിരുന്ന് കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറായി 96 അംഗുലം (നാലു
കോൽ) നീളത്തിൽ ഒരു രേഖ വരയ്ക്കുക. ഇത് ശ്രീചക്രത്തിന്റെ ഒട്ടനീളമുള്ള വ്യാസമാ
ണെന്നു കരുതണം. അതിന്റെ രണ്ടാറുതും നന്നാലംഗുലങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഭൂപുരത്തിന്നും
വൃത്തത്തിന്നും രേഖാകൾ വരയ്ക്കുക. അതായത് രണ്ടംഗുലങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഭൂപുരവൃദ്ധ്യം
രണ്ടംഗുലങ്ങളെക്കൊണ്ട് വൃത്തവൃദ്ധ്യം വരയ്ക്കണമെന്നർത്ഥം. (കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറുള്ള രേഖാ
മധ്യത്തിൽനിന്നു 46 അംഗുലം നീളമുള്ള ചരടുകൊണ്ടു ആദ്യത്തെ വൃത്തം വരച്ചു, കൂ
ത്താലെ വൃത്തവൃദ്ധ്യം ചെയ്താൽ) പിന്നെ 9 അംഗുലംകൊണ്ടു ഷോഡശമൂലവും 11 അംഗു
ലംകൊണ്ടു അഷ്ടമൂലവും ഉണ്ടാക്കണം (മധ്യത്തിൽനിന്നു 35 അംഗുലം നീളമുള്ള ചരടുകൊ
ണ്ട് ഷോഡശമൂലത്തിനുള്ള വൃത്തവും, 24 അംഗുലംകൊണ്ട് അഷ്ടമൂലത്തിനുള്ള വൃത്തവും
വരച്ചു ചുറ്റും ഉണ്ടാക്കണമെന്നർത്ഥം).

2

ആ വൃത്തത്തിനകത്ത് വരയ്ക്കേണ്ടതായ കോണുകളെയാണു ഇനി പറയുന്നത്.

വ്യാസേ “ദേ,വി”കൃതേ ത,ത്ത്,മ,ല,ല,വി,ഗ,തേ,

ചാ,ഷ,ഭാഗേ “ത്വ” സൂത്രാൻ

കൃതച “പൂ,രീ,ദ,ളാ,”ന്തേ ഗ,വ,വ,ല, മദയോ

“വ്യാ,ത”യോ “സ്തോയ”ഭാഗാൻ

“ധനഗാം”ശാ “ന്വേ” പ്രവൃജ്യ ഗ്രഥയതു വരണാ—

ശാദി സൂത്രപേയാനി

പ്രാക“പോ,തം” “രേ,ധി” “ഗാ,നം” “വി,ദി” “മ,മ,” “ധൃ,ഗിനം”

“ദി,വ്യ” “സു,നം” ചി,രം” പ്രാക

വൃത്തത്തിനകത്തു് ബാക്കിയുള്ള രേഖയെ 48 (ദേവി) ആക്കി അംശിയ്ക്കുക. അ
പ്പോൾ കാരാ അംശവും കാരാ അംഗുലം വീതം വരുമല്ലോ. പിന്നെ പടിഞ്ഞാറു
നിന്ന് 6 (ത), 6 (ത്ത്), 5 (മ), 3 (ല), 3 (ല), 4 (വി), 3 (ഗ), 6 (തെ), 6 (ചാ),

ത്രിപുരോപനിഷത്ത്, ശ്രീകൃഷ്ണചിന്താമണി, ലളിതോപാഖ്യാനം മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ശ്രീപത്മലേഖനവിധി സാധാരണ പ്രതിപാദിച്ചുകാണാം. വിധിപ്രകാരം പത്മമിട്ടു പുല്കുന്നതിനുള്ള പ്രശ്നങ്ങളെയാണു മേലുദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ളത്. ശ്രീപത്മം വരച്ച പര്യായമില്ലാത്ത പക്ഷം അതിന്റെ സ്വഭാവം മറയ്ക്കുന്നതാണ്. ഇതുപകരിയ്ക്കുന്നതാണല്ലോ. നിത്യപുഷ്പസ്വർണ്ണം ചെത്തി പഞ്ചധാരാ മുതലായ തകിടകളിൽ വരയ്ക്കുകയാണ് പതിവ്. അതിനു ഇത്രയും ചെലവായാൽ (96 അംഗുലമായാൽ) പ്രയാസമാണല്ലോ. ആ ആവശ്യത്തിന്നു ചെറിയ തോതിൽ (മേൽപറഞ്ഞ പ്രമാണമനുസരിച്ചതന്നെ) തച്ച ശാസ്ത്രപ്രകാരമുള്ള നല്ല കൈകണക്കിൽ വരക്കേണ്ടതാകുന്നു. യവം കൊണ്ടാണു് സാധാരണ കണക്കാക്കുക പതിവ്. അതിന്റെ വ്യാസം 15 യവവും 27 യവവും നല്ല കൈകണക്കാണെന്നും പറയട്ടെ.

മേൽശ്രീപത്മം ഉണ്ടാക്കുന്ന വിധിയെ പറയാം.

4

മേൽശ്രീപത്മത്തിന്റെ അളവുകളെല്ലാം ഭൂപ്രസ്താരത്തിനു പാഞ്ഞതുപോലെത്തന്നെയാകുന്നു.

ചക്രരാജോന്നതിം വക്ഷ്യേ തതഃശാഖാപ്രമാണതഃ
 ദ്വേംഗുലം ഭൂപുരോത്സേധം തേനൈവ തു വലിത്രയം
 നവാംഗുലം ചോഡശാദേ തുവാംശം തപാഷ്ടപത്രകേ
 മനപത്രാൽ ഗുണകോഷ്ഠാന്തം ചതപാരിംശാംശകൈവ്വഹേൽ.

96 ഭാഗമാക്കിയുള്ള മേൽശ്രീപത്മത്തിന്റെ ഉയരത്തെ പറയുന്നു. ഭൂപുരത്രയത്തിനും വ്യാതത്രയത്തിനും ഇഴക്കുശംഭിതവും, നേനാശാഖാപ്രമാണതം കമ്പതംശവും, അഷ്ടമേത്തിനു പതിനൊന്നംശവും, 14 കോണകം മുൻ നടുക്കിലെ ത്രികോണമടക്കം 24 അംശവും ഉയരം വെക്കുന്നു.

6. പഞ്ചലോഹം.

ബിംബനിർമ്മാണത്തിനുള്ള പഞ്ചലോഹകൂട്ടിനെ പറയുന്നു.

ചതുരാംഗം തു രജത മേകഭാംഗം ച കാണ്ഡനം
 വരിഷ്ഠ മഷ്ടഭാംഗം ചാർവ്വുഷ്ടഭാംഗം ച പിത്തളം
 അയഃ കിഞ്ചിൽ സമായുക്തം പഞ്ചലോഹം തു യോജയേൽ.

നാലാംഗം വെള്ളിയും, ഒരുഭാംഗം സ്വർണ്ണവും, ഏഴെട്ടുഭാംഗം ചെമ്പും വിച്ചളയും, സ്വർപംമാത്രം ഇരുമ്പും കൂട്ടിച്ചേർക്കുക. ഇവയെല്ലാം ചേർത്തു ഉരുക്കിയുണ്ടാക്കുന്ന ലോഹ സങ്കരമാണ് പഞ്ചലോഹം.

5

സുവർണ്ണ മേകഭാംഗം സ്വരോദേദാംശം രജതം തഥാ
 പിത്തളം ച തഥാ താമ്ര മഷ്ടാഷ്ടാംശം പ്രയോജയേൽ
 സംയുക്ത മയസാ കിഞ്ചിൽ പഞ്ചലോഹ മിദം ഭവേൽ.

എന്നു (അർദ്ധവ്യത്യാസമില്ലാത്ത) മറ്റൊരു പ്രമാണവുമുണ്ട്.

II. അഷ്ടബന്ധവിധി.

ബിംബപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു അഷ്ടബന്ധമുണ്ടാക്കുവാനുള്ള വിധിയാണ് താഴെ ചേർന്നത്.

ശംഖഃ ഷഡ്ഗുണിതഃ, പയോധിഗുണിതഃ സർജ്ജാ, ദ്രിഘശാഖായോഃ,
കാപ്പാസോപലവാലകാഃ സജ്ജകാഃ പ്രത്യേകമേകാംശകാഃ
ലാക്ഷാലാമലകീ സമേതമഖിലം സംചൂർണ്ണ സംയോജിതം
തൈലക്രിഷ്ണസുപിഷ്ണുമാത്മനവശക്ത്യാത്മാവ്യാബന്ധം വിദി.

ശംഖുപൊടി ആറാശം, ചെഞ്ചെലും പൊടിച്ചത് നാലുശാഖം, കടുക്ക കരു കളു
ഞ്ഞു ഉണക്കിപ്പൊടിച്ചത് രണ്ടുശാഖം, കരുകളുഞ്ഞ പരുത്തി; കോഴിപ്പരുത്ത്; ആറു ക
ണൽ ചേറി വെടിപ്പാക്കിയത്; കോലരക്ക് ഇവ ഓരോ ഭാഗം, നെല്ലിയ്ക്കു ഉണക്കിപ്പൊ
ടിച്ചത് (കോലരക്കിന്റെ പകുതി) അരഭാഗം—ഇവയെല്ലാം വെട്ടേറെ നിഷ്കഷ്ടയായി
പൊടിച്ചു ശീലപ്പെടുത്തിയാക്കി എടുക്കുക. അതിൽനിന്നു പരുത്തിയും കാൽ ഭാഗം ശംഖു
പൊടിയും മറ്റൊന്നുവെച്ച് മറ്റൊന്നും കൂട്ടിക്കലർത്തി കച്ചിൽ എണ്ണ പുരട്ടി കൈകൊണ്ടു
തിരുമ്പിതിരുമ്പി സ്നിഗ്ദ്ധമാക്കുക. പിന്നീടതിനെ ഇടിച്ചിടിച്ചു പാകം വരുത്തണം.
അഷ്ടബന്ധം ഇടുന്നതിനു തൊട്ടു മുമ്പായിട്ടേ പരുത്തി ചേർക്കാവൂ. അഷ്ടബന്ധമിട്ടതിനു
ശേഷം കുറെ ദിവസം തുടച്ചുവായി ശംഖുപൊടി അഷ്ടബന്ധത്തിന്റെ മീതെ വിതറി
മുളകോലുകൊണ്ടു ഉരച്ചുചേർക്കേണ്ടതാണ്. 'ആത്മനാശക്ത്യന്തോ' എന്നുള്ളത് അതാതു
ദേവന്റെ നവശക്തിസ്വരൂപമാണ് അഷ്ടബന്ധം എന്നതിനെ കാണിയ്ക്കുന്നു. *

ഇവിടെ എണ്ണ എത്രയാണ് ചേർക്കേണ്ടതെന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ആവശ്യാനുസരണം
ഓരോ കൂട്ടിനും ചേർക്കണമെന്നു താല്പര്യം ശംഖുപൊടി മുഴുവനും ആദ്യംതന്നെ ചേർക്കു
ന്നപക്ഷം അഷ്ടബന്ധത്തിനു ഉറപ്പുകറയും. അതു വരാതിരിപ്പാനായിട്ടാണ് മുക്കാൽ
ഭാഗം ആദ്യം ചേർക്കുവാനും, ബാക്കിക്കൊണ്ടു ദിവസവും അഷ്ടബന്ധത്തിൽ ഉരച്ചു ചേർക്കാ
നും വിധിച്ചിരിക്കുന്നത്. 5 രൂപാത്തുകൾ ഒരു ഭാഗം എന്ന തോതിൽ ഉണ്ടാക്കുന്ന ഒരു
കൂട്ട അഷ്ടബന്ധത്തിനു മുരങ്ങിയത് ഒരു ലക്ഷം ഇടി ചെന്നെ മതിയാകൂ. അഷ്ടബന്ധം
ഉണ്ടാക്കി ഉപയോഗിച്ചു പരിചയമുള്ള പരുക്കു സഹായം ആവശ്യമാണെന്നും പറയട്ടെ.

I. കടുശർക്കരയോഗം.

അഷ്ടബന്ധത്തിന്റെ അഭാവത്തിൽ ബിംബങ്ങൾ ഉറപ്പില്ലാത്തവയുള്ള കടുശർക്കരയോ
ഗത്തെയാണ് ഇനി പറയുന്നത്. E വിഭാഗത്തിൽ (പേജ് 111) പറഞ്ഞ കടുശർക്കര
യാകട്ടെ ബഹുപോരവിധാനത്തിനു പ്രത്യേകരീതിയിൽ ഒരുതരം അഷ്ടബന്ധമുണ്ടാക്കി
തേച്ചു ബിംബമുണ്ടാക്കുന്ന വിധത്തെയാകുന്നു എന്നും അറിയേണ്ടതാണ്.

* അഷ്ടബന്ധത്തെക്കുറിച്ച് എന്റെ കാമ്പയിലുള്ള ഒരു ഭാഷാശ്ലോകം ഇവിടെ ചേർക്കുന്നു.

കോഴിപ്പരുത്ത്പൊടി, മണൽപ്പൊടി, കോലരക്ക്,
ശംഖാദകൂറ്, ചതുരാകൃതിചെഞ്ചലിയം
നെല്ലിയ്ക്കുപാതി, ഇരുകൂടുകക്ക, നല്ല
കാപ്പാസേവം തിലാസത്തിൽ നന്നച്ചിട്ടില്ല.

ഭൂമേയ്യകുമാരനും, ത്രിഫലാത്രിമാനും, പാഷാണജാലം ദേശമാനമേവ,
ചെഞ്ചലുപൂർണ്ണ സമം സുപകം തൈലേനയുക്തം കടുശർക്കരവ്യം.

കാചിമണ്ണ് ഒരു ഭാഗം, ത്രിഫല മുൻ ഭാഗം (കടുക്ക, നെല്ലിഴുക്ക്, താനിഴുക്ക് ഇവ ഭാഗം രണ്ടും കൂടിക്കൂട്ടി ഉണക്കിപ്പൊടിച്ചത് കാരോഭാഗംവീതമെന്നർത്ഥം) കോഴിപ്പരുക് പത്തുഭാഗം, ഇവയെല്ലാം കൂടിയേടത്തോളം (പതിനാലു ഭാഗമെന്നർത്ഥം) ചെഞ്ചലും ഇതെല്ലാം നല്ലവണ്ണം പൊടിച്ചു ശീലപ്പെടുത്തിയാക്കി കൂട്ടിക്കലർത്തുക.

പിന്നെ ഒരു ചീനച്ചട്ടി അടുപ്പത്തു വെച്ചു, ഓഷ്ഠ് എങ്കുളിയ എണ്ണ വീഴ്ത്തി, എണ്ണ മുത്താൽ കലർത്തിയ പൊടിയിൽ പകുതിയും കഠിനകഠിനമായി ഇട്ടു ഇളക്കിച്ചേർക്കുക. പകുതിയായാൽ വീണ്ടും ഓഷ്ഠ് എങ്കുളിയ എണ്ണകൂടി വീഴ്ത്തി പൊടി മുഴുവനും ഇട്ടു നല്ലവണ്ണം ഇളക്കിച്ചേർക്കണം. തേൻ പാകമായാൽ തീർത്ത് താഴ്ത്തുക; ചീനച്ചട്ടി അടുപ്പിൽ നിന്നും ഇറക്കരുത്. അതിൽനിന്നും കഠിനമായി ചട്ടുകംകൊണ്ടെടുത്ത് ഒരു പലകമേലിട്ട്, എണ്ണ പുരട്ടിയ കൈകൊണ്ട് എടുത്ത് ഇടേണ്ട ദിശയിൽ ഇട്ടാപ്പിടുക.

അനുബന്ധം II

ജിണ്ണോദ്ധാരവിധി.

തുകല്പാതസ്ഥാസ്തോഭാവേന ഭക്തോ
ദേവസ്യേവം സമ്പ്രതിഷ്ഠാപിതസ്യ
പ്രാസാദാദിസ്ഥാംഗജീർത്തിർയദി സ്യം-
ഓദ്ധാതൃതസ്തം നവാംഗീകരോതു.

1

കല്പാതകാലംവരെ നിലനില്ക്കുന്നതെന്ന വിചാരത്തോടെ ഇപ്രകാരം ഭക്തിപൂർവ്വം നന്നായി പ്രതിഷ്ഠിച്ച ദേവന്റെ പ്രാസാദം മുതലായവയ്ക്കൊ സപാതം (വിഗ്രഹത്തിന്റെ) അവയവങ്ങൾക്കു ജിണ്ണത ഉണ്ടായാൽ അവിടെനിന്നും ഇളക്കി മാറ്റി പുതുക്കിപ്പണി യെന്നു.

ജിണ്ണോദ്ധാതിം സ്ഥാപിതമനുബിംബ-
ഗ്രഹാദി ജീർത്തേ സപദീതി കല്പാൽ.
ഓസ്ഥാസ്തമാ ചേൽ വിപദേ തഥാ ചേൽ
സുസ്ഥാസ്തദേവോ യദി സമ്പദേ സ്യാൽ.

2

സ്ഥാപിതപ്പെട്ട മനുബിംബത്തിനോ ഗ്രഹാദികൾക്കോ ജീർണ്ണത ഉണ്ടായാൽ ജീർണ്ണോദ്ധാരണം ഉടൻതന്നെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അപ്രകാരം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ, നല്ല നി ലയിൽ ഇരിക്കുന്ന ദേവൻ അദ്വൈതം നല്ലമെങ്കിൽ ഓസ്ഥിതിയിലായ ദേവൻ ആപത്തിന്നു കാരണമാകും.

ജിണ്ണോദ്ധാരവിധിം വദാമി ശിഥിലേ ജിണ്ണാസ്ഥിം ദശേധിമവാ
പ്രാസാദേ സ്തൂടിതേ വിപദ്യയഗതേ ലിംഗേധിമവാ ചോഭയേ.
ഐശ്വര്യം ദിശി തസ്യ ഗേഹമഭിതഃ കൃതാ നവം മന്ദിരം
തത്പാശ്ച ചതുരശ്രകം ച പൂരതഃ കല്പാൽ പുനർമണ്ഡപം.

3

ഇനി ജീർണ്ണോദ്ധാരവിധിയെ പറയാം. പ്രാസാദം പൊളിഞ്ഞ് പോവുകയോ ജി ണ്ണിപ്പുകയോ, കത്തിപ്പോവുകയോ ചെയ്താൽ. അല്ലെങ്കിൽ ബിംബം ഉടഞ്ഞ് പോവുക യോ സ്ഥാനം തെറ്റുകയോ ചെയ്താൽ അഥവാ ഇതു രണ്ടും സംഭവിച്ചാൽ ആ ക്ഷേത്രത്തിന്നു ടത്തായി ഈശാനകോണിൽ പുതിയ ഒരു ഗ്രഹം തീർത്ത് അതിന്നു സമീപം മുൻകാലത്തു് പശുരാകൃതിയിൽ ഒരു മണ്ഡപവും ഉണ്ടാക്കണം.

ഐശ്വര്യശാനവിഭാഗേ വാ സോമേശാനാന്തരേഫി വാ
കൃതാ കാഷ്ഠമയം ഗേഹമല്ലം പ്രാകാരബാഹ്യതഃ.

4

മതിൽക്കെട്ടിന്നു പുത്തായി, ഇതു് ഈശാനൻ എന്നീ ദേവതകളുടെ പടങ്ങൾക്കി ടയിലൊ, സോമന്റെയും ഈശാനന്റെയും പടങ്ങൾക്കിടയിലോ മരംകൊണ്ടുള്ള ഒരു വെ റിയ ഗ്രഹം (ക്ഷേത്രം) പണിചെയ്ത് (ജിണ്ണോദ്ധാരം) തുടങ്ങണം.

നാഗേ ശോഷേഫിമവാ മൂലപ്രാസാദസ്യോന്നരൂപതഃ

പ്രാഗ്ഗ്ഭാഗേ വായുകോണേ വാ നൈരൂതൃാം വാനു ഗോമുഖേ.

പ്രാസാദമല്ലം കാഷ്ഠൈർവാ മൃതഭീർവാ സുമനോഹരം

ദേവസ്യഭീമുഖം തൽസ്യാൽ തദഗ്രേ മണ്ഡപം ശുഭം.

5 & 6

അല്ലെങ്കിൽ മൂലപ്രാസാദത്തെ അനുസരിച്ച് നാഗപദത്തിലോ ശോഷപദത്തിലോ കിഴക്കേ പ്രവേശപാതതികളോ വായുകോണിലോ നിരൂതികോണിലോ മറ്റേതെങ്കിലും ദിക്കിലോ ചെറിയ ഒരു പ്രാസാദം മരംകൊണ്ടോ മണ്ണുകൊണ്ടോ ദേവനഭീമുഖമായും മനോഹരമായും ഉണ്ടാക്കണം. അതിന്നു മുൻഭാഗത്ത് ശുഭമായ മണ്ഡപവും ഉണ്ടാക്കണം.

അയ്യോക് സപ്തകരാഞ്ച മന്ദിരസമോ വിസ്താരതോ മണ്ഡപ-

സ്തസ്മാൽ സപ്തകരാധികേ തു ഭവനേ പാദം വിഹായാപ്പയേൽ

പ്രാസാദസ്യ സമം വിഭജ്യ ഹൃതളക് ഭാഗൈരധിഷ്ഠാനകം

പോഭ്യോം സംപരികല്പയേച വിധിവൽ പ്രത്യുന്നതിം മണ്ഡപേ.

7

മന്ദിരവിസ്താരം ഏഴുകോലിൽ കുറവാണെങ്കിൽ മണ്ഡപവിസ്താരം അതിന്നൊപ്പമാകാം. മന്ദിരം ഏഴുകോലിൽ കൂടുതലാണെങ്കിൽ അതിന്റെ നാലിൽ ഒരു ഭാഗം കുറച്ച് മണ്ഡപ വിസ്താരം കല്പിക്കണം. പ്രാസാദത്തിന്റെ തറയുടെ തെക്കേ അറ്റത്ത് സമഭാഗങ്ങളാക്കി അതിൽ രണ്ട് ഭാഗംകൊണ്ട് മണ്ഡപത്തിന്റെ ഉയരം വിധിപോലെ നിശ്ചയിക്കണം.

തന്മദ്ധ്യേ ഭൂവി വേദികാ ച വിഹിതാ തസ്യാശ്ചതുർഭാഗതോ

വിസ്താരേണ തദുന്നതിശ്ച നവഭീർധാജഃ പ്രതേരുനതിം.

ഭംഗ്കൈതപകേന മിതാഥവാ പരിമിതിം ക്യാപ്ത ഭായസ്ഥിതം

വിപ്രാദിഷ്ഠപഥ വസ്തുഭേദവിഹിതം വസ്തുഷ്ഠവാ മണ്ഡപം.

അതിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ (ബാലാലയത്തിന്റെ) ഒരു വേദിക ഉണ്ടാക്കണം. അതിന്റെ വിസ്താരം മന്ദിരത്തിന്റെ നാലിലൊന്ന് ആയിരിക്കണം, അത്രതന്നെ ഉയരവുമാകാം. അഥവാ ഗുഹത്തിന്റെ പടിയുടെ ഉയരത്തെ കമ്പതായി ഭാഗിച്ച് ഒരു ഭാഗംകൊണ്ട് വേദികയുടെ ഉയരം കല്പിക്കണം. വിപ്രാദിഷ്ഠങ്ങളിൽവെച്ച് വസ്തുഭേദമനുസരിച്ച് ശുഭമായി വിധിക്കപ്പെട്ട ചുവർ കണക്കാക്കിയും മണ്ഡപമുണ്ടാക്കാം.

തന്മദ്ധ്യേ ദേവം പീഠം സശ്ചക്രം കാശയേദം ശുഭഃ

ബിംബം ലോഹമയം വാല്യം ക്യാപ്തം ബിംബാനുസാരതഃ

രത്നന്യൂനം വിനാ സച്ഛം പ്രതിഷ്ഠാകതം സമാചരേൽ.

9

അതിന്റെ നടുവിൽ മരംകൊണ്ട് പോരത്തോടുകൂടിയ ഒരു പീഠത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. മൂലബിംബത്തിന്നനുസരിച്ച് ലോഹംകൊണ്ടുള്ള ഒരു ചെറിയ ബിംബവും ഉണ്ടാക്കണം. രത്നന്യൂനമൊഴിച്ച് പ്രതിഷ്ഠാവിധികളൊക്കെയും ആചരിക്കണം.

നിഷ്ക്രാമണേന വിധിനാശ്രു തദന്തരംഗേ

വൈകല്യഭേദി വിതരണാജ്യാപരം തൽ.

സങ്കോചനേന ബഹിരംഗവിപദ്യശ്ചേ

നിഷ്ക്രാമണേന ചിരകാലചികീഷിതം ചേൽ.

10

ഗർഭാഹം, പീഠം, ബിംബം മുതലായ അന്തരംഗത്തിനാണ് കോട്ടം സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതെങ്കിൽ നിഷ്ക്രാമണവിധിപ്രകാരം ജിർണ്ണാലാശണം നടത്തണം ബഹിരംഗത്തിനാണ് കേടുകൾ സങ്കോചന വിധിപ്രകാരമാകാം. അതുതന്നെ ദീർഘകാലംകൊണ്ട് ചെയ്യുവാനാണ് ഉദ്ദേശമെങ്കിൽ നിഷ്ക്രാമണവിധിപ്രകാരം വേണം.

തത്തദവൈ ശിലാശ്ചൈന്ദ്ര സമാധേയം ഹി പുഷ്പവത്
സംസ്ഥാനം പ്രാഗ്ഭവേ സുഭാഭങ്കാരാസ്സ കാരയേൽ.

11

കല്ല്, മരം മുതലായവ പണ്ട് ഉപയോഗിച്ചിരുന്ന മാതിരിതന്നെ ഉപയോഗിച്ച് ജിർണ്ണാലാശണം ചെയ്യണം, ആകൃതിയും അലങ്കാരങ്ങളും പഴയതുപോലെയായിരിക്കണം.

മാനതുംഗപതപഹാനിർവ്വം വൃദ്ധിശ്ചാപി ന ശസ്യതേ
ജാതിമന്ദവികല്പാനാം സുന്മാനാം പ്രഗ്ഭവേഹി.

12

ചുറ്റും ഉയരവും കൂട്ടുന്നതും കുറയ്ക്കുന്നതും നല്ലതല്ല. ജാതി, പ്ലന്റം, മുതലായ പ്രാസാദങ്ങളുടെ അളവുകൾ മുൻപിലത്തേതുതന്നെ ആയിരിക്കണം.

സ്വയംഭവൈവികാഷാണാമല്യം പ്രാകതനയാമ ചേൽ.
ജീവാന്തപതിതം, തസ്യ വൃദ്ധിർനോ ദോഷമാവഹേൽ.

13

സ്വയംഭവായതും ദേവന്മാരോ ഭൂതികളോ പ്രതിഷ്ഠിച്ചതുമായ ക്ഷേത്രമാണെങ്കിൽ അതിന്റെ മുൻനില നോക്കാതെ ഉൽകൃഷ്ടമായ അളവുകളെ സ്വീകരിയ്ക്കുന്നതിൽ ദോഷമില്ല.

പോരപ്രാകാരപീഠാദ്യമനക്തസ്ഥാനഗം യദി
പരിവാരം ച തത്പ്രോക്തസ്ഥാനേ ക്ലൃപ്തം സലക്ഷണം

14

പോരം, പ്രാകാരം, പീഠം മുതലായവയും പരിവാരങ്ങളും സ്ഥാനം തെറ്റിയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അവയെ യഥാസ്ഥാനം ലക്ഷണാനുപിതമാക്കി ചെയ്യണം.

സലക്ഷണം പ്രകൃച്ഛിത പുഷ്പസംസ്ഥാന സുന്ദരം
സ്വായംഭവാഷ്ട്വൈവേ വാ നിഷ്കലം സകലം ഇ വാ.

15

സ്വയംഭവോ ആഷ്ടമോ ദൈവമോ നിഷ്പലമോ സകലമോ ആയത് പഴയ ആകൃതിയോടുകൂടി മനോഹരമായി ലക്ഷണമൊത്തു നിർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

സ്ഥാനാന ചാലയേല്പിംഗം പുഷ്പസ്ഥാനേന്ദ്രഹതി സ്ഥിതിഃ
നദ്യണ്ണി ജലവാതാശ്ചൈർഘ്രാത വാ ചലിന്ദ്രേപി വാ
തസ്സാൽ സഹസ്രഭണ്ഡാന്തം ക്ഷേമേ സംസ്ഥാപയേൽ പുനഃ
തദ്വേ തദ്ദേവേ ഇ പുഷ്പവിംഗസമം നവം.

16

17

ബിംബം സ്ഥാനത്തുനിന്നു മാറ്റരുത്, പൂർണ്ണസ്ഥാനത്തുതന്നെ സ്ഥാപിക്കണം. എ
ന്നാൽ നദി, സമുദ്രം മുതലായവയുടെ ആക്രമണംകൊണ്ടോ കൊടുങ്കാറ്റുകൊണ്ടോ നഷ്ടപ്പെ
ടുകയോ ഇടുകി പോകുകയോ ചെയ്തതാണെങ്കിൽ പൂർണ്ണസ്ഥാനത്തുനിന്നും ആയിരം ബന്ധു
വിനുള്ളിൽ സാക്ഷാത്കാര്യമായ സ്ഥാനത്തു പുനഃസ്ഥാപിക്കണം. പഴയ ബിംബമുണ്ടെങ്കിൽ
അതുതന്നെ പുതിയതാക്കണം. അതു നഷ്ടപ്പെട്ടെങ്കിൽ അതിന്നു് തുല്യമായ പുതിയ ബിം
ബം സ്ഥാപിക്കണം.

പൂർവ്വതുല്യവിമാനേതു പ്രായശ്ചിത്താഭേദനന്തരം
പ്രതിഷ്ഠിതം ഭവേദ് വൃദ്ധൈശ്ച രാജരാഷ്ട്രപ്രജാഹരിതം. 18

പണ്ടത്തേതിന്നു തുല്യമായ പ്രാസാദത്തിൽ പ്രായശ്ചിത്താദികൾ ചെയ്തിട്ട് പ്രതിഷ്ഠി
ച്ചാൽ രാജാവിന്നും രാഷ്ട്രത്തിന്നും പ്രജകൾക്കും നന്മ വരുകയും അഭിവൃദ്ധിയുണ്ടാവുകയും
ചെയ്യും.

തത്ര മൂലാലയസ്ഥാനാദം യമാഗ്നിമന്തരം ദിശം
തൃകുപാ യഥേഷ്ടമന്യത്ര വിധിനാ സ്ഥാപയേദ്വിശി 19

ഇപ്രകാരം കേന്ദ്ര സ്ഥാപിക്കുന്നതു് മൂലക്ഷേത്രത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തുനിന്നും യമാഗ്നി
വായുകോണം എന്നിവ ഒഴികെ മറ്റേതെങ്കിലും ദിക്കിലേയ്ക്കുമാകാം.

യഥേ കർത്തവ്യപസുരപന്മന്ദഗ്നാർജ്ജനക്ഷയഃ
തസ്സാൽ തേ പരിഹൃതൈശ്ച ചലിതസ്ഥാപനം ഹരിതം. 20

തെക്കേദിക്കിലായാൽ രാജാവിന്നും ആപത്തും വായുകോണിലോ അഗ്നി കോണിലോ
ആയാൽ ജനങ്ങൾക്കു നാശവും സംഭവിയ്ക്കും. അതിനാൽ ആ ദിക്കുകൾ ഒഴിവാക്കി മാ
റ്റി പ്രതിഷ്ഠിച്ചാൽ ഹിതമായിരിയ്ക്കും.

ഛന്ദാനാം പ്രാക്കന്താൽ സ്ഥാനാൽ പ്രാഗേപദക്ഷിണോദ്യമികം
മനോന്മാനപ്രമാണോച്ചം തലാധികൃം ച ശസ്യതേ. 21

ഛന്ദപ്രാസാദങ്ങൾക്കു് മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന സ്ഥാനത്തുനിന്നും കിഴക്കോട്ടോ വടക്കോട്ടോ
നാലു ദിക്കിലേയ്ക്കുമായോ അളവു കൂട്ടുന്നതും തലങ്ങൾ (നിലകൾ) വലുപ്പിയ്ക്കുന്നതും
കൊള്ളാം.

പൂർവ്വസ്താദം ഹീനമാനാദ്യം സ്ഥാനം കർത്തവ്യപാഹരിതം
പോരഭിതൃകണാഭീനാം ഗോപനം ച വിനാശകൃതം. 22

മുമ്പത്തേക്കാൾ അളവും തലങ്ങളും മറ്റും കുറച്ചുള്ള പ്രാസാദം ക്ഷേത്രനിർമ്മാതാവിന്നും
രാജാവിന്നും അഹിതമായി വേിയ്ക്കും. പോരും, ഭീതി, അജ്ഞം മുതലായവയെ മറയ്ക്കുന്നതു്
നാശകരമാകുന്നു.

വിനയവസ്തനോ ഗർഭം തൃകുപാ ഗർഭം നൃസേൽ പുനഃ
അധിഷ്ഠാനാദികം പ്രാഗ്വതം കർമ്മാൽ സ്തംഭാദികാനപി. 23

ഗർഭന്യാസത്തിന്നു് ഉപയോഗിച്ച വസ്തുക്കൾ നഷ്ടപ്പെട്ടവെങ്കിൽ വീണ്ടും ഗർഭന്യാസം നടത്തേണ്ടതാകുന്നു. അധിഷ്ഠാനം (താ), സ്തംഭം മുതലായവ പണ്ടെപ്പോലെത്തന്നെ ഉണ്ടാക്കണം.

യദി തൽ പ്രാകതനദ്രവൈർ നിഷ്ഠാദ്യം ചേദാ ഗൃഹാദികം
പ്രാരഭ്യോദൈ നവദ്രവൈഃ പുരാണൈർയോജയേൽ തതഃ. 24

പഴയ വസ്തുക്കളുപയോഗിച്ചാണു് ഗൃഹാദികളെ നിർമ്മിക്കുന്നതെങ്കിൽ ആദ്യം പുതിയതായ വസ്തുക്കളെ സ്ഥാപിച്ചശേഷം അതിനോടു പഴയതിനെ യോജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

യോഗം നവൈർനവൈരിഷ്ടം പുരാണാനാ പുരാതനൈഃ.
മിശ്രയോഗേ വിനാശഃ സുദദതോ മിശ്രം ന കാരയേൽ. 25

വസ്തുക്കളെ കൂട്ടിച്ചേർക്കുമ്പോൾ (മരം മുതലായവ) പുതിയതിനെ പുതിയതിനോടു കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നതും പഴയതിനെ പഴയതിനോടു കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നതുമാണു് നല്ലതു്. പുതിയതും പഴയതും കൂട്ടിച്ചേർത്താൽ നാശമുണ്ടാകും; അതിനാൽ അവയെ തമ്മിൽ കലർത്തരുതു്.

പരഗ്രാമാലയാദീനി പൂർവ്വവസ്തുപരമ്പരപതഃ
തദാ ബാധകം തു നിർമാണം കലനാശകരം തുഭജേത്. 26

പുറങ്ങൾ, ഗ്രാമങ്ങൾ, ആലയങ്ങൾ മുതലായവ പഴയതുപോലെത്തന്നെ ആയിരിക്കണം.

അന്തഹാരാ ബാഹിർമൂലാദല്ലലിംഗാലയാദികം
കർച്ചിതവാന്ത സാലസ്യ യഥാമൂലം ന പരീധയേൽ. 27

അന്തഹാരം, ബാഹ്യഹാരം, ഉപദേവാലയം മുതലായവ മതിപ്പെടുത്തിനകത്തു മുലക്കേതു തിന്നു ഹാനി തട്ടാതെ നിർമ്മിക്കണം.

മൂലാലയസമം ക്ഷുദ്രമധികം തന്ന ശസ്യതേ
ശസ്തമലം ച പാദോനം ശരാംശേ ത്രുംശമേവ വാ 28

ഉപദേവാലയം മുലക്കേതുതതിനോടു സമമാകാം; അധികമാകരുതു്. പകുതിയോ മുക്കാൽ ഭാഗമോ, അഞ്ചിലൊന്നോ, മൂന്നിലൊന്നോ വലുപ്പമായി പണിയുന്നതു നല്ലതാകുന്നു.

ശിഖിവിശിഖസുഷിരഭക്തേ മൂലഗുഹേ മൂലബിംബേ ച
നേത്രാഗ്നിഭൂതഭാഗൈർബാലഗുഹം ബാലബിംബം ച. 29

ബാലഗുഹവും ബാലബിംബവും മൂലഗുഹത്തിന്റേയും മൂലബിംബത്തിന്റേയും നാലിൽ രണ്ടോ അഞ്ചിൽ നാലോ ഒമ്പതിൽ അഞ്ചോ ഭാഗങ്ങളെക്കൊണ്ടു് നിർമ്മിക്കണം.

ദോഷേ ലഘുതരേ ബിംബം നൈവ ത്യാജ്യം കദാചന
ബാഹുച്ഛേദേ കരച്ഛേദേ പാദച്ഛേദേ തഥൈവ ച. 30

കേഴ് നിസ്സാരമാണെങ്കിൽ ബിംബം ഒരിക്കലും ത്യാജ്യം. കഷ്ടം കാലോ ഒടി അതിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ മാറാണ്ടതില്ല.

തഥൈവ സ്ഫുടീതേ ഭിന്നേ യന്മൂന്നവയവേ ഗതേ
വൈരൂപ്യം ജായതേ യസ്യ തൽ ത്യാജ്യം പ്രായശോ ഭവേൽ. 31

അതുപോലെ ചിന്നിയതോ ചൊട്ടിയതോ ആയാൽ ഏതു അവയവം നഷ്ടപ്പെട്ടതു കൊണ്ടാണോ വൈരൂപ്യം സംഭവിച്ചതു് ആ അവയവം മാത്രം ചാറിയാൽ മതി.

അംഗുല്യാദി പരിച്ഛേദേ ബന്ധനം ശസ്യതേ ബുധൈഃ. 32

വിരൽ മുതലായതു മുറിഞ്ഞാൽ കെട്ടുന്നതു് മതിയെന്നു് അറിവുള്ളവർ പറയുന്നു.

മഹാദോഷസമാധുഷേത സാന്നിദ്ധ്യം ലക്ഷ്യതേ യദി
തഥൈവ ബധ്വാ സംശോധ്യ പ്രായശ്ചിത്തം സമാചരേൽ. 33

വലിയ കേട് പറിയതായാലും ബിംബത്തിൽ ചൈതന്യം കാണുന്നുവെങ്കിൽ അപ്രകാരംതന്നെ കെട്ടി ഉറപ്പിച്ചു് ശുദ്ധി ചെയ്തു് പ്രായശ്ചിത്തവും ചെയ്തേണ്ടതാകുന്നു.

ഉൽപാദ്യോക്തവല്ലെബിംബരൂപനീയാതോ ബഹിഃ സന്ദരേതു്
ഗോസപ്തിസ്തപിതം തദേഹമേവേ തദ്രാവം ചേൽ ഗുരഃ
ലൈശ്വരം ചേൽ ഗുരവേ സമുപ്തയതു തത് വിദ്രാവ്യ യജപാഥവാ
ച്ഛിതപാ നാളമിദം വിശോധ്യ സൂത്രേം തൽകൈതുകം കൽപയേൽ. 34

ഉടഞ്ഞ ബിംബം മരംകൊണ്ടുള്ളതാണെങ്കിൽ തന്ത്രി അത് നെയ്യിൽ മുക്കി ഉചിതമായ വിറകുകൊണ്ടുള്ള അഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ലോഹബിംബമാണെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മണൻ ദാനം ചെയ്യണം അല്ലെങ്കിൽ ഉരുക്കി ശുദ്ധിചെയ്തു് തന്ത്രി അതുകൊണ്ടു് കാപ്പു് പണിയിക്കുന്നു.

ഏവം ജീണ്ണം ഗുഹം വാഥ ബിംബം വാ പ്രോക്തവർത്തനാ
കൃതപാ നവം ദൃശം ദേവം സംസ്ഥാപ്യ സുഖമച്ഛയേൽ. 35

ഇപ്രകാരം ജീർണ്ണിച്ച ക്ഷേത്രമോ ബിംബമോ പറഞ്ഞ പ്രകാരം പുതിയതും ഉറപ്പുള്ളതുമായി നിർമ്മിച്ചു് ദേവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു് ചേണ്ടതുപോലെ പൂജിക്കുന്നു.

ശ്രീഃ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ക്രമം	പുറം	പ്രകാരം	കോഡ്	അയം	നക്ഷത്രം	കോഡ്	വയസ്സ്	പേര്	തീയതി	കോഡ്	കരണം	ക്രമം	കോഡ്	പ്രകാരം
153	0	3	11	12	0	ആയില്യം	മരണം	അ നവമി	60	ആന	ആന	1	7	അയം
154	16	5	13	5	8	ചാതം	"	അ വാപ്	20	നാലാലി	നാലാലി	3	3	അയം
155	0	1	3	10	16	പുരം	"	പു വഞ്ചി	40	പുലി	പുലി	9	9	അയം
156	16	3	5	9	8	പുരോക്താ	ബാബു	പു ദശമി	60	ആന	ആന	6	6	അയം
157	0	5	7	2	16	അഹണി	"	അ പ്രതിപദം	20	പുലി	പുലി	1	1	ഉത്തം
158	16	1	9	8	0	ആയില്യം	"	അ ഷഷ്ഠി	40	പുലി	പുലി	7	7	അയം
159	0	3	11	1	8	പുരം	"	അ ഷഷ്ഠി	60	പുലി	പുലി	3	3	മദ്ധ്യം
160	16	5	13	6	16	പുരോക്താ	"	പു ചിതീയ	20	പുലി	പുലി	9	9	അയം
161	0	1	3	12	0	കാത്തിക	കേശവരം	പു ചാലശി	40	പുലി	പുലി	6	6	മദ്ധ്യം
162	16	3	5	5	8	ആയില്യം	"	അ തൃതീയ	60	പുലി	പുലി	1	1	ഉത്തം
163	0	7	7	10	16	ചിത്ര	"	അ തൃതീയ	20	പുലി	പുലി	7	7	ഉത്തം
164	16	1	3	4	0	മുലം	"	അ തൃതീയ	40	പുലി	പുലി	9	9	അയം
165	0	5	9	9	8	പുരോക്താ	"	പു ചതുർത്ഥി	20	പുലി	പുലി	5	5	മദ്ധ്യം
166	16	7	11	2	16	കാത്തിക	യേശുനം	പു നവമി	40	പുലി	പുലി	1	1	മദ്ധ്യം
167	0	1	3	8	0	പുയം	"	പു ചതുർത്ഥി	60	പുലി	പുലി	7	7	മദ്ധ്യം
168	16	3	5	1	8	ചിത്ര	"	അ വഞ്ചി	20	പുലി	പുലി	3	3	ഉത്തം
169	0	7	7	6	16	മുലം	"	അ ദശമി	40	പുലി	പുലി	9	9	ഉത്തം
170	16	1	3	12	0	ചത്തം	വാലുകു	അ വാപ്	60	പുലി	പുലി	5	5	മദ്ധ്യം
171	0	5	9	5	8	കാത്തിക	"	പു ഷഷ്ഠി	20	പുലി	പുലി	1	1	അയം
172	16	7	11	10	16	പുയം	"	പു ഷഷ്ഠി	40	പുലി	പുലി	7	7	ഉത്തം
173	0	1	3	4	0	അത്തം	"	അ പ്രതിപദം	60	പുലി	പുലി	3	3	ഉത്തം
174	16	3	5	9	8	മുലം	"	അ സപ്തമി	20	പുലി	പുലി	9	9	അയം
175	0	7	7	2	16	ചത്തം	"	അ ചാലശി	40	പുലി	പുലി	5	5	ഉത്തം
176	16	1	3	8	0	ഭരണി	മരണം	പു ചിതീയ	60	പുലി	പുലി	1	1	അയം

[illegible]

പുറം നമ്പർ	പ്രകാരം	തീയതി	ആയം	നക്ഷത്രം	കൃഷ്ണ	വയസ്സ്	തീയതി	കൃഷ്ണ	കരണം	ജ്യോതിഷ	ഗുണഭാവം
269	16	11	8	പുരോഹിത	20	വരുകു	അ വൃശ്ചികം	20	ആന	ച	മദ്ധ്യം
270	8	13	16	കാർത്തിക	40	മരണം	പു ഉദയം	40	ആന	3	അധരം
271	0	1	8	പുയം	60	"	പു അഷ്ടമി	60	സിംഹം	9	അധരം
272	16	3	1	ചിത്ര	20	"	പു ചതുർത്ഥി	20	ആന	5	അധരം
273	0	5	6	മൂലം	40	"	അ ചതുർത്ഥി	40	പുരുഷ	1	അധരം
274	16	7	12	ചത്തം	60	"	അ നവമി	60	ആന	7	അധരം
275	0	9	8	കാർത്തിക	20	ബാല്യം	അ വാസ്	20	നാലുപലി	3	അധരം
276	8	11	10	പുയം	40	"	പു പഞ്ചമി	40	പുലി	9	മദ്ധ്യം
277	0	13	4	അത്തം	60	"	പു ഒരമി	60	ആന	5	അധരം
278	16	1	9	മൂലം	20	"	അ പ്രതിപദം	20	പുരുഷ	1	അധരം
279	0	3	2	ചത്തം	40	"	അ ഷഷ്ഠി	40	പുരുഷ	7	അധരം
280	8	5	8	ഭരണി	60	കൈമാറ്റം	അ ഷഷ്ഠി	60	പുലി	3	അധരം
281	0	7	1	ഭരണി	20	"	അ ഷഷ്ഠി	20	പുലി	9	അധരം
282	16	9	6	പുണർവ്വം	40	"	പു ഒന്നി	40	പുലി	5	അധരം
283	0	11	12	അത്തം	60	"	പു സപ്തമി	60	പുരുഷ	1	അധരം
284	8	13	8	പുണർവ്വം	20	"	പു ചാലം	20	പുലി	7	അധരം
285	0	1	5	പുണർവ്വം	40	"	അ ഉദയം	40	പുരുഷ	9	അധരം
286	16	3	10	ഭരണി	60	"	അ അഷ്ടമി	60	പുലി	3	അധരം
287	0	5	4	പുണർവ്വം	20	"	അ ഉദയം	20	പുലി	9	അധരം
288	8	7	9	അത്തം	40	"	പു ചതുർത്ഥി	40	പുലി	5	അധരം
289	0	9	2	അത്തം	60	"	പു നവമി	60	പുലി	1	അധരം
290	16	11	8	പുണർവ്വം	20	"	പു ചതുർത്ഥി	20	പുലി	7	അധരം
291	0	13	1	ഭരണി	40	"	അ പഞ്ചമി	40	പുലി	9	അധരം
292	8	1	6	പുണർവ്വം	60	"	അ ഒരമി	60	പുലി	5	അധരം
293	16	3	12	പുണർവ്വം	20	"	അ വാസ്	20	പുലി	1	അധരം
294	0	5	8	പുണർവ്വം	40	"	പു ഷഷ്ഠി	40	പുലി	7	അധരം
295	8	7	1	പുണർവ്വം	60	"	പു ഷഷ്ഠി	60	പുലി	9	അധരം
296	16	9	6	പുണർവ്വം	20	"	പു ഷഷ്ഠി	20	പുലി	5	അധരം
297	0	11	12	പുണർവ്വം	40	"	പു ഷഷ്ഠി	40	പുലി	1	അധരം
298	8	13	8	പുണർവ്വം	60	"	പു ഷഷ്ഠി	60	പുലി	7	അധരം
299	16	1	5	പുണർവ്വം	20	"	പു ഷഷ്ഠി	20	പുലി	9	അധരം

[illegible]

[illegible]

310-നു ശേഷം 611 വരെ മരണമായി വരുന്ന

ചുറ്റുകൾ മാത്രം കാണിക്കുന്ന പട്ടിക.

ചുറ്റു		ചുറ്റു		ചുറ്റു	
കോൽ	വീരൽ	കോൽ	വീരൽ	കോൽ	വീരൽ
321	0	408	8	523	16
321	16	422	8	524	8
322	8	423	0	525	0
323	0	423	16	525	16
323	16	424	8	526	8
337	16	439	0	540	8
338	8	439	16	541	0
339	0	440	8	541	16
339	16	441	0	542	8
340	8	441	16	543	0
355	0	455	16	557	0
355	16	456	8	557	16
356	8	457	0	558	8
357	0	457	16	559	0
457	16	458	8	559	16
371	16	473	0	574	8
372	8	473	16	575	0
373	0	474	8	575	16
373	16	475	0	576	8
374	8	475	16	577	0
388	8	489	16	591	0
389	0	490	8	591	16
389	16	491	0	592	8
390	8	491	16	593	0
391	0	492	8	593	16
405	0	506	8	607	16
405	16	507	0	608	8
406	8	507	16	609	0
407	0	508	8	609	16
407	16	509	0	610	8

ഗുഹനിർമ്മാണപദ്ധതി

(ഗദ്യം)

(അഞ്ചാംപതിപ്പ്)

ഗുഹനിർമ്മാണത്തിനാവശ്യമായ സ്ഥലനിർണ്ണയം, ബ്രാഹ്മണാദി നാലു വർണ്ണങ്ങൾക്കു വിധിച്ച വിവിധ തരം ഭൂമികളുടെ ലക്ഷണം, ഭൂമിയുടെ അഭിവൃദ്ധികാലം, പറമ്പിൽ വച്ചു പിടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതായ വൃക്ഷങ്ങളുടെ വിവരവും ഫലവും, പിശാചവീഥി ദേവവീഥി കബേരവീഥി എന്നിങ്ങനെയുള്ള 9 വീഥികളുടെ സ്വഭാവവർണ്ണന, പറമ്പിനെ ഖണ്ഡങ്ങളാക്കി വേർതിരിച്ചു രജതു-സൂത്രദോഷങ്ങളെ നീക്കി സ്ഥാനനിർണ്ണയം ചെയ്ത് കുററി അടിയ്ക്കുന്ന രീതി, ബ്രഹ്മാവ് ഈശാനൻ പഞ്ചനഗ്ൻ ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയ 45 വാസു ദേവന്മാരുടെ പേരും സ്ഥാനവും വാസുപുരുഷന്റെ സ്വഭാവവും, വിവിധതരം അളവുകോലുകളുടെ പ്രമാണവും ഉപയോഗവും, തറ മുതൽ മേൽപ്പുറം കൂടി തച്ചശാസ്ത്രവിധിയനുസരിച്ചു പണിയുന്നതിനുള്ള വിധിയും കണക്കുകളും, കട്ടിച്ച വാതിൽ ഉത്തരം കഴുക്കോൽ തുണകൾ എന്നിവയുടെ കണക്കുകളും അലങ്കാരത്തോടുകൂടി പണിയുന്ന രീതിയും, പുഷാമുറി അടുക്കള എന്നിവയുടെ സ്ഥാനം, തൊഴുത്തിന്റെ സ്ഥാനനിർണ്ണയം മുതലായവ അടങ്ങിയ തച്ചശാസ്ത്രപുസ്തകമാണ് 'ഗുഹനിർമ്മാണപദ്ധതി'. മാർക്കണ്ഡേയം, ഭാസ്കരീയം, ശില്പരത്നം മുതലായ തച്ചശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങളെ പരിശോധിച്ചു കേരളത്തിനനുയോജ്യമായ ഗുഹനിർമ്മാണരീതിയെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന 'മനുഷ്യാലയ ചന്ദ്രിക' എന്ന പുസ്തകത്തിന് പരാജ്ഞൽ കൃഷ്ണവാരിയർ ഗദ്യരൂപത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചു യശശ്ശരീരനായ പണ്ഡിതരാജൻ കാണിച്ചയ്യൂർ ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് പരിശോധിച്ചു അച്ചടിച്ചതായ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ അഞ്ചാംപതിപ്പ് തയ്യാറായിരിക്കുന്നു.

വില: 10 ക.

മനുഷ്യാലയചന്ദ്രിക - 11-ാം പതിപ്പ്

(ഭാഷാവിശ്ലേഷം)

ഗൃഹനിർമ്മാണാർഹമായ സ്ഥലനിർണ്ണയം, വിവിധ തരം ഭൂമികളുടെ ലക്ഷണം, ഭൂമിയുടെ അഭിവൃദ്ധികാലം, പറമ്പിനെ ഖണ്ഡങ്ങളാക്കിത്തിരിച്ച് രജിസ്ട്രാഭാഷാങ്ങളെ നീക്കി സ്ഥാനനിർണ്ണയം ചെയ്ത് കുറുക്കി അടിയുറവിരീതി, അടുക്കള പൂജാമുറി മുതലായവയുടെ സ്ഥാനനിർണ്ണയം എന്നിവയും; തറ മുതൽ മേൽപ്പുറ കൂടി തച്ചശാസ്ത്രമനുസരിച്ച് പണി ചെയ്യുവാനുള്ള വിധിയും കണക്കുകളും, കട്ടിള വാതിൽ ഉത്തരം കഴുകോൽ തുണകൾ എന്നിവയുടെ കണക്കും അലങ്കാരത്തോടുകൂടി പണിയുന്ന രീതിയും അടങ്ങിയ തച്ചശാസ്ത്രപുസ്തകമാണ് “മനുഷ്യാലയചന്ദ്രിക.” ഇതിൽ 7 അദ്ധ്യായങ്ങളും ഒരോന്നിലും ഭിന്നവൃത്തങ്ങളിലായി 20 മുതൽ 50-ൽതാഴെ ശ്ലോകങ്ങളും അവയ്ക്കു ലളിതമായ മലയാളഭാഷാവിശ്ലേഷവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. മാർക്കണ്ഡേയം, ഭാസ്കരീയം, ശില്പരത്നം മുതലായ തച്ചശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളെ പരിശോധിച്ച് കേരളത്തിന്നനുയോജ്യമായ ഗൃഹനിർമ്മാണരീതിയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതും, യശഃശരീരനായ പണ്ഡിതരാജൻ കാണിപ്പയ്യൂർ ശങ്കരൻനമ്പൂതിരിപ്പാട് പരിശോധിച്ച് അച്ചടിച്ചതുമായ ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ പരിഷ്കരിച്ച 11-ാം പതിപ്പ് തയ്യാറായിരിക്കുന്നു. പുതിയതായി ഗൃഹം നിർമ്മിക്കുന്നവർക്കും ശില്പികൾക്കും അത്യന്താപേക്ഷിതമായതും നൂറ്റിലധികം വിഷയങ്ങൾ അടങ്ങിയതുമായ ഈ പുസ്തകത്തിന് വില 12 ക. അഡ്വാൻസുസഫിതം ആവശ്യപ്പെടുക:

പഞ്ചാംഗം പുസ്തകശാല,

പി. ബി. നമ്പർ 4, കുന്നംകുളം-680503.

